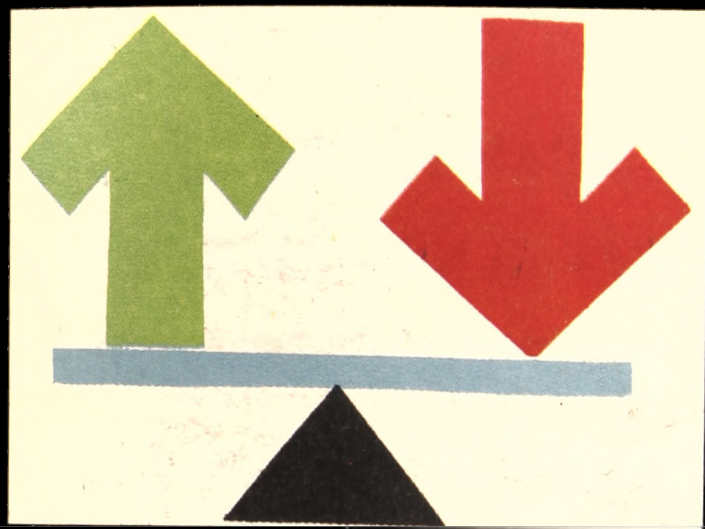

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

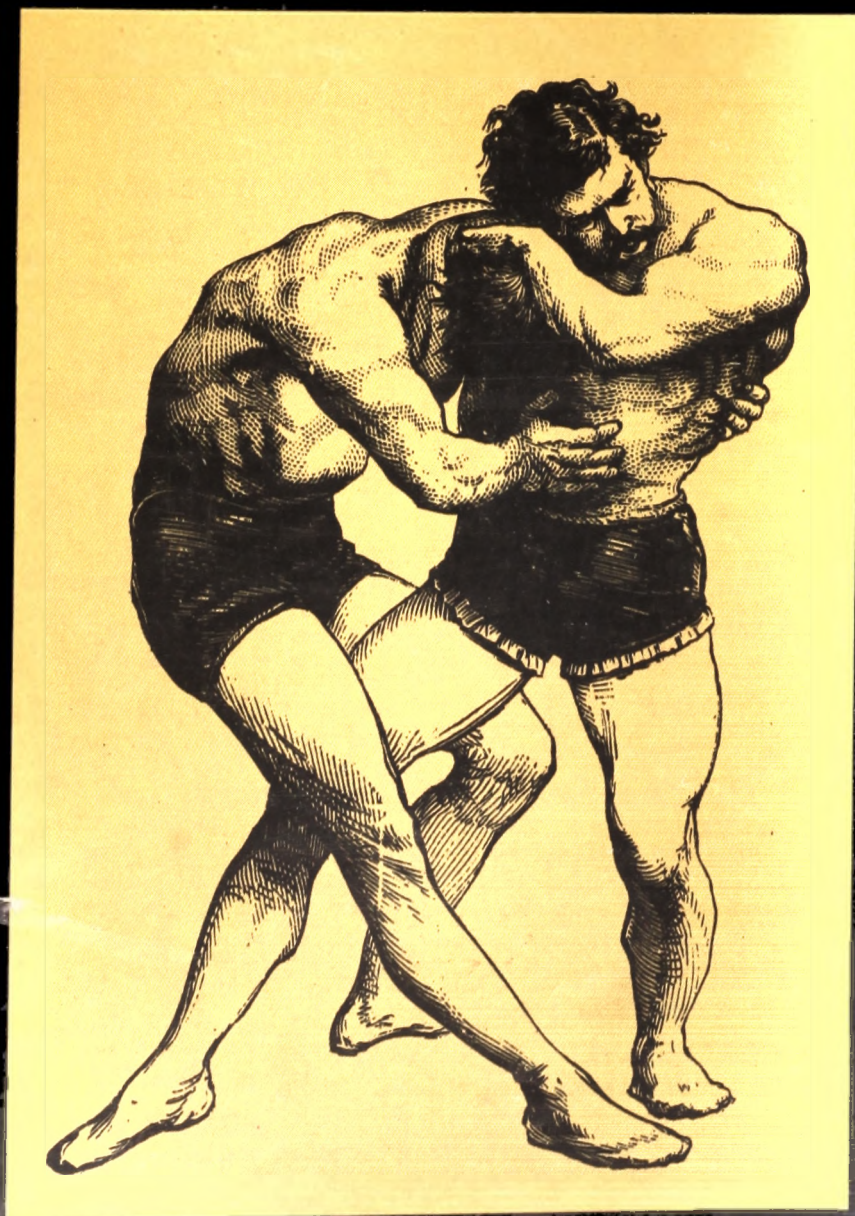
αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 449
Παρασκευή
19 Οκτωβρίου 1990
Δρχ. 200

ΕΤΟΙΜΟΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΡΙΤΟ ΓΥΡΟ...

ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΤΩΝ «ΝΙΚΗΤΩΝ»
ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ,
ΑΡΧΙΖΕΙ «Ο ΤΡΙΤΟΣ ΓΥΡΟΣ»
ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ:
ΜΠΟΡΕΙ Ο ΣΥΝ;
Π ΤΟ ΚΟΥΒΕΙΤ, ΣΤΟΝ ΛΙΒΑΝΟ
ΔΙΑΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ
ΕΛΑΜ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ
ΑΝΕΙΟ, ΕΟΚ ΚΑΙ ΔΝΤ
ΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ
ΚΑΙ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ
Ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ
ΓΕΦΑΝΟΣ ΣΑΡΑΦΗΣ
ΠΟΣΤ: ΑΠΙΣΤΕΥΤΑ
ΑΙ ΑΛΗΘΙΝΑ
ΣΤΗΡΗΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ:
ΑΥΤΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΑΣΟΚ!»

...Και ξαφνικά μέσα στους ρύπους και το νέφος «αναδόθηκαν» τα έξι Αυτοτελή Βιβλία ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (1950-1970) του Τάκη Δ. Ψαράκη. Σειρά βιβλίων πανέμορφη και ξεχωριστή, όπως βεβαιώνουν όσοι τη διεξήλθαν. Σειρά, που θα κρατήσει συντροφιά χαρούμενη και παρηγορητική σε όλες τις ηλικίες των Αθηναίων. Και βεβαίως, αφού αναγνώσουν και μία και δύο και τρεις φορές θα πάρει τη θέση της στη βιβλιοθήκη. Ενώ για το πρωτότυπο του περιεχομένου και του σχήματος, καθώς και τη φιλοκαλλία την τυποτεχνική, φρονούμε ότι προσφέρεται ως δώρο εκλεκτού γούστου σε κάθε περίπτωση.

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

Γειτονιές. Λόφοι. Δρόμοι.

ΧΡ.ΕΜΜ. ΑΓΓΕΛΟΜΑΤΗΣ - ΜΙΝΩΣ ΑΡ-
ΓΥΡΑΚΗΣ - ΙΩ. ΒΟΥΤΣΙΝΑΣ - ΤΗΛ. ΓΑ-
ΡΙΟΣ - ΜΑΡΙΝΟΣ ΚΑΛΛΙΓΑΣ - Γ. ΚΑΡΑ-
ΓΙΩΡΓΑΣ - ΛΑΜΠΡΟΣ ΚΟΡΟΜΗΛΑΣ -
Γ. ΛΑΜΨΙΔΗΣ - Σ. ΜΑΛΤΕΖΟΥ - Ν. ΜΑ-
ΡΑΚΗΣ - Κ. ΣΤΟΥΡΝΑΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Άνθρωποι. Κτίσματα. Έποχές.

ΗΛΙΑΣ ΒΕΝΕΖΗΣ - ΤΑΣΟΣ ΒΟΥΡΝΑΣ
ΦΡ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ - ΑΘΗΝΑ ΚΑΛΟΓΕΡΟ-
ΠΟΥΛΟΥ - ΣΕΜΝΗ ΚΑΡΟΥΖΟΥ - Φ.
ΚΛΕΑΝΘΗΣ - ΑΛΕΚΟΣ ΛΙΔΩΡΙΚΗΣ
ΠΑΝ. ΠΑΠΑΔΟΥΚΑΣ - ΑΛΕΞ. ΠΑΡΑ-
ΔΕΙΣΗΣ - Γ.Π. ΣΠΟΡΙΔΗΣ - ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΣΤΑΜΕΛΟΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ

Νοσταλγίες. Ένθυμώσεις. Μαρτυρίες.

ΕΛΕΝΗ Γ. ΒΛΑΧΟΥ - Δ.Κ. ΕΥΑΓΓΕΛΙ-
ΔΗΣ - ΔΗΜ. ΛΑΜΠΙΚΗΣ - ΚΛΕΑΡΧΟΣ
ΜΙΜΙΚΟΣ - Π. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ - Ι.Μ.
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ - Γ.Π. ΣΠΟΡΙΔΗΣ
- ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ - Σ.Δ. ΦΥΝΤΑ-
ΝΙΔΗΣ - ΧΡ.Κ. ΧΑΙΡΟΠΟΥΛΟΣ - ΠΕ-
ΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Κυριακές. Γιορτές. Σχόλες.

Φ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ - Γ. ΖΩΤΟΣ - Γ. ΜΑ-
ΝΙΑΤΑΚΟΣ - ΜΕΝΤΗΣ ΜΠΟΣΤΑΝΤΖΟ-
ΓΛΟΥ - Κ.Α. ΜΠΡΟΥΣΑΛΗΣ - Π. ΠΑ-
ΛΑΙΟΛΟΓΟΣ - ΠΑΝ. ΠΑΠΑΔΟΥΚΑΣ -
ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΚΗΣ - ΑΠ. ΣΠΗ-
ΛΙΟΣ - ΣΩΤΙΑ ΤΣΩΤΟΥ - Σ.Δ. ΦΥΝΤΑ-
ΝΙΔΗΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

*Βιοπορισμός. Καθημερινότητα.
Έπαγγέλματα.*

Θ. ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ - Ε. ΘΩΜΟΠΟΥ-
ΛΟΣ - Ι. ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗΣ - Γ. ΜΑΝΙΑ-
ΤΑΚΟΣ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΑΤΗΣ - ΣΠΥ-
ΡΟΣ ΜΕΛΑΣ - ΠΑΝ. ΠΑΠΑΔΟΥΚΑΣ - Ν.
ΠΑΠΑΠΕΡΙΚΛΗΣ - Δ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ -
ΔΙΟΝ. ΤΖΕΦΡΟΝΗΣ - ΔΗΜ. ΨΑΘΑΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΕΚΤΟ

Αναψυχή. Κοινωνία. Συρμοί.

ΦΡ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ - ΘΑΛΗΣ ΔΙΖΕΛΟΣ -
Δ.Κ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ - Γ. ΘΙΣΒΙΟΣ - ΒΑ-
ΣΙΛΗΣ Λ. ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ - Ν. ΚΑΜΠΑ-
ΝΗΣ - ΔΗΜ. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ - ΦΑΙ-
ΔΡΟΣ ΜΠΑΡΛΑΣ - ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΣΤΑΥ-
ΡΟΥ - ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΦΟΡΟΣ - ΔΗΜ. ΨΑΘΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ - Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ

Σόλωνος 94 Αθήνα Τηλ.: 36.00.398

ΤΟ ΑΛΛΑΣ ΕΜΩΡΑΝΘΗ;

ΗΤΑΝ κάποτε η Αριστερά ή τουλάχιστον διεκδικούσε να είναι το άλας της κοινωνικής και πολιτικής ζωής της χώρας.

ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΕ την αγωνιστική της παράδοση, την κοινωνική της βάση των φτωχών, αδικημένων, καταπιεσμένων, και διωκωμένων, την ηθική της στάση απέναντι στη διαφθορά των πελατειακών αστικών κομμάτων.

ΝΑ παρελθόν βέβαια βεβαρυμένο με λάθη που ουδέποτε όλησε να παραδεχθεί. Ωστόσο «έλαμπε» στην πομονωσή της, «αναγνωριζόταν» για τη συνέπειά της, πτω και στις δογματικές της προσηλώσεις —παρείχε ένα ημείο αναφοράς, μια ισχυρή ιδεολογική εστία ταύτισης. ΑΛΛΑ αυτά έχουν σήμερα ανατραπεί. Όλα. Και η Αριστερά μίχανη, κλονισμένη, ανίκανη να εκσυγχρονιστεί, ανίκανη να αυτογνωσία και αυτοκριτική, περιπλανάται στην αρένα της πολιτικής τακτικής προσπαθώντας να κορεύσει τη δίψα για εξουσία.

Ο βωμό αυτό θυσιάζει τα πάντα. Με έναν κυνισμό φωτοφανέρωτο και μια αυταρέσκεια εγκληματική.

ΛΗΓΕΙΤΑΙ γι' αυτό με μαθηματική ακρίβεια στη φρίκνωση, την περιθωριοποίηση, την αφάνεια.

ΛΕΙΝΕ συνεχώς σε κύρος, αξιοπιστία, φερεγγυότητα, οντας ήδη απωλέσει σημαντικές ηγεμονικές θέσεις στον ολογικό και πνευματικό χώρο.

ΕΥΘΥΝΕΣ βαρύνουν αποκλειστικά την ίδια. Και είλονται, πέραν των εγγενών αδυναμιών και αντιφάσεων που την έχουν βαλτώσει και την σύρουν στη φθορά, τις πολιτικές της επιλογές.

ΒΕΒΑΙΑ, το ότι η Αριστερά δεν θα παρέμενε παρθένα και με άσπιλα χέρια εισβάλλοντας στο πολιτικό προσκήνιο και διεκδικώντας ισότιμα συμμετοχή στο πολιτικό παιχνίδι, ήταν αναμενόμενο και αναπόφευκτο.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ της όμως επιλογές και συγκεκριμένα η πρόσφατη συνεργασία της με το ΠΑΣΟΚ, άνευ όρων, άνευ ουσιαστικού εκσυγχρονισμού δομών και προγραμμάτων, σηματοδοτούν μια πορεία προς την πολιτική της αυτοκτονία. Το απέδειξαν περίτρανα τα αποτελέσματα των δημοτικών εκλογών από τα οποία ο ΣΥΝ εξήγαγε λάθος συμπεράσματα.

ΣΥΡΕΤΑΙ έτσι εκουσίως στο ΔΙΚΟΜΜΑΤΙΚΟ παιχνίδι σαν θλιβερός κομπάρσος. Άλλοι καθορίζουν τους κανόνες του παιχνιδιού.

ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΕΙ κάθε αυτόνομη και αυτόφωτη πολιτική παρουσία, κάθε αξίωση για ιδιαίτερη ιδεολογική και πολιτική ταυτότητα. Και τιμωρείται γι' αυτό από τον αναξιόπιστο εταίρο της —το ΠΑΣΟΚ— που εξακολουθεί να λεηλατεί την εκλογική και κοινωνική της βάση. Που αποπροσανατολίζει τους κοινούς και πολιτικούς αγώνες για τη συγκρότηση μιας ρεαλιστικής και εκσυγχρονιστικής εναλλακτικής πολιτικής πρότασης κυβερνητικής προοπτικής, με την παραπλάνηση, τη δημαγωγία, τον άκρατο λαϊκισμό, την πολιτική πρακτική της δετίας του. Με συνθήματα περί εκλογών «εδώ και τώρα» και τα άλλα φαιδρά ενός αξιοθρήνητου πλέον Παπανδρέου.

ΑΛΛΑ ό,τι συμφέρει στον Παπανδρέου και το δικό του ΠΑΣΟΚ συμφέρει τελικά στην Αριστερά και τον ελληνικό λαό;

ΣΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ αυτό καλείται να απαντήσει ο ΣΥΝ.

ΠΡΙΝ είναι πολύ αργά και δεν θα υπάρχει ούτε για να διαμαρτύρεται για «δικομματισμό των αστικών κομμάτων» —αυτό δηλαδή που υπηρετεί σε τελική ανάλυση.

αντι

• Περίοδος Β
• Χρόνος 17ος
• Τεύχος 449
Παρασκευή 19 Οκτωβρίου 1990
δρχ. 200

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300
72.32.819 - 72.48.240
FAX: 72.26.107 - TELEX: 214179 ANTI

ΤΟΝ ΣΤΕΦΑΝΟ ΣΑΡΑΦΗ	9
ΚΑΛΠΙΟΣ	
ΠΡΟΣ ΓΥΡΟΣ: Πολύ κακό για τον δεύτερο	12
ΑΣΙΛΕΙΟΥ	
Ιχνη του τρίτου γύρου	14
ΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ	
ΕΤΕΡΑ: Η διπλή πρόκληση των συμμαχιών	16
ΣΑΛΟΓΛΟΥ	
Βερνητική αδυναμία και η οικονομία των αδιεξόδων	18
ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ - Δ. ΦΙΛΙΟΣ	
ΝΑΤΟΛΗ: Δυσ κρίσεις συγχωνεύθηκαν σε μια	24
ΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ	
Τερά και Ισλάμ	28
ΟΣ ΧΙΟΣ	
ΚΑΝΙΑ: Η ζάλη της ρευστότητας	31

ΜΠΟΣΤ

Απίστευτα κι όμως αληθινά	34
Σ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	
Αντιστάθηκα στις δίκαιες και άδικες επιθέσεις κατά του Αντ	36
δρέα	
Σ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ	
Για μια θέση στο Δημόσιο	38
Ν.Χ.	
Κοινωνική αλληλεγγύη και ναρκωτικά	40
ΟΚΤΑΒΙΟ ΠΑΣ	
ΗΛΙΑΣ ΚΑΝΕΛΛΗΣ	
31ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ	50
Η ΕΚΘΕΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ ΣΤΗΝ ΦΡΑΓΚΦΟΥΡΤΗ	58

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΑΝΤΗΝΩΡ

Δημοτικές: Μερικές πρώτες προσεγγίσεις	4
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ ΤΗΣ ΙΣΙΔΩΡΑΣ	8
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	10
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	20
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ Α. Ξύδης	44
ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ	56
ΒΙΒΛΙΟ	60
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	63
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ	65

Δημοτικές: Μερικές πρώτες προσεγγίσεις

Ο ΠΡΩΤΟΣ γύρος των δημοτικών εκλογών έκλεισε... Και ενώ απομένει ο δεύτερος γύρος για 142 δήμους, σε τρία επάλληλα επίπεδα (ΝΔ έναντι ΠΑΣΟΚ, ΣΥΝ-ΠΑΣΟΚ έναντι ΝΔ και ΣΥΝ έναντι ΠΑΣΟΚ...) μερικές πρώτες προσεγγίσεις των αποτελεσμάτων είναι, νομίζουμε εφικτές.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ συμπέρασμα, με βάση τα αποτελέσματα του πρώτου γύρου, είναι ότι υπήρξε, πράγματι, μια μικρή κάμψη της εκλογικής δύναμης της Νέας Δημοκρατίας (2-2,5%), εφόσον μέτρο σύγκρισης είναι τα ποσοστά που πήρε στις βουλευτικές εκλογές του '90 και όχι στις δημοτικές εκλογές του '86... Όμως τα γενικότερα αποτελέσματα —όπως σημειώνει και το Ε.Γ. της ΕΑΡ— «δεν επιφέρουν ουσιώδη μεταβολή των πολιτικών δυνάμεων». Τούτου δοθέντος, έπεται ότι οι διθυραμβικοί τόνοι του προέδρου του ΠΑΣΟΚ ότι «ο κ. Μητσοτάκης θα πρέπει να ετοιμάζεται για εκλογές σύντομα», κλπ., δεν ανταποκρίνονται στα πράγματα. Και διότι δεν υπήρξε καμιά «σαρωτική πτώση του ποσοστού της ΝΔ 5-10%», όπως αποφαίνεται ο Α. Παπανδρέου, και διότι η βασική επιδίωξη του ΠΑΣΟΚ, να προσδώσει στις δημοτικές εκλογές χαρακτήρα δημοψηφίσματος κατά της κυβέρνησης, δεν απέδωσε. Αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να αποκλείσουμε, εκ προοιμίου, τη διενέργεια βουλευτικών εκλογών, σε σύντομο χρονικό διάστημα. (Ήδη η κυβέρνηση ετοιμάζεται, την ερχόμενη Δευτέρα ή Τρίτη, να καταθέσει το νέο εκλογικό νόμο ενισχυμένης, κλπ.). Αλλά η τυχόν διενέργεια βουλευτικών εκλογών, θα είναι τακτική επιλογή του πρωθυπουργού, για να ενισχυθεί η ισχυρή κοινοβουλευτική δύναμη της ΝΔ, και όχι συνάρτηση

ΧΑΡΙΔΕ...
ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΧΑΝΟΥΜΕ ΧΩΡΙΣΤΑ
ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΜΕ
ΝΑ ΤΟ ΚΑΝΟΥΜΕ ΚΑΙ ΜΑΖΙ;...

των αποτελεσμάτων του πρώτου γύρου των δημοτικών εκλογών.

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ συμπέρασμα ενδιαφέρει, κατά κύριο λόγο, την κυβερνητική παράταξη. Και συνίσταται στο ότι οι μεγαλύτερες απώλειές της εντοπίζονται στις περιοχές όπου ζουν οι «ταπεινοί και καταφρονεμένοι» —οι χαμηλόμισθοι, οι χαμηλοσυντηρητοι, οι χαμηλοσυνταξιούχοι— ένας ολόκληρος κόσμος που υπέστη, περισσότερο από άλλους, τα επίχειρα της αυταρχικής κυβερνητικής πολιτικής, και, ειδικότερα, των πρόσφατων σκληρών κυβερνητικών μέτρων. Κατά τα άλλα, δεν χωρεί αμφιβολία πως αν η αξιωματική αντιπολίτευση, αλλά και ο Συνασπισμός, είχαν να προτείνουν έναντι των κυβερνητικών νομοθετημάτων, μια «άλλη πολιτική» (βραχυπρόθεσμη ή μακρόπνοη, αλλά συγκεκριμένη), οι κυβερνητικές απώλειες θα ήσαν μεγαλύτερες και γενικότερες. Η διαπίστωση αυτή αναγνωρίζεται ακόμα και από υπουργούς, οι οποίοι άρχισαν ήδη να ψελίζουν ότι η υπομονή των χαμηλόμισθων έχει εξαντληθεί και ότι άλλα κυβερνητικά έσοδα δεν μπορούν να αντληθούν

πλέον από την τάξη αυτή... Η διαπίστωση δεν εμπόδισε, ωστόσο, τον κυβερνητικό εκπρόσωπο να εκφράσει βαθύτατη ικανοποίηση για το... «ήρεο πολιτικό κλίμα» μέσα στο οποίο διεξήχθησαν οι δημοτικές εκλογές (άλλα λ για ν' αγαπιόμαστε παιδιά...), αποφεύγοντας αναφορές σε θέματα που εντάσσονται στη «διακεκαυμένη ζώνη» της κυβερνητικής πολιτικής.

ΤΟ ΤΡΙΤΟ συμπέρασμα ανάγεται στην συνεργασία ΠΑΣΟΚ-ΣΥΝ την οποία οι στέλεχη του ΚΚΕ (αλλά και πρόεδρος του Συνασπισμού, Χα Φλωράκης) έσπευσαν να χαιρετίσουν ως πολιτική πρακτική που «απέδωκε καρπούς». Όμως η πρακτική αυτή έδωσε τους αναμενόμενους «καρπούς» στον μεγαλύτερο δήμο της χώρας, την Αθήνα, όπου νίκησε το ψηφοδέλτιο Τρίτη. Και, φυσικά, όταν πρόκειται να εκτιμήσεις τα «συν» και «πλην» της συνεργασίας αυτής, δεν μπορείς να γνωθίσσεις ούτε τα λευκά και ακυρά (πέφθασαν στην περιοχή της πρωτεύουσας το 5%), ούτε την αυξημένη αποχή (που ήταν 12% πάνω από τα συνήθιστα ποσοστά των προηγούμενων εκλογών).

ούτε ότι η Αριστερά έχασε μερικά από τα παραδοσιακά της οχυρά, όπως το Περιστερι, την Ηλιούπολη, την Καλλιθέα, το Νέο Ηράκλειο κ.ά. Αλλά και αν δεχθεί κανείς ότι, επιτέλους, είναι φυσικό και λογικό οι «προοδευτικές και αριστερές δυνάμεις να επιδιώκουν τη σύγκλιση και τη συνεργασία», το ερώτημα που τίθεται είναι: πάνω σε ποια αρχή και σε ποια προοπτική νοείται η συνεργασία αυτή; Στη βάση των άμεσων και βραχυπρόθεσμων «κερδών» άντε να κερδίσουμε —ή να χάσουμε...— πέντε ή έξι δημάρχους παραπάνω ή στη βάση μιας «εκσυγχρονισμένης και εκσυγχρονιστικής προοπτικής»; Από την άλλη, τι είδους συνεργασία είναι αυτή, όταν το μεν ΠΑΣΟΚ εξακολουθεί να επαιρείται και να δοξολογεί την οκταετία που κυβέρνησε (με ενσάρκωσή της αλλαγής τον Κουσιώργα ή τον κ. Γ. Κουρή), ο δε Συνισπισμός δεν κατόρθωσε ακόμα να λύσει προβλήματα φυσιογνωμίας του ή κοινωνίας του με ευρύτερα λαϊκά πρόματα; Πού είναι οι εναλλακτικές λύσεις του ΠΑΣΟΚ ή του Συνισπισμού έναντι στην κυβερνητικά πολιτική τα κρίσιμα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο τόπος; Και επειδή ο λόγος για δημοτικών εκλογών, όπου προέχει ο θεσμός προς το θεσμό της τοπικής αυτοδιοίκησης και η επιλογή αξιωματικών, κατά ποια λογική εγκαταλείφθηκε —από πλευράς Συνισπισμού— η πολιτική των πολυπλευρών συνεργασιών;

ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ αυτά περιμένουν απάντηση. Και επειδή ο δεύτερος γύρος των δημοτικών εκλογών λήγει μεθαύριο Κυριακή —με «κύρια μάχη» την αντιμετώπιση στο δήμο της Θεσσαλονίκης— είναι φυσικό να ελπίζει κανείς ότι το «τελικό μήνυμα» των εκλογών θα δοθεί τόσο από την κυβέρνηση, όσο και από την αντιπολίτευση. Η προσδοκία αυτή, δεν εμπόδισε, βέβαια τον αυτισμό να ξιφουλκήσει, στο μεταξύ κατά του Συνισπισμού, και, ειδικότερα, κατά της ΕΑΡ, στην οποία φορτώνουν την μη εκλογή της Μελίνας Μερμερή, αλλά και τα λευκά και τα σχεδόν υψηλά ποσοστά που συγκέντρωσαν οι οικολόγοι. Και, βεβαίως, δεν είναι δυνατόν να ισχυρισθεί κανείς ότι ο πράγμα το ΠΑΣΟΚ και άλλο ο... Συνισπισμός, αφού αυτός ο «έρπων φαρισμής» —όπως έχει καταγραφεί— αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της δομής, αλλά και των «οραμάτων» του ΠΑΣΟΚ.

ΑΛΛΑ για τη μη εκλογή της Μελίνας Μερμερή ή για την «μη μεταστροφή

της κοινής γνώμης», δεν ευθύνεται —κατά τους αυριανιστές πάντοτε— μόνον η ΕΑΡ, αλλά και ο Κ. Λαλιώτης, και ο «εκσυγχρονιστής Σημίτης», ακόμα και ο Α. Τσοχατζόπουλος (!), οι οποίοι αντί να χαράξουν γραμμή μη συνεργασίας με τους «Κυρκοφλωράκηδες», συμμάχησαν μαζί τους...

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα —και πέρα από την κατάθεση του νέου εκλογικού νόμου που θα προβλέπει, όπως αφήνεται να διαρρεύσει, θέσπιση κατωτάτου ορίου 3% για την αντιπροσώπευση ενός κόμματος στη Βουλή— αναμένονται μέσα στην εβδομάδα αυτή, η εκλογή νέου εκτελεστικού γραφείου του ΠΑΣΟΚ (και η εκλογή οργανωτικού γραμματέα), καθώς και η σύγκληση των καθοδηγητικών οργάνων της Αριστεράς. Όσο για την κυβέρνηση, η «έγνοια» της φέρεται να είναι τώρα η απάλειψη της «κοινωνικής πόλωσης», όπως ερμηνεύουν τις διαφορές στην κατεύθυνση της ψήφου μεταξύ αστικών κέντρων και των γύρω δήμων... Και η «λύση»; Η λύση —απεφάνθησαν ένοιο κυβερνητικοί αξιωματούχοι— έγκειται στην εκτέλεση «κάποιων» έργων στις υποβαθμισμένες αυτές λαϊκές περιοχές, μια και οι διορισμοί στο δημόσιο είναι σήμερα υπόθεση δυσχερής!

ΣΤΗ ΣΥΝΤΟΜΗ αυτή επισκόπηση του «δεκαπενθημέρου», δεν μπορεί να μη σημειώσει κανείς —μεταξύ άλλων— και τις περίεργες δηλώσεις του εδώ πρέσβη του Ιράκ, Αμπντέλ Φατάχ Αλ Χατζζάτζι, ύστερα από τη συνάντηση που είχε με τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ Α. Παπανδρέου —δηλώσεις οι οποίες τελικά δεν διαψεύθηκαν από πλευράς ΠΑΣΟΚ. Με βάση την ανακοίνωση της ιρακινής πρεσβείας, ο Α. Παπανδρέου φέρεται να διαφοροποιείται από την πολιτική που ακολουθούν όλες οι χώρες της ΕΟΚ, εφόσον εμφανίζεται, από τη μια, πρόθυμος να επισκεφθεί το Ιράκ, και από την άλλη, να δηλώνει ότι «δεν μπορεί να δίνεται έμφαση στη λύση του προβλήματος του Κουβέιτ, ενώ συνεχίζεται η αδιαφορία για το Παλαιστινιακό και άλλα ζητήματα της περιοχής, περιλαμβανομένου και του Κυπριακού». Στον σάλο που προκλήθηκε, το Γραφείο Τύπου του ΠΑΣΟΚ απάντησε λέγοντας ότι το κύριο θέμα που απασχόλησε τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ ήταν το θέμα των «εγκλωβισμένων Ελλήνων στο Κουβέιτ και το Ιράκ» και ότι όλα τα άλλα είναι εκ του περισσού. Ακολούθησε κυβερνητική ανταπάντηση και ο χορός ακόμα κρατεί!

ΑΝΤΗΝΩΡ

Ένα θαυμάσιο βιβλίο
μεταφράζεται τώρα
και στην Ελλάδα

ΤΟ ΚΒΑΝΤΙΚΟ ΣΥΜΠΑΝ

Hey και Walters
το κβαντικό
σύμπαν

- Επιτέλους, ένα βιβλίο που καταγράφει την ευρύτητα του πεδίου της κβαντικής μηχανικής χωρίς να οδηγεί τον αναγνώστη στο λαβύρινθο των μαθηματικών. Ένα ζωντανό, πληροφοριακό, θαυμάσιο εικονογραφημένο βιβλίο για την ισχυρότερη επιστημονική θεωρία που γνώρισε η ανθρωπότητα.

Paul Davies

Συγγραφέας του βιβλίου Θεός και μοντέρνα Φυσική

- Αν θέλετε μία εισαγωγή στην πιο επιτυχή και ευρεία θεωρία που συνέλαβε η ανθρώπινη νόηση, τότε διαβάστε *Το κβαντικό σύμπαν*.

New Scientist

- Το κβαντικό σύμπαν έχει ένα δικό μου μικρό απόσπασμα στην αρχή κάθε κεφαλαίου· παρ' όλα αυτά είναι ένα τρομερά καλό βιβλίο.

Richard Feynman

σχ. 17,5×25, σελ. 255,
173 ασπρόμαυρες εικόνες,
60 έγχρωμες, 3.400 δρχ.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ τροχαλία ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64)
106 80 Αθήνα — Τηλ. 36.46.426

ημερο δονκτης

ΤΕΤΑΡΤΗ 3.10.90 - ΤΡΙΤΗ 16.10.90

ΤΕΤΑΡΤΗ, 3.10.90

Σε όσους λησμονούν ευκόλως υπενθυμίζω ότι όχι μόνο επέστρεψα εκ Παρισίων αλλά και εκπλήρωσα τις προς τον Βάκχον υποχρεώσεις μου: τούτη τη στιγμή δισεκατομμύρια σακχαρομύκητες επιτελούν με πάθος το θεάρεστον έργο τους, μετατρέποντας το σταφυλοσάκχαρο σε αιθυλική αλκοόλη. Μικρή η παραγωγή φέτος λόγω της ξηρασίας, αλλά η ποιότητάς αναμένεται καταπληκτική. Σπεύσατε να προεγγραφείτε, μόνο 1.500 δρχ. το μπουκάλι —τα περσινά πωλούνται ήδη προς 2.300 δρχ και η τιμή τους συνεχώς ανεβαίνει στο Χρηματιστήριο.

Διονυσίου του Αρεοπαγίτου σήμερα και οι Αθηναίοι μαθητές πανηγυρίζουν με ενθουσιασμό για την εορτή του πολιούχου αγίου και πρώτη επίσημη αργία του σχολικού έτους. Θα κατανοήσουν πολύ αργότερα ότι και μόνη η ηλικία τους αποτελεί επαρκή λόγο μόνιμων πανηγυρισμών.

«Αυτό που ονειρεύονται μερικοί δεν θα γίνει», και ο κ. Παπανδρέου θα επανέλθει συντόμως στον «βιότοπο της πολιτικής», δήλωσε η κ. Λιάνη στο Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο, όπου νοσηλεύεται από προχθές ο σύζυγός της —στον σκουπιδότοπο εννοούσε, το διετύπωσε όμως α λα Κούντερα.

Καλά, οι ίδιοι νομίζουν ότι είναι αθάνατοι κι έσπευσαν —μια ντουζίνα μέλη της Ακαδημίας Αθηνών —να ταχθούν υπέρ της υποψηφιότητας του κ. Τρίτση. Για την ψυχική και σωματική υγεία των στενών

συγγενών και φίλων τους, δεν ενδιαφέρονται;

Τόσο εύθικτο πολιτικό δεν έχω ξαναδεί στη ζωή μου· δεν πρόλαβε να υποβάλει ένσταση κατά της παρουσίας του, ο Γ. Πέτσος, και ο βουλευτής κατήγορος του Συνασπισμού κ. Γαλανός δήλωσε ότι θύμωσε και θα αποχωρήσει. Ακόμη και στους σκουπιδότοπους ανθούν λουλούδια.

Με παρρησία και σαφήνεια αναγνώρισε το χάλι του ελληνικού σινεμά η εταιρεία Ελλήνων Σκηνοθετών, η οποία παρεδέχθη δημοσίως στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης ότι «κάθε πλάνο των μελών της είναι πολύτιμο όσο μια λέξη» —όταν είναι πασιγνώστο πως μια εικόνα αξίζει όσο χίλιες λέξεις.

Αβυσσος η ψυχή των λαών: Ανατολικοί και Δυτικοί Γερμανοί πανηγυρίζουν τη σημερινή ένωση των κρατών τους, Σέρβοι και Κροάτες κάνουν ό,τι μπορούν για να διασπάσουν το δικό τους.

ΠΕΜΠΤΗ, 4.10.90

Πανσέληνος σήμερα γι' αυτό και τα ΜΑΤ σαν σεληνιασμένα όρμησαν να λιανίσουν τους απολυθέντες που είχαν καταλάβει τα κτίρια της «Ολύμπικ Κέτεριν»: μέχρι και σε δημοτικό σχολείο έριξαν δακρυγόνα!

Πλήθη επισκεπτών συνωστιζονται στους διαδρόμους έξω από το θάλαμο της εντατικής, όπου νοσηλεύεται ο κ. Παπανδρέου. Παρ' όλα αυτά, ο πρώην πρωθυπουργός καταφέρνει να πηγαινει καλύτερα.

Ένας φιλότιμος πολιτικός

βρέθηκε και δεν τον αφήνουν να προκόψει: ο Συνασπισμός αποφάσισε πως ο κ. Γαλανός πρέπει να μείνει ως κατήγορος στις δίκες των σκανδάλων. Θα αντέξει όμως μία τόσο ευαίσθητη ψυχή να ζητήσει την καταδίκη των κατηγορουμένων;

Αν ήταν λύκος, θα ειδικευόταν στη φύλαξη προβάτων. Επειδή ήταν μόνο ένας απλός αρχαιοκάπηλος φρόντισε να γίνει φύλακας στο μουσείο Ηρακλείου. Δυστυχώς γι' αυτόν, σήμερα συνελήφθη επ' αυτοφώρω.

Ενώ το ανωτέρω περιστατικό θα έπρεπε να είχε θυμίσει στον κ. Χριστοδούλου ότι «ο ψεύτης και ο κλέφτης τον πρώτο χρόνο χαιρόνται» και να τον καταστήσει προσεκτικότερο, ο αναπληρωτής υπουργός Εθν.Οικόν μας διαβεβαίωσε πως η χώρα μας δεν έχει ζητήσει δάνειο από την ΕΟΚ.

Όσο γι' αυτούς που λήστεψαν το ταχυδρομείο Καβάλας και πήραν 36 εκατομ., ίσως να είναι αλλοδαποί ή αγράμματοι και ν' αγνοούν την παροιμία που προανέφερα —ο κ. Χριστοδούλου όμως δεν έχει ελαφρυντικό.

Ούτε δέκα άτομα δεν παρακολουθούν τις «προβολές για το κοινό» των ταινιών του Φεστιβάλ στο Αριστοτέλειο της Θεσσαλονίκης. Δεν τις ονομάζουν «προβολές για επωνύμους» μήπως και γίνει τίποτα;

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 5.10.90

Τρελλός είσαι ρε φίλε που θα μου πεις εμένα «προεκλογική παροχή»; Αυτό που μετρά είναι ότι μερικές χιλιάδες φαντάροι, ναύτες, σμηνίτες, ξαναέγιναν άνθρωποι χάρις στη μείωση της θητείας που ανακοινώθηκε σήμερα.

Ο κ. Κύρκος εξέφρασε την πεποίθηση ότι ο κ. Φλωράκης θα υποστηρίξει τους ανανεωτικούς μέσα στο ΚΚΕ. Σε απλούστερα ελληνικά αυτό σημαίνει ότι ο Πρόεδρος της ΕΑΡ θα θεωρεί στο εξής ανανεωτικούς αυτούς που θα υποστηρίξει ο Πρόεδρος του ΚΚΕ.

Υπήρξαν πράγματι κάποιες υπερβολές στη χθεσινή επέμβαση των ΜΑΤ κατά της «Ολύμπικ Κέτεριν», παρεδέχθη η κυβέρνηση: στους μαθητές του δημοτικού σχολείου έπρεπε να είχαν ρίξει μόνο ξύλο.

Το ΔΝΤ κρίνει πως τα οικονομικά μέτρα που έχει πά-

ρει ως τώρα η κυβέρνηση δ επαρκούν για να μας δώσει ΕΟΚ το δάνειο που δεν ζησαμε.

Παρά την επίσκεψη του Μητσοτάκη, η κατάσταση του κ. Παπανδρέου συνεχί να βελτιώνεται.

Και ο κ. Φλωράκης μετέβη στο Γενικό Κρατικό. Δεν του έκλεινε όλους μαζί στην εντατική ο κ. Κρεμαστινός μήπως αρχίσει να βελτιώνεται και η δική μας κατάσταση;

ΣΑΒΒΑΤΟ, 6.10.90

Μόνο τα Προπύλαια ειχ γλυτώσει ως τώρα, αλλά είναι καλά η ΟΝΝΕΔ: τα μισε μ' αυτές τις λευκές πίστικες πολυθρόνες που πλουν παντού οι γύφτοι ένα 1.500 δραχμών εκάστη. πως καταλαβαίνετε η εκλωση που οργάνωσε η πολύ σικ και πολιτισμένη, τίποτα δεν έμοιαζε με τις λες, τωρινές και παλιότερες στις οποίες συνωθούνται λιάδες όρθιοι κραυγάζοντ συνθήματα. Όχι, εδώ σήρα όλοι ήσαν καλοντυμέν ευγενικοί, δεν σπρώχνοντ —και τα μεγάφωνα έπαιζ προκλασική μουσική. Το κρον άωτον όμως της ποτισμένης ατμόσφαιρας ήταν ούτε οι πλαστικές λυθρόνες, ούτε ο Βιβάλι αλλά η ευγενής άμιλλα τ υποψηφίων κ. Τρίτση Μερκούρη, οι οποίοι ομίσαν εις το καθημενον ακατήριον των Προπυλαίων. Το θέμα το είχε ορίσει η ΝΕΔ: «Ως τότε η Ελλάδα Τρώει τα Παιδιά της».

Κι αν γλιτώσουμε από νέφος, δε θα γλιτώσουμε πό το φρενοκομείο.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 7.10.90

Ευρισκόμενος στη Ρόδο, ο Μητσοτάκης επανέλαβε το αγαπημένο του απόφθεγμα αστυφύλακας είναι το κράτο. Και τότε ο Λουδοβίκος ΙΔ' είναι;

Ο κ. Φλωράκης ικανοποίη τις προσδοκίες του κ. Κύρκου έπεισε την ΚΕ του ΚΚΕ ν' απορρίψει το σχέδιο Προγραμματικής Διακήρυξης που εισηγήθηκε ο κ. Δραγασάκης, ως κείμενο «σοσιαλδημοκρατικό» και «αναθεωρητικό».

Το κράτος του Ισραήλ βούμενο τα αέρια του Σαί Χουσεϊν μοιράζει δωρεάν τιασφυζιογόνες μάσ-

στους Εβραίους και τις πουλάει 20 δολάρια εκάστη στους Παλαιστίνιους των κατεχομένων εδαφών. Οι υπουργοί που σκέφθηκαν το μέτρο αν διοικούσαν στρατόπεδα συγκέντρωσης επί Χίτλερ θα είχαν θησαυρίσει.

Δώδεκα ώρες χρειάστηκε η Κριτική Επιτροπή του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης μέχρι να αποφασίσει ότι ο «Έρωτας στη Χουρμαδιά» του Στ. Γσιώλη ήταν η καλύτερη ταινία και ο Ν. Νικολαΐδης, του γύρισε το «Σίνγκαπουρ Γλινγκ», ο καλύτερος σκηνοθέτης. Αναρωτιέμαι αν θα προτιμούσα να είμαι ταινία ή κηνοθέτης.

ΕΥΤΕΡΑ, 8.10.90

Κεί που σκεπτόμουνα πως κ. Παπανδρέου είναι ο μοναδικός ζων Έλληνας του ορίου η κατάσταση συνεχώς βελτιώνεται, κάποιος υπέγραψε το στομάχι και θα γίνει δύο μέρες παραπάνω νοσοκομείο.

Δεν καταλαβαίνω την κατάντη του Ισραήλ κατακραυγή και τους 23 Παλαιστίνιους που σκοτώσαν οι στρατιώτες στην Ιερουσαλήμ, στο ίχος των Δακρύων. Ήσαν οι τους πτωχοί —απλώς τους γλύτωσαν από το μαρτύριο των αερίων.

Στα δικαστήρια ευρίσκονται «Δέλτα» και «Αμίτα» κατηγορούμενες ότι χημιζούν για φρέσκο τον τεμπυγμένο και συμπυκνωμένο χυμό που εισάγουν από Βραζιλία και τον πωλούν ού τον αραιώσουν. Κι εμείς τα ζώα συνεχίζουμε να ζούμε.

Θήνα που γίνες δικοπορική, τραγούδησε η κ. Μερκούρη ενώπιον 20.000 τών που έσπευσαν στο ίδιο Ειρήνης και Φιλίας να δώσουν τη Χάρिता Αλεξίου. Η κόψη η ίδια, άλλη ο κ. Τσεβας —κι εγώ η Στέλλα. Προσκληθείς, δέχθηκε να αντιστεί στο φεστιβάλ της ΝΕΑ ο γνωστός

υπερρεαλιστής συνθέτης κ. Μαρκόπουλος. Θ' αναπτύξει θέμα «Πώς να τρώτε τα αλά που πετάνε οι εκάστοτε εργώντες».

Η κλέφτης της Καβάλας ροφορήθηκαν την παροικία τρομοκρατημένοι στρεψαν τα 36 εκατ. Οι τες του υπουργείου Εθνικής ονομίας ακόμη να νορθώσουν, καίτοι

αφίχθησαν κοιναγορίτες εμπειρογνώμονες για να μελετήσουν τα του δανείου.

Περισσότερα από 50 δις έχουν χάσει οι δημόσιοι υπάλληλοι λόγω της κυβερνητικής πολιτικής, παρεδόχθη ο κ. Παλαιοκρασσάς. Εμένα όμως αυτό που με βασανίζει πάντα είναι γιατί γράφει με δύο σς το όνομά του.

ΤΡΙΤΗ, 9.10.90

Μέχρι και η κ. Βουγιουκλάκη έσπευσε να συμπαρασταθεί στην κ. Μερκούρη και να της ευχηθεί «καλή επιτυχία στη νέα πρεμιέρα» —τη δική της επιτυχία στην Αντιγόνη θα είχε κατά νου.

Συγκεντρώθηκαν οι αρμόδιοι υπουργοί να λάβουν μέτρα για την προστασία των δασών —και αποφάσισαν να παραχωρήσουν ένα εκατ. στρέματα δασικές εκτάσεις σε ιδιώτες που τις διεκδικούν, καταγγέλουν οι δασολόγοι. Ηννόησαν προφανώς την «προστασία» ως πολιτικώς κερδοφόρο νταβατζιλίκι.

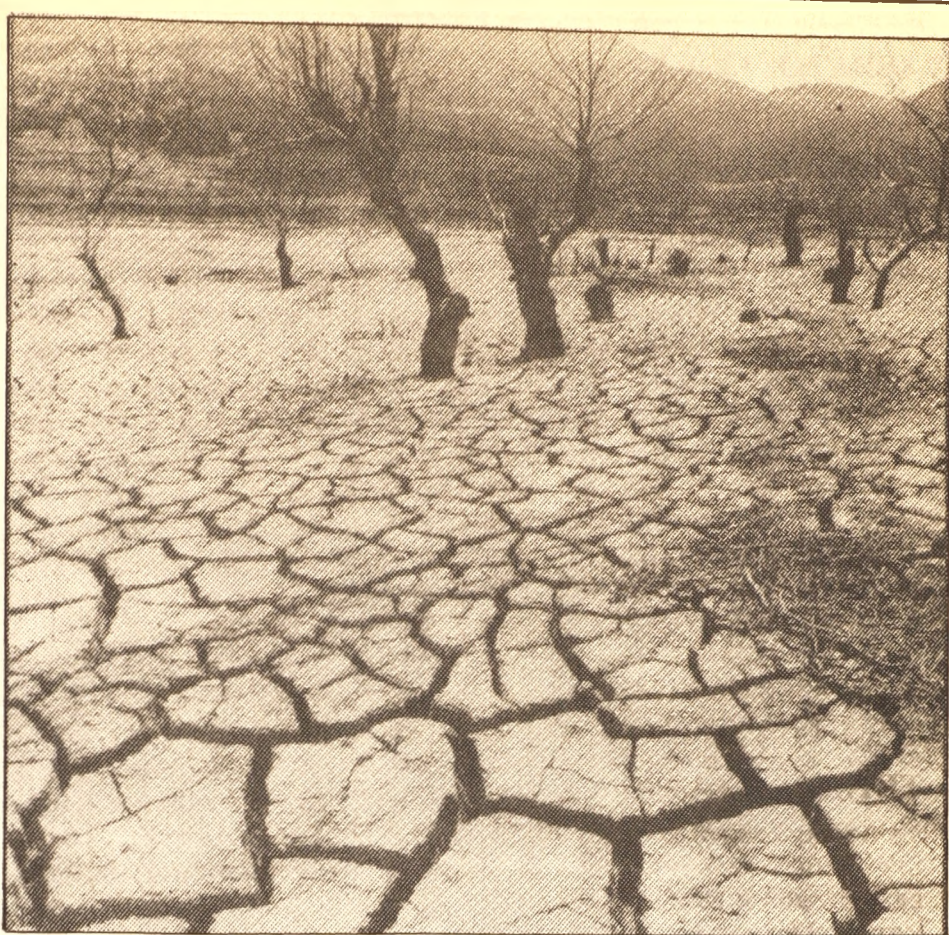
Έρευνα διεξάγει ο κ. Τσεβας για να διαπιστώσει εάν υπάρχουν ευθύνες για την εισβολή του ιδίου συνοδεία οπλισμένων χωροφυλάκων, σε σπιτία ανύποπτων πολιτών. Βεβαίως: αν οι λύκοι φυλάνε τα πρόβατα και οι αρχαιοκάπηλοι τα μουσεία, ουδείς καταλληλότερος του εισαγγελέως για φύλακας των ελευθεριών.

3,5% ανέβηκε ο τιμάρημος το Σεπτέμβριο, ήτοι 16,2% από τον Ιανουάριο και 21,8% από πέρυσι το Σεπτέμβρη —κι αντί να συλλογίζονται πού καταντήσαμε ως χώρα, οι ισοβίτες των φυλακών Αλικαρνασσού στο Ηράκλειο ξεσηκώνονται απαιτώντας καλύτερη μεταχείριση.

Αλικαρνασσός, Παλαιοκρασσάς —λέτε να έχουν σχέση;

Όπως ανακοίνωσε ο κ. Έβερετ, ειδικό Σώμα Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης θα ελέγχει τη λειτουργία του κρατικού μηχανισμού —κατά τα γνωστά του λύκου, του αρχαιοκάπηλου, του κ. Τσεβας, κτλ.

ΚΑΤΑΠΛΗΚΤΙΚΟ. Σύμφωνα με τα «Νέα», ο φίλος και συμφοιτητής Δημ. Νανόπουλος

Μήπως εσείς θυμάστε από πότε έχει να βρέξει;

συμμετέχει σε ομάδα φυσικών που προτάθηκε φέτος για το Νόμπελ. Να το πάρεις Δημήτρη, να το πάρεις —και να ενεργήσουμε μετά ώστε να καθιερωθεί, επιτέλους, κι ένα Νόμπελ Ημεροδεικτών.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 10.10.90

Βελτιωθείς τα μέγιστα, εγκατέλειψε το νοσοκομείο ο κ. Παπανδρέου και «επιστρέφει στο μεγάλο αγώνα», όπως δήλωσε. Εγώ, στην ηλικία του, θα το έριχνα στον τουρισμό.

Νέο παγκόσμιο ρεκόρ στην τιμή του πετρελαίου: 42 δολάρια το βαρέλι. Εγώ όμως δεν ανησυχώ διότι, καταπώς έκανε και ο πασίγνωστος Πόντιος, και πριν και τώρα ένα χιλιάρικο βενζίνη βάζω στη μηχανή μου.

Μηνύσεις και κατά παντός υπευθύνου κατά των κ. Καραρά, Κουτουζή και Κρεμμυδά κατέθεσαν οι Αδελφοί Μπίστη, θύματα της αντιτρομοκρατικής δραστηριότητας του κ. Τσεβας και των χωροφυλάκων.

Ευτύχησε σήμερα η κ. Μερκούρη: επισκέφθηκε το Ίδρυμα Κωφών και για πρώτη φορά δεν «κούφανε» κανένα μ' όσα είπε.

Το Πι Τσι μας τέλειωσε: Δημοκρατικό Κόμμα της Αριστεράς έτεξεν ο Ακίλε Οκέτο. Κι αντί σφυροδρεπά-νου, σήμα η βαλανιδιά —ξέρετε, το δέντρο που έτρεφε

τους Ευρωπαίους όταν εμείς τρώγαμε μάρμαρα...

ΠΕΜΠΤΗ, 11.10.90

Ενώπιον του αγάλματος της Αθηνάς ομίλησε προς τους Αθηναίους η κ. Μερκούρη —είναι ολοφάνερο πλέον πως έχει καβαλήσει δόρυ. Ο δε κ. Τρίτσης ενεφανίσθη στο Γουδί —ίνα πληρωθεί ο λόγος: «οι προδότες στο Γουδί».

Και τι μας νοιάζει εμάς εάν ο Οκτάβιο Πας ετιμήθη με το Νόμπελ Λογοτεχνίας; Για το Νόμπελ Φυσικής και το Νόμπελ Ημεροδείκτη ενδιαφερόμεθα.

Σχεδόν αποκλειστικό: Το «Λήμνος» μετονομάσθη εις «Όρχιν» —διότι γυρίζει γύρω γύρω από τον Κόλπον χωρίς να μπαίνει μέσα!

Ο «Όρχις» λοιπόν επραγματοποίησε νηοψία σε 10 πλοία και έλεγχο σε τέσσερα άλλα, αναφέρει πολεμικό ανακοινωθέν του υπουργείου Εθνικής Αμύνης.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 12.10.90

Στην Αλικαρνασσό η στάση των βαρυποινιτών συνεχίζεται —και βρίσκει μιμητές στις φυλακές Αγίου Στεφάνου της Πάτρας. Στην Αθήνα ο κ. Κουβέλης επεσκέφθη τον κ. Καραμανλή και του εξέθεσε τις απόψεις της ΕΑΡ για την πριμοδότηση του κ. Πιτσιόρλα από το ΚΚΕ.

Ο Ημεροδείκτης αναχωρεί για τ' Άγια Χώματα: πρέπει και να δει πώς πάει το κρασί, και να ψηφίσει.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 13.10.90

Η ζύμωση έχει τελειώσει, ο μούστος έγινε κρασί. Βαθμοί οينوπνεύματος κοντά στους 13, ξινά γύρω στο 6, από μέταλλα δεν κινδυνεύουμε καλά θα πάμε φέτος.

Εδώ είμαι μακριά από τ' Αφεντικό και μπορώ να επιδοθώ σ' εκστρατεία υπέρ των προοδευτικών και λοιπών δυνάμεων, χωρίς να κινδυνεύω ν' απολυθώ. Ευτυχώς, εδώ υπάρχουν μόνο βενιζελικοί (οι μαρξιστές - λενινιστές μας έχουν προ πολλού τελειώσει) και μπορούμε απερίσπαστοι να πολεμήσουμε τους βασιλικούς, αντιβενιζελικούς, εθνικόφρονες, χουντικούς και καραμανλικούς, που τόσο μας έχουν ταλαιπωρήσει.

Αυτόνομη Δημοκρατία στη Μαύρη Θάλασσα ζητούν να ιδρύσουν οι Έλληνες της πρώην ΕΣΣΔ —από το στόμα τους και στου Γκορμπασώφ τ' αυτί, να έχουμε κι εμείς κάπου να ακουμπήσουμε, εδώ δεν μας σηκώνει άλλο.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 14.10.90

Εμείς στο Νεροχώρι νικήσαμε: οι δημοκρατικοί Νεροχωρίτες διατηρήσαμε για μια ακόμη τετραετία την τοπική εξουσία. Μπορούμε να είμαστε αισιόδοξοι —οι Αθηναίοι μ' επικεφαλής έναν Κεφαλλονίτη και οι Πειραιώτες μ' έναν Αλβανόφιλο, τι μπορούν να ελπίζουν;

Βεβαίως, κάτι πήγε να γίνει και στη Θεσσαλονίκη, αλλά δυστυχώς απουσίασαν κάποιοι φίλοι φατουριστές και ο Δημ. Φατούρος πρέπει να κάνει υπομονή ακόμη μια εβδομάδα.

Πρωτοσέλιδος ο Δημ. Νανόπουλος στην «Κυρ. Ελευθεροτυπία» —εμένα το ΑΝΤΙ ούτε σκίτσο δεν μου έχει βάλει. Κι ας έχω αυτοπροταθεί για το Νόμπελ ημεροδότη. Ενώ ο τρίτος συμφοιτητής, ο Βαρώτσος, ακόμη και στην τηλεόραση βγήκε —κι ας μην πιστεύει ούτε η γυναίκα του ότι προβλέπει τους σεισμούς. Έχω αποτύχει ή με αδικούν; Ιδού η απορία.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 15.10.90

Όπως αναμενόταν όλοι έ-

χουν νικήσει: η ΝΔ που τα ποσοστά της μειώθηκαν. Το ΠΑΣΟΚ αφού, η Μελίνα απότυχε. Ο Συνασπισμός, που έχασε δεκάδες δήμους, κυρίως στην Αττική. Οι ανανεωτικοί του ΚΚΕ, αφού εξελέγη ο κ. Λογοθέτης, τον οποίο είχαν πολεμήσει ως δογματικό προτείνοντας Ανδρουλάκη. Οι της ΕΑΡ που φαίνεται ότι δεν βγάζουν ούτε για δείγμα σύμβουλο στην Αθήνα και εγκωμιάζουν την προσωπικότητα του κ. Λογοθέτη για τον οποίο μέχρι τέλους ψήφισαν αρνητικά στην Εκτελεστική Επιτροπή του Συνασπισμού.

Μέσα, λοιπόν, πάμε καλά. Είμεθα όλοι πρωταθλητές, ευτυχισμένοι νικητές. Κι επειδή μας ζηλεύουν, οι διάφοροι κοιναγορίτες παραποιούν τις στατιστικές, ώστε να μας εμφανίζουν πάτους σ' όλους ανεξαιρέτως τους δείκτες που μετρούν την πρόοδο, την ευημερία, τον πλούτο, τη δύναμη των χωρών. Τι καταλαβαίνουν αυτοί; Βαλανίδια τρώνε, βαλανίδια μαρτυράνε.

Στον Γκορμπασώφ το Νόμπελ Ειρήνης. Εμένα και τον Νανόπουλο κοντεύουν να μας ξεχάσουν.

ΤΡΙΤΗ, 16.10.90

Με τον πρεσβευτή του Ιράκ ξεκίνησε τον μεγάλο αγώνα του ο κ. Παπανδρέου —και ο κ. Πολύδωρας τον αναγόρευσε σε κράτος κατηγορώντας τον Πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ ότι μόνον αυτός από όλα τα μέλη του ΟΗΕ παραβιάζει τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας! Από την ευτυχία της νίκης, λάλησε ο κ. εκπρόσωπος.

Τι κι αν οι αποτυχόντες Τζιώλας και Παπαποστόλου αρνούνται να υποστηρίξουν τον Δημ. Φατούρο στη Θεσσαλονίκη; Ο Ημεροδότης είναι στο πλευρό του και επομένως ο πρώην πρύτανης δεν δικαιούται δια να αποτύχει.

Απενεμήθη και το Νόμπελ Οικονομίας σε κάτι Αμερικάνους —με τη Φυσική τι θα γίνει;

**ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ
ΦΑΤΟΥΡΙΣΤΗΣ
ΚΑΙ ΠΑΡ' ΟΛΙΓΟΝ
ΝΟΜΠΕΛΙΣΤΑΣ**

Το Σημειωματάριο της Ισιδώρας

Τελικά το κατάφερε και αυτό ο κ. Ανδρέας. Για πρώτη φορά στην ιστορία, ενώ η δεξιά είναι κυβέρνηση πήρε και τον πρώτο δήμο της χώρας και μάλιστα από την πρώτη Κυριακή.

Αργά αλλά σταθερά εξελίσσεται η παραπομπή σε βαθμό κακουργήματος «παντός υπευθύνου» για την προμήθεια των ψηφιακών κέντρων του ΟΤΕ. Πρόκειται για υπόθεση που υπουργός αποκάλυψε το «μεγαλύτερο σκάνδαλο της χώρας από ιδρύσεως Ελληνικού κράτους». Σημαντικό στοιχείο στην όλη εξέλιξη έχει η πρόσφατη «αλλαγή πλεύσης» της κυβέρνησης, η οποία ενώ αρχικά εκάλυπτε τη διοίκηση του ΟΤΕ (η οποία, μεταξύ μας, πάντοτε ακολουθούσε τις κυβερνητικές οδηγίες), διαφοροποιήθηκε την προηγούμενη εβδομάδα και διαστόματος Αποστόλου Κράτσα διευκρίνισε ότι η απόφαση για την επόμενη αγορά ψηφιακών (720.000 γραμμές) θα ληφθεί σε πολιτικό επίπεδο. Έτσι, σταμάτησε, κυριολεκτικά στο «παρά πέντε», η δωρεά προς την Intracom του κ. Σωκράτη Κόκκαλη και τη Siemens, κάποιων εκατοντάδων δισεκατομμυρίων τα οποία θα έβγαιναν από τις τσέπες μας, διότι από τα προικώα των κυβερνώντων αποκλείεται να εδίδοντο. Τα στοιχεία τα οποία οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η κυβέρνηση εγκαταλείπει το κότερο του κ. Κόκκαλη είναι αρκετά. Πρώτα απ' όλα «ο καιρός στις Βρυξέλλες» αγρίεψε και το σκάφος άρχισε να κάνει νερά. Έτσι, την επίσκεψη του αντιπροέδρου της Επιτροπής της ΕΟΚ κ. Filippo Maria Pandolfi, ακολούθησε η επίσκεψη στην Αθήνα του γενικού διευθυντού Ανταγωνισμού της Επιτροπής.

Επίσης ζητήθηκαν διά τηλεγραφήματος «οι προδιαγραφές» της (ανύπαρκτης) διεθνούς δημοπρασίας που η Ελληνική κυβέρνηση (υποτίθεται) προκήρυξε για την προμήθεια των 720.000 ψηφιακών, ενώ η ελληνική διαβεβαίωση προς τον κ. Pandolfi ήταν ότι «από εδώ και μπρος θα πάμε χεράκι χεράκι».

Ανασταλτικό στοιχείο υπήρξε και η εμφανής πλέον παρουσία του εισαγγελέα, ο οποίος κατά τα λεγόμενα άλλου υπουργού «ετοιμάζεται να κάνει δυναμική εμφάνιση συνεπικουρούμενος από κλούβες και ΜΑΤ». Την παστελάδα όμως τη χάλασε, σύμφωνα με πληροφορίες από στελέχη του ΟΤΕ, προσφορά ελληνικής κοινοπραξίας η οποία ως κεραυνός εν αιθρία, προσέφερε τις 720.000 ψηφιακές για 24 δισεκατομμύρια, όταν το Φε-

βρουάριο, το ευαγές ίδρυμα τα ΟΤΕ, για 420.000 ψηφιακές πληρώσε 28 δισεκατομμύρια (εδέ είναι που μπαίνουν οι κλούβες με τα ΜΑΤ). Αλλά μια και πιάσαμε τους αριθμούς, θα πρέπει να θυμίσω πως η κατά τα φαινόμενα ληστρική σύμβαση, υπήρξε με την πολιτική κάλυψη των τριών πολιτικών αρχηγών (όχι όμως των κ. Έβερτ και Σιμίτη που περιμένουν στη γωνία οι οποίοι φέρουν τόσο την πολιτική όσο και την ποινική ευθύνη. Πού βασίστηκε (και εξακολουθεί να βασίζεται) η πολιτική ηγεσία όταν κάλυψε τη σύμβαση; Στο ότι υπήρχε ανειλημμένη υποχρέωση από την προηγούμενη κυβέρνηση απέναντι στην Intracom και Siemens; Προφανώς δεν τους τα είπαν καλά. Η εκλογή των δύο εταιρειών έγινε το 1982 από την ΕΛΒΗΛ (θυγατρική του ΟΤΕ) με διεθνή διαγωνισμό. Η πρώτη ανάθεση (Θεοφάνη Τόμπρας) έγινε από τον ΟΤΕ (και όχι την ΕΛΒΗΛ) στις δύο ξένες εταιρείες που είχαν επιλεγεί (Ericson Σουηδίας και Siemens Α.Γ. Γερμανίας) έξι χρόνια μετά και η πράξη αμφισβητήθηκε. Καταγγελίες στον εισαγγελέα. Η σύμβαση όμως του Φεβρουαρίου υπεγράφη με δυο ελληνικές συγκεκριμένα της Intracom Α και Siemens (Ελλάς ΑΕ) οι οποίες για να θολώσουν τα νερά και να εμφανισθούν ως συνέχισαν προηγούμενων, προσέκοσαν εγγυητικές επιστολές των δύο αυτών ξένων εταιρειών (όχι τραπεζικές), πράγμα που σημαίνει ότι αν, —λέω αν γυτίποτε δεν αποκλείεται σ' αυτή τη ζωή— κάποια από αυτές πτωχεύσει, τότε χαιρετίσμο στις εγγυήσεις που κρατά ο ΟΤΕ (και εδώ όμως μπαίνουν κλούβες και τα ΜΑΤ).

Σας παραθέτω σε μετάφραση, επιστολή που δημοσιεύτηκε τη Δευτέρα σε αγγλόφωνο έντυπο και απευθύνεται στον Βρετανό πρέσβη στην Αθήνα David Miers. «Εξοχώτατε, μπορούσατε, αν είχατε την ευνή καλοσύνη, να με πληροφορήσετε ποιος ήταν ο βρετανός "τζέντλεμαν" που το βράδυ 8ης Οκτωβρίου —πιθανότατα κατάσταση μέθης— οδηγούσε υπ' αριθ. GB 0901 VYF αυτοκίνητο; Δεν χρειάζεται καν να λέω ότι ένας διπλωμάτης δεν θα βγαίνει ποτέ από το αυτοκίνητο πάνω σε μια διασταύρωση για να πει σε άπταιστα Αγγλικά και με καθαρά βρετανική προφορά σε έναν Έλληνα οδηγό: "Γαμ... ηλίθιε Έλληνα" (fuck bloody Greek(sic)).

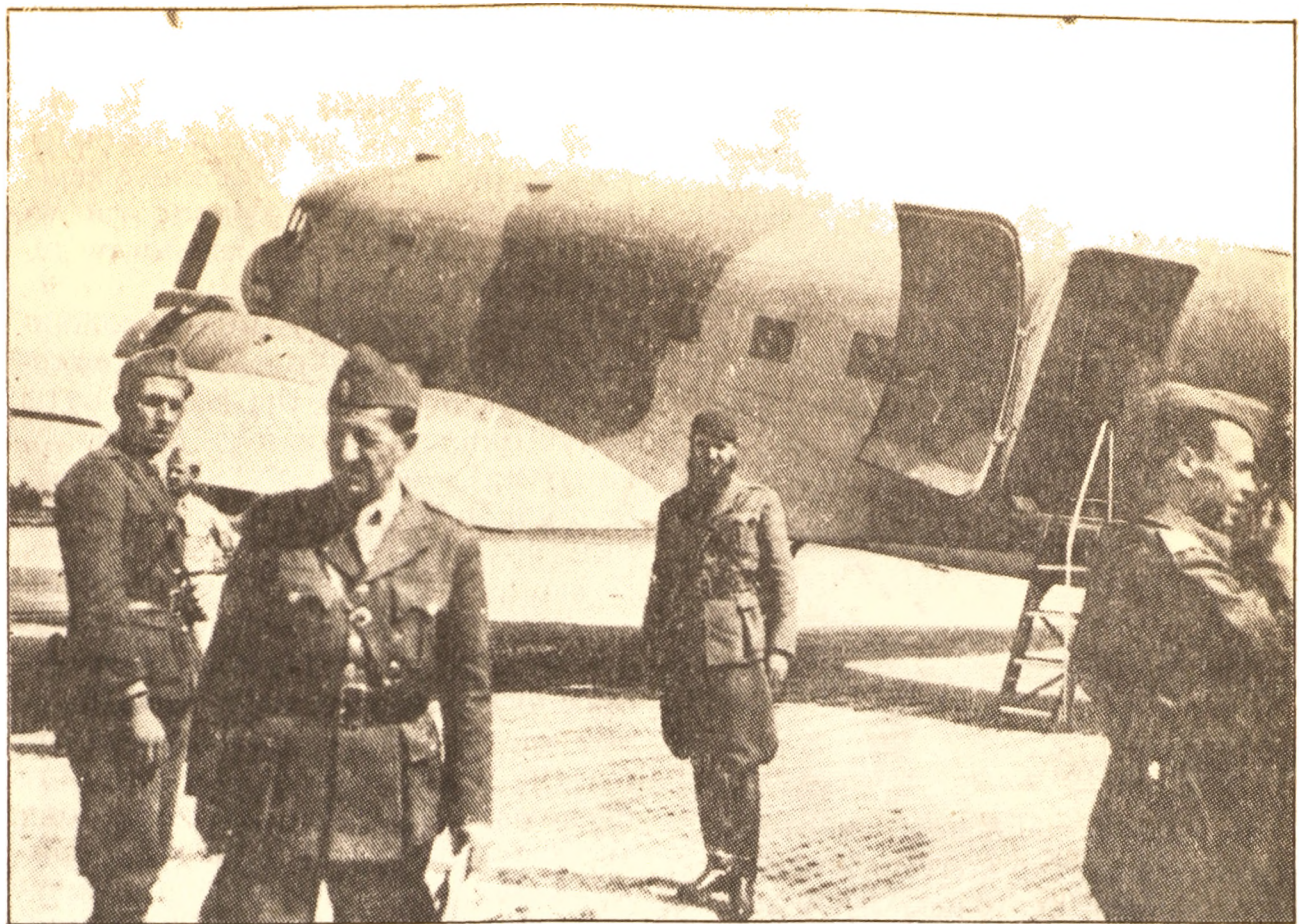
ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ: Λόγω αλλαγής ΕΛΤΑ, στο επόμενο...

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΑΡΑΦΗΣ

Ο εορτασμός των 100 χρόνων από τη γέννηση του Στρατηγού Στέφανου Σαράφη που θα γίνει στο τέλος του Οκτώβρη, μ' έκανε να σκεφτώ ποιο θα μπορούσε να είναι το μήνυμά του για το σήμερα και για το μέλλον μας. Έπαιξε ρόλο σ' αυτό και το ότι με πλησίασαν πέρυσι ελληνοκύπριοι εκπαιδευτικοί του Λονδίνου, με την πρόταση να γιορτάσουμε για την κοινότητά τους την επέτειο αυτή, όπως και το τι η πρωτοβουλία τους εκδηλώθηκε αριβώς την εποχή των σκανδάλων στην πολιτική ζωή της Αθήνας. Ήταν δυστυχώς— χαρακτηριστική η φράση τους όταν με πλησίασαν: «Είναι ο όνος που έχουμε, ουσιαστικά δεν έχουμε άλλον...». Αυτό μου έδωσε κατά κάποιο τρόπο την απάντηση.

Το μήνυμα του Σαράφη είναι γενικά ένα μήνυμα ηθικής, πώς δηλαδή πρέπει να είναι και να ζήσει εκείνος που θέλει να αφιερωθεί ενεργά στην υπόθεση της πατρίδας και του λαού. Πέρα από το ο του —λευκό από σκάνδαλα— ήταν τελώς αφιλόκερδος, όταν πέθανε, ηλη περιουσία από τα βιβλία και τα ρούχα δεν είχε κι ούτε ήθελε να έχει (εμεινε το σπίτι να παραμείνει δική μου οκτησία). Η μεγάλη του αρετή όμως αν η βαθεία του δημοκρατικότητα, ο βασμός του προς το λαό, με την ένια του πολίτη - ψηφοφόρου. Γι' αυτό ν παραδεχόταν τη δημοκοπία που θειούσε ότι συνόρευε με την απάτη. Εμμενε ο διάλογός του με το λαό να ειγνήσιος. Δεν τον είδα ποτέ να βάζει ν υπογραφή του κάτω από κείμενο ν ήταν γραμμένο από άλλο χέρι, ή να φωνεί λόγο που τον είχε συντάξει άλλς. Θυμάμαι, μάλιστα, όταν έγινε η εογική συνεργασία της ΕΔΑ με το μμα του Καρτάλη πως ο Αλαμανής ο πρότεινε να εμφανιστούν μαζί σε οσφαιρικό αγώνα για ψηφοθηρία. απάντηση του Σαράφη ήταν ορθή - οφτή: «Μα δεν είμαι ποδοσφαιρόφιλος ν δεν πρόκειται να κοροϊδέσω τους οφοφόρους».

Πέρα από την ηθική, πρέπει όμως να ομε και τη σκέψη του. Στην εποχή ν, την άκρως ψυχροπολεμική, η σκέ- που του γεννήθηκε από τη συνθήκη οτερότητας της Αυστρίας το 1955, μια ζώνη αντιπυρηνικής ουδετερό- ας κατά μήκος της Ευρώπης από τη λανδία ως την Ελλάδα, ήταν πρω-

τοποριακή, μια που προηγήθηκε κατά λίγα χρόνια από το ανάλογο σχέδιο του Πολωνού υπουργού Εξωτερικών Adam Rapacki.

Για σήμερα, όταν όπως πολύ σωστά μας το τόνισαν τα άρθρα του ΑΝΤΙ, ο κίνδυνος μάλλον προέρχεται από την ανάφλεξη του εθνικισμού, η διαρκής συνηγορία του Σαράφη για την ανάγκη βαλκανικής αδελφосύνης είναι πάλι επικαιρή. Θυμάμαι πως, όταν τον πρωτογνώρισα στη Μήλο το 1938, ήταν αυτό το στοιχείο της σκέψης του που μου έκανε τη μεγαλύτερη εντύπωση μια και για πρώτη φορά άκουγα στην Ελλάδα κάτι τόσο εποικοδομητικό και θετικό και όχι τις συνηθισμένες ιστορίες για «Βουλγαροκτόνους και Τουρκοφάγους». Από αυτά τα λόγια του και αργότερα, ακόμα καλύτερα, από το βιβλίο του «Ιστορικές Αναμνήσεις», κατάλαβα ότι το μάθημα το πήρε από τη θητεία του στους Βαλκανικούς πολέμους, ότι δηλαδή οι λαοί των Βαλκανίων είναι αδέρφια, ουσιαστικά δεν τους χωρίζει τίποτα και οι διαμάχες τους μόνον τις Μεγάλες Δυνάμεις εξυπηρετούν. Γι' αυτό τον τράβηξε η σκέψη του Αλ. Παπαναστασίου, μια και σ' αυτή βρήκε μια έκφραση της δικής του σκέψης.

Πάντα, όταν με φίλους η κουβέντα ερχόταν στο θέμα Τουρκίας ή «Βορείων Γειτόνων», συνήθιζε να λέει: «Όλους στο ίδιο καζάνι μας βράζουν» και δεν χωρούσε αμφιβολία στο ποιοι ήταν γι' αυτόν οι «μάγειροι». Μεγάλη σχέση είχε επίσης ο θαυμασμός του για τον μεγάλο συμπατριώτη του, τον Ρήγα Φερραίο. Ο Σαράφης είχε την ευχάριστη συνήθεια να χαιρετίζει τη μέρα με τραγούδι και συνήθως με το «Θούρειο»

του Ρήγα, σαν να ήταν το «πιστευω» του. Και εκεί οι στίχοι της προτίμησής του ήταν:

*«Βουλγάροι κι Αρβανίτες, Αρμένιοι και Ρωμιοί,
αράπηδες και άσπροι, με μία κοινή ορμή,
για την Ελευθερίαν να ζώσωμεν σπαθί,
πως είμασθ' αντρειωμένοι, παντού να
ξαχουσθή»*

Εμένα με επηρέασε αρκετά η σκέψη του αυτή, ώστε να την κάνω όσο μπορούσα πράξη. Όταν το 1981 εμφανίστηκε στην Αγγλία Επιτροπή για την Υπεράσπιση των Δημοκρατικών Δικαιωμάτων στην Τουρκία, δήλωσα συμμετοχή σαν έκφραση του πνεύματος του Σαράφη και είμαι σήμερα στο Γενικό τους Συμβούλιο. Όχι μόνο παίρνουν σωστή θέση στο Κυπριακό, αλλά έμαθα ότι επί χούντας, πολλοί Τούρκοι φοιτητές, με το ίδιο πνεύμα, πήραν μέρος στις ελληνικές αντιχουντικές εκδηλώσεις στο Λονδίνο.

Ένας Τούρκος φίλος, ο μόνος ξένος που υπηρέτησε στον Δημοκρατικό Στρατό την εποχή του Εμφυλίου (τον είχαν φέρει από την Πόλη για να βοηθήσει με τους τουρκοφώνους της Θράκης) μου έγραψε: «Δεν είχα την τιμή να υπηρετήσω κάτω από τις διαταγές του Στρατηγού Σαράφη. Βρισκόταν τότε στη Μακρόνησο. Το όνομά του όμως αναφερόταν με εκτίμηση και θαυμασμό ανάμεσά μας. Μερικοί αντάρτες πήραν nom-de-guerre Σαράφη. Ήμουν φυλακή στην Τουρκία όταν έμαθα για το θάνατό του». Οι αναμνήσεις του Τούρκου αυτού φίλου έχουν τον τίτλο: «Αυτά έλεγε ο Ρήγας».

29-8-90 Μάριον Σαράφη

ΑΝΤΙ ΔΕΣΕΙΣ

Ο διάλογος

Το κείμενο που δημοσίευσε στο περασμένο τεύχος το ΑΝΤΙ για την πολιτική συμμαχιών και το μέλλον του Συνασπισμού ήταν μια πρώτη ολοκληρωμένη άποψη για ορισμένα από τα προβλήματα της Αριστεράς. Ήδη αναφορά στο κείμενο αυτό έγινε και από τον ημερήσιο Τύπο.

Το κείμενο αυτό, συντάχτης του οποίου είναι το στέλεχος της «Νέας Πορείας» και του Συνασπισμού Λαοκρατικής Βάσης, μπορεί να αποτελέσει βασικό στοιχείο διαλόγου για αυτά τα θέματα. Και ένας τέτοιος διάλογος —και όχι μόνο για τις συμμαχίες και την προοπτική του ΣΥΝ— είναι αναγκαίος και απαραίτητος.

Δυστυχώς η πρώτη αντιμετώπιση αυτού του κειμένου στα ανώτατα όργανα του ΣΥΝ δείχνει ότι και ο διάλογος θα καθυστερήσει και αν γίνει θα μπει στα «κανάλια» της πεπατημένης. Πώς αλλιώς να εξηγηθεί η στάση του Λ. Κύρκου, γραμματέα του Συνασπισμού, ο οποίος πρότεινε την συγκρότηση Επιτροπής που θα δει το κείμενο, το οποίο μετά θα συζητηθεί. Ως γνωστόν αν δεν θέλεις να κάνεις κάτι σε αυτόν τον τόπο και ιδιαίτερα στην Αριστερά συγκροτείς Επιτροπή. Το βέβαιο τότε είναι να μην γίνει τίποτα...

Ο Συνασπισμός βέβαια παρέπεμψε τη συζήτηση για τις συμμαχίες και την προοπτική του μετά τις δημοτικές. Όλοι εκτιμούν ότι η περίοδος αυτή θα είναι και η πλέον κρίσιμη για το Συνασπισμό. Να δούμε, θα κατορθώσει να απεμπλακεί από τη λογική του «Επιτροπάτου»; Ή θα εγκλωβισθεί σε έναν εκ των «άνω» διάλογο προσαρμοσμένο στην κλίση του (ή των) «κομματικού προκρούστη»;

Λεόντειος Εταιρεία

Φλωράκης και Κύρκος έσπευσαν να ευλογήσουν τα αγαθά της συνεργασίας ΣΥΝ-ΠΑΣΟΚ στις δημοτικές εκλογές.

Κι ενώ την Κυριακή θα γνωρίζουμε ποιος θα είναι ο νικητής στη Θεσσαλονίκη, ας ρίξουμε μια ματιά στους πέριξ δήμους της συμπρωτεύουσας για να δούμε τι συνέβη με την περιβόητη συνεργασία.

Από τους 12 δήμους του πολεοδομικού συγκροτήματος ο ένας (Θεσσαλονίκη) είχε δήμαρχο της ΝΔ, οι οχτώ (Αμπελόκηποι, Εύοσμος, Μενεμένη, Πολίχνη, Σταυρούπολη, Συκιές, Τριανδρία και Πυλαία) του ΣΥΝ δηλαδή, του ΚΚΕ και τρεις (Ελευθέριο-Κορδελιό, Καλαμαριά και Νεάπολη) του ΠΑΣΟΚ.

Αφού οι «τοπικές κοινωνίες» πειθαναγκάστηκαν εκ των άνω να πειθαρχήσουν «κλείστηκε» η Καλαμαριά με υποψήφιο δήμαρχο τον Λαζαρίδη του ΠΑΣΟΚ, για τον οποίο το Κίνημα ήταν ανυποχώρητο και απειλούσε ανατροπή της συμφωνίας σε πανελλαδική κλίμακα. Κλείστηκαν επίσης οι δήμοι Αμπελόκηπων, Σταυρούπολης, Εύοσμου, Τριανδρίας, Μενεμένης και Συκιών, με επικεφαλής δημάρχους που ανήκουν στο ΚΚΕ καθώς και οι Δήμοι Ελευθερίου και Νεάπολης με δημάρχους του ΠΑΣΟΚ. Στην Πυλαία δεν υπήρξαν οι απαραίτητες συγκλίσεις και γι' αυτό ο δήμος διεκδικήθηκε από τον νυν δήμαρχο κ. Σωτηρούδη (ΚΚΕ) και από τον πρώην κοινοτάρχη κ. Καμπουρλάζο (ΠΑΣΟΚ).

Όμως σε ορισμένους δήμους (Αμπελόκηποι, Σταυρούπολη) εμφανίστηκαν συνδυασμοί με επικεφαλής *δήθεν* ανεξάρτητους του ΠΑΣΟΚ, που τελικά έθεσαν εκτός β' γύρου τους υποψηφίους της «συνεργασίας» οι οποίοι ανήκαν στο ΚΚΕ.

Συμπερασματικά, μπορούμε με σιγουριά να πούμε ότι όπου η συνεργασία είχε επικεφαλής δημάρχους του ΠΑΣΟΚ, αυτοί εξελέγησαν από την πρώτη Κυριακή επειδή πειθάρχησε το κύριο σώμα των ψηφοφόρων του ΣΥΝ. (Καλαμαριά - Νεάπολη). Στην ίδια κατηγορία περιλαμβάνονται και οι δήμοι Συκιών και Τριανδρίας, όπου εξελέγησαν οι δήμαρχοι του ΣΥΝ, με μια μικρή διαφορά. Η πλειοψηφία των δημοτικών συμβούλων της παράταξης ανήκει στο ΠΑΣΟΚ.

Όπου αντίθετα επικεφαλής του συνδυασμού συνεργασίας ήταν μέλος του ΣΥΝ (Αμπελόκηποι - Σταυρούπολη - Εύοσμος - Μενεμένη) η κομματική συνειδηση των μελών του «κινήματος» εξεγέρθηκε, σχημάτισε συνδυασμούς καθαρόαιμους ΠΑΣΟΚ και πέτυχε αλλού μεν να εκπαραθυρώσει τους νυν δημάρχους (Αμπελόκηποι - Σταυρούπολη), αλλού δε να τους υποβάλλει στη δοκιμασία της δεύτερης Κυριακής με εντελώς αβέβαιη την έκβαση. Τέλος στους δήμους Πυλαίας και Πολίχνης δεν υπήρξε καν συμφωνία, με αποτέλεσμα οι μέχρι τώρα δήμαρχοι του ΣΥΝ, να μείνουν εκτός παιδιάς, με σίγουρους

νικητές τους υποψηφίους του ΠΑΣΟΚ.

Άλλο δείγμα της ισότιμης συνεργασίας των δυο παρατάξεων είναι και το ότι στον Δήμο Καλαμαριάς από τους 16 συμβούλους της πλειοψηφίας μόνο οι 3 ανήκουν στον ΣΥΝ, και επομένως η άποψή τους ουδέν θα επηρέαζε.

Όπως λοιπόν διαμορφώνεται η κατάσταση: ο ΣΥΝ θα διαθέτει με τις καλύτερες προϋποθέσεις, τέσσερις δημάρχους, έναντι 8 που είχε, και το ΠΑΣΟΚ 7 έναντι 3.

Κατόπιν τούτου, προτείνουμε στους κ. Φλωράκη και Κύρκο να μελετήσουν «σε βάθος» τα αποτελέσματα, όπως άλλωστε διαλαμβάνεται και στην απόφαση της ΕΕ του ΣΥΝ, μήπως και μάτια δια φωτίσουν περισσότερο.

Ο μύθος της «τοπικής κοινωνίας»

Η θριαμβευτική επανεκλογή του κ. Κασιδόκωστα στο δήμο της Βουλιαγμένης, παρά τις έντονες δημόσιες αντιδράσεις ισχυρής μερίδας τη ΝΔ, διαλύει και τον περίφημο μύθο περί τοπικής κοινωνίας, ο οποίος πολύ πλασαρίστηκε τελευταία.

Τοπικές εκλογές βέβαια και τοπικοί συμφέροντα. Αλλά τι συμφέροντα και γιατί επιβραβεύουν τον κ. Κασιδόκωστα, για τον οποίο τόσα πολλά έχουν γραφεί;

Μικρογραφία της ελληνικής κοινωνίας και οι «τοπικές κοινωνίες» είτε ελέγχονται από τη ΝΔ είτε από το ΠΑΣΟΚ και τους αυριανιστές του, αποτελούν κι αυτές αδιάψευστους μάρτυρες των μικρο-συμφερόντων, του ηθικού επιπέδου και της διάλυσης του κοινωνικού ιστού. Εθνικές και τοπικές πολιτικές ηγεσίες επιβραβεύονται για τον αμοραλισμό, την μικροπονηριά, την κατασυσώνη, την μικρόνοια κτλ. Άνθρωποι της πολιτικής «πιάτσας».

Και θρασύτατοι όλοι μιλούν περί εκσυγχρονισμού της ελληνικής κοινωνίας! Με ποιους; Με ποια πολιτική δύναμη που θα αναλάβει την ευθύνη της εξυγίανσης και τον εκσυγχρονισμό, όταν όλοι παραιτούνται και υποκλίνονται μπροστά στα φαινόμενα που οι ίδιοι υποδαυλίζουν και υπηρετούν;

Οι κρατούμενοι είναι πολίτες

Οι τελευταίες εξεγέρσεις των φυλακισμένων στις φυλακές Αλικαρνασσού Αγ. Στεφάνου και Κομοτηνής επανέφεραν το θέμα του εκσυγχρονισμού το

Σωφρονιστικού Κώδικα. Ήδη η επιτροπή που συγκροτήθηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης μελετά αλλαγές, οι οποίες αν γίνουν, μπορούν να διαμορφώσουν προϋποθέσεις για καλύτερες συνθήκες διαβίωσης των κρατουμένων, αλλά και να ανοίξουν το δρόμο για αλλαγές στις φυλακές που έχουν προ πολλού γίνει σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Όσο οι αλλαγές αυτές —αναγκαίες και επιβεβλημένες όχι μόνο από τον μεγάλο αριθμό κρατουμένων που επιδεινώνει τις συνθήκες διαβίωσής τους— καθυστερούν θα δημιουργούν νέα προβλήματα. Εκτός λοιπόν από την αποσυμφόρηση των φυλακών με την υπό όρους απόλυση των καταδικών που έχουν εκτίσει τα 2/3 της ποινής τους απαιτούνται και άλλες αλλαγές στο εσωτερικό των φυλακών που θα κάνουν ανθρώπινες τις συνθήκες διαβίωσης και θα βοηθούν τους κρατουμένους στην επανένταξή τους στην κοινωνία.

Ας ελπίσουμε ότι η προσπάθεια που γίνεται τώρα δεν θα σκοντάψει στις γνωστές επιφυλάξεις και αντιρρήσεις που είχαν διατυπωθεί και στο παρελθόν και ακόμη το πρόβλημα των φυλακών δεν θα ξεχασθεί και πάλι, όταν οι εξεγερμένοι κρατούμενοι πεισθούν να επιστρέψουν στα κελιά τους. Οι κρατούμενοι είναι πολίτες και έτσι πρέπει να τους αντιμετωπίσει η κοινωνία και η πολιτεία αν θέλουν να διαμορφώσουν συνθήκες μη αναπαραγωγής του εγκλήματος και των «εγκληματιών».

Καταστολή αντίθεραπείας

Ασπρίνι σε βαρεία άρρωστο μπορούν να χαρακτηριστούν επιγραμματικά οι ρυθμίσεις του νομοσχεδίου που ετοιμάζει το υπουργείο Δικαιοσύνης. Κύρια φιλοσοφία του νομοσχεδίου είναι η ποινική καταστολή και η αδικαιολόγητη σύγχυση των χρηστών και εμπόρων ναρκωτικών, εφόσον και η κατοχή ελάχιστης ποσότητας ναρκωτικών τιμωρείται βαρύτατα.

Η ποινική μεταχείριση των χρηστών είναι σκληρότερη, εφόσον δεν αρκεί να αιτιολογήσουν ότι είναι χρήστες αλλά χρειάζεται επί πλέον και «επιστημονική απόδειξη» της εξάρτησής τους, πράγμα που είναι εξαιρετικά δύσκολο για τους χρήστες των λεγόμενων μαλακών ναρκωτικών ή για κείνους που κάνουν χρήση σκληρών μεν ναρκωτικών αλλά βρίσκονται ακόμα στην αρχή.

Έτσι, η αντίληψη του νομοσχεδίου για την αντιμετώπιση του οξυμένου αυτού κοινωνικού προβλήματος που παίρνει τεράστιες διαστάσεις στα αστικά κέντρα και πλήττει τους νέους, δια-

πνέεται από ατολμία, αποσπασματικότητα, άγνοια και καταδιωκτική ψύχωση. «Παίζει», δηλαδή δημαγωγικά στη «λαϊκή αντίληψη» περί δικαίου και «σκληρής τιμωρίας» των ενόχων και παραβατών του νόμου, παραγνωρίζοντας την ουσία του θέματος και τη διεθνή εμπειρία. Στηρίζεται σε ξεπερασμένες αντιλήψεις και ως μέσα θεραπείας δεν έχει να προτείνει τίποτα άλλο παρά τον εγκλεισμό, τη φυλακή.

Ενώ χρειάζεται μια σύγχρονη αντίληψη για τους χρήστες, μια άλλη πολιτική που θα αποσκοπεί στη θεραπεία τους, την κοινωνική τους αποκατάσταση και επανένταξη. Και φυσικά στην εξασφάλιση όλων των αναγκών μέσων για να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί.

Σωσιδιδος δάκτυλος

Ξαναχτύπησε πάλι το κατεστημένο του ΥΠΕΞ που καθοδηγείται από τα παρασκήνια από το γνωστό φίλο του Κ. Μητσοτάκη Ιωάννη Σωσιδίδη, χουντικό συνταξιούχο πρέσβη.

Από τις πρόσφατες προαγωγές στο βαθμό του πρέσβη παρελήφθη ο διπλωμάτης Δημήτρης Γιαννόπουλος που διακρίνεται για το ήθος του και την στάση του στη δικτατορία. Πράγματι ο κ. Γιαννόπουλος απολύθηκε από τη δι-

κτατορία στις 25-10-67 και επαναδιορίστηκε στις 26-11-74. Φαίνεται πως δεν του συγχωρείται το «εγκλημα» ότι ως μέλος του Υπηρεσιακού Συμβουλίου μεταδικτατορικά δεν «χάρισε κάστανα» στους χουντικούς. Ας σημειωθεί ότι ο κ. Γιαννόπουλος προήγετο μέχρι τώρα κατ' απόλυτο εκλογή.

Αντίθετα προήχθησαν σε πρέσβεις γνωστοί και μη εξαιρετέοι διπλωμάτες με «πλουσίαν δράσιν» επί δικτατορίας, όπως ο Εμμ. Σπυριδάκης, ο Μιχ. Παπαγεωργίου και ο Αδ. Βακαλόπουλος.

Και εις ανώτερα...

Good News

Η Εισαγγελία Αθηνών άσκησε δίωξη κατά των Β. Κουτουζή, Στ. Καρρά και Γ. Κρεμμυδά για ψευδή καταμήνυση μετά από μήνυση που κατέθεσαν οι Ανδρέας και Χρήστος Μπίστης κατά των ιδίων προσώπων.

Είναι παρήγορο για τους δημοκρατικούς θεσμούς της χώρας, όταν τις πρωινές ώρες δε χτυπά την πόρτα μας ο γαλατάς, αλλά η αστυνομία άνευ λόγου και κατόπιν σκηνοθετημένων και ασύστατων «καταγγελιών» κάποιιοι να την πληρώνουν, έτσι για να δημιουργείται και κάποιο προηγούμενο.

ΠΡΩΤΟΣ ΓΥΡΟΣ: ΠΟΛΥ ΚΑΚΟ ΓΙΑ

ΦΑΙΝΕΤΑΙ πως οι έλληνες πολιτικοί τιμούν την παράδοση του Καραγκιόζη: «ένα δικόμ', ένα της αφεντομουτσουνάρας μου, ένα του Καραγκιόζου»· αλλιώς δεν εξηγείται το ότι είναι όλοι τους ευχαριστημένοι από τα κουκιά που περισυνέλεξαν την πρώτη Κυριακή των δημοτικών εκλογών. Και έχουμε και λέμε:

- «σαρωτική ήττα της ΝΔ» και «να ετοιμάζεται ο κ. Μητσοτάκης», κατά τη δήλωση του Α. Παπανδρέου, που την είχε φαίνεται ετοιμάσει από το... Σάββατο το βράδυ·

- ο ΣΥΝ έχασε μεν Δήμους, αλλά είχε άνοδο σε σχέση με τις εκλογές του φετινού Απριλίου, κατά την εκτίμηση των επιτελών του, με την προσθήκη ότι «άλλο το '86, άλλες οι συνθήκες τώρα» —φαίνεται ότι τελικά οι αριστεροί είναι πάντα ευαίσθητοι στις... «συνθήκες»·

- ο κ. Μητσοτάκης, κατευχαριστημένος, δηλώνει ότι το μήνυμα της πρώτης Κυριακής είναι διαβατήριο για την απρόσκοπτη εφαρμογή της πολιτικής της ΝΔ (την ψάχνουμε ακόμα αυτή την πολιτική, μεσ' απ' το τρυπητήρι που έγινε το νομοσχέδιο Σουφλιά, ας πούμε). Ίσως βέβαια η συμπολίτευση να έχει περισσότερη άνεση από τους αντιπάλους της στο να σχολιάσει υπέρ αυτής τα αποτελέσματα του πρώτου γύρου· μεταξύ άλλων και διότι ήταν προετοιμασμένη με σύνεση να ερμηνεύσει άλλοτε «κομματικά», άλλοτε πολιτικά και άλλοτε «άχρωμα» τους προκύψαντες συσχετισμούς. Εκείνοι που δεν εξέφεραν λόγο είναι οι ψηφοφόροι του λευκού του άκρου και της αποχής. Για άλλη μία φορά στέλνουν κάποιο μήνυμα προς τη νομοθετική εξουσία...

Όλοι ευχαριστημένοι;

ΜΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ψυχραιμία προσέγγιση των εκλογικών δεδομένων, όμως, δείχνει πως οι κομματικές αυτές εκτιμήσεις —που αποτελούν ασφαλώς και στοιχεία για τη χάραξη της στρατηγικής στο β' γύρο— αντικατοπτρίζουν με αρκετή πιστότητα το φαινόμενο της διευρυνόμενης απόστασης των πολιτικών φορέων από την πραγματικότητα. Από διαφορετικές αιτίες και για διαφορετικούς λόγους και σκοπούς, τα συμπεράσματα και των τριών πολιτικών

σχηματισμών έχουν ένα κοινό στοιχείο: η εκτίμησή τους βασίζεται κατά πρώτο —αν όχι και μοναδικό— λόγο στη σύγκριση των αριθμών του α' γύρου με τα εξαγόμενα της πολιτικής κάλπης του φετινού Απριλίου. Ο λόγος αυτής της τριτοκομματικής σύμπτωσης ως προς το συγκριτικό σημείο αναφοράς των δεδομένων της προηγούμενης Κυριακής είναι ευδιάκριτος: και οι τρεις σχηματισμοί έχουν ως στρατηγικό επίκεντρό τους τη στήριξη ή την αναίρεση της κυβερνητικής - κρατικής εξουσίας, και όχι την παραγωγή της εν γένει πολιτικής σε αντιστοιχία προς τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα του κοινωνικού ιστού, τμήματα του οποίου, τυπικά τουλάχιστον, αντιπροσωπεύουν.

ΜΕ ΑΥΤΗ την κρατικά αναφερόμενη αντίληψη περί πολιτικής και πολιτικού ο κ. Μητσοτάκης μπορεί να θεωρεί, ότι στις δημοτικές εκλογές επιδοκιμάστηκε η κυβέρνησή του, και το αντίστροφο προκειμένου για το ΠΑΣΟΚ και το Συνασπισμό.

Η ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ και μια κάπως λογικότερη αυτής της πάνδημης ικανοποίησης εικόνα συσχετισμών προκύπτει, αν τα συγκριτικά σημεία αναφοράς των δημοτικών αποτελεσμάτων γίνουν περισσότερα και συνδεθούν οργανικότερα με την πολιτική πραγματικότητα του κάθε χώρου. Π.χ., η Αριστερά χαρακτηρίζεται πάντα από τη διάσταση της δημοτικής και της κοινοβουλευτικής της επιρροής, οπότε ο «κοινοβουλευτικός» Απρίλιος του 1990 δεν μπορεί να αποτελεί το μόνο και ασφαλές σημείο αναφοράς· η ΝΔ δεν είχε

παράδοση εμπεδωμένης επιρροής σε θεσμούς άλλους από την κεντρική εξουσία —και ένας από αυτούς τους θεσμούς είναι η Τ.Α.— και η σύγκριση των φετινών της επιδόσεων δεν μπορεί να γίνεται μόνο ως προς τα κοινοβουλευτικά της δεδομένα —εκτός και αν η ίδια αυτουπονόμευει το «αυτοδιοικητικό προφίλ» που προσπάθησε να φτιάξει, τουλάχιστον από το 1986 και μετά· το ΠΑΣΟΚ, τέλος, δεν μπορεί να διεκδικεί την εξουσία μέσω της... τοπικής αυτοδιοίκησης αφού, και θητεία έχει στην τελευταία προκειμένου να κριθεί και ως προς τις εκλογικές επιδόσεις του σε αυτήν, και γνωρίζει πολύ καλά ότι σπανίως οι επιδόσεις στις δημοτικές εκλογές αποτελούν πιστοποιητικό... κοινοβουλευτικής αυτοδυναμίας.

ΟΤΑΝ ΕΧΕΙ κανείς προαποφασίσει το «πολιτικό μήνυμα» των αποτελεσμάτων του α' γύρου, τότε χάνει την ψυχραιμία του. Έτσι και ο συνήθως σοβαρός κ. Αυγερινός: έκανε τις «προβολές» του στα πρώτα εκλογικά τμήματα της Αθήνας, διατύπωσε ανενδοίαστα την «πρόβλεψη» ότι, από την πρώτη ήδη Κυριακή, η κ. Μερκούρη θα είναι δήμαρχος της Αθήνας (!) και λίγες ώρες μετά —ομού μετά του ατυχήσαντος στους «σχεδιασμούς» του Κ. Λαλιώτη— άκουγε τα συγχαρητήρια της κ. Μερκούρη προς τον κ. Τρίτη.

ΣΕ ΓΕΝΙΚΟ επίπεδο, οι δημοτικές εκλογές δεν ανέδειξαν κάποιο νέο εκλογικό χάρτη: σε επίπεδο αυτοδιοίκησης αυτή τη φορά, παρατηρείται μία τάση προς την επικύρωση του δικομματικού συστήματος το οποίο και ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο το φετινό Απρί-

Ν ΔΕΥΤΕΡΟ

του Αρ. Καλπέου

λιο. Οι ανακατανομές των επιρροών στο εσωτερικό του δικομματισμού οπωσδήποτε δεν αμφισβητούν την υποβάθμιση της σημασίας του «τρίτου» χώρου, και μάλιστα σε ένα πεδίο, την αυτοδιοίκηση, ανέκαθεν προνομιακό γι' αυτόν.

Ν.Δ.: όχι και τόσο άσχημα...

ΓΙΑ ΤΗ ΝΔ, τα αποτελέσματα του πρώτου γύρου επιβεβαιώνουν την εμπέδωση της επιροής τους στις «τοπικές κοινωνίες»: αυτό είναι σημαντικό, αν σκεφτεί κανείς τα πλεονεκτήματα που προσφέρει σε μια σχετικά νεότευκτη κυβέρνηση —και με τη συγκεκριμένη δόμηση του ελληνικού κράτους— η παρουσία μη-αντιπολιτευτικών δυνάμεων σε μεγάλο μέρος των δήμων και κοινοτήτων. Ο κ. Παπανδρέου δείχνεται τουλάχιστον φαιδρός, όταν ομιλεί για «σαρωτική ήττα» της ΝΔ τη στιγμή που η τελευταία κερδίζει φέτος 94 Δήμους από την πρώτη Κυριακή (το 1986 είχε συνολικά 80 από τον α' και τον β' γύρο), προπορεύεται των αντιπάλων της σε 58 από τους 143 της δεύτερης Κυριακής, έχει αυξήσει αξιοσημείωτα την επιρροή της στις κοινότητες, και έχει σαφή άνοδο σε μεγάλα ή μεσαία αστικά κέντρα, σε σύγκριση με τις επιδόσεις της του α' γύρου των δημοτικών εκλογών του 1986.

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ αυτό στοιχείο είναι δηλωτικό ίσως της αντοχής που διαθέτει πλέον ο συντηρητικός χώρος και της ύπαρξης μιας αδιακήρυκτης, έστω, κοινωνικής συμμαχίας, όπου κεντρικό ρόλο παίζουν τα μεσαία στρώματα. Αν ληφθεί δε υπόψη η επιθετική πολιτική της κυβέρνησης τους μήνες αυτούς και η παράδοση της «μη - δεξιάς», ή ψήφου διαμαρτυρίας στις δημοτικές εκλογές, τότε είναι μάλλον σαφές ότι οι απώλειες της ΝΔ δεν θέτουν μείζον πολιτικό ζήτημα ούτε σηματοδοτούν κάποια «κρίση αντιπροσώπευσης» (τι θα έλεγε κανείς αν «θυμόταν» τα αποτελέσματα των δημοτικών εκλογών του 1982 ως προς το κυβερνών και αδιαμφισβήτητο κυρίαρχο, τότε, ΠΑΣΟΚ;...).

ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ με τις εκλογές του Απριλίου, η επιρροή της ΝΔ σε αστικές κυρίως περιοχές και στην περιφέρεια της Αθήνας και του Πειραιά κυμαίνεται

κατά (καταχρηστικό, ασφαλώς) μέσον όρο σε επίπεδα σαφώς κατώτερα, και μετά βίας συγκρίσιμα προς εκείνα του Ιουνίου 1989. Αυτό μπορεί να μη δικαιολογεί την κυβερνητική «ευφορία», σίγουρα όμως δεν δικαιολογεί τις αντιπολιτευτικές κορώνες του ΠΑΣΟΚ που βλέπει ήδη τη ΝΔ ως «κυβέρνηση μειοψηφίας». Ούτε βεβαίως δικαιολογούνται οι εκτιμήσεις εκείνες που ερμηνεύουν την πτώση της ΝΔ σε λαϊκές συνοικίες ως δείγμα «ταξικής ψήφου» και «κοινωνικής πόλωσης»: υπάρχουν περιοχές κάθε άλλο παρά λαϊκές (π.χ. Ηράκλειο και Χαλάνδρι στο Ν. Αττικής) όπου η πτώση της ΝΔ είναι μεγαλύτερη —σε σύγκριση με τις εκλογές του 1990 τις οποίες εκλαμβάνει ως βάση σύγκρισης η άποψη περί ταξικότητας της ψήφου— από όσο σε λαϊκές και «δημοκρατικές» συνοικίες (π.χ. Πετρούπολη, Αγ. Βαρβάρα, Ν. Λιόσια), ενώ σε πόλεις κάθε άλλο παρά «δεξιές» (Βόλος, Μυτιλήνη, Ρέθυμνο και Τρίκαλα) η ΝΔ αυξάνει την επιρροή της ως προς την αντίστοιχη του Απριλίου 1990.

ΑΝ Η ΨΗΦΟΣ των δημοτικών εκλογών έχει στοιχεία ταξικότητας, αυτά «θα πρέπει» να εκφράζονται και στις βουλευτικές εκλογές: σε αρκετούς όμως «λαϊκούς» Δήμους η πτώση της ΝΔ συνοδεύεται από άνοδο ουσιαστικά μόνον της Αριστεράς, η οποία, όμως, στις βουλευτικές εκλογές συνεχίζει να καταγράφει κατιούσα πορεία...

Αριστερά: σταθερά υπέρ ΠΑΣΟΚ

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ είναι σαφώς ο ηττημένος της πρώτης Κυριακής. Χάνει μια σειρά Δήμους, βασικά στην Αττική και στη Θεσσαλονίκη, κυρίως προς όφελος του ΠΑΣΟΚ, και για να διατηρήσει ορισμένους άλλους στην αναμέτρηση του β' γύρου θα πρέπει κάποιες φορές να περιμένει τις αποφάσεις των τοπαρχών της ΝΔ που διαιτητεύουν στο αποτέλεσμα.

ΕΙΝΑΙ χαρακτηριστικό της γενικότερης πτωτικής τάσης της Αριστεράς ότι, σε παραδοσιακές περιοχές της όπου ανταγωνίσθηκε αυτόνομα για τη δημαρχία, τα ποσοστά της βρίσκονται αρκετά κάτω από τα αντίστοιχα των εκλογών του Οκτωβρίου 1986 και η θετική διαφορά τους προς εκείνα των βου-

λευτικών του φετινού Απριλίου δεν είναι τόσο μεγάλη όση ήταν το 1982 ως προς τις βουλευτικές του Οκτωβρίου 1981 και το 1986 ως προς εκείνες του Ιουνίου 1985.

Η ΕΙΚΟΝΑ που παρουσιάζει το εκλογικό τοπίο της Αριστεράς την προηγούμενη Κυριακή, είναι ακόμα περισσότερο αρνητική αν συνυπολογισθεί το «σπάσιμο της γραμμής» σε Δήμους όπου εμφανίστηκε ένας επίσημος και ένας «ανεπίσημος» συνδυασμός του Συνασπισμού —φαινόμενο ευθέως χαρακτηριστικό της πολιτικής κρίσης και της ολοένα απισχνούμενης συνοχής του Συνασπισμού. Η κρίση δεν φαίνεται να εκτείνεται και στο εσωτερικό του ΚΚΕ, αν δει κανείς ότι σαν σύμβουλοι εκλέγονται οι εκλεκτοί σκληροπυρηνικοί της κ. Παπαρήγα και όχι το «ανανεωτικό» δίδυμο των Βασαρδάνη - Παπαδήμα...

ΣΕ ΜΕΓΑΛΑ αστικά κέντρα όπου η Αριστερά συνασπίσθηκε με το ΠΑΣΟΚ, με εξαίρεση τον Πειραιά, την Πάτρα και το Ηράκλειο Κρήτης, παρατηρείται μείωση της επιρροής τους σε σύγκριση με αυτή που είχαν συγκεντρώσει αθροιστικά οι ξεχωριστοί, στις περισσότερες περιπτώσεις, συνδυασμοί τους τον Οκτώβριο του 1986 (αντίθετη είναι, όπως αναφέραμε, η τάση της ΝΔ...).

ΤΕΛΟΣ, για το ΠΑΣΟΚ, οι δημοτικές της προηγούμενης Κυριακής αποτέλεσαν —σε γενικές γραμμές, και στις περιοχές όπου ανταγωνίσθηκε αυτόνομα— μία ακόμα επιτυχημένη προσπάθεια ξεκαθαρίσματος λογαριασμών με το Συνασπισμό, με μετατόπιση προς όφελός του των ψηφοφόρων εκείνων που, είτε δυσφορούν ακόμα στη μνήμη της «κυβέρνησης Τζαννετάκη», είτε δεν βλέπουν το λόγο να ψηφίσουν τον εκλεκτό της Αριστεράς όταν αυτή συνασπίζεται στις περισσότερες περιπτώσεις με το ΠΑΣΟΚ (παράδειγμα οριακό, το Περίστρι). Κατά κανόνα, το ΠΑΣΟΚ έχει διπλή αύξηση επιρροής, τόσο σε σύγκριση με τον Απρίλιο 1990 όσο και με τον Οκτώβριο. Αυτό, του δίνει οπωσδήποτε μία μεγαλύτερη διαπραγματευτική ισχύ στις «συμφωνίες» με την Αριστερά για το β' γύρο, σίγουρα όμως δεν του εξασφαλίζει την ασφαλή αφετηρία για να ξεκινήσει κάποιο μακρόχρονο «ανένδοτο αγώνα»: δεν είναι οι «φτωχοί της Δραπετσώνας» που του εγγυήθηκαν την οκταετή διακυβέρνηση... □

ΣΤΑ ΙΧΝΗ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΓΥΡΟΥ

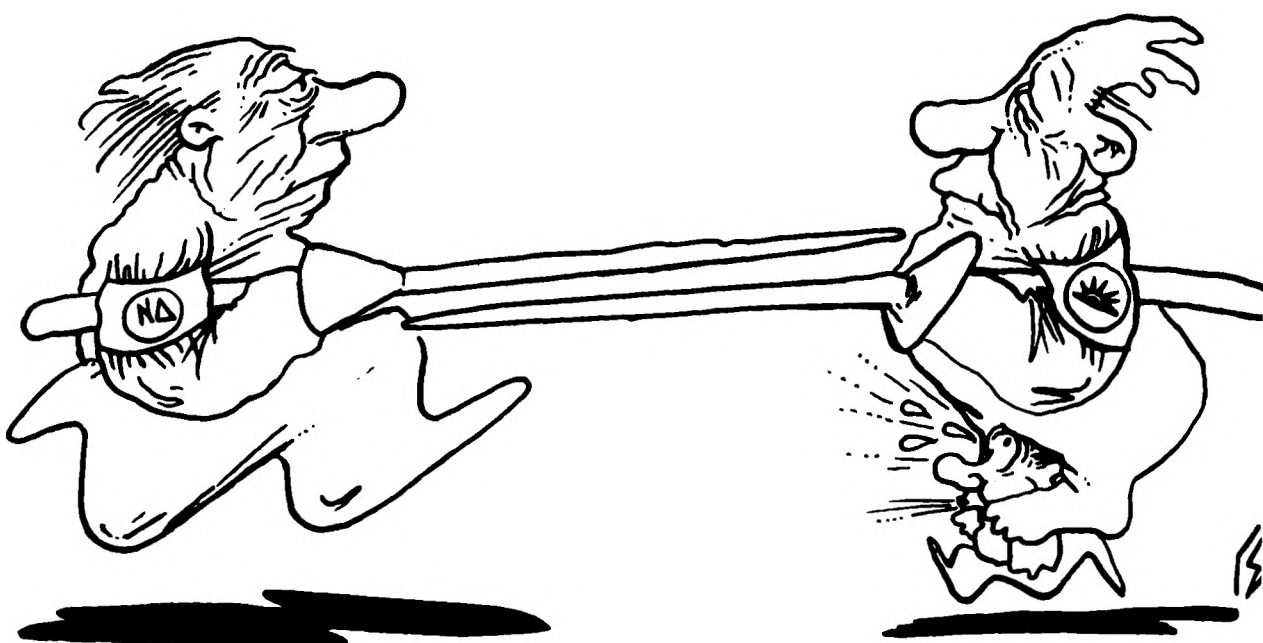
Ο α' γύρος των δημοτικών εκλογών τελείωσε και ο β' θα διεξαχθεί την ερχόμενη Κυριακή. Ανεξάρτητα από τα αποτελέσματα του β' γύρου, όπου διεκδικούνται πλέον δήμοι, η καταγραφή των πολιτικών δυνάμεων και η απεικόνιση των τάσεων έχει ήδη γίνει. Και επ' αυτών πρέπει να οικοδομηθούν τα πολιτικά συμπεράσματα μαζί με τις επιπτώσεις τους και τις προεκτάσεις τους.

Η μορφή των εκλογικών αποτελεσμάτων και η φύση της αναμέτρησης ήταν τέτοια ώστε να επιδέχεται αρκετές ερμηνείες και κάθε πολιτική παράταξη να μπορεί να αντλήσει θετικά ή αρνητικά. Το ότι η καθεμιά τους τόνισε μόνο τα θετικά, αποτελεί φυσιολογική και εδραιωμένη συνήθεια στο πολιτικό παίγνιο και στον πόλεμο της προπαγάνδας και των εντυπώσεων. Χαρακτηριστικές, απ' αυτήν την άποψη, είναι οι διαφορές που παρουσιάζονται μεταξύ των πρώτων αντιδράσεων των πολιτικών αρχηγών το βράδυ των εκλογών κι αυτό ισχύει κυρίως για τα κόμματα της αντιπολίτευσης, το ΠΑΣΟΚ και τον ΣΥΝ.

Η κυβέρνηση

Διότι η μεν κυβέρνηση αρκέστηκε να εκφράσει σε χαμηλούς τόνους την ικανοποίησή της για τα αποτελέσματα, τα οποία μάλιστα θεώρησε και σαν εντολή —έστω και με την έννοια της ανοχής— για τη συνέχιση της πολιτικής της. Παρέλειψε, βέβαια, να σημειώσει δημοσίως την έντονη δυσανεξία που εκφράστηκε από κοινωνικά στρώματα χαμηλού εισοδήματος σε διάφορους δήμους, όπου κυριαρχούν τα στρώματα αυτά και όπου οι απώλειες της Νέας Δημοκρατίας είναι σημαντικές.

Εάν κατ' ιδίαν έλαβε υπόψη της το μήνυμα ή όχι η κυβέρνηση, θα φανεί πολύ σύντομα στην πολιτική της. Ταυτόχρονα, εκτός των επιπλέον δήμων που κέρδισε η ΝΔ από τον α' γύρο, η κυβέρνηση του Μητσοτάκη μπορεί να αισθάνεται ανακουφισμένη από το γεγονός ότι η εκλογή Τρίτση στην Αθήνα αποστέρησε τον κ. Παπανδρέου από έ-

να σημαντικό και κρίσιμο εφελτήριο, το οποίο ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ επέδωκε να δοκιμάσει για να εξαπολύσει την «έφοδο» του κατά της κυβέρνησης, ζητώντας «εδώ και τώρα» εκλογές. Γιατί, μια τέτοια εξέλιξη σε συνδυασμό με μεγαλύτερες απώλειες της ΝΔ στα αστικά κέντρα, θα παρέλυε την κυβερνητική πολιτική, θα υπέσκαπτε τα επιχειρήματα περί ανοχής κτλ. του εκλογικού σώματος και θα έριχνε την πολιτική ζωή της χώρας μέσα στη δίνη μιας νέας οξυτάτης αντιπαράθεσης. Απ' αυτή την άποψη ερμηνεύεται και η «ικανοποίηση» του κυβερνητικού στρατοπέδου.

Το ΠΑΣΟΚ

Ο κ. Παπανδρέου σκεπτόμενος φωνακτά και εξωτερικεύοντας τις επιθυμίες του, διατύπωσε καθαρά τις προθέσεις του το βράδυ της Κυριακής, μιλώντας και πάλι για «εκλογές σύντομα», τοποθέτηση που δε συμερίστηκαν το ίδιο βράδυ ηγετικά στελέχη του Κινήματος και η οποία δεν εμφανίστηκε στα δημοσιεύματα της επόμενης ημέρας, περί εκτιμήσεων των αποτελεσμάτων από το ΠΑΣΟΚ. Ωστόσο, το ΠΑΣΟΚ έχει κάθε λόγο να είναι ικανοποιημένο από τα αποτελέσματα, δεδομένων των συνθηκών. Έδειξε για μια ακόμα φορά ότι μπορεί να επιβάλει τη συσπείρωση των ψηφοφόρων του, ανεξάρτητα από το τι πράττει η ηγεσία του και τα όσα συμβαίνουν στο Συνεδριό του. Κέρδισε αρκετούς δήμους σε συνεργασία με τον ΣΥΝ και συνέτριψε τους υποψήφιους του ΣΥΝ, όπου ήρθε σε αντιπαράθεση μαζί τους. Ο κ. Γαργαλάκος ποζάριζε χαμογελαστός πίσω από τον κ. Λογοθέτη στον Πειραιά κι όλοι οι αυριανιστές εξελέγησαν σε καλή σειρά.

Το σημαντικό βέβαια είναι ότι η εκλογική βάση του ΠΑΣΟΚ παρουσιάζει πλέον μια μεγάλη ομοιογένεια στα χαμηλά αστικά και μικροαστικά στρώ-

ματα, σαν ένα παραδοσιακό κομμουνιστικό κόμμα. Και το γεγονός αυτό θα ενισχύσει βέβαια τις τάσεις εντός του κόμματος που θα είναι πρόθυμες ν' ακολουθήσουν τον κ. Παπανδρέου σε μια ακραία λαϊκίστικη, δημαγωγική πολιτική, σε μια μετωπική και ανεύθυνη αντιπολίτευση άνευ προγράμματος και με οπλοστάσιο μόνο το σύνθημα, πως άμα φύγει η «αντιλαϊκή και ατελέσφορη» κυβέρνηση οι «φτωχοί» θα φάνε με χρυσά κουτάλια. Ο κ. Σημίτης, σώφρων, έσπευσε δημοσίως να απευθύνει τις αναγκαίες προειδοποιήσεις. Παράλληλα, τα κέρδη του ΠΑΣΟΚ δεν επιτρέπουν στην ουσία θριαμβολογίες, εφόσον από την παράταξη των «μη προνομιούχων» έχουν αποκολληθεί, ιδεολογικά και πολιτικά, σημαντικά στρώματα των μεσαίων τάξεων.

Κανείς βέβαια δεν μπορεί να προδιαγράψει τη μελλοντική συμπεριφορά των στρωμάτων αυτών, ιδιαίτερα αι και όταν κληθούν να «βάλουν το χέρ στην τσέπη», αλλά γεγονός παραμένει ότι το ΠΑΣΟΚ έχει να διανύσει ακόμα πολύ δρόμο για να επαναπροσεγγίσει τα στρώματα αυτά. Γι' αυτό οι διθυραμβικοί τόνοι περί νίκης πρέπει να τεθούν στις σωστές διαστάσεις τους, όταν μάλιστα στη συγκυρία των εκλογών βάραιναν τα σκληρά για τους εργαζόμενους οικονομικά μέτρα της κυβέρνησης και η λαίλαπα των απεργιών.

Ο Συνασπισμός

Όσο για τον ΣΥΝ, πέρα από τη πραγματικά εντυπωσιακή επιτυχία του κ. Λογοθέτη στον Πειραιά, δεν έχει λόγους να είναι ικανοποιημένος. Η διάσωση των δήμων που ήλεγχαν ΚΚΕ και ΕΑΡ καθώς και των θέσεων των δημοτικών συμβούλων, επετεύχθη χάρις στη συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ. Και παρέπεμψε σε «μελέτη σε βάθος» του φαινομένου της απώλειας δήμων, όπου ο ΣΥΝ τους διεκδίκησε μόνος του, καθώ-

του Κ. Βασιλείου

και την έκταση της αποχής και των ακύρων / λευκών.

Από την άλλη μεριά οι πηχιαίοι τίτλοι του «ΡΙζοσπάστη» της Δευτέρας, που πρόβαλαν την εκτίμηση του κ. Φλωράκη περί αποδοκιμασίας της κυβέρνησης και επιδοκιμασίας της συνεργασίας «των προοδευτικών και δημοκρατικών δυνάμεων», εξαφανίστηκαν σύντομα, επεκράτησαν οι πιο «νηφάλιες» εκτιμήσεις της Εκτελεστικής Επιτροπής του ΣΥΝ περί «μηνύματος δυσφορίας» και «θετικών αποτελεσμάτων» της συνεργασίας «σε γενικές γραμμές». Και φυσικά η Ε.Ε. του ΣΥΝ τοποθετείται σαφώς στο σύνθημα για «εκλογές σύντομα» του κ. Παπανδρέου, κάνοντας λόγο για «βεβαιασμένες πολιτικές προεκτάσεις» και «αδιέξοδη κοινοπολιτική πόλωση».

Ο τρίτος γύρος

Προς το παρόν στο πολιτικό σκηνικό δε σημειώθηκαν ουσιαστικές αλλαγές που να αλλάζουν την ισορροπία των δυνάμεων. Τα όσα έχουμε γράψει στο «ΑΝΤΙ» για την κατάσταση των κομμάτων της αντιπολίτευσης, κοινό μυστικό άλλωστε, ισχύουν στο ακέραιο.

Όμως, πέρα από το β' γύρο οι δημοτικές εκλογές σηματοδοτούν ορισμένα ενδεχόμενα σοβαρών πολιτικών εξελίξεων στο χώρο της αντιπολίτευσης, σε βαθμό που μπορεί κανείς να μιλήσει για τρίτο γύρο. Είναι βέβαιο ότι στο χώρο αυτό θα κυριαρχήσουν οι συζητήσεις περί σύγκλισης και «κοινών πορισμάτων». Οι τάσεις μέσα και στα δύο κόμματα για συνεργασία είναι ισχυρές. Δεν θα πρέπει βέβαια να υπάρχουν ψευδαισθήσεις περί του είδους της συνεργασίας και της σύγκλισης. Ο ΣΥΝ δε φαίνεται να βλέπει άλλο δρόμο. Έχει από καιρό εγκαταλείψει κάθε όρο για συνεργασία με το «υπόδικο» ΠΑΣΟΚ. Προγράμματα, όπως στην περίπτωση της Μελίνας, εύκολα φτιάχνονται.

Συνέδρια «ανανεωτικά και εκσυγχρονιστικά» του ΚΚΕ δεν πρόκειται να ανατρέψουν τα δεδομένα. Οριακές φωνές, οριακών κομμάτων τύπου ΕΑΡ περί «εκσυγχρονιστικών συγκλίσεων» ή άλλων δυνάμεων εντός του ΣΥΝ, δεν πρόκειται να μετρήσουν και είναι εύκολο να εξουδετερωθούν, ιδιαίτερα όταν προσφερθούν ορισμένες επιπλέον βουλευτικές έδρες.

Οι εκτιμήσεις του ΣΥΝ οδηγούν μαθηματικά στο μονόδρομο της συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ, άνευ όρων και με απώλεια της οποιασδήποτε ανεξαρτη-

σίας και αυτονομίας κινήσεων που είχε αποκτήσει στην πολιτική σκηνή.

Σε διπλό ταμπλώ

Από την άλλη μεριά το ΠΑΣΟΚ διαθέτει πολύ μεγαλύτερα περιθώρια κινήσεων. Και τη συνεργασία μπορεί να υποδαυλίζει και την αυτοδύναμη στρατηγική για την αυτοδύναμη επάνοδο στην εξουσία να κυνηγάει.

Σε περίπτωση σύγκλισης ΠΑΣΟΚ και ΣΥΝ το κομματικό σύστημα της χώρας θα κινηθεί προς το γαλλικό μοντέλο και το πολιτικό σκηνικό θα αλλάξει άρδην. Το όνειρο της αριστεράς για σύγκλιση κομμουνιστών και σοσιαλιστών (sic) θα γίνει πραγματικότητα, σπάζοντας ακόμα ένα παγκόσμιο ρεκόρ στην ευρωπαϊκή σκηνή της δεκαετίας του '90, όπου και τα δύο πολιτικά είδη έχουν εκλείψει. Ο τρίτος γύρος θα έχει προετοιμαστεί και η σύγκρουση με τη ΝΔ θα είναι μετωπική, για να κυβερνήσουν όλες μαζί οι «προοδευτικές και δημοκρατικές δυνάμεις».

Δύο αστάθμητοι παράγοντες

Στην προετοιμασία του τρίτου γύρου υπεισέρχονται όμως δύο αστάθμητοι παράγοντες. Η κάθαρση και ο εκλογικός νόμος. Ως προς την κάθαρση, οι σκοπιμότητες της σύγκλισης θα οδηγήσουν σε περαιτέρω πολιτική απαγκίστρωση του ΣΥΝ. Κάποια λίγο πολύ σαφής τοποθέτηση του ΠΑΣΟΚ έναντι Κουτσόγιωργα και Πέτσου θα διευκόλυνε την κατάσταση, ο Παπανδρέου θα διαχωριζόταν με τις ευλογίες του ΣΥΝ, ενώ φυσικά η υπόθεση των τηλεφωνικών υποκλοπών είναι... παρωνυχίδα. Η δικαστική εκκαθάριση της κάθαρσης πλέον δεν πρέπει να συγχέεται με την πολιτική διάστασή της, όπου πολλά μπορούν να συμβούν.

Το χαρτί όμως του εκλογικού νόμου κρατά η κυβέρνηση παρά την εύθραστη πλειοψηφία της στη Βουλή. Ας σταματήσουμε όμως τους συλλογισμούς σ' αυτό το σημείο διότι σύντομα θα φανεί αν η ΝΔ θα χρησιμοποιήσει τώρα το όπλο του εκλογικού νόμου στη βάση μακροπρόθεσμων επιλογών της. Αν δηλαδή θα επιμείνει στη θεσμική της άποψη περί δι-κομματισμού με την Αριστερά στη γωνία και τη χαμένη ψήφο σε πλήρη λειτουργία ή αν θα θελήσει να ανοίξει το πολιτικό παιχνίδι ποντάροντας σε συγκυρίες και δικές της πολιτικές πρωτοβουλίες, ώστε να αποφύγει τη σύμπτυξη και εδραίωση ενός συμπαγούς πολιτικού μετώπου εναντίον τους, που εκ των πραγμάτων θα αποτελούσε και θανάσιμη απειλή γι' αυτήν.

Το θέμα του τι είδους εναλλακτική κυβέρνηση μπορούν να προσφέρουν ΠΑΣΟΚ και ΣΥΝ μαζί, όπως έχουν σήμερα, είναι βέβαια ένα ξεχωριστό θέμα.

Λευτέρης Οικονόμου
Καθηγητής του Πανεπιστημίου
Κρήτης και διευθυντής του
Ερευνητικού Κέντρου Κρήτης

Η ΦΥΣΙΚΗ ΣΗΜΕΡΑ

αυτός ο κόσμος
ο μικρός ο μέγας

Ι. ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑ

- Μετά την επιτυχία της πρώτης προσωρινής έκδοσης εμφανίζεται τώρα σε μία εξαιρετικά επιμελημένη, εικονογραφημένη και εμπλουτισμένη κατά 50% έκδοση. Ο πρώτος τόμος που κυκλοφορεί σήμερα παρουσιάζει τις μεγάλες ιδέες της Φυσικής που διαμόρφωσαν την σημερινή μας εικόνα για τον κόσμο και έθεσαν σε κίνηση την μεγαλύτερη τεχνολογική επανάσταση στην ανθρώπινη ιστορία.
- Με βιογραφικά σημειώματα των μεγάλων πρωταγωνιστών και εικονογράφηση σπάνια για ελληνική έκδοση τέτοιου είδους η *Φυσική Σήμερα* προσφέρει στον έλληνα αναγνώστη, μια πανοραμική εικόνα της σημερινής Φυσικής και των συναρπαστικών προοπτικών που βρίσκονται μπροστά της.
- Ένα βιβλίο ιδιαίτερα χρήσιμο για τον έλληνα εκπαιδευτικό που αγωνιά για την επιμόρφωσή του σε μια εποχή ραγδαίων επιστημονικών εξελίξεων.

σελ. 243, 2.400 δρχ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΡΗΤΗΣ

Τ.Θ. 155 27, 711 10 Ηράκλειο
Τηλ. 23.11.99

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ τροχαλία ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64)
106 80 Αθήνα — Τηλ. 36.46.426

Η ΔΙΠΛΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΜΜΑΧΙΩΝ

του Νίκου Α. Κωνσταντόπουλου

Μετά τον κυκεώνα των προβλέψεων και των σφυγμομετρήσεων, ενέσκυψε ο ορυμαγδός των μηνυμάτων και των εκτιμήσεων. Η αποκρυπτογράφηση του αποτελέσματος των δημοτικών εκλογών, γίνεται περισσότερο για να βγουν τρέχουσες πολιτικής σκοπιμότητας επιχειρήματα και λιγότερο για να καταγραφούν καινούργια δεδομένα στο χώρο του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης και της πολιτικής συμπεριφοράς του δημότη. Γι' αυτόν, ακριβώς, το λόγο και η διαδικασία της εκλογικής αναμέτρησης στους δήμους και τις κοινότητες εντάχθηκε, παρά τις αντίθετες διακηρύξεις, στην ευρύτερη αντιπαράθεση της κεντρικής πολιτικής αντίθεσης των κομμάτων.

Η τοπική αυτοδιοίκηση ως θεσμός δημοκρατίας, με τις διαδικασίες ανάδειξης ηγεσιών και τις λειτουργίες διαμόρφωσης αποφάσεων, αναμφισβήτητα αποτελεί οργανικό στοιχείο στην πολιτική διαμόρφωση της χώρας. Είναι, επομένως, έντονος ο πολιτικός χαρακτήρας των προβλημάτων της. Αυτό, όμως, δεν νομιμοποιεί την υφιστάμενη κατάσταση του κυβερνητικού ελέγχου ή της κομματικής κηδεμονίας, που δεν έχουν επιτρέψει στην τοπική αυτοδιοίκηση μέχρι σήμερα να αναδειχθεί σε αποφασιστικό παράγοντα πολιτικού αυτοπροσδιορισμού και δημοκρατικού εκσυγχρονισμού της ελληνικής κοινωνίας.

Οι πρόσφατες εκλογικές αναμετρήσεις ανακύκλωσαν τις ίδιες γνωστές εμπειρίες του κομματικού ανταγωνισμού για την τοπική αυτοδιοίκηση, που τη μετέτρεψαν σε πεδίο πολιτικής αντιπαλότητας, στο όνομα των γενικών κομματικών συνθημάτων και σκοπιμότητων. Την ίδια ώρα, πάντως, με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο διακηρυσσόταν η πίστη στις αρχές της ακομμάτιστης και ακηδεμόνευτης αυτοδιοίκησης και η εμμονή στο δημιουργικό ρόλο της αυτόνομης, αλλά πολιτικής τοπικής κοινωνίας.

Τέτοιες αντιφάσεις δεν γεφυρώνονται με φραστικές υπερβάσεις ή δημαγωγικά σχήματα συγκάλυψης. Υπονομεύουν την πολιτική λειτουργία στον πυρήνα της και διαποτίζουν την πολιτική συνείδηση με αρνητικές εκτιμήσεις.

Κανείς δεν μπορεί να παραβλέψει ή να υποτιμήσει το αυξημένο ποσοστό άκυρων και λευκών ψηφοδελτίων, που σε καμιά περίπτωση δεν είναι έκφραση αδιαφορίας και εφησυχασμού. Όπως, επίσης, θα ήταν λάθος το ποσοστό της αποχής να αποδοθεί στις γνωστές τε-

χνικές εξηγήσεις, που είδαν το φως της δημοσιότητας. Η αποχή, τα λευκά και τα άκυρα, αποτελούν, στις εκλογές αυτές περισσότερο από άλλοτε, έκφραση δυσφορίας και αντίδρασης, προς ορισμένες ανορθόδοξες καταστάσεις για την ακομμάτιστη και αποκεντρωμένη τοπική αυτοδιοίκηση, ως φορέα εξουσίας και χώρο διαμόρφωσης αποφάσεων. Τη διαπίστωση αυτή επικυρώνει, άλλωστε, και το άλλο δεδομένο της συγκέντρωσης σεβαστών ποσοστών από ανεξάρτητους υποψήφιους και συνδυασμούς.

Υπάρχει, λοιπόν, πρόβλημα αξιόπιστου και αποτελεσματικού τρόπου με τον οποίο θέλουν οι πολιτικές δυνάμεις να υπάρξουν στο χώρο της τοπικής αυτοδιοίκησης. Όπως, επίσης, υπάρχει και πρόβλημα νέων πολιτικών διαμορφώσεων και συνειδητοποιήσεων, που αναδεικνύουν χώρους και δυνατότητες παρεμβάσεων αλλά και συλλογικά υποκείμενα δράσης, που σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να περιφρονηθούν ή να αχρηστευτούν.

Αυτό το δεδομένο ενδιαφέρει πρώτα και κύρια την Αριστερά, που μέσα από τον πολιτικό Συνασπισμό των δυνάμεών της, πρέπει να εκφράζεται ο δυναμι-

σμός της ευρύτερης κοινωνικής συμμαχίας, που με τις σημερινές συνθήκες είναι το μόνο πολιτικό υποκείμενο το οποίο μπορεί να συντελέσει με τη δράση του στη διαμόρφωση άλλων εξελίξεων.

Οι πραγματικές πολιτικές διαπιστώσεις από τις δημοτικές εκλογές δεν είναι αυτές που καταναλώνονται για τη μάχη των εντυπώσεων. Η πολιτική πραγματικότητα της ελληνικής κοινωνίας δεν χωράει ούτε εξαντλείται στα όρια ενός συμπεράσματος.

Η σημερινή περίοδος της ελληνικής κοινωνίας βρίσκεται μπροστά σε προκλήσεις δημοκρατικού εκσυγχρονισμού, θεσμικής ανάπλασης και ανάπτυξης, που δεν μπορούν να απαντηθούν με τα υπόλοιπα των συνθημάτων πρακτικών και των λογικών το παρελθόντος.

Η καινούργια πολιτική πρόταση που χρειάζεται δεν έχει ακόμα κυοφορηθεί. Και η δυναμική κοινωνική συμμαχία που απαιτείται, πρέπει να διαμορφωθεί. Οι πολιτικές συνεργασίες είναι αναγκαίες και έχουν δυναμισμό, όταν γίνονται με αξιόπιστο τρόπο για να προωθήσουν αυτή τη συμμαχία, που θα εκφράσει αυτή τη νέα πολιτική πρόταση. Ο δρόμος είναι ανοιχτός.

If you'd like to know more about the way we make whiskey here in Tennessee, just write: Lynchburg, Tennessee 37352, U.S.A.

ΤΟ 1866 Ο JACK DANIEL ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕ το πρώτο στον κόσμο Τεννεσσή ουϊσκυ. Το ουϊσκυ που το απολαμβάνεις γουλιά-γουλιά.

Εδώ και 124 χρόνια, κανείς μέχρι τώρα δεν τόλμησε να κάνει το παραμικρό για να το βελτιώσει. Σήμερα, το JACK DANIEL'S έχει ακόμα την ίδια σπάνια γεύση όπως τότε. Τότε που ο κύριος JACK το έφτιαξε για πρώτη φορά. Αυτό σημαίνει ότι ακόμη και σήμερα ωριμάζει περνώντας στάλα-στάλα μέσα από άνθρακα. Όπως τότε.

Εμείς ξέρουμε ότι ανέκαθεν έτσι σας αρέσει. Έτσι το απολαμβάνετε.

Γι' αυτό και σας διαβεβαιώνουμε ότι δεν θα τολμήσουμε καμιά βελτίωση.

JACK DANIEL'S TENNESSEE WHISKEY

Η ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΚΑΙ Η

Σύμφωνα με δήλωση του αναπληρωτή Υπουργού Εθνικής Οικονομίας κ. Ευθ. Χριστοδούλου που έγινε την περασμένη εβδομάδα, η κυβέρνηση δεν υπέβαλε αίτηση δανειοδότησής μας από την ΕΟΚ γιατί η υποβολή ή όχι παρόμοιου αιτήματος θα εξαρτηθεί —είπε— από τον προϋπολογισμό του προσεχούς έτους, ο οποίος τώρα καταρτίζεται.

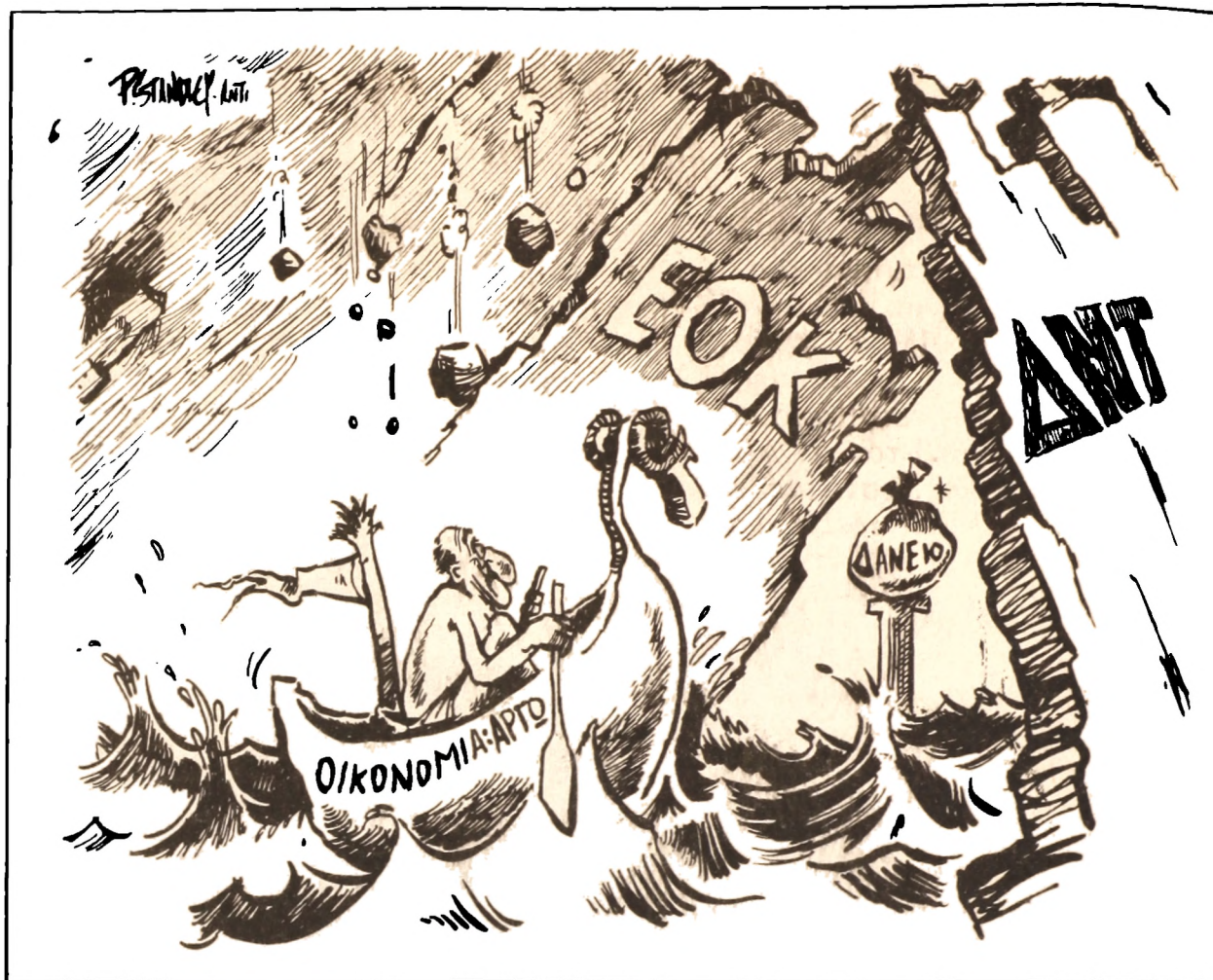
Είναι δικαιολογημένη η εντύπωση πως η προσεγμένη διατύπωση της υπουργικής «πληροφορίας» περί της σχέσεως προϋπολογισμού και δανειοδότησής μας επιχειρεί να παρασιωπήσει την πραγματική μορφή αυτής της σχέσεως, η οποία πράγματι υπάρχει.

Η υπουργική δήλωση απέβλεπε προφανώς να γίνει δεκτό ότι δεν θα χρειαστεί να δανειστούμε από την Κοινότητα αν ο υπό κατάρτιση προϋπολογισμός αποδείξει την ικανότητά του να καλυφθούν από εσωτερικές φορολογικές —τακτικές ή έκτακτες— πηγές, οι δαπάνες του. Απ' αυτή την ίδια τη δήλωση, εντούτοις, προκύπτει ότι η αλήθεια πρέπει να είναι εντελώς διαφορετική.

Η απρόθυμη Κοινότητα

Είναι δεδομένο ότι ο προϋπολογισμός έχει τεράστιο έλλειμμα που είναι αδύνατο να το καλύψουν τα φορολογικά έσοδα, όσο μεγαλύτερα και αν είναι από τα φετινά, όσο πετυχημένη και αν αποδειχθεί η εκστρατεία σύλληψης των φοροφυγάδων. Αλλά και αν τα έξοδα του «τακτικού» προϋπολογισμού υποτεθεί πως θα καλυφθούν μένει προς απάντηση το ερώτημα για τη χρηματοδότηση του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων. Αυτού οι δαπάνες πως θα καλυφθούν; Το δάνειο είναι, συνεπώς, απαραίτητο. Τι νόημα είχε τότε η υπουργική δήλωση για το ενδεχόμενο της ΜΗ προσφυγής σε δανεισμό από την ΕΟΚ;

Η αλήθεια, λοιπόν, είναι πως η Κοινότητα κατέστησε απολύτως σαφή, στην ελληνική κυβέρνηση, την άρνησή της να εγκρίνει τη χορήγηση μακροπρόθεσμου και χαμηλότοκου δανείου αν πρόκειται, το προϊόν του να χρησιμοποιηθεί, όπως έγινε και με το προηγούμενο δάνειο, αυτό των 1,7 δις δολαρίων που συνήψε η κυβέρνηση Παπανδρέου, για να αντιμετωπιστούν οι καταναλωτικές δαπάνες του προϋπολογισμού —μισθοί, συντάξεις, επιδοτήσεις κτλ.— και όχι για το σκοπό για τον οποίο ζητήθηκε. Όπως είναι γνωστό, ο πρωθυπουργός κ. Κ. Μητσotάκης, ζήτησε από τα μέλη του Συμβουλίου της

Ευρώπης —αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων των κρατών - μελών— κατά τη σύνοδο κορυφής του Δουβλίνου, να δανειοδοτηθεί η Ελλάδα με το ποσόν που θα απαιτήσει η συμμετοχή της στην εκτέλεση των έργων τα οποία θα χρηματοδοτήσουν τα Ολοκληρωμένα Μεσογειακά Προγράμματα (ΜΟΠ).

Σύμφωνα, λοιπόν, με την προϋπόθεση που θέτουν οι Βρυξέλες, δάνειο δεν θα χορηγηθεί αν η κυβέρνηση δεν αποδείξει ότι ο προϋπολογισμός του 1991 θα είναι πράγματι ισοσκελισμένος, με έσοδα στα οποία δεν θα συνυπολογίζεται και το αιτούμενο δάνειο.

Είναι δυνατό να ικανοποιηθεί η δημοσιονομική προϋπόθεση που θέτει η ΕΟΚ;

Οι ως τώρα πληροφορίες, όχι μόνο επιβεβαιώνουν την αναποτελεσματική προσπάθεια των αρμοδίων να καταθέσουν ισοσκελισμένο προϋπολογισμό, αλλά είναι και μετριοπαθέστερες από την εικόνα που μετέδωσε ο ίδιος ο πρωθυπουργός, ο οποίος σε δημόσια δήλωσή του την περασμένη εβδομάδα χαρακτήρησε «τραγικό» τον προϋπολογισμό αυτόν.

Με δεδομένη αυτή την κατάσταση των δημοσιονομικών μας πραγμάτων πρέπει, συνεπώς, να αποκλειστεί η δανειοδότηση από την Κοινότητα. Που σημαίνει ότι πρέπει να αποκλειστεί η

δυνατότητα εκτέλεσης του συνόλου των έργων που είχε σχεδιαστεί να χρηματοδοτηθούν από την ΕΟΚ —τα κεφάλαια των ΜΟΠ— αφού δεν θα είμαστε σε θέση να απορροφήσουμε τα αντιστοιχα κεφάλαια γιατί δεν θα έχουμε τα ποσά της δικής μας συνεισφοράς!

Τίποτε χειρότερο δεν ήταν δυνατόν μας συμβεί. Και είναι το χειρότερο, όμως μόνο γιατί δεν υπάρχει εναλλακτική λύση στην εξοικονόμηση των απαιτούμενων κεφαλαίων, αλλά γιατί η προσπάθεια σταθεροποίησης της οικονομίας μέσω της λιτότητας, για μια ακόμα φορά, δεν θα ακολουθηθεί από ανάπτυξη.

Η παγίδευση στο ΔΝΤ

Εναλλακτική λύση στην αναζήτηση δανείων για ανάπτυξη, προσφέρεται μόνον από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Το διεθνές τραπεζικό σύστημα δεν έχει δείξει ποτέ μέχρι σήμερα προθυμία να πιστοδοτήσει υπερχρεωμένες χώρες για αναπτυξιακούς σκοπούς. Εκτός αν, επιχειρηματικοί όμιλοι, χρηματοδοτούμενοι από τις μεγάλες Τράπεζες, αναλάβουν αυτοί την εκτέλεση των έργων, με όρους που θα διασφαλίζουν τους πιστωτές ότι θα πάρουν πίστα δανειά τους, μαζί με τους τόκους και τα κέρδη. Η μέθοδος, δηλαδή, που προκρίθηκε —και δεν είναι κακή— γ

ΝΟΜΙΑ ΤΩΝ ΑΔΙΕΞΟΔΩΝ

του Κ. Τσαλόγλου

την εκτέλεση των έργων του λεκανοπεδίου —δρόμοι, αεροδρόμιο κτλ.

Αν καταφύγουμε στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο για δάνειο, αναδιαπραγματευόμενοι ταυτόχρονα και το παλαιότερο χρέος, θα κληθούμε να αποδεχτούμε όρους πολύ πιο βαρείς απ' αυτούς που θέτει η ΕΟΚ. Θα πρόκειται, στην πραγματικότητα, για την επιβολή ενός νέου Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου στην οικονομία μας, αφού ο έλεγχος θα εκτείνεται, από το ύψος των πραγματικών αμοιβών όλων των εργαζομένων και των συντάξεων, τις κοινωνικές παροχές και τις επιδοτήσεις, ως τις διεθνείς ισοτιμίες της δραχμής και τη χρήση των συναλλαγματικών διαθεσίμων, προκειμένου να κατοχυρωθεί η κανονική εξυπηρέτηση των δανείων. Όσον αφορά την ανάπτυξη θα πρέπει να πειθαρχήσει και αυτή στις προδιαγραφές που θέτει η ικανότητα του κράτους να καταβάλει εμπρόθεσμα χρεώσεις και τόκους.

Μια άλλη συνέπεια, όχι λιγότερο απωθητική, θα έχει η προσφυγή ΤΩΡΑ στο ΔΝΤ. Και το «τώρα» έχει την εξειδικευμένη σημασία του γιατί αν η προσφυγή γινόταν πριν τέσσερα ή πέντε χρόνια, πριν φτάσει, δηλαδή, η οικονομία στα σημερινά αδιέξοδα, και όταν η παγκόσμια οικονομία αναπτυσσόταν «πριμοδοτούμενη» από την απότομη πτώση των τιμών του πετρελαίου και των επιτοκίων, η διαπραγμάτευση με το ΔΝΤ θα μπορούσε να είναι και επωφελής ακόμα για τη χώρα. Όπως, όμως, διαμορφώνονται οι εσωτερικές και οι παγκόσμιες οικονομικές εξελίξεις, προσφυγή στο ΔΝΤ θα σημαίνει την ουσιαστική υπαγωγή της ελληνικής οικονομίας υπό τον έλεγχο κριτηρίων διάφορων από τα κριτήρια που θα ισχύσουν στην ΕΟΚ για να υπηρετήσουν τη νομισματική, φορολογική, κοινωνική και αναπτυξιακή ενοποίηση της «Ευρώπης». Αν δεχθούμε, με άλλα λόγια, επέμβαση του ΔΝΤ θα είναι ωσάν να «ξεκόβουμε» από την ενοποιητική πορεία της Ευρώπης, με όλα όσα στο πεδίο των ευρύτερων εθνικών συμφερόντων παρόμοια απομάκρυνση συνεπάγεται.

Πολιτικο-κοινωνικό πρόβλημα

Η «αγορά» στο εσωτερικό και στο εξωτερικό έχει ήδη «οσφρανθεί» πόσο ανώμαλος είναι ο δρόμος που καλούμαστε να διανύσουμε. Η μεγάλη πτώση των τιμών των μετοχών στο Χρηματιστήριο Αθηνών, αυτής ακριβώς της ανησυχίας είναι αντανάκλαση. Η αισιο-

δοξία των αρχών του έτους, με την άνοδο στην εξουσία της «αντι-σοσιαλιστικής» Ν. Δημοκρατίας παραχώρησε τη θέση της σε έκδηλη ανησυχία για την πορεία της οικονομίας. Οι κυβερνητικές διαβεβαιώσεις ότι τα «μεγάλα» έργα θα εκτελεστούν παρά την αποτυχία ανάληψης των ολυμπιακών αγώνων του 1996, δεν κατάφεραν να αναθερμάνουν τις προσδοκίες για συνέχιση των κερδογόνων επιδόσεων Τραπεζών και επιχειρήσεων, που θα δικαιολογούσαν την περαιτέρω άνοδο των τιμών των μετοχών ή έστω τη συγκράτησή τους στα υψηλά επίπεδα που είχαν κερδίσει. Η επίσημη αβεβαιότητα για τη δανειοδότησή μας από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα προσθέτει, το δικαιολογημένα μεγάλο, βάρος της στην αποθάρρυνση που γεννά δρομολογημένη συρρίκνωση της εθνικής παραγωγικής δραστηριότητας και της καταναλωτικής ικανότητας του κοινού.

Από πλευράς ξένου επενδυτικού κεφαλαίου οι ίδιες αρνητικές αντιδράσεις. Υποστηριζόταν —όχι άδικα— ότι στην περίοδο της πασοκικής εξουσίας το ξένο κεφάλαιο δεν αποτολμούσε να αναλάβει επιχειρηματικούς κινδύνους στην Ελλάδα, όταν ήταν εντελώς αδιευκρίνιστες οι προθέσεις της σοσιαλ-καπιταλιστικής οικονομικής πολιτικής του κ. Α. Παπανδρέου, και αναμενόμενες οι υπαγορευμένες από κομματικές σκοπιμότητες ακροβασίες της. Το ΠΑΣΟΚ δεν είναι, όμως, κυβέρνηση εδώ και μήνες. Οι ξένοι επενδυτές γιατί επιμένουν να μην έρχονται;

Κατά μία άποψη —την επίσημη— οι επενδυτές δεν εμφανίζονται γιατί φοβούνται τον σχετικά υψηλό πληθωρισμό, τον οποίον προκαλούν τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα εξαιτίας του υψηλού εξωτερικού χρέους και των αδικαιολόγητων καταναλωτικών δαπανών του δημοσίου. Αλλά ογκώδες εξωτερικό χρέος, δημοσιονομικά ελλείμματα και πληθωρισμός δεν χαρακτηρίζουν μόνο την ελληνική οικονομία. Και άλλες χώρες πάσχουν από τις ίδιες ασθένειες. Γιατί εκεί πηγαίνουν οι επενδυτές; Γιατί εκεί το πρόβλημα είναι κατά κύριο λόγο οικονομικό. Δεκτικό, επομένως, θεραπείας με οικονομικούς χειρισμούς. Εδώ, δυστυχώς για μας, το πρόβλημα είναι πολιτικό - κοινωνικό. Οι οικονομικοί χειρισμοί, άρα, όσο καλά μελετημένοι και αν είναι, αποτυχαίνουν επειδή δεν βρίσκουν πολιτικό - κοινωνικό έδαφος που θα τους στηρίξει.

Όταν η αντιπολίτευση, η κάθε αντι-

πολίτευση, συνήθισε να θεωρεί την υπονόμευση της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης ως το καλύτερο μέσο για την ανατροπή της. Όταν εργαζόμενοι δε διστάζουν να συλλάβουν «όμηρο» την εθνική οικονομία για να εκβιάσουν τη διατήρηση προνομίων. Όταν η εθνική οικονομία θεωρείται εχθρός των μεμονωμένων επαγγελματικών συμφερόντων και οι φορολογικά συνεπείς λοιδωρούνται ως πνευματικά καθυστερημένοι ή ως... οπισθοδρομικοί. Όταν τα ογκώδη προβλήματα που γεννάει η αδυσώπητα ανταγωνιστική εποχή μας αντιμετωπίζονται από το σύνολο σχεδόν του πληθυσμού σαν υπόθεση «που δεν το αφορά».

Και όταν πολιτικές παρατάξεις μένουν προσκολλημένες σε πολιτικό - ιδεολογικά κατασκευάσματα, τα οποία περισυνέλεξαν εδώ και χρόνια τα... απορριμματοφόρα της ιστορίας, για να ερμηνεύσουν κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις ή για να καθοδηγήσουν συνδικαλιστικούς αγώνες: όταν όλα αυτά, εκτός από τα καθαρά οικονομικά, είναι τα κύρια χαρακτηριστικά της σημερινής ελληνικής ζωής, τότε, θα έπρεπε να είναι ανόητος όποιος επιχειρηματίας διάλεγε τη χώρα μας για να επενδύσει τα κεφάλαιά του...

Φαύλος κύκλος

Είναι εξαιρετικά παρακινδυνευμένο να επιχειρηθεί οποιαδήποτε πρόβλεψη για τις εξελίξεις. Χωρίς γενναία βοήθεια από το εξωτερικό δεν θα μπορέσουμε να ανοίξουμε οδούς διαφυγής από το αδιέξοδο στο οποίο έχουμε εγκλωβιστεί. Για να μας δοθεί, όμως, βοήθεια πρέπει προηγουμένως να ομαλοποιήσουμε τη λειτουργία της δημόσιας οικονομίας. Για να πετύχει ο τελευταίος αυτός στόχος πρέπει να συνδράμει την κυβερνητική προσπάθεια ολόκληρη η κοινωνία. Η κοινωνία δεν θέλει, καθοδηγούμενη από κομματικά ή προσωπικά συμφέροντα, ή δεν κατανοεί την ανάγκη της, να συνδράμει την κυβερνητική προσπάθεια. Η κυβερνητική προσπάθεια είναι αναμφισβήτητα ειλικρινής, αλλά η επάρκεια όλων των κυβερνητικών υπευθύνων να βρουν ορθές λύσεις στα πρωτόγνωρα προβλήματα που αντιμετωπίζει το Έθνος, αποδεδειγμένα μικρή. Η αδυναμία τούτη της κυβέρνησης λιγοστεύει τις πιθανότητες προσεταιρισμού της κοινωνίας στην κυβερνητική πολιτική. Και πάει λέγοντας...

Εδώ, δυστυχώς, βρισκόμαστε!

ΠΟΛΩΝΙΑ

Οι μονομάχοι της Αλληλεγγύης

Στη βιομηχανική πόλη Τόρουν, τη γενέτειρα του Κοπέρνικου, χιλιάδες εργάτες παρακολουθούν μία από τις πρώτες προεκλογικές ομιλίες του *Λεχ Βαλέσα*. Τους υπόσχεται, εφ' όσον εκλεγεί Πρόεδρος, καλύτερες ημέρες, ευημερία κτλ. κτλ. Όλα πάνε καλά ως τη στιγμή που κάποιοι τον ρωτούν ποιο είναι ακριβώς το πρόγραμμά του. «*Πρόγραμμά μου*», λέει διστακτικά, «είναι το δικό σας, αλλά θα το διαμορφώσω αφού πρώτα περιοδεύσω σε όλη τη χώρα και ακούσω τις επιθυμίες σας»... Έκπληκτος ο *Λεχ Βαλέσα* διαπιστώνει ότι η φωνή του καλύπτεται από σφυρίγματα. Το ακροατήριο ενοχλείται από τη δημαγωγική αοριστολογία του και το δείχνει. Είναι η πρώτη φορά που ο ηγέτης του ιστορικού συνδικάτου αποδοκιμάζεται.

Λίγες ημέρες αργότερα, ο *Λεχ Βαλέσα* σε συγκέντρωση μπροστά από τα χαλβουργεία *Warszawa* της πολωνικής πρωτεύουσας, παραδέχεται ότι το πρόγραμμά του «δεν είναι ακόμη έτοιμο», ότι οι ειδικοί συνεργάτες του «επεξεργάζονται τώρα τις λεπτομέρειές του» και ότι, εν πάση περιπτώσει, θα τους το παρουσιάσει... «την κατάλληλη στιγμή». Νέες αντιδράσεις, αποδοκιμασίες, σφυρίγματα, που δίνουν την ευκαιρία στους φανατικούς να εκφράσουν γενικότερα... αιτήματα όπως, π.χ., «*Έξω οι Εβραίοι*» (στη γερμανική μάλιστα εκδοχή, «*juden raus*»), «*είμαστε όλοι Καθολικοί*», «*όχι γυμνά στην τηλεόραση*».

Ο προεκλογικός αγώνας στην Πολωνία διεξάγεται σε εξαιρετικά τεταμένη ατμόσφαιρα. Στις 25 Νοεμβρίου οι πο-

λίτες αυτής της χώρας καλούνται να εκλέξουν, για πρώτη φορά με καθολική ψηφοφορία, Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Παρ' ότι οι υποψήφιοι είναι έξι πρόκειται ουσιαστικά για μονομαχία δύο ανθρώπων της Αλληλεγγύης, του *Λεχ Βαλέσα* και του *Ταντέους Μαζοβιέτσκι*, οι οποίοι επί χρόνια δούλεψαν μαζί και μάλιστα σε πολύ δύσκολες συνθήκες —εξ ου και ο δραματικός χαρακτήρας αυτής της αναμέτρησης.

Ο *Μαζοβιέτσκι* ήταν ο σύμβουλος του *Βαλέσα*, εκείνος που έγραφε τις ομιλίες του. Και ο *Βαλέσα*, εξ άλλου, έδωσε μάχη για να γίνει ο *Μαζοβιέτσκι* (που ποτέ του δεν επεδίωξε να αποκτήσει αξιώματα) ο πρώτος μη κομμουνιστής πρωθυπουργός της Πολωνίας μετά το 1945.

Για τους Πολωνούς ο *Λεχ Βαλέσα* είναι εθνικός ήρωας, σύμβολο του αγώνα εναντίον του ολοκληρωτισμού, ιδρυτής του πρώτου ανεξάρτητου συνδικάτου στην Ανατολική Ευρώπη. Όμως ο κάτοχος του Νόμπελ Ειρήνης είναι επίσης ένα αυταρχικό άτομο με τεράστιες προσωπικές φιλοδοξίες, που ακριβώς για το λόγο αυτό προκαλεί φόβο και ανησυχίες.

Τον *Ταντέους Μαζοβιέτσκι* τον χα-

Ο *Λεχ Βαλέσα* με τον *Ταντέους Μαζοβιέτσκι* το 1980.

ρακτηρίζει η ηπιότητα, η μετριοπάθεια, η σοβαρότητα. Είναι ο καθολικός διανοούμενος ο εμποτισμένος με βαθύτατα δημοκρατικά πιστεύω.

Δίστασε πολύ ο Πολωνός πρωθυπουργός μέχρι να αποφασίσει, τελικά, ότι θα είναι ο αντίπαλος του *Λεχ Βαλέσα* στις προεδρικές εκλογές της 25ης Νοεμβρίου. «*Επί εβδομάδες ταλαντευόμουν, ήταν για μένα μια απόφαση δύσκολη και για προσωπικούς αλλά και για γενικότερους λόγους*», είπε ανακοινώνοντας την υποψηφιότητά του. Και συνέχισε: «*Όμως πρέπει να προχωρήσουμε, πρέπει να μην ξεφύγουμε από το δρόμο που διάλεξε η Πολωνία και ο οποίος μας κόστισε εφέτος πολύ ακριβά*.

Πρέπει να συνεχίσουμε με μεγαλύτερη ταχύτητα, με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα, αλλά ακολουθώντας τον ίδιο δρόμο και όχι κάποιον άλλο».

Δύο υποψήφιοι, δύο πολιτικές παραδόσεις

Στο πρόσωπο των δύο υποψηφίων προβάλλουν δύο ριζικά διαφορετικές επιλογές για την Πολωνία: δύο διαφορετικοί τρόποι του σκέπτεσθαι, δύο διαφορετικές πολιτικές παραδόσεις. Άλλο το δυνατό παρόν και μέλλον της Πολωνίας του *Ταντέους Μαζοβιέτσκι*, άλλο εκείνο της Πολωνίας του *Λεχ Βαλέσα*. Ο κοινός αγώνας τους εναντίον του ολοκληρωτισμού δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι έχουν κοινή αντίληψη, π.χ. περί δημοκρατίας.

Ο *Λεχ Βαλέσα* δεν κρύβει —απεναντίας μάλιστα— πόσο τον «εμπνέει» ο σωβινισμός και η ξενοφοβία. Αντιευρωπαίος εκ πεποιθήσεως ο πρόεδρος της Αλληλεγγύης, κολυμπά με άνεση στα νερά της δημαγωγίας και του λαϊκισμού και θαυμάζει απεριόριστα τον *Γιόζεφ Πίλσούντσκι*, τον πρώτο πρόεδρο της Πολωνίας, ο οποίος κατέληξε να γίνει, το 1926, δικτάτορας. Ο *Λεχ Βαλέσα* κατηγορεί την κυβέρνηση *Μαζοβιέτσκι* ότι δείχνει επιεικεία στους αξιωματούχους του προηγούμενου καθεστώτος. Το τελευταίο διάστημα, επίσης, μιλά για «*χριστιανικό καθολικό πολωνικό κράτος*», ενώ πάντα καταλήγει με το σύνθημα «*Η Πολωνία ανήκει στους Πολωνούς*» (αυτό ασφαλώς κάτι μας θυμίζει...).

Ο *Ταντέους Μαζοβιέτσκι* ανήκει στην κατηγορία εκείνων που τηρούν ευλαβικά τους κανόνες του δημοκρατικού παιχνιδιού. Είναι αντίθετος με κάθε μορφής ρεβανσισμό και με διώξεις εκκαθαρίσεις που στόχο έχουν τη δημιουργία εντυπώσεων. Κατ' επανάληψιν έχει τονίσει: «*Εμείς δεν θα χρησιμοποιήσουμε τις μεθόδους των «κομμουνιστών*». Όμως η άρνηση του ρεβανσισμού διόλου δεν σημαίνει λήθη. Μόλις προ ολίγων ημερών συνελήφθησαν στη Βαρσοβία δύο επιφανείς αξιωματούχοι του *ancien régime*, με την κατηγορία της οργάνωσης της δολοφονίας του ιερέα *Γέρζυ Ποπιελούτσκι* (Οκτώβριος 1984). Στο ίδιο διάστημα συνελήφθησαν επίσης τρεις στυλοβάτες του προηγούμενου καθεστώτος, με την κατηγορία της «*διαφθοράς ευρείας κλίμακας*».

Οι μέχρι τώρα μετρήσεις δείχνουν ότι ο *Ταντέους Μαζοβιέτσκι* προηγείται του αντιπάλου του και μάλιστα με αρ-

κετή διαφορά. Όμως, τίποτα δεν είναι σίγουρο. Ωστόσο, ακόμη και στην περίπτωση που πρόεδρος της Πολωνίας θα γίνει ο *Λεχ Βαλέσα*, το ποσοστό με το οποίο θα έχει εκλεγεί δεν μπορεί να είναι της τάξεως του 80% όπως εκείνος ήλπιζε. Η υποψηφιότητα του *Ταντέους Μαζοβιέτσκι* θέτει ασφαλώς φραγμό σ' ένα ολοκληρωτικού τύπου εκλογικό αποτέλεσμα.

Τέτα Παπαδοπούλου

ΕΣΣΔ

Ακυβέρνητες Σοσιαλιστικές Πολιτείες

Η ιστορία παίζει μερικές φορές πολύ παράξενα παιχνίδια. Αν τέσσερα - πέντε χρόνια πριν, κάποιος υποστήριζε ότι οι ηγέτες της πολωνικής Αλληλεγγύης, —στις φυλακές ή την παρανομία την εποχή εκείνη— θα έφταναν μερικά χρόνια μετά να ανησυχούν για την «αποσταθεροποίηση» της μισητής ΕΣΣΔ, θα παρνιόταν σίγουρα για τρελός. Εν έτει 1990 και ενώ η ιστορία προκαλεί ίλιγγο με το ρυθμό που εξελίσσεται, συνέβη ακόμα κι αυτό. Δυο ηγετικές φιγούρες της Αλληλεγγύης, στην εξουσία σήμερα, εξέφραζαν προσφάτως την ανησυχία τους για τις εξελίξεις του γείτονα «μεγάλου αδελφού».

Μετά τον *Γιάτσεκ Κουρόν*, ιερό πρόσωπο της πολωνικής αντίστασης και νυν υπουργό Εργασίας, ο *Γιάννους Ονίσκιεβιτς*, εκπρόσωπος Τύπου του συνδικάτου την εποχή της παρανομίας και τώρα υφυπουργός Εξωτερικών, τόνιζε πρόσφατα ότι «η χειροτέρευση της κατάστασης στη Σοβιετική Ένωση, αποτελεί μια κορυφαία ανησυχία» για τους Πολωνούς ηγέτες, λόγω των κινδύνων «από έναν εμφύλιο πόλεμο σε μία χώρα γεμάτη με ατομικά όπλα»!

Υπερβολές ενός Ονίσκιεβιτς, φανατικού αντισοβιετικού όπως όλοι οι Πολωνοί, που είχε μάλιστα κατηγορηθεί τις παλιές καλές εποχές για «πράκτορας των δυτικών μυστικών υπηρεσιών»; Το κακό είναι ότι ο ίδιος ο ηγέτης της Σοβιετικής Ένωσης, αντί να στείλει μερικά τανκς για να δώσουν ένα καλό μάθημα στους αυθάδεις Πολωνούς, μοιάζει να υπερθεματίζει για τους σχετικούς κινδύνους που απειλούν την άλλοτε κραταιά πατρίδα του σοσιαλισμού. Μέσα Σεπτεμβρίου, στην πρώτη ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΣΕ μετά το Συνέδριο του Ιουλίου, ο *Μιχαήλ Γκορμπατσώφ*, με το γνωστό διδακτικό του ύφος, προειδοποιούσε τους συντρόφους του για τον κίνδυνο «λιβανοποίησης» της Σοβιετικής Ένωσης. Πιστεύω ότι προσέξατε το ρεπορτάζ

του ανταποκριτή της τηλεόρασής μας στο Λίβανο» έλεγε ο *Μιχαήλ Σεργκέγιεβιτς* «που έδειχνε σε ένα φόντο διχοτομημένων πόλεων, που οδήγησαν η απειθαρχία, οι μάχες, οι αντιπολιτεύσεις... Ο Λιβανός υπήρξε από τις πιο ανθούσες χώρες του κόσμου και σήμερα οι κάτοικοί του θέλουν να την εγκαταλείψουν»...

Η Λιβανοποίηση της ΕΣΣΔ

Αυτό που ξεχνούσε να υπογραμμίσει ο σοβιετικός ηγέτης, είναι τα μειονεκτήματα που παρουσιάζει η χώρα του σε σύγκριση με το Λίβανο. Γιατί μπορεί μεν η μικρή χώρα της Μέσης Ανατολής να είχε τους Χριστιανούς και τους Μουσουλμάνους της, τις διαφορές και στο εσωτερικό των δυο στρατοπέδων με τους Σίιτες ή τους Χριστιανούς Μαρωνίτες, αλλά στο κάτω κάτω ήταν «μια από τις πιο ανθούσες χώρες του κόσμου».

Η διαφορά της ΕΣΣΔ είναι ότι δεν αντιμετωπίζει μόνο τις διαφορές μεταξύ των Χριστιανών και των Μουσουλμάνων, μεταξύ των *Βαλτικών χωρών* και του *Αϊζερμπαϊτζάν* λόγου χάριν, που βρέθηκαν ξαφνικά και με το σταλινικό στανιό στο ίδιο στρατόπεδο - κράτος. Δεν είναι ότι η σλαβική *Ουκρανία* δεν θέλει να έχει σχέση με τη σλαβική *Ρωσία* και γι' αυτό απαγόρευσε προσφάτως τις εξαγωγές κρέατος προς την τελευταία. Δεν είναι ακόμη ότι στο ίδιο το εσωτερικό της δημοκρατίας της Ρωσίας, η «μίνι-δημοκρατία» των *Κόμι* απειλεί να σταματήσει την παροχή πετρελαίου και ξύλου προς την ίδια τη Ρωσία επειδή η τελευταία δεν της έδινε τρόφιμα, ενώ η αυτόνομη περιοχή της *Γιακουτίας* ζητάει να έχει την πλήρη ευθύνη —ξανά σε σχέση με τη Ρωσία του *Μπόρις Γιέλτσιν*— για την εξαγωγή και την εκμετάλλευση του χρυσού και των διαμαντιών με τα οποία είναι γεμάτη. Ούτε ακόμη ότι η *Καρελία*, που τροφοδοτεί με χαρτί τη Ρωσία, απειλεί επίσης να σταματήσει την τροφοδοσία αν η Ρωσία δεν της στείλει κρέας...

Η μεγάλη διαφορά με το Λίβανο έγκειται στο γεγονός ότι στην ΕΣΣΔ η οικονομική κρίση είναι τόσο μεγάλη, ώστε να δημιουργεί εχθρότητες ακόμη μεταξύ αδελφών δημοκρατιών όπως είναι οι Βαλτικές: το τελευταίο επεισόδιο, που δείχνει τι σημαίνει να είναι κανείς όχι μόνο Λιβανός αλλά και... φτωχός, είναι περισσότερο από χαρακτηριστικό: Στην Εσθονία, έτσι όπως αυξήθηκαν οι τιμές, οι Εσθονοί έτρεξαν να αγοράσουν προϊόντα από την αδελφή και γείτονα Λεττονία, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν εκεί ελλείψεις. Η απάντηση της Λεττονίας ήταν να απαγορεύσει τις πωλήσεις στους Εσθονούς, που κινδυνεύουν να συλληφθούν για «λαθρεμπόριο» στα «σύνορα» μεταξύ των δυο δημοκρατιών, ακόμη κι αν δεν

έχουν αγοράσει από τη Λεττονία παρά ένα κουτί φάρμακα!

Τα τελευταία δείγματα της οικονομικής αποδιάρθρωσης, δεν είναι λιγότερο δραματικά. Στις 30 Σεπτεμβρίου δεν εκδόθηκε για πρώτη φορά στην ιστορία της η *Ισβέστια* (10 εκατ. κυκλοφορία ημερησίως) λόγω έλλειψης χαρτιού: η Σοβιετική Ένωση είναι γεμάτη από δένδρα και η χώρα εξήγαγε παλιότερα χαρτί στο εξωτερικό. Λίγο μετά, κυκλοφόρησε η πληροφορία ότι λόγω των προβλημάτων στην παραγωγή, η μεγαλύτερη πετρελαιοπαραγωγική χώρα στον κόσμο θα αναγκασθεί φέτος να εισάγει ακόμη και πετρέλαιο! Τις ίδιες μέρες, ο σοβιετικός πρωθυπουργός έκανε δια της τηλεόρασεως εκκλήσεις στον πληθυσμό της Μόσχας να συμμετάσχει στη συγκομιδή της πατάτας: βασικό είδος διατροφής των σοβιετικών, η πατάτα κινδυνεύει να σαπίσει στους αγρούς. Και μπορεί μεν η εθελοντική εργασία των κατοίκων της Μόσχας να θυμίζει τις καλές εποχές της πρώτης περιόδου μετά την επανάσταση ή του «πολεμικού κομμουνισμού», αλλά ποιος εγγυάται ότι όσες τελικά πατάτες μαζευτούν δεν θα σαπίσουν στις αποθήκες;

Ακυβέρνητες Πολιτείες

Γιατί όπως θα έλεγε και ο Λένιν για την «υπεροχή της πολιτικής πάνω στην οικονομία», το οικονομικό πρόβλημα της ΕΣΣΔ είναι σήμερα κυρίως πολιτικό πρόβλημα. Είναι το κενό εξουσίας που έχει δημιουργηθεί από τη συνεχιζόμενη πτωτική πορεία του ΚΚ. Οι σχετικοί αριθμοί οι οποίοι δόθηκαν στην ολομέλεια της ΚΕ του Συνεδρίου για τις αποχωρήσεις από το κόμμα (760.000 μέλη παρέδωσαν την κάρτα της μέσα στο 1990 σε σύνολο 20 εκατ. μελών) δεν αποδίδουν παρά μερικώς την πτώση της επιρροής ενός μηχανισμού που τείνει να χάσει την εξουσία, τόσο σε τοπικό όσο και σε κεντρικό επίπεδο, όπου οι βασικές εξουσίες περιέρχονται στα χέρια του *Μιχαήλ Γκορμπατσώφ*.

Τσάρος και της οικονομίας, μετά την αδυναμία του Ανώτατου Σοβιέτ να διαλέξει ένα πρόγραμμα οικονομικής μεταρρύθμισης, ο σοβιετικός πρόεδρος έχει τώρα το δικαίωμα να μεταρρυθμίσει την οικονομία μέσω της έκδοσης προεδρικών διαταγμάτων. Το πρόβλημα όμως είναι και εδώ, ότι για τη μάχη της οικονομίας ο «τσάρος» βρέθηκε, δεν υπάρχουν όμως ούτε αξιωματικοί, ούτε και στρατός. Στα τέλη Σεπτεμβρίου, το θυελλώδες γράμμα ενός «κομμουνιστή εργάτη» το οποίο δημοσιεύθηκε στην «Πράβδα» κόμιζε γλαυκά στη Μόσχα: εδώ και έξι μήνες, από τότε δηλαδή που η κομμουνιστική εξουσία μετατράπηκε μετά από την αλλαγή του Συντάγματος σε προεδρική, κανένα «ουζάκ» (προεδρικό διάταγμα)

δεν έχει εφαρμοσθεί στην πράξη.

Ποιος θα καλύψει αυτό το κενό εξουσίας; Αν ο Μιχαήλ Γκορμπατσώφ δεν καταφέρει να υλοποιήσει αυτό που στην τελευταία ολομέλεια χαρακτήρισε «*συμμαχία όλων των προοδευτικών και πατριωτικών δυνάμεων γύρω από ένα πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της κρίσης*», αν δηλαδή δεν σχηματισθεί μια άλλη κυβέρνηση συνεργασίας — με χιλιάδες ερωτηματικά για την αποτελεσματικότητά της — τότε η μόνη οργανωμένη δύναμη που απομένει στην κοινωνία, είναι ο στρατός.

Έχοντας δεκάδες λόγους να είναι δυσαρεστημένες από την περεστρόικα, οι σοβιετικές ένοπλες δυνάμεις έκαναν ξανά την εμφάνισή τους, αλλά και υπογράμμισαν τη χρησιμότητά τους, με αφορμή τη νέα αυτή φάση στην οποία μπήκε πλέον η σοβιετική οικονομία: αυτή του «πολεμικού κομμουνισμού». Στα μέσα Σεπτεμβρίου, ο στρατός χρησιμοποιείται για να κάνει αυτό που δεν μπορεί πλέον να κάνει ο παραγωγικός μηχανισμός: να μαζέψει τις πατάτες από τους αγρούς.

Τουλάχιστον αυτή ήταν η επίσημη δικαιολογία (μαζί με αυτή των προετοιμασιών για την ετήσια στρατιωτική παρέλαση την επέτειο της επανάστασης) για την ξαφνική παρουσία ισχυρών στρατιωτικών μονάδων στα περίχωρα της Μόσχας. Το γεγονός θα ξεσηκώσει θύελλα διαμαρτυριών εκ μέρους των ριζοσπαστών που προειδοποιούν εδώ και καιρό για τον κίνδυνο ενός στρατιωτικού πραξικοπήματος. Οι επίσημες εξηγήσεις της στρατιωτικής ηγεσίας ελάχιστα θα καθησυχάσουν τους ανησυχούντες, οι οποίοι αισθάνονται την προηγούμενη εβδομάδα να επιβεβαιώνονται. Στις 13 Οκτωβρίου, σε ένα γράμμα του στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας της Κομμουνιστικής Νεολαίας «Κομσομόλσκαγια Πράβδα», ένας πιλότος της σοβιετικής αεροπορίας επανέφερε το θέμα, ζητώντας παράλληλα τη διενέργεια μιας έρευνας από το Κοινοβούλιο για την παρουσία των στρατιωτικών μονάδων στα περίχωρα της Μόσχας.

Σύμφωνα με τον επιστολέα - πιλότο, ο οποίος συμμετείχε στις κινήσεις των στρατευμάτων, επρόκειτο για μονάδες αλεξιπτωτιστών με κατεύθυνση τη Μόσχα. Οι δυνάμεις έφεραν βαρύ οπλισμό, αλεξίσφαιρα γιλέκα και άλλα σύνεργα μάχης, τα οποία είναι μάλλον απίθανο να χρησιμοποιηθούν είτε στη στρατιωτική παρέλαση είτε στη συγκομιδή αγροτικών προϊόντων.

Αλλάζοντας την τελευταία στιγμή πορεία, οι μονάδες θα κατευθυνθούν σε ένα χώρο προσγείωσης σε κάποιο προάστειο δυτικά της Μόσχας, όπου θα χρειασθεί να παραμείνουν κρυμμένες σε ένα δάσος για 34 ώρες και κάτω από καταρρακτώδη βροχή, πριν μεταφερ-

θούν μακριά από την πρωτεύουσα: η συγκομιδή της πατάτας, έχει και αυτή τις δυσκολίες της...

Ήταν ίσως για να προλάβει τους αντιδραστικούς αξιωματικούς, που η «Λιτερατούρναγια Γκαζέτα» επανέρχονταν λίγο πριν, στο ρόλο του στρατού εξηγώντας ότι οι «σοβιετικοί στρατηγοί δεν ονειρεύονται παρά ένα πραξικόπημα με την υποστήριξη των συντηρητικών μέσα στο κόμμα» η καλή εφημερίδα που υποστηρίζει ένθερμα την περεστρόικα, πρότεινε μια άλλη λύση: να κηρύξει ο ίδιος ο Γκορμπατσώφ την κατάσταση έκτακτου ανάγκης στηριγμένος στους νέους ριζοσπάστες αξιωματικούς. «*είναι χρήσιμο να υπενθυμίσουμε*», σημείωνε το σχετικό άρθρο - χαρακτηριστικό για τη σύγχυση των σοβιετικών διανοούμενων «*ότι συχνά το πέρασμα από μια οικονομία σοσιαλιστική (κατεστραμμένη ή απλώς κακή) πραγματοποιήθηκε κάτω από κατάσταση έκτακτου ανάγκης ή και στρατιωτικού νόμου*».

«*Έχουμε τα παραδείγματα της Ελλάδας, της Νοτίου Κορέας ή της Χιλής ή και λαμπρά παραδείγματα όπως αυτά της Δυτ. Γερμανίας και της Ιαπωνίας, που έθεσαν τις βάσεις της επιτυχίας, όχι σε συνθήκες δημοκρατίας αλλά κάτω από κατοχή. Ο στρατός των ΗΠΑ ήταν εγγύηση της σταθερότητας*»!

Να προσθέσουμε μόνο, για το πόσο μονότονα επαναλαμβάνεται η ιστορία, ότι η ομάδα των νεαρών ριζοσπαστών αξιωματικών μέσα στο σοβιετικό στρατό ονομάζεται, πώς νομίζετε; «*Ασπίδα*»!

Στ. Κούλογλου

Νομπελίστας, διαφωνών

«*Μα γιατί εσείς στη Δύση, αγαπάτε τόσο πολύ τον Γκορμπατσώφ*»; Όταν αυτή είναι η πιο συνηθισμένη ερώτηση των ταξιτζήδων της Μόσχας προς τους ξένους επιβάτες τους, τότε καταλαβαίνει κανείς ότι η βράβευση του σοβιετικού ηγέτη από την Επιτροπή του Νόμπελ, δεν πρόκειται να αλλάξει ριζικά τη στάση των σοβιετικών απέναντι στον αρχιτέκτονα της περεστρόικα.

Απασχολούμενος όλο και περισσότερο με το καθημερινό κυνήγι του φαγητού, ο μέσος σοβιετικός πολίτης, δεν είναι σε θέση να αξιολογήσει τη βράβευση του προέδρου του, έστω και με την ανώτατη διεθνή διάκριση. Αν αναγνωρίζει στον Γκορμπατσώφ ότι με την «γκλασνόστ» του έδωσε τη χαμένη του ελευθερία, του καταλογίζει συγχρόνως ότι η «περεστρόικα» είχε ως αποτέλεσμα τη δραματική μείωση του επιπέδου της ζωής του, την ιλιγγιώδη άνοδο της εγκληματικότητας και τις αιματηρές εθνικιστικές ταραχές. Για να μη μιλήσει κανείς για τους Ρώσους εθνικιστές, που ίσως δουν στην απόφαση του Όσλο μία ακόμη επιβεβαίωση για την υποταγή της «Αγίας Ρωσίας» στα δυτικά πρό-

τυπα ζωής και αναγνωρίσουν σε αυτή τη συμβολαιογραφική πράξη θάνατο της σοβιετικής —δες ρωσικής— αυτοκρατορίας.

Με το βραβείο Νόμπελ να φιγουράρει ανάμεσα στα παράσημά του, ο Μιχαήλ Γκορμπατσώφ δεν έχει να κερδίσει τρομερά πράγματα στο πολιτικό παιχνίδι που παίζεται στο εσωτερικό της ΕΣΣΔ. Ανάμεσα στους δυτικόφιλους διανοούμενους ασφαλώς το κύρος του θα ανέβει, σε βάρος του κύριου ανταγωνιστή του, του Μπορίς Γιέλτσιν. Όπως όμως η σοβιετική «ιντελιγκέντσια» γνωρίζει τη μεγαλύτερη σύγχυση της ιστορίας της, η τύχη της ΕΣΣΔ κρίνεται έτσι κι αλλιώς αλλού: στις σχέσεις ανάμεσα στις εθνότητες και στο μέτρο υπομονής του σοβιετικού πολίτη, απέναντι σε μια άθλια καθημερινότητα.

Άλλωστε ο απλός σοβιετικός έχει μάθει να ερμηνεύει την απονομή του Νόμπελ με διαφορετικό τρόπο, απ' ό,τι στη Δύση: η βράβευση του Σολτσενίτσιν παλιότερα, του Ζαχάρωφ μετά, του Λεχ Βαλέσα πιο πρόσφατα, είχε προκαλέσει τα ομαδικά πυρά της σοβιετικής προπαγάνδας που κατακεραύνωσε μια ακόμα επέμβαση στα εσωτερικά του «σοσιαλιστικού στρατοπέδου».

Ασφαλώς ο Γκορμπατσώφ άξιζε όσο κανείς άλλος το Νόμπελ Ειρήνης: η συνεισφορά του στη λήξη του ψυχρού πολέμου και την επανένωση της Ευρώπης είναι καθοριστική. Η τραγική ειρωνεία της ιστορίας, είναι ότι τα κερδίζει —σχεδόν— με την ιδιότητα που είχαν παλιότερα οι Βαλέσα - Σολτσενίτσιν: ως «διαφωνών», στην ίδια του τη χώρα...

Στ. Κ

ΤΟΥΡΚΙΑ:

Το ναδίρ του Ναντίρ

Ο Τούρκος Κοσκωτάς Ασιλ Ναντίρ πρόεδρος της εταιρείας Polly Peck *έχει* στριμωχθεί άγρια. Η αυτοκρατορία του

καταρρέει και ο ίδιος αναζητεί απεγνωσμένα σωσίβιο από τον φίλο του τον Οζάλ. Σοβαρά προβλήματα ρευστότητας που αντιμετωπίζει η εταιρεία είναι αδύνατο να λυθούν χωρίς εξαγωγή συναλλάγματος από το ψευδοκράτος του Ντενκτάς στη Β. Κύπρο και την Τουρκία. Τα καθαρά χρέη της Polly Peck ανέρχονται σε 1,07 δις λίρες Αγγλίας (321 περίπου δις δραχμές) ενώ χρειάζεται κάπου 360 εκ. λίρες στους προσεχείς μήνες για να συνεχίσει τη δραστηριότητά της. Τον περασμένο μήνα οι μετοχές της εταιρείας κατέρρευσαν στο χρηματιστήριο του Λονδίνου, όπου έχασαν το ήμισυ της αξίας τους, οπότε και οι συναλλαγές σταμάτησαν.

Αφορμή αποτέλεσαν οι έρευνες του Γραφείου Σοβαρών Αδικημάτων (Serious Fraud Office), κοινώς το γραφείο που ερευνά περιπτώσεις σοβαρής απάτης, στην εταιρεία South Audley Management που διαχειρίζεται αποκλειστικώς τα οικογενειακά κεφάλαια του Ναντίρ, στη βάση σοβαρών υπονοιών για παράνομες συναλλαγές στις μετοχές της Polly Peck.

Εγκέφαλος των συναλλαγών αυτών φέρεται ο Ελβετός χρηματιστής Jason Davis, ο οποίος δεν πατά το πόδι του στην Αγγλία, αλλά ο οποίος, μετά τις αποκαλύψεις του βρετανικού Τύπου, που προκάλεσαν σάλο στην τραπεζική και χρηματιστηριακή αγορά όπου η

Polly Peck ήταν το χαϊδεμένο παιδί, συναντήθηκε στην Κηρύνεια της Β. Κύπρου με τον Ναντίρ στο ξενοδοχείο Jasmine Court, ιδιοκτησίας Ναντίρ.

Έρευνες για απάτη

Το Γραφείο Σοβαρών Αδικημάτων δεν αποκαλύπτει βέβαια στον Ναντίρ το τι ακριβώς ερευνά, αλλά οι ενέργειές του ήταν αρκετές για να προκαλέσουν τις ανησυχίες των τραπεζών που χρηματοδοτούν τον Ναντίρ, οι οποίες και τον υποχρέωσαν να παραιτηθεί από πρόεδρος της εταιρείας, όρο που έβαλαν για να του δώσουν παράταση προθεσμίας ώστε να ξεπληρώσει μέρος των χρεών του.

Τα προβλήματα της Polly Peck που ήρθαν στο φως προκάλεσαν προβλήματα στον Ντενκτάς και τον Οζάλ και το όλο θέμα αντιμετωπίζεται «σαν προπαγάνδα» των Ελληνοκυπρίων, που θέλουν να πλήξουν μια επιτυχημένη εταιρεία.

Χρηματοδότης της τουρκοκυπριακής προπαγάνδας

Περιττό να σημειώσουμε ότι ο Ναντίρ είναι πάντα πίσω από τις πολυτελείς διαφημιστικές καμπάνιες του Ντενκτάς ως χρηματοδότης, μια και στο ψευδοκράτος του πραγματοποιεί τα μεγαλύτερα κέρδη. Στην Τουρκία ελέγχει αρκετές εφημερίδες, που αν και

ελλειμματικές ο Ναντίρ τις κρατά για να υποστηρίξει τον Οζάλ.

Κι ενώ το θέμα βρίσκεται σε εξέλιξη με αμφίβολη τελική έκβαση, εφόσον η αξιοπιστία και φερεγγυότητα της Polly Peck έχει σοβαρά τρωθεί στην αγορά, είναι φανερό, ότι ο Ναντίρ θα προσπαθήσει να εκποιήσει πολλά περιουσιακά στοιχεία για να μπορέσει να διασώσει κάτι.

Το «ΑΝΤΙ» έχει κατ' επανάληψη αναφερθεί στην περίπτωση του Τούρκου Κοσκωτά, αναζητώντας στοιχεία από τουρκικά δημοσιεύματα και τουρκικές πηγές όσο και από τον διεθνή Τύπο. Το πράγμα μύριζε από καιρό και το αποτέλεσμα έσπασε.

Θα σωθεί;

Το ερώτημα είναι αν ο Ναντίρ θα καταφέρει να σωθεί από το χείλος του γκρεμού, όπου βρίσκεται. Όση όμως βοήθεια κι αν του προσφέρουν ο Οζάλ και ο Ντενκτάς, δεν είναι δυνατόν να λύσουν τα προβλήματα ρευστότητας της εταιρείας ούτε φυσικά να πληρώσουν τα τεράστια χρέη του. Και οι Άγγλοι πιστωτές, οι τράπεζες, έχουν αγύριστο κεφάλι. Δεν αστιεύονται δε όταν μια εταιρεία που γνώρισε μάλιστα μια τέτοια θεαματική άνοδο στο χρηματιστήριο και τέτοια επέκταση με τα λεφτά της καταφεύγει σε ανατολίτικες απάτες και κόλπα.

Β.Κ.

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΖΩΝΤΑΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Στο τεύχος του Οκτώβρη:

13ο Συνέδριο του ΚΚΕ:

Οι Θέσεις της ΚΕ

Διάλογος

Αφιέρωμα Οικονομία

Μια εντελώς ανανεωμένη ΚΟΜΕΠ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Κυκλοφορεί
από τις εκδόσεις «Γκοβόστη»

Ζωοδόχου Πηγής 21 • τηλ. 36.15.433

Εικόνα από το Λίβανο: όμοια και επαναλαμβανόμενη δύο δεκαετίες...

Παλαιστινιακών εδαφών, και στη Συρία για την εισβολή της στο Λίβανο.

Αν «σπάσει» το σημερινό μέτωπο κατά του Ιράκ, αν αποχωρήσει η Αμερική ταπεινωμένη από την Σαουδαραβική έρημο και τον Περσικό Κόλπο, δεν αυτοαναιρείται μόνο ο διεθνής ηγετικός της ρόλος. Ταυτόχρονα, δημιουργείται και ένα επικίνδυνο «κενό» Περιφερειακής Ασφάλειας, που εγκυμονεί τεράστιους κινδύνους στη Μέση Ανατολή και πέραν αυτής...

Η Ουάσιγκτον έχει ήδη αντιληφθεί ότι, για λόγους πολύ ευρύτερους —και πολύ σοβαρότερους— του εθνικού της

ΔΥΟ ΚΡΙΣΕΙΣ ΣΥΓΧΩΝΕΥΘΗ

Νέα Υόρκη 15/10/90. Πάνω που η κρίση στον Κόλπο είχε αρχίσει να γίνεται «ρουτίνα», ήλθε το πογκρόμ της Ιερουσαλήμ —η μεγαλύτερη αιματοχυσία στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη, τα τελευταία 35 χρόνια, σύμφωνα με τα δυτικά ειδησεογραφικά πρακτορεία— να υπενθυμίσει αυτό που ολόκληρος ο κόσμος γνωρίζει, αν και ορισμένες δυτικές πρωτεύουσες προσπαθούν να παραβλέψουν:

● Ότι στη Μ. Ανατολή, εκτός από την Ιρακινή κατοχή του Κουβέιτ, υπάρχει και η Ισραηλινή κατοχή των παλαιστινιακών εδαφών. Και ότι τα δύο προβλήματα δεν είναι άσχετα ως προς τις αιτίες τους. Ούτε ασύμπτωτα ως προς τη διευθέτησή τους.

Μετά τη σφαγή της Ιερουσαλήμ, όπου δεκάδες Παλαιστίνιοι σκοτώθηκαν από σφαίρες του Ισραηλινού στρατού και εκατοντάδες τραυματίστηκαν, η πρόσφατη κρίση στον Περσικό συγχωνεύθηκε με την χρόνια κρίση του παλαιστινιακού, και μετατράπηκε σε πολύπλευρη Μεσανατολική κρίση. Πολύπλευρη, πολυδιάστατη, και πολλαπλά επικίνδυνη.

ΜΕΤΑ ΤΑ ΑΙΜΑΤΗΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

των Χρύσανθου Λαζαρίδη-Δημήτρη Φίλιου

Επικίνδυνη, πρώτα - πρώτα για την ίδια την Ουάσιγκτον. Η οποία αμέσως μετά την εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ, δημιούργησε μια ανεπανάληπτη διεθνή συμμαχία εναντίον του Ιράκ.

Και η αντοχή αυτής της ευρύτατης —και, γι' αυτό, ετερογενούς— συμμαχίας είναι προϋπόθεση για την συντριβή του Σαντάμ Χουσεΐν. Ο οποίος, με τη σειρά του, ελίσσεται και προσπαθεί να κερδίσει χρόνο, με μοναδικό στόχο να σπάσει αυτή τη συμμαχία.

Ταυτόχρονα, ωστόσο, η αμερικανική πολιτική έγινε δέσμια αυτής της συμμαχίας κατά του Σαντάμ Χουσεΐν.

«Κενό» Περιφερειακής Ασφάλειας

Πρώτον, διότι αν αποδυναμωθεί, οι ΗΠΑ θα αναγκασθούν, να αποσυρθούν

από τον Περσικό άνευ ετέρου. Κι αυτό δεν θα είναι μόνο ταπείνωση για την Ουάσιγκτον. Θα διευρύνει και θα παγιώσει το «κενό» Περιφερειακής Ασφάλειας, που δημιουργήθηκε μετά το τέλος του διπολισμού.

Αλίμονο αν «τοπικοί χωροφύλακες» της περιφέρειας —δημιουργήματα των υπερδυνάμεων κατά την εποχή του διπολισμού— μπορούν στο εξής, ατιμώρητα και χωρίς τον έλεγχο των παλαιών «προστατών» τους, να εισβάλουν και να καταπίνουν αδύναμα γειτονικά κράτη.

Ο ίδιος ο Σαντάμ Χουσεΐν, άλλωστε, στο τηλεοπτικό μήνυμά του προς τον αμερικανικό λαό, γι' αυτό ακριβώς «παραπονέθηκε». Ότι δεν του επεφύλαξαν την ίδια ανοχή που επεφύλαξαν στην Τουρκία για την εισβολή της στην Κύπρο, και στο Ισραήλ για την κατοχή

γοήτρου, πρέπει να κερδίσει οπωσδήποτε την αναμέτρησή της με το καθεστώς του Σαντάμ Χουσεΐν.

Στον Περσικό δεν κρίνεται σήμερα μόνο —και δεν κρίνεται κυρίως— ποια θα είναι η τιμή του πετρελαίου, αλλά ποιο θα είναι το μελλοντικό σύστημα Περιφερειακής Ασφάλειας.

Αν συνειδητοποιήσουμε αυτό, ακριβώς, το στοιχείο, τότε μπορούμε να κατανοήσουμε γιατί τόσες άλλες δυνάμεις ταυτίστηκαν και συμπαραστάθηκαν στις ΗΠΑ, υπερψηφίζοντας τις σχετικές αποφάσεις του ΟΗΕ. Από τη Μόσχα ως το Πεκίνο, κι από το Κάιρο ως τη Δαμασκό και από την ΕΟΚ ως τις Φιλιππίνες και την Ινδονησία.

Επειδή ακριβώς η αμερικανική επέμβαση στον Περσικό δεν αφορά κυρίως το πετρέλαιο, αλλά τη συγκρότηση νέου συστήματος Περιφερειακής Ασφάλειας, η Ουάσιγκτον συνειδητοποιεί ότι είναι υποχρεωμένη να παραμείνει εκεί ώσπου να νικήσει. Είναι δέσμια κατ' αρχήν, της απόφασής της να πάει.

«Δέσμια» των Αράβων

Δεύτερον, είναι δέσμια της —ετερογενούς— συμμαχίας που υποστηρίζει την εκεί παρουσία της. Και, κυρίως, είναι δέσμια των αραβικών χωρών που συστρατεύονται μαζί της. Χωρίς την αραβική υποστήριξη, οι ΗΠΑ δεν μπορούν να μείνουν ούτε ένα εικοσιτετράωρο στη Σαουδαραβία. Και δεν υπάρχει, σήμερα, μεγαλύτερος εφιάλτης για την Ουάσιγκτον, από την έκρηξη ενός αραβικού εθνικισμού εναντίον της, που θα σαρώσει όσα καθεστώτα την υποστηρίζουν.

Η Ουάσιγκτον δεν μπορεί να κάνει πίσω από τον Περσικό και η εκεί παρουσία της εξαρτάται καθοριστικά από

την αραβική υποστήριξη. Αυτό, όμως ισοδυναμεί —και συνεπιφέρει— αποστασιοποίηση από το Ισραήλ.

Ας παρακολουθήσουμε αυτή την πολύ ενδιαφέρουσα πλευρά των εξελίξεων —που, δυστυχώς, δεν έχει προσεχθεί πολύ στην Ελλάδα:

Πρώτα - πρώτα, τάση απομάκρυνσης της Ουάσιγκτον από το Ισραήλ, προϋπήρχε της κρίσης στον Περσικό:

● Ήδη από τα μέσα Ιουνίου, ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Τζέιμς Μπίκερ έκανε κάποιες πρωτοφανείς, για την *ωμότητά τους* —σχεδόν οργανωμένες— δηλώσεις σε βάρος της νέας

της Ιερουσαλήμ, κι ενώ συνεδριάζει το Συμβούλιο Ασφαλείας, ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος των ΗΠΑ Τζ. Πικέρνικ ανακοίνωσε ότι η χώρα του δεν θα ασκήσει «βέτο» κατά της ενδεχόμενης απόφασης σε βάρος του Ισραήλ (όπως φοβόντουσαν πολλοί), ούτε θα κάνει αποχή (όπως έλπιζαν οι πλέον... αισιόδοξοι), αλλά θα προχωρήσει πολύ παραπέρα: Θα υποβάλει αμερικανικό ψήφισμα κατά του Ισραήλ, κάτι που συμβαίνει για πρώτη φορά στην τελευταία τεσσαρακονταετία.

Φυσικά, το αμερικανικό ψήφισμα προβλεπόταν ηπιότερο από το προσχέδιο που ήδη συζητιόταν ως εκείνη τη στιγμή. Αλλά δεν έπαυε να είναι καταδικαστικό σε βάρος των Ισραηλινών, γεγονός που εξέπληξε και τους ίδιους τους Άραβες πρεσβευτές στα Ηνωμένα Έθνη.

Αξίζει, μάλιστα, να σημειωθεί ότι την ίδια μέρα, ο λαϊκός Τύπος της Νέας Υόρκης (πόλης όπου οι Αμερικανοεβραίοι έχουν την μεγαλύτερη τοπική ισχύ, σε όλο το δυτικό ημισφαίριο), κυκλοφορούσε με έντονα αντιεβραϊκούς πρώτους τίτλους.

Η «διάσταση» ΗΠΑ-Ισραήλ δεν είναι ακόμα... «διαζύγιο». Αλλά δεν είναι και απλό... «ερωτικό καβγαδάκι». Η περίοδος των αδιασάλευτων αμερικανοϊσραηλινών σχέσεων ανήκει, πλέον, στο παρελθόν. Όπως τόσα και τόσα άλλα, που συνηθίσαμε να θεωρούμε αμετακίνητες «σταθερές» της διεθνούς πολιτικής...

Κι αυτό δεν πρέπει να θεωρείται παράδοξο: Η Ουάσιγκτον αντιλαμβανεται ότι η διασφάλιση της αραβικής υποστήριξης στον Περσικό θα κρίνει αν οι 250 χιλιάδες Αμερικανών στρατιωτών θα νικήσουν ή θα συντριβούν στην επιχείρηση «Ασπίδα της Ερήμου». Και αν το Ισραήλ, με τις ενέργειές του, διακυβεύει την αραβική υποστήριξη για την Ουάσιγκτον, τόσο το χειρότερο για το Ισραήλ.

«Δέσμια» της Μόσχας

Τρίτον, οι ΗΠΑ είναι δέσμιοι της αποφασιστικής υποστήριξης εκ μέρους της Μόσχας για πολλούς λόγους: Οι Σοβιετικοί γνωρίζουν άριστα και την παραμικρή λεπτομέρεια των αμυντικών σχεδίων (και εγκαταστάσεων) του Ιράκ. Μια «χειρουργική» επίθεση εναντίον του, εκ μέρους των Αμερικανών, προϋποθέτει πλήρη σοβιετική συμπαράσταση. Ύστερα, μια σοβιετική υπαναχώρηση, δίνει εξωτερικό «έρεισμα» στον αραβικό εθνικισμό, βγάζει τον Σαντάμ Χουσεϊν από τη γωνιά και δημιουργεί κινδύνους ανατροπής για τα περισσότερα αραβικά καθεστώτα που ταυτίστηκαν με τις ΗΠΑ.

Αλλά η Σοβιετική Ένωση θέλει, μαζί

με το πρόβλημα του Ιράκ, να επιλυθεί και το Μεσανατολικό. Όχι μόνο λόγω των παραδοσιακών της δεσμών με Συρία και Παλαιστίνιους, αλλά και διότι έτσι η ΕΣΣΔ θα επιστρέψει στη διεθνή σκηνή ως υπερδύναμη, με θετική συνεισφορά στην επίλυση χρόνιων κρίσεων. Και ταυτόχρονα, θα τεθεί η περιφρούρηση του Διεθνούς Δικαίου, υπό την αιγίδα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, όπου η ίδια έχει αποφασιστικό λόγο, και θα εξουδετερωθεί η αποκλειστική αρμοδιότητα της Ουάσιγκτον σε χρέη «διεθνούς χωροφύλακα».

Οι ΗΠΑ, παρά το γεγονός ότι εμφανίζονται, πλέον, ως «μοναδική υπερδύναμη», κατανόησαν ότι δεν μπορούν να έχουν την παραμικρή ελπίδα επιτυχίας στον Περσικό, δίχως την Σοβιετική Ένωση αποφασιστικά στο πλάι τους. Και έσπευσαν, κατ' αρχήν, να

Ν ΣΕ ΜΙΑ

κυβέρνησης Σαμίρ και της αδιαλλαξίας της να προσέλθει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων.

● Αμέσως μετά τις 2 Αυγούστου, η Αμερική δημιουργεί μια τεράστια αερογέφυρα εξοπλισμού των Σαουδαραβών, με υπερσύγχρονα όπλα. Μέχρι πρόσφατα, το πανίσχυρο ισραηλιτικό «λόμπι» στην Ουάσιγκτον ματαιώνει ακόμα και την παραχώρηση στρατιωτικών... «τζιπ» στους Σαουδαραβες! Τούτη τη φορά, παρακολούθησε σιωπηλό να δίνονται αμερικανικά αεροσκάφη F-15 στο Ριάντ.

● Στις αρχές Σεπτεμβρίου, ο Μπίκερ, κάνει άλλο εντυπωσιακό βήμα: Πηγαίνει στην πρωτεύουσα της Συρίας —κυρίου στρατιωτικού αντιπάλου του Ισραήλ— και έχει διήμερες, μυστικές συνομιλίες.

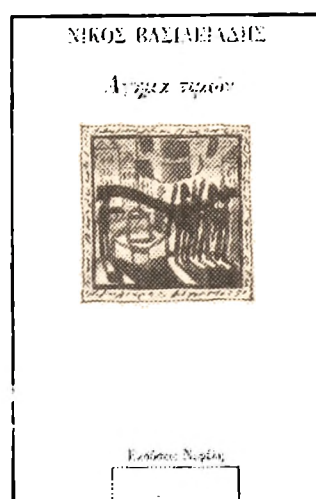
● Περί τα τέλη Σεπτεμβρίου, και μιλώντας στην Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, ο Αμερικανός πρόεδρος Μπους παραδέχεται ότι μετά τη διευθέτηση της κρίσης στον Περσικό, πρέπει να βρει τη λύση του και για το Παλαιστινιακό, καθώς και το πρόβλημα του Λιβάνου. Μέχρι τότε, επίσημη αμερικανική θέση ήταν ότι η εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ δεν πρέπει να συσχετίζεται με κανένα άλλο αντίστοιχο πρόβλημα στην περιοχή και η διευθέτησή της δεν πρέπει να συνδέεται με την επίλυση του παλαιστινιακού. Η αμερικανική αυτή θέση εγκαταλείπεται ήδη από το τελευταίο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου...

«Διάσταση» ΗΠΑ - Ισραήλ

Αλλά η επίσημη «διάσταση» ΗΠΑ - Ισραήλ πραγματοποιείται το απόγευμα της περασμένης Τρίτης, 9 Οκτωβρίου: Ένα εικοσιτετράωρο μετά τη σφαγή

Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

"Άγημα τιμών

Μετά τόν έξαιρετικό ΑΓΑΘΟ κυκλοφορεί τό δεύτερο βιβλίο του Νίκου Βασιλειάδη. Καί στό βιβλίο του αυτό ο συγγραφέας ξαφνιάζει μέ τή γλωσσική του πληρότητα, τό λιτό καί σφριγηλό του ύφος, μά προπάντων μέ τό έκπληκτικό του χιούμορ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομιάλη 9, Αθήνα 106 79
Τηλ. 360.77.44 — 36.47.93

Το θέαμα των πολεμικών επιχειρήσεων του ιρανο-ιρακινού πολέμου, θα επαναληφθεί εντός ολίγου στην περιοχή;

την αποδεχθούν ως συνεγγυητή της Ειρήνης στη Μέση Ανατολή, κάτι που σχεδόν δηλώθηκε δημόσια κατά τη συνέντευξη Τύπου Μπους - Γκορμπασώφ, μετά την έκτακτη σύνοδο κορυφής του Ελσίνκι.

Ο πρόεδρος Μπους γνωρίζει καλά την αυτονομία ανάμεσα στη στρατιωτική ισχύ και την πολιτική δύναμη και ότι δεν αρκεί να έχεις τις ξιφολόγχες, αλλά πρέπει να εξασφαλίζεις τις πολιτικές προϋποθέσεις για την αποτελεσματική χρησιμοποίησή τους. Αν λείψουν αυτές οι προϋποθέσεις (συμμαχίες), τότε το μόνο που μπορείς να κάνεις με τις ξιφολόγχες, είναι να... κάτσεις επάνω τους! Ιδιαίτερα όταν στέλνεις, όχι μια ταξιαρχία στη μικροσκοπική Γρανάδα, ούτε δύο μεραρχίες στον Παναμά, αλλά 250.000 στρατό στην άλλη άκρη του κόσμου...

Αναδεικνύεται ο ρόλος της Συρίας

Η εξασφάλιση αυτών των συμμαχιών αντί να υποτάξει τον υπόλοιπο κόσμο στις θελήσεις των ΗΠΑ, αρχίζει να λειτουργεί μάλλον αντίστροφα. Υποχρεώνει την Ουάσιγκτον να τροποποιήσει αισθητά τις χρόνιες «σταθερές» της διεθνούς πολιτικής της. Και αυτή η επανατοποθέτηση της Ουάσιγκτον, συνεισφέρει κάποιες δραστικές αλλαγές στα γεωπολιτικά δεδομένα της Μέσης Ανατολής.

Μέχρι πρόσφατα —και ιδιαίτερα μετά τη συνθήκη του Καμπ Ντέιβιντ— σε ολόκληρη την περιοχή ηγεμόνευε το «δίδυμο» **ΗΠΑ-Ισραήλ**.

Τώρα αυτό αλλάζει:

Η ΕΣΣΔ γίνεται αποδεκτή ως ισότιμος εγγυητής της ειρήνης. Και η αμερικανική πολιτική δημιουργεί μόνιμους στρατιωτικούς δεσμούς με τους Άραβες, ενώ απομακρύνεται από το Ισραήλ.

Μέσα σε ένα μήνα ακριβώς, οι Αμερικανοί άρχισαν να μιλάνε για «αραβικό ΝΑΤΟ», καταψήφισαν για πρώτη φορά το Ισραήλ στο Συμβούλιο Ασφαλείας και άρχισαν να συζητάνε, έστω και διακριτικά, την ιδέα μιας παγκόσμιας συνδιάσκεψης για το Μεσανατολικό.

Όλα αυτά, όμως, αναδεικνύουν μian άλλη χώρα, τη Συρία, με πρωταγωνιστικό ρόλο στην περιοχή:

- Η Συρία έχει εκτεταμένα σύνορα με το Ιράκ, και με το Ισραήλ.

- Αντίθετα με τα αναχρονιστικά καθεστώτα της Αραβικής Χερσονήσου, και με τη φιλοδυτική Αίγυπτο, η Συρία υπήρξε παραδοσιακά ηγετικός εκφραστής του αραβικού εθνικισμού. Και αν κάποια χώρα από αυτές που αντιμάχονται τον Σαντάμ Χουσεΐν μπορεί να τον εμποδίσει να οικειοποιηθεί τον αραβικό εθνικισμό, αυτή είναι η Συρία.

- Η Συρία, επιπλέον, έχει άριστες σχέσεις με τη Μόσχα, ενώ πραγματοποιεί, τις τελευταίες εβδομάδες, θεαματική βελτίωση των σχέσεών της με τους δυτικούς —τόσο στους Αμερικανούς, όσο και τους Ευρωπαίους.

- Η Συρία, ακόμα, είναι η πιο αξιόμαχη στρατιωτικά, δύναμη του αραβικού κόσμου, (εκτός από το ίδιο το Ιράκ και την Αίγυπτο που βρίσκεται μακριά).

- Η Συρία, τέλος, είναι η μόνη που μπορεί να κόψει τον «γόρδιο δεσμό» του Παλαιστινιακού, «δωρίζοντας» πατρίδα στους Παλαιστίνιους: Την Ιορδανία η οποία ήδη κατοικείται, κατά 60% από Παλαιστίνιους.

Ένα τολμηρό «σενάριο»...

Ένα από τα «σενάρια» που κυκλοφορούν πρόσφατα, ιδιαίτερα μετά την υποβολή του σχεδίου Μιτεράν (που θεωρεί ως χώρα - κλειδί τη Συρία), προβλέπει τα εξής:

Εν όψει έναρξης των εχθροπραξιών, η Συρία μπαίνει στην Ιορδανία, με πρόσχημα να εμποδίσει επέμβαση του Ισραήλ κατά τη διάρκεια των στρατιωτικών επιχειρήσεων σε βάρος του Ιράκ.

Αμέσως μετά τη συντριβή του Σαντάμ Χουσεΐν, η Συρία εγκαθιστά παλαιστινιακή κυβέρνηση στο Αμμάν, με ή χωρίς την έγκριση του μονάρχη της χώρας Χουσεΐν, ο οποίος δεν θα έχει και πολλά περιθώρια επιλογής, αφού θα είναι, ουσιαστικά, αιχμάλωτος του Συριακού στρατού...

Οι Παλαιστίνιοι δημιουργούν δικό τους κράτος στα εδάφη της Ιορδανίας και σε διεθνή συνδιάσκεψη, η Λωρίδα της Γάζας ανακηρύσσεται αυτόνομη —ουδέτερη ζώνη (buffer zone) μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστίνης (Ιορδανίας)— ενώ τα υψώματα του Γκολάν επιστρέφονται στη Συρία, με υποχρέωση να μείνουν αποστρατικικοποιημένα, και υπογράφεται συμφωνία μη επίθεσης, ανάμεσα στο Ισραήλ, το νέο Παλαιστινιακό κράτος και τη Συρία.

Αξίζει να σημειωθεί ότι μετά τα αιματηρά γεγονότα και την αμερικανική «αποστασιοποίηση» από το Ισραήλ, το σχέδιο αυτό «κέρδισε πόντους», γιατί αποδυναμώθηκε το κύριο εμπόδιο στην πραγματοποίησή του —και ο «απρόβλεπτος παράγοντας» στους μέχρι σήμερα χειρισμούς, όταν η κυβέρνηση του Ισραήλ βρέθηκε στριμωγμένη.

Δυο στοιχεία είναι ενισχυτικά για την εφαρμογή ή το σχεδιασμό αυτού του σεναρίου:

- Η εγκατάληψη του Αούν, από τον Μιτερράν και η επακόλουθη μεγιστοποίηση, της παρουσίας της Συρίας στο Λίβανο.

- Ο Αραφάτ, σε συνέντευξή του πριν λίγες μέρες στο CNN ανέφερε ότι οι Παλαιστίνιοι θα προστατεύσουν την Ιορδανία. Η δήλωση αυτή είναι σύμφωνη με το σημερινό πλέγμα σχέσεων κα συμμαχιών του PLO το οποίο στηρίζει τον Σαντάμ Χουσεΐν. Κάτι θα ξέρει βέβαια ο Αραφάτ για τα σενάρια που προωθούνται...

Συρία έναντι Τουρκίας...

Να σημειωθεί ακόμα, ότι η Συρία ζητάει και κάποιες πρόσθετες εγγυήσεις

- Ότι, μετά την κρίση, οι Αμερικανοβαθμιαία θα αποχωρήσουν και η ίδια θα γίνει «τοποτηρητής» της σταθερότητας από αραβικής πλευράς. Με άλλα λόγια, η Δαμασκός δεν δέχεται άλλους «τοποτηρητές» και ιδιαίτερα δεν θέλει την Τουρκία.

Άλλωστε, η Συρία έχει ανοικτούς εδαφικούς «λογαριασμούς» με τη Τουρκία (την περιοχή της Αλεξανδρέτας). Και αν η Δαμασκός πρωταγωνιστήσει στην επίλυση του Μεσανατολικού και διασφαλίσει τα νότια σύνορα

της (με το Ισραήλ), μπορεί να θεωρείται, βέβαιο, ότι θα στρέψει την «προσοχή» της προς βορράν (στα συροτουρκικά σύνορα).

Επίσης, και για λόγους ιστορικής αντιπάθειας προς την Τουρκία, η Συρία δεν δέχεται κατά κανένα τρόπο, προσάρτηση του βορείου Ιράκ (περιοχή Μοσούλης - Κιρκούκ) στην Τουρκία (που η Άγκυρα διακαώς επιδιώκει). Αντίθετα, η Συρία προωθεί δραστήρια τη δημιουργία αυτόνομου Κουρδιστάν στις περιοχές αυτές, που έχουν και πετρέλαιο.

Και εδώ είναι ένα άλλο πεδίο ανταγωνισμού της με την Τουρκία: Πριν τον πόλεμο Ιράν - Ιράκ, το ιρακινό πετρέλαιο έφθανε με πετρελαιοαγωγούς κατ' ευθείαν στις μεσογειακές ακτές της Συρίας. Κι έτσι ήταν πολύ κοντύτερα στις ευρωπαϊκές αγορές.

Η όξυνση των Συρο-ιρακινών σχέσεων στη δεκαετία του '70 και η συνεργασία Δαμασκού-Τεχεράνης, υποχρέωσαν το Ιράκ να αναζητήσει άλλη διόδο προς τη Μεσόγειο μέσω του αγωγού που κατασκευάστηκε στην Τουρκία.

Αν δημιουργηθεί αυτόνομο Κουρδιστάν στην πετρελαιοφόρο περιοχή του βορείου Ιράκ, τούτο σημαίνει ότι η Συρία θα κερδίσει διπλά:

- Θα ξαναγίνει η αποκλειστική διόδος του κουρδικού πετρελαίου στη Με-

σόγειο (καθώς οι σχέσεις Κουρδιστάν Τουρκίας προβλέπονται να είναι μάλλον εχθρικές).

- Ταυτόχρονα και το υπόλοιπο (νότιο) Ιράκ δεν θα έχει άλλη διόδο προς τη Μεσόγειο, πέρα από τα εδάφη της Συρίας.

Η δημιουργία αυτόνομου Κουρδιστάν προωθείται εκ μέρους της Συρίας, όχι μόνο διότι εμποδίζει την προς νότον επέκταση της Τουρκίας, όχι μόνο διότι δημιουργεί μια μείζονα απειλή σε βάρος της Τουρκίας, αλλά και διότι επιτρέπει στη Συρία —που δεν έχει η ίδια πετρέλαιο— να πλουτίσει από την διόδο του πετρελαίου των, εξ ανατολών, γειτόνων της προς τη Μεσόγειο...

Από ελληνική «οπτική γωνία»

Και μια τελευταία παρατήρηση, με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, για την Ελλάδα:

Όσο η πρόσφατη κρίση είχε περιορισμένες διαστάσεις ως πρόβλημα Ιράκ - Κουβέιτ κι όσο το παλαιστινιακό ήταν «απομονωμένο» πρόβλημα, η θέση της Τουρκίας παρουσιαζόταν τοπικά ενισχυμένη, λόγω γειτνίασης με το Ιράκ.

Από τη στιγμή που η κρίση στον Κόλπο «συγχωνεύεται» με τη Μεσανατολική κρίση —κι αυτό επέφεραν τα αιματηρά γεγονότα της Ιερουσαλήμ— τοπική χώρα - κλειδί γίνεται η Συρία και όχι η Τουρκία. Όχι μόνο διότι η

Συρία έχει ταυτόχρονα σύνορα με το Ιράκ, το Ισραήλ και την Ιορδανία (υποψήφιο παλαιστινιακό κράτος) αλλά και λόγω του ρόλου που μπορεί να διαδραματίσει η Συρία μετά το τέλος των ενδεχόμενων εχθροπραξιών για την ειρήνευση και την οικονομική ανάπτυξη ολόκληρης της περιοχής.

Και για τον επιπρόσθετο λόγο, ότι η αναβάθμιση του σοβιετικού ρόλου στη Μέση Ανατολή, ποντάρει στην ενίσχυση της Συρίας μάλλον, παρά οποιασδήποτε άλλης χώρας της περιοχής.

Όπως συμβαίνει με κάθε μείζονα διεθνή αναμέτρηση, πριν τελειώσουν οι εχθροπραξίες αρχίζει «μοιρασία». Και στην προκειμένη περίπτωση, η Τουρκία προσπάθησε να «πλασαριστει» πρόωρα στο τραπέζι των αυριανών «νικητών». Αλλά, τελικά, η Συρία είναι πιθανόν να την προλάβει.

Σε κάθε περίπτωση, ο ρόλος της Συρίας είναι «ανταγωνιστικός» —μετά την κρίση— προς το ρόλο που φιλοδοξεί να διαδραματίσει τότε η Άγκυρα. Κι αν η Συρία καταφέρει να γίνει εκείνη η χώρα - κλειδί των εξελίξεων (όπως τα τελευταία γεγονότα υπονοούν), τότε η Άγκυρα μπορεί να βρεθεί την «επόμενη μέρα» με περισσότερους «πονοκέφαλους» και «απειλές» στα νότια και νοτιοανατολικά σύνορά της, παρά με «κερδή».

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ:

- **ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ**
Υλικά του 28ου Συνεδρίου του ΚΚΣΕ

- **ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΚΑΙ ΤΡΑΓΩΔΙΑ**
Πολιτικό πορτρέτο του ΣΤΑΛΙΝ
Γ' τόμος

Κεντρική διάθεση: Ζαλόγγου 11, τηλ. 36 40 713
Βιβλιοπωλείο: Μαυροκορδάτου 3, τηλ. 36 29 835
και ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Η συζήτηση που ακολουθεί έγινε επ' ευκαιρία της συμμετοχής του Τούρκου ιστορικού στο Διεθνές Συμπόσιο για τη σύγχρονη Τουρκία, που οργάνωσε τον περασμένο μήνα το Κέντρο Μεσογειακών Μελετών. Συγγραφέας ενός πολύ γνωστού βιβλίου για το αριστερό και εργατικό κίνημα στην Τουρκία (Τα αριστερά κινήματα στην Τουρκία, Άγκυρα, 1978), ο Μετέ Τουντζάι είναι και ο εμπνευστής της έκδοσης του ιστορικού περιοδικού «Ιστορία και Κοινωνία».

ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΚΑΙ ΙΣΛΑΜ

Μια συζήτηση του Τούρκου ιστορικού Μετέ Τουντζάι με τη Σία Αναγνωστοπούλου.

ΕΡ: Πέρα από οποιαδήποτε ανησυχία που δημιουργεί ο φανατισμός και η έξαρση του ισλαμισμού στην Τουρκία, δεν μπορούμε να αμφισβητήσουμε ότι ένα στοιχείο της ταυτότητας ενός λαού —η θρησκεία του— καταπιέστηκε πάρα πολύ από την επιβολή ενός κράτους «σύγχρονου», «προοδευτικού» και «ευρωπαϊκού». Εν τέλει, είναι πολύ σημαντικό να επανεξεταστεί, κατ' αρχήν, το θέμα του «προοδευτικού», κοσμικού τουρκικού κράτους και του «οπισθοδρομικού», μουσουλμανικού λαού.

ΑΠ: Το πρόβλημα τέθηκε στη σωστή του βάση. Κατ' αρχήν πρέπει να πούμε, ότι, γενικά, η έννοια «κοσμικός» (λαϊκ) είναι προοδευτική. Η επιβολή όμως της «κοσμικότητας» (laïcisme) με το ζόρι απαιτεί την «εξουδετέρωση» της δημοκρατίας. Δηλαδή έχουμε μια σοβαρή αντίφαση: για να εδραιωθεί μια προοδευτική αρχή, πρέπει να επιβληθεί με την καταπίεση. Ο Ατατούρκ κι εκείνη η γενιά ανθρώπων στάθηκαν απόλυτα εναντίον του Ισλάμ, για δυο λόγους: πρώτον, επειδή το θεωρούσαν υπεύθυνο για την «υπανάπτυξη» της Τουρκίας, πράγμα που κατά τη γνώμη μου δεν είναι σωστό και δεύτερον, επειδή ο Κεμάλ δεν ήθελε μια άλλη εξουσία δίπλα

στο κράτος, κι αυτό ήταν η αιτία του χωρισμού της θρησκείας από το κράτος. Βέβαια, ο Κεμάλ «έπαιξε» ως ένα βαθμό και με τον «εξευρωπαϊσμό» του Ισλάμ: απέβλεπε σε μεταρρυθμίσεις όπως στο να βάλει στασίδια στα τζαμιά, μουσική κλπ. Ευτυχώς δεν το αποτόλμησε.

Γιατί φοβόταν ότι με τις μεταρρυθμίσεις η θρησκεία θα αποκτούσε δύναμη. Έτσι, το κοσμικό κράτος επιβλήθηκε και προχώρησε γρήγορα. Τι θα είχε γίνει αν δεν είχε επιβληθεί; Εγώ προσωπικά δε νομίζω ότι θα ήταν διαφορετικά πολλά πράγματα —ίσως μερικά να ήταν και πιο «ήπια». Η άποψή μου είναι ότι από αυτό το κράτος (κοσμικό) επωφελήθηκαν περισσότερο οι άλλοι παρά οι Τούρκοι, όπως η Αγγλία και η Γαλλία, που ήλεγχαν τις μεγάλες «μουσουλμανικές αυτοκρατορίες» του κόσμου (η Αγγλία είχε την Ινδία, η Γαλλία όλη την Β. Αφρική). Διότι έτσι, οι Τούρκοι δεν θα μπορούσαν να έχουν μια επιρροή στις περιοχές αυτές, όση εν πάση περιπτώσει, θα μπορούσαν να έχουν. Παρ' όλα αυτά, το «κοσμικό» αυτό κράτος προχώρησε σε πολλές θεσμικές αλλαγές, που, ως ένα βαθμό, αφομοιώθηκαν από το λαό. Δηλαδή, έ-

νας Τούρκος είναι αδύνατο να διανοηθεί ότι ο Χότζας θα μπορούσε να ευλογήσει μια τελετή ή να διαβάσει το κοράνι μπροστά σε ένα F-16 κλπ. Οι αλλαγές όμως αυτές είχαν αρχίσει από την περίοδο του TANZIMAT (η περίοδος των μεταρρυθμίσεων το 19ο αιώνα), όπου παράλληλα με τη σερίάτ (ιερός νόμος), εφαρμόζονται το εμπορικό δικαιο, το ποινικό η διοικητικό, σύμφωνα με τα δυτικά πρότυπα. Η μετάβαση, εκείνη την περίοδο, από ένα «θεοκρατικό κράτος» (αν και προσωπικά δεν πιστεύω ότι η Αυτοκρατορία ήταν θεοκρατική) σ' ένα κοσμικό, ήταν πολύ πιο ομαλή.

Κατά την κεμαλική περίοδο η επιβολή του «κοσμικού» στοιχείου με τη βία είχε ως αποτέλεσμα ν' αποξενωθούν οι μάζες από την εξουσία. Το αντίτιμο του «εξευρωπαϊσμού» πληρώθηκε ακριβώς από το λαό. Κι αυτό όχι τόσο στην ουσία, όσο στο συμβολικό επίπεδο. Το να επιβάλλεις σ' έναν άνθρωπο να βγάλει το φέσι για να φορέσει καπέλο, προσβάλλεις τις αξίες του όπως έχουν διαμορφωθεί μέσα από την παράδοσή του.

ΕΡ: Αυτό εξηγεί ίσως και την άνηση που γνωρίζει ο ισλαμισμός στην Τουρκία, αμέσως μετά τις εκλογές του 1950, όταν

στην εξουσία ήρθε το Δημοκρατικό Κόμμα. ΑΠ: Βεβαίως. Το πόσο «στοίχισαν» όλες αυτές οι βίαιες μεταρρυθμίσεις φαίνεται από το εξής: ο Κεμάλ δεν είχε τη λαϊκή υποστήριξη που θα μπορούσε να έχει, δεδομένου ότι ξεκίνησε με τεράστιο κύρος, αφού είχε βγει νικητής από έναν πόλεμο και κυρίως, αφού για πρώτη φορά οι Τούρκοι, μετά από συνεχείς ήττες, (βαλκανικούς πολέμους, α' παγκόσμιο πόλεμο κλπ.) ξαναβρίσκουν τη χαμένη υπερηφάνεια τους. Οι μεταρρυθμίσεις όμως γρήγορα μείωσαν το κύρος του. Το 1950, όπου έχουμε τις πρώτες εκλογές με πολυκομματικό σύστημα, το Δημοκρατικό Κόμμα παίρνει την εξουσία. Έτσι, στην Τουρκία έχουμε μια περιέργη διαλεκτική: όσο ενισχύεται η Δημοκρατία τόσο δυναμώνει το Ισλάμ.

ΕΡ: Δηλαδή η πολιτική του Κεμάλ απέβλεπε στην επιβολή ενός «κοσμικού» εθνικισμού. Η έννοια «Τούρκος», κατά κάποιο τρόπο, αντικαθιστά την ταυτότητα «μουσουλμάνος» κι αυτή η αντικατάσταση δεν έγινε χωρίς φανατισμό και με τις πιο δημοκρατικές μεθόδους.

ΑΠ: Ναι, θέλησαν να βάλουν τον εθνικισμό σαν μια λαϊκή θρησκεία στη θέση του Ισλάμ. Για μένα ένας Τούρκος εθνικιστής είναι πιο επικίνδυνος από ένα μουσουλμάνο.

ΕΡ: Η Αριστερά, όπως συχνά λέγεται τα τελευταία χρόνια, έχει μεγάλο μερίδιο ευθύνης στην έξαρση του μουσουλμανισμού. Αν αφήσουμε στην άκρη τα στερεότυπα, όπως «δεν έδωσε λύσεις στον κόσμο», κλπ., η ουσία των ευθυνών της, νομίζω, βρίσκεται στην άκριτη, ως ένα βαθμό, αποδοχής των κεμαλικών αρχών.

ΑΠ: Αυτό που συμβαίνει στην Τουρκία είναι ότι με την πάροδο του χρόνου, οι κομμουνιστές μεταβλήθηκαν σε αριστερούς κεμαλιστές. Δέχτηκαν τα πάντα από τον Κεμάλ και απλά ήθελαν ριζοσπαστικοποίηση του κεμαλισμού. Στην Τουρκία η Αριστερά πρέπει να απελευθερωθεί από τον κεμαλισμό. Η παραπέρα προώθηση του κεμαλικού κρατισμού δεν φέρνει το σοσιαλισμό. Βέβαια, ο εθνικισμός ήταν καινούριο «φρούτο» και η «λαϊκότητα» (κοσμικότητα) που επέβαλε ο κεμαλισμός ήταν στοιχείο προοδευτισμού. Έτσι, οι κομμουνιστές υιοθέτησαν τον κεμαλισμό. Όμως δεν αντιδρούν καθόλου στον τρόπο με τον οποίο επιβάλλεται αυτός ο «προοδευτισμός». Αυτό δεν είναι Αριστερά. Πρέπει να ξανασκεφτούμε την Αριστερά. Δεν πρέπει κάτι να επιβάλλεται παρά τη θέληση του λαού· εν τέλει πρέπει να απαλλαγούμε από αυτή την ιακωβινιστική αντίληψη, γιατί αυτό οδηγεί στο Σταλινισμό. Είμαστε υποχρεωμένοι να κάνουμε κάτι μαζί με το λαό και μέσα σ' αυτόν υπάρχουν και

μουσουλμάνοι. Θεωρώ λάθος να καταπιέζεται το θρησκευτικό αίσθημα στο όνομα της Αριστεράς. Μέσα στην Αριστερά σήμερα υπάρχουν άνθρωποι, όπως ο Μουράτ Μπελμέ, εγώ και άλλοι, που θέλουμε να αντιμετωπίσουμε το μουσουλμανικό κίνημα πιο ήπια· συγκεκριμένα, ότι δεν υπάρχει λόγος να καταπιεστούν οι μουσουλμάνοι. Αν κάποια παιδιά γίνουν ίσως φαντασμαλιστές —ας γίνουν. Αν ζούμε μέσα σ' ένα δημοκρατικό καθεστώς πρέπει κι αυτό να επιτρέπεται. Όσο κανείς το απαγορεύει αποκτάει γοητεία. Ο Μπελγκέ το είπε στην εισήγησή του: «οι άνθρωποι έγιναν ισλαμιστές γιατί δεν ήταν δυνατόν να γίνουν ο,τιδήποτε άλλο —ήταν ένα είδος διαμαρτυρίας».

ΕΡ: Παρ' όλα αυτά πολλοί πίστεψαν και πιστεύουν, όχι αδικαιολόγητα, νομίζω, ότι ο μουσουλμανικός φανατισμός και η απήχησή του στην τουρκική κοινωνία, αποτελεί ένα επικίνδυνο φαινόμενο που θα μπορούσε να έχει πολλές επιπτώσεις και στην κοινωνία και στη γενικότερη εικόνα που θέλει να προβάλλει το κράτος.

ΑΠ: Για να πω την αλήθεια εγώ δεν φοβάμαι ότι η Τουρκία κινδυνεύει από την ισλαμική αφύπνιση, τον φαντασμαλισμό κλπ. Και άλλωστε γιατί να κινδυνεύει περισσότερο από όσο οι χριστιανικές χώρες; Πηγαίνετε στην Ιταλία, τη Συρία ή την Ισπανία κι εκεί θα δείτε πόσο σημαντική είναι η θρησκεία. Και δεν θα σας πω για το Ισραήλ, όπου η θρησκοληψία παίρνει διαστάσεις υστερίας. Θέλω, με άλλα λόγια, να πω το εξής: στην Τουρκία υπάρχουν ειδών - ειδών μουσουλμάνοι: υπάρχουν εκείνοι που πιστεύουν στη «σύνθεση τουρκισμού - ισλαμισμού», υπάρχουν εκείνοι που δεν θέλουν να «νερώσουν» το Ισλάμ με κανένα τουρκισμό ή άλλο -ισμό, εκείνοι δηλαδή που αρνούνται το ρατσισμό στη θρησκεία: αφού κάποιος είναι μουσουλμάνος, δεν έχει σημασία αν είναι Τούρκος, Άραβας ή Ιάπωνας κι επομένως η σύνθεση «τουρκισμού-ισλαμισμού» είναι βλασφημία. Τέλος, υπάρχουν και Τούρκοι που αρνούνται τον ισλαμισμό, θα τους έλεγα παγανιστές. Γι' αυτούς ο ισλαμισμός είναι ιδεολογία των Αράβων, άρα «εμείς οι Τούρκοι, ένα έθνος ανώτερο, δεν μπορούμε να οικειοποιηθούμε την ιδεολογία των Αράβων». Καταλαβαίνετε, επομένως, ότι το μέτωπό παρουσιάζει πολλές διαφοροποιήσεις.

ΕΡ: Πιστεύετε ότι το κομμάτι που θέλει τη σύνθεση «τουρκισμού-ισλαμισμού» είναι αυτό που έχει μεγαλύτερη απήχηση;

ΑΠ: Αναμφισβήτητα. Στην Τουρκία οι κεμαλιστές φοβούνται ότι ο μεγαλύτερος κίνδυνος είναι η ισλαμική αντεπανάσταση. Νομίζουν ότι οι μουσουλμά-

νοι θα κυριαρχήσουν, θα πάρουν την διακυβέρνηση στα χέρια τους, θα καλύψουν τα κεφάλια των γυναικών, θα δέρνουν όποιον καπνίζει στο δρόμο στη διάρκεια του Ραμαζάν... εγώ δεν νομίζω ότι υπάρχει τέτοιος κίνδυνος. Δημιουργήθηκε όντως ένα ισλαμικό κόμμα, συμμετείχε μάλιστα και στις εκλογές, αλλά το ποσοστό που πήρε δεν ξεπέρασε το 10%*. Στην Τουρκία η μεγάλη πλειοψηφία είναι υπέρ της Δημοκρατίας (τζουμχουριετσί: ρεπουμπλικάνοι). Η πλειοψηφία του πληθυσμού σήμερα ζει στις πόλεις. Όταν ήμουν παιδί, διαβάζαμε στα βιβλία ότι το 80% του πληθυσμού ζούσε σε χωριά και μόνο το 20% στις πόλεις. Σήμερα, οι αναλογίες είναι 55% στις πόλεις και 45% στα χωριά. Επιπλέον, οι κεμαλικές μεταρρυθμίσεις —άλλες σωστές, άλλες λάθος— δημιούργησαν μια καινούρια γενιά. Τα παιδιά που τώρα ακούν μουσική ροκ, βλέπουν βίντεο κλιπ, δεν έχουν καμιά διαφορά από τα παιδιά σε οποιοδήποτε μέρος της Ευρώπης. Αυτά τα παιδιά δεν μπορούν να γίνουν φαντασμαλιστές, ν' αρχίσουν να λατρεύουν τον Χομεϊνί... Κι αυτοί είναι η πλειοψηφία στην Τουρκία.

Συγχρόνως κι όσοι μεγάλωσαν ως μουσουλμάνοι, φοβούνται το Ισλάμ. Η μητέρα μου, για παράδειγμα, όταν πέθανε ο πατέρας μου έγινε «μουσουλμάνος». Δεν καλύπτει βέβαια το κεφάλι της, αλλά κάνει ναμάζι και διαβάζει προσευχές. Όμως κι εκείνη είχε ένα τεράστιο φόβο κι έλεγε: «κι αν αυτοί οι

* Είναι το κόμμα «Εθνικής Σωτηρίας» του Νετζμεντίν Ερπακάν. Το 1980 είχε τεθεί εκτός νόμου και τώρα συνεχίζει να λειτουργεί ως «Κόμμα Ευμερίας» με αρχηγό και πάλι τον Ερπακάν.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ KODÁLY

*ΩΔΕΙΟ ΚΟΝΤΑΛΥ

αναγνωρισμένο από το κράτος

*ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ KODÁLY

Επαγγελματική μετεκπαίδευση
στο Σύστημα Kodály με την
αποκλειστική συνεργασία του
Διεθνούς Ινστιτούτου Kodály.

Solfège, Μουσικά Παιδαγωγικά
Τραγουδι, Διεύθυνση Χορωδίας

ΚΥΠΡΟΥ 61
ΧΑΛΑΝΔΡΙ τηλ.: 6824940

μουσουλμάνοι κυριαρχήσουν τι θα γίνουμε;». Κι αυτός ο φόβος υπάρχει γενικά σε όλους.

ΕΡ: Δεν μπορούμε ν' αμφισβητήσουμε, όμως, το γεγονός ότι αν τίθεται σήμερα το πρόβλημα του μουσουλμανισμού, είναι γιατί υπάρχουν κάποια φαινόμενα «φανατισμού». Το Ιράν, όσο κι αν οι παραλληλισμοί δεν είναι απόλυτα ακριβείς, αποτελεί ένα «κακό» παράδειγμα.

ΑΠ: Σίγουρα υπάρχουν και φαινόμενα φανατισμού. Εξάλλου, όπως παντού, υπάρχουν κι εδώ διαφορετικές προσεγγίσεις. Αλλά, πρέπει κανείς να μπορεί να διαφοροποιήσει τις εξωτερικές του «φανατισμού». Η φοιτήτρια, για παράδειγμα, που φοράει το τσαντόρ, θα μπορούσε να θεωρηθεί περίπτωση «φανατικής» μουσουλμάνας. Όμως η ίδια φοράει κι ένα πολύ καλό μακιγιάζ κάτω από το τσακόν, έχει το φίλο της κλπ. Στη συμπεριφορά της, εντέλει, δεν έχει τίποτα το οπισθοδρομικό. Πρέπει να σας πω ότι εμένα αυτά τα παιδιά μου φαίνονται πιο «μοντέρνα» από τα άλλα γιατί είναι εκείνα που πάνε αντίθετα. Σ' αυτό το σημείο, όπως καταλαβαίνετε, θα μπορούσαμε να πούμε πολλά για την αδυναμία της Αριστεράς να προσφέρει ένα «όραμα» στη

νεολαία. Αλλά αυτά είναι κοινότυπα όχι μόνο για την Τουρκία, αλλά και για όλες τις άλλες χώρες.

Θυμώνω όμως με το εξής: Ο Μωαμεθανισμός ως θρησκεία είναι τόσο κακή όσο οι άλλες. Δεν θέλω να δεχτώ ότι η μια θρησκεία είναι ανώτερη από την άλλη. Οι θρησκείες, ως ένα μεγάλο βαθμό, λειτουργούν συμβολικά στο λαό. Το πρόβλημα βρίσκεται στο ότι οι μεν δυτικοί δεν καταλαβαίνουν και θέλουν να καταλάβουν κάποια πράγματα στο Ισλάμ, οι δε Τούρκοι προοδευτικοί έχουν το αίσθημα ότι είμαστε υπανάπτυκτοι, επειδή είμαστε μουσουλμάνοι.

ΕΡ: Τελικά, φαίνεται να πιστεύετε ότι το φαινόμενο του ισλαμισμού στην Τουρκία αποτελεί περισσότερο μια έκφραση διεκδίκησης ενός στοιχείου της ταυτότητας του λαού, παρά έναν κίνδυνο σοβαρής «οπισθοδρόμησης».

ΑΠ: Βέβαια. Το θέμα της θρησκείας σε καμιά περίπτωση δεν είναι κάτι που αντιμετωπίζεται εύκολα. Ο ισλαμισμός αυξάνεται ανάμεσα στους Τούρκους που εργάζονται στο εξωτερικό. Στην Ολλανδία, στη Γαλλία ή τη Γερμανία, οι εργάτες - μετανάστες ασπάζονται όλο και περισσότερο τον ισλαμισμό. Κι αυτό γιατί οι άνθρωποι αυτοί που στην

πλειοψηφία τους κατάγονται από χωριά της Ανατολής, υφίστανται ένα τεράστιο πολιτισμικό σοκ.

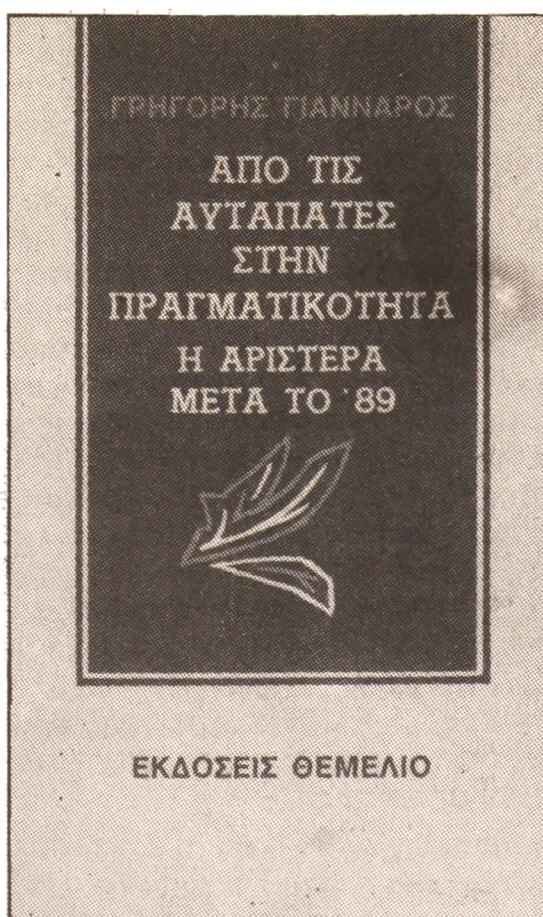
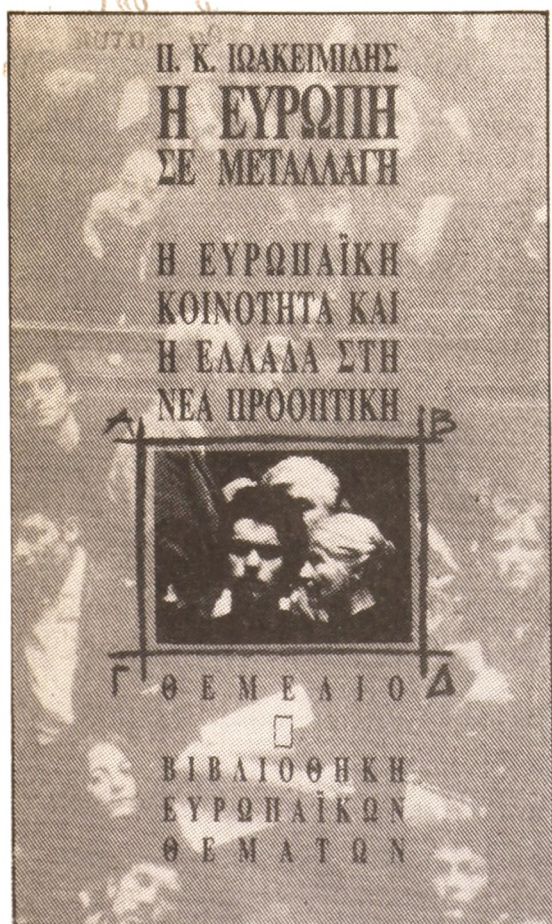
Στην ίδια τους τη χώρα δεν ήταν τόσο μουσουλμάνοι, όταν όμως πηγαίνουν εκεί αισθάνονται ότι απειλούνται. Πρόκειται για αντίδραση που δεν μου φαίνεται επικίνδυνη.

ΕΡ: Τελειώνοντας, επειδή όλοι πιστεύουμε ότι, η επιστροφή στη θρησκεία για αναζήτηση οράματος μακροπρόθεσμα οδηγεί σε αδιέξοδο, τι προοπτικές υπάρχουν στην Τουρκία;

ΑΠ: Στην Τουρκία, όπως παντού, υπάρχει ένας πολιτιστικός βομβαρδισμός μέσα από την τηλεόραση, το ραδιόφωνο κλπ. Δεν μπορούμε ούτε να προβλέψουμε ούτε να εμποδίσουμε τις επιρροές που θα προκύψουν από αυτόν τον βομβαρδισμό. Σήμερα, οι πολύ παραδοσιακοί μουσουλμάνοι παρακολουθούν με πάθος τα αμερικανικά σήριαλ, έστω κι αν η «ηθική» που προβάλλουν είναι εντελώς ξένη και αντίθετη προς τη δική τους. Πιστεύω ότι με την προώθηση της παιδείας, με την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, θα υπάρξει μια μεταλλαγή. Ειδικά όταν αλλάζουν οι υλικές προϋποθέσεις αλλάζει και ο πολιτισμός. □

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟ • ΣΟΛΩΝΟΣ 84 • ΤΗΛ. 36.08.180

Μόλις κυκλοφόρησαν

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟ • ΛΕΣΧΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ • ΣΟΛΩΝΟΣ 84

ΒΑΛΚΑΝΙΑ:

Οι νέες εξελίξεις στον ευρωπαϊκό χώρο όπως αυτές προδιαγράφονται μετά την κατάρρευση των καθεστώτων της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και την αναίρεση του διπολισμού στις διεθνείς σχέσεις μεταβάλλουν σε σημαντικό βαθμό και τις κυρίαρχες τάσεις που επικρατούσαν στη βαλκανική χερσόνησο. Η ανατροπή των δεδομένων του παρελθόντος σε συνδυασμό με την παρατεταμένη αστάθεια σε ορισμένες χώρες και την εθνικιστική έξαρση συνθέτουν το κλίμα μέσα στο οποίο θα πραγματοποιηθεί η Β' Διαβαλκανική Διάσκεψη σε επίπεδο υπουργών Εξωτερικών από τις 24-26 Οκτωβρίου στα Τίρανα.

Η εκτέλεση του Τσαουσέσκου, η ανατροπή του Ζίβκωφ, η κρίση που απειλεί τον κρατικό ιστό της Γιουγκοσλαβίας, τα «υπόγεια ρεύματα» που συνταράσσουν κατά περιόδους το καθεστώς Αλβία συνιστούν σε γενικές γραμμές τα νέα δεδομένα στην περιοχή. Η «σταθερότητα» που αναδύοταν από την αλληλοεξάρτηση 2 + 1 + 1 + 2 είναι πια παρελθόν το οποίο διαμορφωνόταν από τη συμμετοχή της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στο Σύμφωνο της Βαρσοβίας (η «υπάκουη» και η «άτακτη» σύμμαχος αντίστοιχα), τον ηγετικό ρόλο της Γιουγκοσλαβίας στο κίνημα των αδεσμεύτων χωρών, τον απομονωτισμό της Αλβανίας και τη συμμετοχή της Ελλάδας και της Τουρκίας στο ΝΑΤΟ.

Η ΖΑΛΗ ΤΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

του Νίκου Χίου

Πλήθος επαφών ανωτάτου και ανωτέρου επιπέδου χαρακτήριζε τις διαβαλκανικές σχέσεις από τα μέσα της δεκαετίας του '70 έως και σήμερα. Σε αυτό συνέβαλε το κλίμα που διαμορφώθηκε στην Ευρώπη μετά τη Διάσκεψη του Ελσίνκι (1975) αλλά και η μεταπολίτευση στην Ελλάδα. Ήταν η εποχή των πρώτων θεαματικών ανοιγμάτων του Κ. Καραμανλή προς όλα ανεξαιρέτως τα κράτη του «Βορρά» σε συνάρτηση με τις στρατηγικές πρωτοβουλίες που ανέλαβε για την αποκατάσταση της διεθνούς θέσης της Ελλάδας και τον εκσυγχρονισμό της εξωτερικής της πολιτικής. Φυσικά, η σειρά που ακολουθήθηκε είχε και την ανάλογη πολιτική και συμβολική σημασία για την περίοδο εκείνη. Ο Κ. Καραμανλής επισκέφθηκε κατά σειρά το Βουκουρέστι (Μάιος - 1975), το Βελιγράδι (Ιούνιος - 1975) και τη Σοφία (Ιούλιος - 1975) αποκαθιστώντας τις διμερείς σχέσεις της χώρας μας με τα κράτη αυτά και προωθώντας την «πολυδιάστατη ανάπτυξη των σχέσεών μας τόσο στο διμερές όσο και στο πολυμερές πεδίο».

Η ιδέα της πολυμερούς συνεργασίας έγινε δεκτή από τη Ρουμανία και τη Γιουγκοσλαβία, η Αλβανία τασσόταν υπέρ της διμερούς συνεργασίας, ενώ η Βουλγαρία περιόριζε τη συνεργασία σε «τομείς που είναι κοινά αποδεκτοί και κοινού ενδιαφέροντος». Παρ' όλα αυτά

κατέστη δυνατόν να συνέλθει τον Ιανουάριο του 1976 στην Αθήνα η Α' Διαβαλκανική Διάσκεψη σε επίπεδο εμπειρογνομόνων, αφού η ελληνική κυβέρνηση περιόρισε το αντικείμενό της στον τομέα της οικονομικο-τεχνικής συνεργασίας.

Η επόμενη συνάντηση έλαβε χώρα στην Άγκυρα (26-29 Νοεμβρίου) με αποκλειστικό αντικείμενο τους τομείς συγκοινωνιών και τηλεπικοινωνιών. Ακολούθησαν, σε επίπεδο εμπειρογνομόνων πάντα, οι συναντήσεις στη Σόφια (15-19 Ιουνίου 1981) για τις μεταφορές, στο Βουκουρέστι (7-12 Ιουνίου 1982) για τις πρώτες ύλες και την ενέργεια και στο Βελιγράδι (19-13 Ιουνίου 1984) με θέμα την ανάπτυξη της συνεργασίας στον τομέα της βιομηχανίας.

Είναι χαρακτηριστικό ότι η θετικότατη εξέλιξη των ελληνο-βουλγαρικών σχέσεων και η καλλιέργεια προσωπικών δεσμών Ζίβκωφ-Καραμανλή εκμηδένιζε τα αρχικά προσκόματα που έθετε η Σόφια, η οποία με τη σειρά της άρχισε να επεξεργάζεται τη βαλκανική της πολιτική, προβάλλοντας την ιδέα της «απύραυλης ζώνης» και την υπογραφή σε διμερή βάση «κώδικα καλής γειτονίας».

Η κυβέρνηση του Α. Παπανδρέου αναβάθμισε την πολιτική διάσταση στις διαβαλκανικές σχέσεις και α-

σπάσθηκε παράλληλα την ιδέα της «απύραυλης ζώνης».

Σε συνδυασμό με τον παράγοντα «Τουρκία» είχε να αντιμετωπίσει την φθίνουσα πορεία του καθεστώτος Τσαουσέσκου και τις διακυμάνσεις, λόγω «μακεδονικού», στις ελληνο-γιουγκοσλαβικές σχέσεις. Όλα αυτά, και ως προέκταση της κληρονομιάς Καραμανλή, συνέτειναν στην υπογραφή το Σεπτέμβριο του 1986 στη Σόφια από κοινού με τον Τ. Ζίβκωφ της διακήρυξης «Φιλίας, καλής γειτονίας και συνεργασίας» η οποία θεωρήθηκε ως άξονας Σόφιας - Αθηνών προκειμένου να εξισορροπηθούν οι διαγραφόμενες συνέπειες από τον άξονα Βελιγραδίου - Άγκυρας.

Την περίοδο αυτή η Βαλκανική αντιμετωπίζει τη δραματική όξυνση των βουλγαρο-τουρκικών σχέσεων. Εξαιτίας της μουςουλμανικής μειονότητας της Βουλγαρίας, τα Σκόπια κλιμακώνουν την προπαγάνδα τους γύρω από

το «μακεδονικό» και η κυβέρνηση του Βελιγραδίου συμπαρίσταται στους χειρισμούς της Άγκυρας όσον αφορά τα «μειονοτικά προβλήματα». Θα ακολουθήσει η «κρίση του Μαρτίου» (1987).

Μέσα στο κλίμα αυτό θα διατυπωθεί η πρόταση του Γιουγκοσλάβου υπουργού Εξωτερικών Ρ. Ντιζντάρεβιτς (Μάιος 1987) για τη σύγκληση διαβαλκανικής Διάσκεψης σε επίπεδο ΥΠΕΞ. Κίνητρο για τη γιουγκοσλαβική πρωτοβουλία αποτέλεσε η παράταση της κρίσης στο Κοσσυφοπέδιο, αφού ταυτόχρονα η Ελλάδα προωθούσε την εξομάλυνση των σχέσεων με την Αλβανία που οδήγησε στην «άρση της εμπολέμου καταστάσεως» τον Αύγουστο του 1987.

Οι δισταγμοί αυτή τη φορά θα προβληθούν από την Τουρκία η οποία υποστηρίζει ότι τα διμερή προβλήματα μεταξύ όλων σχεδόν των βαλκανικών κρατών καθιστούν την πρόταση μη ρεαλιστική. Είναι αξιοσημείωτη η στροφή της Αλβανίας η οποία δηλώνει συμμετοχή και ασκεί ενεργό ρόλο στην προετοιμασία της.

Ωστόσο το περιώνυμο Νταβός των Οζάλ-Παπανδρέου θα ακολουθήσει ένα ανάλογο ΝΤΑΒΟΣ των Μλαντένωφ - Γιλμάζ —τόσο σε περιεχόμενο όσο και σε τελική κατάληξη— ακριβώς την παραμονή της Διάσκεψης στο Βελιγράδι το Φεβρουάριο του 1988. Έτσι, παρά

τους φόβους που διατυπώνονταν για ενδεχόμενη αποτυχία —εφόσον θα ετίθεντο τα οξύμενα μειονοτικά προβλήματα— η Διάσκεψη πραγματοποιήθηκε, κύλησε ομαλά, κατέληξε σε μια σειρά συγκεκριμένες αποφάσεις που εξειδίκευαν την πολυμερή διακρατική συνεργασία και κυρίως θεσμοποίησε τη διαβαλκανική συνεργασία σε επίπεδο υπουργών εξωτερικών.

Εως την επικείμενη σύγκληση της Β' Διάσκεψης στα Τίρανα μεσολάβησαν 4 συναντήσεις ανωτάτων αξιωματούχων των ΥΠΕΞ: Σόφια - Ιούνιος 1988, Τίρανα - Ιανουάριος 1989, Αθήνα - Μάρτιος 1990 και Βουκουρέστι - Σεπτέμβριος 1990, οι οποίες ομολογούμενως κινήθηκαν σε χαμηλούς και εποικοδομητικούς τόνους. Οι γραμμές που ακολουθούν προσπαθούν να σκιαγραφήσουν τις εσωτερικές εξελίξεις, όπως και την ανατροπή των παλιών δεδομένων και τις νέες τάσεις στην εξωτερική πολιτική των βαλκανικών χωρών.

ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ: Τα αποτελέσματα των εκλογών που θα διεξαχθούν στη Σερβία (9 Δεκεμβρίου) στη «Μακεδονία» και στη Βοσνία (11 και 18 Νοεμβρίου αντίστοιχα) θα είναι ενδεικτικά και ενισχυτικά της συνεχιζόμενης πόλωσης ανάμεσα στις ομόσπονδες Δημοκρατίες.

Είναι γεγονός ότι αυτήν την εποχή διακυβεύεται η συνοχή της Γιουγκοσλαβίας ως ομοσπονδιακού κράτους. Οι ηγέτες της Σλοβενίας και της Κροατίας διατύπωσαν πρόσφατα κοινή πρόταση για τη μετατροπή της Γιουγκοσλαβίας σε κοινότητα 6 κυρίαρχων κρατών τύπου ΕΟΚ, οι οποίες ωστόσο θα εργάζονται για την εκπλήρωση ορισμένων κοινών συμφερόντων. Η Σερβία απέρριψε κατηγορηματικά την πρόταση, το ομοσπονδιακό προεδρείο της χώρας αναζητεί συμβιβαστικές λύσεις και οι δύο Δημοκρατίες προτείνουν την αναζήτηση λύσης από διεθνές φόρουμ.

Έτσι, λοιπόν, χωρίς να αποκλείεται το ενδεχόμενο εμφύλιας σύρραξης, παρουσιάζει ενδιαφέρον ο ρόλος του στρατού στις εξελίξεις αυτές. Είναι αξιοσημείωτο το φαινόμενο ότι σε αυτή τη ρευστή τάξη πραγμάτων (μετά την ουσιαστική διάσπαση και διάλυση της Ένωσης Γιουγκοσλάβων Κομμουνιστών) τα κόμματα που κυριαρχούν στην κάθε Δημοκρατία είναι περισσότερο εθνικιστικά και λιγότερο πολιτικά. Μοναδικός συνεκτικός κομματικός ιστός παραμένει το πολιτικό κόμμα του ομοσπονδιακού πρωθυπουργού **Άντε Μάρκοβιτς**.

Επιπλέον, παραμένει ανοικτή τόσο η

σύγκρουση στο Κοσσυφοπέδιο όσο και η συμπεριφορά της πολυάριθμης σερβικής κοινότητας στην Κροατία, ενώ αποδεσμεύονται τα Σκόπια στην κλιμάκωση της πολιτικής τους στο «Μακεδονικό». Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αλλαγή της στάσης της Σόφιας στο ζήτημα αυτό που επαναφέρει τον προπολεμικό ισχυρισμό ότι η πλειοψηφία των κατοίκων της Γιουγκοσλαβικής Μακεδονίας είναι βουλγαρικής καταγωγής.

Η κρίση που δοκιμάζει η Γιουγκοσλαβία είτε θέτει υπό αμφισβήτηση είτε καθιστά ανίσχυρο το σύνολο των επιλογών της στην εξωτερική πολιτική. Αποδυναμώνεται ο ρόλος της στο χώρο των Αδεσμεύτων, τον οποίο εξάλλου απορρίπτουν κατηγορηματικά ως προσανατολισμό η Σλοβενία και η Κροατία. Προσανατολισμός, ο οποίος ήταν καθοριστικός στο πολύ πρόσφατο παρελθόν.

Νέο στοιχείο στην εξωτερική της πολιτική συνιστά η συμμετοχή στην «Πενταγωνική», την οποία αποτελούν επίσης η Ιταλία, Αυστρία, Τσεχοσλοβακία και Ουγγαρία.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ: Αν και μετά τις εκλογές του Ιουνίου η πολιτική εκκρεμότητα που δημιουργήθηκε γύρω από την εκλογή προέδρου και το σχηματισμό κυβέρνησης επιλύθηκε, δεν φαίνεται να ισχύει τον ίδιο για την κατάσταση της οικονομίας. Το πρόβλημα επιτείνεται από την απελπιστική καθυστέρηση που παρατηρείται τόσο στη διατύπωση σαφούς και αποτελεσματικού κυβερνητικού προγράμματος για την αντιμετώπιση της κρίσης όσο και από την αποποίηση κυβερνητικών ευθυνών εκ μέρους της αντιπολίτευσης.

Πρόσφατα, ο νέος πρόεδρος **Ζ. Ζέλεφ**, δήλωσε ότι η χώρα του απειλείται με λιμό και απήντησε έκκληση για βοήθεια στη διεθνή κοινότητα. Η Βουλγαρία εκτός του εξωτερικού χρέους ύψους 10 δις δολαρίων αντιμετωπίζει οξύτατο πρόβλημα από την έλλειψη καυσίμων μετά την απαίτηση της ΕΣΣΔ να εξοφλείται η παροχή πετρελαίου σε σκληρό συνάλλαγμα και την επιβολή του εμπάργκο στο Ιράκ.

Ο σοβιετικός πρωθυπουργός **Ν. Ρίζκωφ** κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του Βούλγαρου ομολόγου του **Α. Λουκάνωφ** υποσχέθηκε ότι η ΕΣΣΔ θα κάνει κάθε τι δυνατόν προκειμένου να απαλείψει τις επιπτώσεις που θα έχει για τη Βουλγαρία, η κρίση στον Περσικό Κόλπο. Περισσότερο γενναϊόδωρη και αποτελεσματική αποδείχθηκε η υποστήριξη της αμερικανικής κυβέρνησης εφόσον ο **Ζ. Ζέλεφ** κατά την επίσκεψή του στις ΗΠΑ εξασφάλισε τη δωρεάν βοήθεια σημαντικής ποσότητας ζωο-

τροφών και την παροχή σαουδαβικού πετρελαίου από την Δυτ. Ευρώπη και τις ΗΠΑ. Σε αντάλλαγμα υποσχέθηκε την αποστολή Βουλγάρων στρατιωτών στον Περσικό κόλπο, πρόταση η οποία συνάντησε τη σφοδρή αντίθεση του κυβερνώντος κόμματος.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο **Ζ. Ζέλεφ** χωρίς να θέτει σε αμφισβήτηση τις «συμμαχικές υποχρεώσεις και τις σχέσεις φιλίας ΕΣΣΔ - Βουλγαρίας» (τις θέσεις αυτές διατύπωσε σε επιστολή του, που επέδωσε ο **Α. Λουκάνωφ** στον **Μ. Γκορμπατσώφ**) έχει ρίξει το βάρος του στην αποκατάσταση των σχέσεων της χώρας του με τις ΗΠΑ και τη Δυτ. Ευρώπη. Την πολιτική αυτή ασπάζεται και ο **Α. Λουκάνωφ** ο οποίος στο τελευταίο του ταξίδι στην Γερμανία δήλωσε ότι η «δυτική βοήθεια θα είναι καθοριστικής σημασίας για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων προς την οικονομία της αγοράς». Μάλιστα, ο ίδιος σε άλλη ευκαιρία προδιαγράφοντας το μέλλον της ΚΟΜΕΚΟΝ, είπε χαρακτηριστικά ότι «το πολύ-πολύ να μετατραπεί σε λέσχη ανταλλαγής απόψεων».

Βαρύνουσας σημασίας είναι και η επιλογή του προέδρου και του πρωθυπουργού της Βουλγαρίας για τη μεταστροφή του αρνητικού κλίματος στις σχέσεις με την Τουρκία λόγω της μουσουλμανικής μειονότητας. Η βουλγαρική Βουλή συζητά αυτήν την περίοδο σχετικό νόμο για την πλήρη αποκατάσταση των δικαιωμάτων της μειονότητας ενώ η στάση του τουρκικού Τύπου έναντι της Βουλγαρίας έχει αλλάξει αρδην. Έτσι, για πρώτη φορά μετά την επιδείνωση των σχέσεων το 1984, ο **Α. Λουκάνωφ** συναντήθηκε στην Άγκυρα με τον **Τ. Οζάλ** και τον **Γκ. Ακμπουλούτ**, όπου και εκδηλώθηκε η αμοιβαία επιθυμία για την πλήρη βελτίωση των σχέσεων σε όλους τους τομείς. Ως απλή υπόμνηση αναφέρουμε ότι ο άξονας Σόφιας - Αθηνών δημιουργήθηκε για την αντιμετώπιση της «κοινής τουρκικής απειλής» στο θέμα των μειονοτήτων.

Τέλος, οι πρόεδροι των δυο χωρών συναντήθηκαν στη Νέα Υόρκη στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ όπου ο **Τ. Οζάλ** διατύπωσε την πρόταση για συνεργασία των χωρών της Μαύρης Θάλασσας. Περιοχή η οποία στο πρόσφατο παρελθόν είχε γίνει πεδίο ναυτικών επεισοδίων μεταξύ των δυο χωρών, ενώ δεν έλειπαν οι δυστοκίες στην εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου. «Ο δρόμος της Βουλγαρίας προς την Ευρώπη περνά από τον Βόσπορο» είχε δηλώσει τον Ιούνιο σαρκαστικά ο ηγέτης της μουσουλμανικής μειονότητας **Αχμέτ Ντογκάν**.

Οι εστίες έντασης λόγω των εθνικιστικών εξάρσεων που ταλαιπώρησαν στο παρελθόν τα Βαλκάνια. Μερικές έχουν σβήσει ενώ σε άλλες το λάδι ρέει άφθονο...

ΑΛΒΑΝΙΑ: Το καθεστώς, παρά τις πρόσφατες δονήσεις που δέχθηκε στο εσωτερικό του με τη μαζική φυγή χιλιάδων Αλβανών, επιδεικνύει μια παράδοξη ανθεκτικότητα. Κυριαρχούν ακόμη οι πεπαλαιωμένες οικονομικές δομές η πλήρης απουσία πολιτικών ελευθεριών και το υποτυπώδες πλαίσιο για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ωστόσο, το καθεστώς Αλία φαίνεται ότι έχει επιλέξει το μακρόσυρτο αλλά σταθερό άνοιγμα της εξουσιαστικής κάστας, και όχι της κοινωνίας προς τον έξω κόσμο. Τον δρόμο άνοιξε ο Φρανς Γ. Στράους, ο οποίος τον Αύγουστο του 1984 επισκεπτόμενος τα Τίρανα ανίχνευε τις πιθανότητες αποκατάστασης των σχέσεων Αλβανίας - Δυτ. Γερμανίας. Οι διπλωματικές σχέσεις των δύο χωρών αποκαταστάθηκαν το φθινόπωρο του 1987 και η Δυτ. Γερμανία ήταν η πρώτη δυτική χώρα που συνήψε εμπορική και τεχνολογική συμφωνία με την Αλβανία (Ιούνιος 1988).

Ανάλογα είναι και τα ανοίγματα προς την Ιταλία, την οποία ο Ραμίζ Αλία συνομιλώντας το Μάιο με Ιταλούς κοινοβουλευτικούς χαρακτήρισε ως «φιλή χώρα και μεγάλο εταίρο στις οικονομικές, εμπορικές και τεχνολογικές ανταλλαγές».

Η μοναδική δυτική χώρα με την οποία δεν διατηρεί σχέσεις η Αλβανία είναι η Μ. Βρετανία. Οι σχέσεις διακόπηκαν το 1946 εξαιτίας των 5 τόνων χρυσού που διεκδικεί η Αλβανία και τις αποζημιώσεις από τη βύθιση δύο βρετανικών πλοίων που ζητά η Αγγλία.

Τον Απρίλιο ο Ραμίζ Αλία ζήτησε την αποκατάσταση των σχέσεων με τις ΗΠΑ και την ΕΣΣΔ. Μετά τις δηλώσεις αυτές η εκπρόσωπος του Στάϊν Ντηπάρτμεντ Μ. Τατγουνήλερ αποκάλυψε ότι Αμερικανός υφυπουργός και ο Αλβανός αντιπρόσωπος στον ΟΗΕ συναντήθηκαν στη Ν. Υόρκη με αντικείμενο την αποκατάσταση των διμερών σχέσεων.

Ταχύτερες ήταν οι εξελίξεις στις αλβανο-σοβιετικές σχέσεις, οι οποίες

είχαν διακοπεί το 1961 λόγω της σινο-σοβιετικής ρήξης. Ως αποτέλεσμα διαβουλεύσεων στη Σόφια (Ιούνιος) και στα Τίρανα, στις 30 Ιουλίου οι διπλωματικές σχέσεις των δύο χωρών αποκαταστάθηκαν σε επίπεδο πρεσβευτών.

Ανάλογες είναι και οι προσπάθειες για τη συμμετοχή της σε συλλογικές διαδικασίες, αρχής γενομένης από την Α' Βαλκανική Διάσκεψη. Η Αλβανία συμμετείχε ως παρατηρητής στις συνομιλίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα στο πλαίσιο της ΔΑΣΕ (Κοπεγχάγη - Ιούνιος), στις συνομιλίες της Βιέννης για τον έλεγχο των εξοπλισμών (Αύγουστος) ενώ το Νοέμβριο —και πάλι ως παρατηρητής— θα λάβει μέρος στη διάσκεψη κορυφής της ΔΑΣΕ στο Παρίσι. Ωστόσο παραμένει η μόνη ευρωπαϊκή χώρα που δεν συμμετείχε και δεν έχει υπογράψει την τελική πράξη του Ελσίνκι. Όπως δήλωσε Αλβανός αξιωματούχος ο λαός δεν έχει ζητήσει την εισαγωγή του πολιτικού πλουραλισμού που προβλέπεται.

Σε άνθιση βρίσκονται οι σχέσεις Σόφιας - Τίρανων αλλά η προτεραιότητα δίνεται στις σχέσεις με την Άγκυρα. Το πρώτο ταξίδι Αλβανού πρωθυπουργού εδώ και 23 χρόνια πραγματοποιήθηκε στην Άγκυρα (Ιούνιος) το οποίο και συνοδεύθηκε με την υπογραφή τριών συμφωνιών για συνεργασία στους τομείς της οικονομίας του εμπορίου και των ραδιοτηλεοπτικών μέσων.

ΡΟΥΜΑΝΙΑ: Σε συνάρτηση με το δίλημμα εάν ήταν πραξικόπημα ή επανάσταση η ανατροπή και η εκτέλεση του Ρουμάνου δικτάτορα Ν. Τσαουσέσκου είναι γεγονός ότι η συντριπτική νίκη του Ι. Ιλιέσκου και του Μετώπου δεν έφεραν τη Δημοκρατία στη χώρα αυτή, ενώ το οικονομικό σύστημα (μεταβατικό, βραχυπρόθεσμο είτε ως σύλληψη «μοντέλου») αναζητείται ακόμη.

Η πολιτική αστάθεια εμποδίζει την εκδήλωση ενδιαφέροντος για επενδύσεις και χορήγηση δανείων από το εξωτερικό και η βασική φροντίδα της κυ-

βέρνησης Ρομάν περιορίζεται στην προσπάθεια ο επερχόμενος χειμώνας να μην θυμίζει τους χειμώνες του πρόσφατου παρελθόντος με τις πολύωρες διακοπές του ηλεκτρικού ρεύματος και την παντελή έλλειψη θέρμανσης.

Οι ηγέτες των «Επτά ανεπτυγμένων κρατών αποφάσισαν στην τελευταία συνάντησή τους να εξαιρέσουν τη Ρουμανία από τις χώρες που διακαιούνται βοήθεια μετά τις καθεστωτικές αλλαγές. Ωστόσο και σ' αυτόν τον τομέα η Τουρκία κινείται σε άλλο μήκος κύματος χορηγώντας δάνειο (!) 50 εκατ. δολαρίων για την αγορά τουρκικών καταναλωτικών αγαθών και υπογράφοντας συμφωνία για την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας. Πρόσφατα, ο υπουργός Εξωτερικών της Ρουμανίας Α. Ναστάζε επισκέφθηκε την Άγκυρα (11 Σεπτεμβρίου) και όπως τόνισε ο Τούρκος πρωθυπουργός Γκ. Ακμπουλούτ «οι διμερείς σχέσεις βασίζονται στην παραδοσιακή φιλία... συμφωνήσαμε να αναπτύξουμε τις οικονομικές και εμπορικές σχέσεις».

Δεν λείπουν και εδώ οι εθνικιστικές συγκρούσεις εφόσον η πολυάριθμοι ουγγρική μειονότητα που διαμένει στην Τρανσυλβανία συνιστά ένα εν δυνάμει εκρηκτικό πρόβλημα για τη Ρουμανία το οποίο μπορεί να επαναφέρει στο προσκήνιο παλαιότερες εδαφικές έριδες μεταξύ Ουγγαρίας και Ρουμανίας γύρω από την περιοχή αυτή.

★ ★ ★

Σήμερα, η Τουρκία εκμεταλλεύεται στο έπακρον την κρίση στον περσικό Κόλπο και αναβαθμίζει τη γεο-στρατηγική σημασία της (τουλάχιστον αυτό προκύπτει μέχρι στιγμής) εκμεταλλεόμενη την γειτνίασή της με τον ευρύτερο χώρο της Μέσης Ανατολής. Παράλληλα πραγματοποιεί μικρά αλλά σταθερά βήματα αποκατάστασης και βελτίωσης των σχέσεών της με τις βαλκανικές χώρες.

Η Ελλάδα από την πλευρά της ακολουθώντας τακτική «σημειωτών» προσπαθεί να συγχρονίσει τη φωνή της —χωρίς αυτό να σημαίνει και τα βήματά της— με τις επιλογές για την ευρωπαϊκή ενοποίηση και συμμετέχει εκ νέου σε νατοϊκές ασκήσεις.

Η νηφάλια παρακολούθηση των σοβαρών εξελίξεων που συντελούνται στην ευρύτερη περιοχή μας και η διαμόρφωση βαλκανικής πολιτικής μακροπρόθεσμης εμβέλειας είναι εκ των ων ουκ άνευ. Μήπως η ρευστότητα στη Βαλκανική Χερσόνησο επιβάλλει το σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός «Βαλκανικού Ελσίνκι». Πριν να είναι αργά...

Ε ίνε άσυγχώρητος ή κηρία Μελίνα Μερκούρη. Μέ τό νά μήν θέλη νά συστήση τόν κήριο Τρίτση είς τό Τόκιο διά νά γίνη γνωστός, τόν ανάγκασε νά σφιχθῇ κέ νά γίνη γνωστός μόνος του. Έντός μιᾶς νηκτός ἔγινε πασίγνωστος είς ὅλη τήν Ἑλλάδα κέ τῆς πῆρε κέ τήν Δημαρχείαν.

Έντελῶς αντίθετος χαρακτήρ εἶνε ή τραγουδίστρια κηρία Μαντώ. Συστήνων δεξιὰ κέ ἄριστερά τόν κηβερνητικόν ἔκπρόσωπον ὡς Λατίνος ἔραστήν, κατόρθωσε νά κάνη γνωστόν τόν κ. Βύρωνα Πολύδωραν.

Δι' αὐτό θέλω κι ἐγώ νά τήν γνωρίσω ἐκ τῶν ἐνόντων.

Εἶναι νά μήν ἀνοίγη κανεῖς τό στόμα του ἀπερισκέπτως. Έβρεθείς πρό ἡμερῶν είς μίαν ταβέρναν μετά ἐπιζώντων ἁριστερῶν — ὅπου τυχέως παρεβρίσκετο καί ὁ Πρωθυπουργός — καί τήν στιγμήν πού εἶχεν καταφθάση ἕνα ψάρη, εἶπα: «ἀφῆστε νά τό μοιράσω ἐγώ. Πρώτην φοράν θά σερβίρω πρωθυπουργόν».

Έκτοτε ὁ ἕνας γυῖός Μου, ὁσάκις μέ βλέπει **μοῦ** τραγουδεῖ «Ἡ πιό καλή γκαρσόνα εἶμαι γώ...».

Δέν **ὑπάρχει** δυστιχός πλέον σεβασμός τῶν νέων πρός τούς γέροντας γονεῖς.

Μεγάλαι ἀπεργίαι συγκλονίζουν τήν Ἰαπωνίαν. Ἐπί 20 συναπτάς ἡμέρας, πληρεσ σκῶτος ἐπικρατεῖ είς ὅλην τήν Χώραν τοῦ Ἀνατέλλοντος Ἡλίου. Κάποια σχετική ἀνακούφισις παρατηρεῖται τάς προῖνάς ὥρας μέ τήν ἀνατολήν τοῦ ἡλίου, ἀλλά κέ ἀφτῇ εἶνε προσωρινή, διότι οἱ ἐγκλωβισμένοι στά ἀσανσέρ παραμένουν είς τούς θαλάμους ἀναμένοντες ματέως νά ἔλθουν οἱ πηροσβέστε οἱ ὅποιοι διστιχός κέ αὐτοί ἀπεργοῦν.

Στήν Ἰαπωνείαν ὁμος δέν γίνονται αἱ ἀπεργίαι ὅπως γίνονται ἐδῶ. Έκεῖ οἱ ἀπεργοῦντες ἐξακολουθοῦν νά ἐργάζονται. Ἀφτὴν τήν στιγμήν είς μίαν μεγάλην βιομηχανίαν ὑποδημάτων, οἱ ἀπεργοί κατασκεβάζουν μόνον ἄριστερά παπούτσια. Ἀφτό ὅπως ἦτο φυσικόν ἔφερεν είς ἀπόγνωσιν τούς καταστηματάρχας λιανικῆς πολήσεως οἱ ὅποιοι ἀδυνατοῦν νά πουλήσουν ἄριστερά, διότι οἱ Ἰάπωνες πού ἀγοράζουν ἕνα ζευγος ἁριστερῶν δησκολέβονται είς τό βάδισμα. Διά τόν λόγον αὐτόν, μία ἐπι-

τροπή ἐπῆγεν είς τά Ἀνάκτορα κέ ἐζήτησεν ἀκρόασιν ἀπό τόν Ἀφτοκράτορα γιά νά ἀσκίση πίεσιν είς τήν βιομηχανείαν ὥστε νά ἱκανοποιηθοῦν τά ἐτοιμάτα τῶν ἀπεργῶν κέ νά ἔχουν αἷτημα κέ τά δεξιὰ. Ὁ Ἀφτοκράτωρ δέν ἐδέχθη τήν ἐπιτροπήν διότι τήν ἡμέραν ἐκείνην εἶχε συζήτησιν μέ τόν Ἑλληνα πρωθυπουργόν, κέ μόνον τήν ἐπάβριον ἔδοσεν λύσιν. Ἀφτό ἔδοσεν θάρρος κέ είς τούς ἐργάτας τῶν ἀπορριμάτων πού ἀποφάσισαν νά κηρήξουν ἀπεργίαν ἀποφάσισαντες «διά βοῆς» νά μαζέβουν τά σκουπίδια πού ἐβρίσκοντε μόνον είς τήν ἄριστεράν πλευράν τῶν δρόμων. Οἱ Ἰάπωνες ὁμος ἔνοικοι, εἶναι πολὺ ἐφεβρετικοί. Μόλις ἔβλεπαν ὅτι ἔφευγαν τό ἀποριματοφόρον, ὅσοι κατοικοῦσαν στό δεξιόν μέρος μετέφεραν μέ τήν βοήθειαν τοῦ σκότους τά σκουπίδια των πρός τήν ἄριστεράν πλευράν.

Έτσι ή πόλις Τόκιο διατηρεῖτε πάντα καθαρή.

★ ★ ★

Ὁ Σαντάμ Χουσεῖν, παρόλον πού τόν ἐπληροφόρησαν ὅτι καί τό ΛΗΜΝΟΣ ἐβρίσκεται είς τόν Περσικόν Κόλπον, ἐξακολουθεῖ νά παραμένη ἀδιάλακτος. Ἐάν ὁμως ὁ χασάπης ἀφτός τῆς Βαγδάτης φαντάζεται ὅτι μέ τήν μείοσιν τῆς στρατιοτικῆς θητίας, οἱ νάφται μας θά ἀποχωρήσουν μετά 18μηνον κέ θά ἐγκαταλείψουν τόν ἀποκλεισμόν ἀπό τό μαρτηρικόν Κουβέιτ, πλανᾶτε οἰκτρῶς. Ἡ Ἑλλάς οὐδέποτε ἀποχωρεῖ ἀπό ἐργασίας πού τῆς ἀναθέτουν. Ὅπως δέν ἔφηγεν ἀπό τήν μαρτηρικὴν Κορέαν ὅταν ἔλαβε τήν ἐντολήν καί πάντοτε ἀναλαμβάνει μέ προθυμίαν κέ ὑποθέσεις πού δέν τήν ἀφοροῦν ἔχων ὡς γνώμονα πάντοτε τό ἐθνικόν συμφέρον κέ τήν δικεάν λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ. Ὅσῃν περισσότεραν ἀφθοθυσίαν ἐπιδείξομαι ὡς ὑπηρεταί τοῦ παγκοσμίου συμφέροντος τόσον ἐγγύτερον πλησιάζομαι πρός τήν ἐκπλήρῳσιν τῶν πανεληνίων μας πόθων κέ τήν σύναψιν ἐποφελοῦς δανείου. Κέ ἂν ἀκόμη τό ΛΗΜΝΟΣ ἀποχωρήσει ή Ἑλάς θά στείλῃ ἄλλα στρατέβματα διότι δέν μπορεῖ νά βλέπῃ ἀπαθῆς τήν εἰσβολήν ἐνός μεγάλου κράτους ἐναντίον ἐνός μικροῦ καθόσον αὐτό ἀντίκειται είς

τάς ἀποφάσεις τῶν Ἡνομαίνων Ἑθνῶν. Κέ ἂν ἀκόμη τά ξένα κράτη ἀποφασίσουν νά ἀποχωρήσουν, ή χώρα μας δέν θά τό κάνῃ αὐτό ποτέ. Διότι ή Ἑλλάς εἶναι μικρά, ἀλλά οὐδέποτε θά διαπράξη τόσῃν μεγάλην ἀτημίαν. Ἀναλάβαμε μίαν ὑποχρέοσιν κέ ἔχομαι χρέος νά τήν τηρήσομαι. Ἦδη εἰσῆλθομαι είς τόν δέφτερον μήνα τῆς ἐκστρατείας μας είς τήν Ἀσίαν κέ ή ἀσκοπος ἀποφασιστικότης μας παραμένει ἀμείωτος παρά τά 500 ἑκατομήρια πού μᾶς στοιχίζει μηνιέως. Κέ ἂν ἀκόμη γονατίσομαι οἰκονομικῶς, ἔχομαι ἐλπίδας είς τήν πάταξιν τῆς φοροδιαφυγῆς πού θά μᾶς δόσῃ τούς ἀπαρατήτους πόρους διά ἕνα μακροχρόνιον ἀποκλεισμόν τοῦ Ἰράκ. Ἐχει ὑπολογισθῇ ὅτι ἐκ τῆς συλλήψεως τῆς φορολογικῆς μας ὕλης τῶν διαφεβγόντων ἐλεφθερίων ἐπαγγελμάτων ὅπως ὕδραβλικῶν κέ ἠλεκτρολόγων, σύν τῶν Γερμανικῶν ἐπανορθόσεων πού μᾶς ὀφείλοντε κέ τῶν χρεῶν πού δικεοῦμεθα ἐκ παραγγελιῶν πολεμικοῦ ὕλικου πού ἐδόσαμε πρός διεφκόλυνσιν συρράξεων, ἡμπορεῖ νά συγκεντρόσομαι ποσόν ἱκανόν νά μᾶς διαφυλάξῃ τήν διεθνῇ Εἰρήνῃ ἐπὶ σειράν ἐτῶν χωρίς πρόσθετον φορολογίαν.

Έκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι ή θέσις τοῦ Σαντάμ εἶνε δύσκολος.

Εἰς τό προηγούμενον τέφχος, εἶχα ἀφήσει ἡμιτελὴν τήν ἱστορίαν μέ τήν ἀμαρτολήν καλογριᾶν ἐπειδὴ δέν τήν ἐνθυμούμην καλά. Τώρα τήν ἐνθυμήθικα κέ ἴδου πῶς ἔχει αὐτῇ ή ἱστορία.

Μίαν φοράν κέ ἕνα κερὸν μία καλογρέα πού ἦτο πολὺ ἀμαρτολή κέ κατῇ-

ΟΜΩΣ ΑΛΗΘΙΝΑ

γετο από Τό Ρόντον του Καναδά, ήθελε νά εξομολογηθῇ διά νά ἐξαγνησθῇ. Πρὸς τόν σκοπόν αὐτόν μετέβη εἰς παρακειμένην ἀνδρικήν μονὴν ὅπου διέμενε ἕνας καλόγηρος ἐξομολογητής, διά νά λάβῃ ἄφεσιν ἀμαρτιῶν.

Μόλις ἡ νεαρά καλογρέα εἰσῆλθεν εἰς τὸ σπήλειον ὅπου αὐτὸς ἐμόναζεν, ἀντελήφθη ὅτι ὁ καλόγηρος ἦτο ἀδελφή καὶ ἡ ἀμαρτολή ἀδελφή δέν ἤθελε νά ἐξομολογηθῇ εἰς αὐτόν κέ παρουσιασθεῖς ἐνόπιον τοῦ ἡγουμένου τῆς ἀνδρικῆς μονῆς ἐζήτησεν ἀπὸ τόν γέροντα ἡγούμενον νά τῆς ἔβρῃ ἕναν πῖο ἀνδροπρεπῆ ἐξομολόγον, διότι αὐτὸς εἰς τόν ὅποιον ἐπαρουσιάσθη διά νά λάβῃ τὴν ἐβλογίαν τοῦ τῆς ἐφάνη ἀκατάληλος. Διά νά μὴ θίξῃ δέ τόν καλόγηρον, εἶπεν εἰς τόν ἡγούμενον ὅτι τῆς ἐφάνη ὀλίγον «ἐτεροδημότης». Ὁ γέρων ἡγούμενος πού ἦτον σοφὸς καὶ ἐγνόριζε τὰς παθήσεις κέ ἐλατόματα τῶν καλογέρων του, ὑπεσχέθη νά ικανοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν της. Καὶ πράγματι μετὰ κοπιόδης ἀναζητήσεως τῆς παρουσίας τόν πλέον ἀνδροπρεπῆ καλόγηρον πού διέθετε ἡ ἀνδρική μονή. Ἀφοῦ λοιπὸν ἡ νεαρά Καναδὴ καλογρέα ἐξομολογήθη εἰς αὐτόν κέ ἔλαβε ἄφεσιν ἀμαρτιῶν ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Μονῆς ικανοποιημένη. Ἐνέα μῆνας μετὰ, ἡ καλογρέα ἐγέννησεν ἕνα ἀγόρι, τὸ ὁποῖον ὅλοι ἐφώναζαν «ὁ γιὸς τῆς καλογριᾶς» πού ἀργότερον ἔπεσεν ἡρωικῶς μαχόμενος εἰς τὴν Μάχην τοῦ Φαλήρου ὅταν ὡς Φιλέλλην κατῆλθε εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ξέρετε πῶς ἐλέγετο αὐτὸς ὁ γιὸς τῆς καλογριᾶς; Οὐίλσων.

Ὅσοι βιασθῶν κέ ἀπαντήσουν «Καραϊσκάκης» διαπράτουν ἕνα μεγάλο ἱστορικὸν λάθος, διότι ὁ Καραϊσκάκης δέν ἦτο Καναδός. Ἡ μητέρα του ἦτο νησιά Ἑλληνίς. Τό ὅτι αὐτὸς ὁ Οὐίλσων ἦτο κι αὐτὸς γιὸς καλογριᾶς οὐκ εἰλεται ἀπλῶς εἰς σύμπτωσιν.

Ἀκούστε κι ἕνα ἀνέκδοτον πού θυλήκα τόρα μέ τόν Ναστραντίν Χότζα. Ὁ Χότζας μίαν φοράν πού εἶχεν ἀπασθῇ τὰς Σοσιαλιστικὰς ἰδέας, βλέπων γύρω του μεγάλην δηστηχίαν, προέλαβε 5 ὑπηρετάς διά νά ἐλατόσῃ τὴν νεργείαν. Μόλις τοὺς ἔφερεν εἰς τὸ σπίτι ἡ γυνέκα του πού ἦτο σὺμφρων τοῦ

— Χότζα, ἔχουμε ἤδη πέντε ὑπηρετάς οἱ ὅποιοι ἀφτὴν τὴν στιγμὴν καθαρίζουν εἰς τὴν κουζίνα πατάτες καὶ μᾶς ἐπαρκοῦν διά τὴν τροφοδοσίαν. Ἀφτοὶ οἱ πέντε πού μου ἔφερες, τί δουλειὰ θά κάνουν;

— Ἐξω διαπίστοσα μεγάλην δηστηχίαν κέ πρέπει νά τοὺς βολέψωμαι εἶπεν ὁ Χότζας.

— Ναί ἀλλὰ τὰ ἔσοδα πού ἔχομαι δέν φθάνουν. Ἀπὸ πού θά τοὺς πληρώσῃς; εἶπεν ἡ γυνέκα του.

— Θα τὸ τακτοποιήσω, εἶπεν ὁ Χότζας πού κατὰ βάθος ἦτο μεγαλομανὴς καὶ ἤθελεν νά διάγῃ ζωὴν μεγιστάνος. Ἐν ἀνάγκην θά πάρουμε δάνειον.

Ἔτσι εἶχον τὰ πράγματα, ὅταν οἱ προσληθέντες εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς ἐζήτησαν νά πληρωθῶν. Ὁ Χότζας πού εἶχεν σπαταλήσῃ τὸν μισθὸν του διά τὴν τροφοδοσίαν τῶν 100 ὑπηρετῶν καὶ τῆς πολυμελοῦς οἰκογενείας του κέ δέν εἶχεν ρεφστόν διά τοὺς μισθοὺς, ἐξεπέστειλεν τοὺς υἱοὺς του γιὰ νά βροῦν δανεικὰ. Οἱ γιοὶ τοῦ τὸν πρῶτον κέ δέφτερον καὶ τρίτον μῆνα τοῦ ἔφεραν ἀρκετά. Τὸν τέταρτον μῆνα ἤρθαν μέ τὰς χήρας ἀδειανὰς.

— Δέν μᾶς δίνουν ἄλλα πατέρα. Οἱ δανεισταὶ μᾶς ζητοῦν καὶ τόκους.

— Βρέστε ἕνα τοκογλύφον καὶ ζητήστε δάνειον νά πληρώσουμε τουλάχιστον τοὺς τόκους, διέταξεν ὁ Χότζας.

— Μὰ ἀπὸ τοὺς τοκογλύφους σοῦ φέραμε τόσον κερό. Δέν μᾶς δίνουν ἄλλα, μᾶς ἀπειλοῦν μέ κατάσχεσιν.

Ὁ Χότζας ἐβρέθη εἰς πολὺ δύσκολον θέσιν καὶ ἀποφάσισε νά λάβῃ σκληρὰ μέτρα. Φώναξε λοιπὸν τοὺς 10 ὑπηρετάς καὶ τοὺς εἶπεν.

— Ἀπεφάσισα διά λόγους οἰκονομίας νά διώξω τοὺς 5 πού προσέλαβα. Δέν μπορῶ νά ταῖζω ἀργομισθοὺς.

— Αὐτὸ ἔπρεπε νά τὸ σκεφθῇς πρὶν μᾶς προσλάβῃς. Θέλουμε τοὺς μισθοὺς μας κι ἔχῃς ὑποχρέωσιν νά μᾶς σιτίζῃς. Εἶναι κεκτημένον μας δικέομα, ἀπῆντησαν οἱ πρὸς ἀπόλυσιν. Ἄλλως θά λογοδοτήσῃς.

— Ἄν ἐξακολουθῶ νά σᾶς πληρώνω θά καταστραφῶ ὀλοσχερῶς κέ θά πεθάνουν ἐξ ἀσιτίας καὶ οἱ ὑπόλοιποι. Δέν ἔχω πλέον χρήματα, πῶς τὸ λένε; Ἀρκετὰ σας ἐτάϊσα τόσον κερὸν με δυσμενῆ

δάνεια. Ἐχω καὶ οἰκογένειαν.

— Κι ἐμεῖς ἔχομαι οἰκογένειαν. Δέν μπορεῖς νά μᾶς πετάξῃς ἔτσι ἀσπλαχνα εἰς τὸν δρόμον. Δέν θά περάσῃ ἡ ἀφθέρεια.

Ὁ Χότζας βλέπων ὅτι ὁ διάλογος δέν ἀποδίδει, ἔδωσεν ἐντολήν εἰς τοὺς γιουὺς του νά τοὺς ἀπομακρύνουν βιαίως. Τέλος ἡ ἡπόθεσις ἔφθασε εἰς τὸ δικαστήριον. Καὶ ὁ δικαστὴς πού ἦτο δίκκος, ὁμίλησεν μέ πολλή ἀφστηρὰ λόγια πρὸς τόν Χότζα.

— Διά τὴν ὅλην δημιουργηθῆσαν κατάστασιν, εἶσε ὁ μέγας ὑπέφθυνος. Ὅταν μέ μισθὸν ἐλάχιστον προσλαμβάνῃς ἀπερισκεπτόως διπλασίους ὑπηρετάς τῶν ἀπετουμένων, μοιρέως θά ἔλθῃς εἰς τὴν δησάρεστον θέσιν νά τοὺς ἀναγγείλῃς ὅτι ἀπολύοντε μέ ἐπακόλουθον νά εἰσπράξῃς τὴν ὀργὴν τῶν προσληφθέντων ὑπηρετῶν.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτό καὶ οἱ 5 ὑπὸ ἀπόλυσιν ἐχάρησαν διά τὸν δίκκον δικαστὴν πού μέ τόσῃ ἀφστηρότητι ἐμάλονεν τόν Χότζα. Ἀλλὰ ὁ δικαστὴς στρεφόμενος πρὸς τοὺς ὑπηρετάς, εἶπεν:

— Μὴ χέρεσθε διότι κι ἐσεῖς εἰσθε συνυπέφθυνοι. Ἐπωφελήθητε τῆς ἐπιπολεότητος ἐνός σεβασμίου ἀνδρός πού εἶχε τὸν σοσιαλισμὸν διά εἰκόνημα καὶ ἐδέχθητε νά προσληφθῇτε εἰς μίαν πάσχοντα οἰκίαν ὅπου αἱ κέραμοι στάζουν καὶ ἡ ἀρχεολογικὴ κατάστασις αὐτῆς δέν ἦτο διατηρητέα. Τό Κοράνιον λέγει νά ἐξετάζομεν πρῶτον ἐάν αἱ οἰκίαι εἰς τὰς ὁποίας προσάμβανόμεθα εἶναι φερέγγυοι καὶ ἂν ἀντέχουν εἰς σπατάλας, ἄλλως ὑπάρχει ὁ δόλος τῆς ἀργομισθίας. Τὴν ἀπέτησίν σας διά ἀέναον σίτισιν παρὰ τῷ κατηγορουμένῳ ἀπορίπτει τὸ ὑμέτερον δικαστήριον, ὡς ἐπιβλαβῆ. Καταδικάζομεν τόν Χότζαν λόγον προτέρου ἐντίμου βίου εἰς 1 ἔτους φυλάκισιν κέ εἰς ἐνός ἔτους φυλάκισιν εἰς ἡμᾶς. Δέν σᾶς θέτομεν μεγαλυτέραν ποινὴν διότι λόγω κακοπιστίας εἰσθε ικανοὶ μετὰ τὸ πέρας τῆς ποινῆς νά κάνετε ἐξέγερσιν εἰς τὰς φηλακάς διά νά σιτίζεσθε κι ἐκεῖ μονίμως ἀρνούμενοι νά ἀποφυλακισθῇτε. Λύεται ἡ σημεδρίασις.

Οἱ κατηγορούμενοι ἄσκησαν ἔφεσιν κέ ἀφέθησαν ἐλέφθεροι.

Εἰς τὸ προσεχές τέφχος, νέαι ἱστορίαι κέ ἀνέκδοτα ἀπὸ τὴν πλουσίαν μας λαϊκὴ παράδοσιν κέ τὸν πολιτισμόν. Πῶς ἡ ἀγωνιστρία Μαντῶ Μαβρογένους ἔκανε γνωστὸν τόν Δημήτριον Ὑψηλάντην κέ τόν ἀδελφόν του Ἀλέξανδρον παρὰ τὴν μονοχειρίαν τοῦ ἐνός κέ τὴν φαλακρότητα ἀμφοτέρων.

Στην έρευνα του προηγούμενου τεύχους με «Πρόσωπα της Επικαιρότητας σε επίκαιρα θέματα», σημειώναμε ότι —μεταξύ άλλων— ο ευρωβουλευτής Σωτ. Κωστόπουλος δεν απάντησε στο ερώτημά μας, γιατί είχε αναχωρήσει στο μεταξύ στις Βρυξέλλες.

Όμως, ο Σωτ. Κωστόπουλος, μόλις έλαβε γνώση του ερωτήματος, πρόθυμα μας απάντησε —με λίγο παραπάνω, είναι αλήθεια, σελίδες.

Δημοσιεύουμε το κείμενό του χωρίς καμιά συντόμευση και με τους δικούς του υποτιτλισμούς. Το ερώτημα είχε τεθεί ως εξής:

«Λέγεται ότι φτώχυνε η Κ.Ε. και η συλλογική σκέψη του Κινήματος με την απουσία σας, αλλά ότι σε αντιστάθμισμα εμπλουτίστηκε με την παρουσία του κ. Αρσένη. Εσείς τι λέτε»;

Θα με κρίνουν όλα τα μέλη του ΠΑΣΟΚ

Κατ' αρχάς δεν θεωρώ ότι η μη επανεκλογή κάποιων ατόμων, με την οποιαδήποτε μεγάλη ή μικρή συμβολή στην εξέλιξη του Κινήματος, μπορεί να καταστήσει φτωχότερη την Κ.Ε. του. Ειδικότερα για τον εαυτό μου, προτιμώ να μη μιλήσω, γιατί πιστεύω ότι η μη επανεκλογή μου κρίνεται και θα κριθεί από όλα τα οργανωμένα μέλη μας, τους ανώνυμους οπαδούς του ΠΑΣΟΚ, τους απλούς πολίτες της δημοκρατικής παράταξης.

Αρσένης, οχυρό αντίστασης στους επίδοξους «ιδιοκτήτες» του Κινήματος

Για τον Γ. Αρσένη, που όπως λέτε στο ερώτημά σας «εμπλουτίζει» την Κ.Ε. σαν αντιστάθμισμα της «φτώχειας» που επέρχεται από τη δική μου απουσία, έχω να σας πω τα εξής: είναι ένα από τα ικανότερα στελέχη του ΠΑΣΟΚ με αριστερή πρόταση, με σοβαρότατη συμμετοχή στην υλοποίηση των βασικών οικονομικών και κοινωνικών του στόχων και οπωσδήποτε η παρουσία του στη νέα Κ.Ε. συνιστά ένα οχυρό αντίστασης στις όποιες μεθοδεύσεις ή προσπάθειες για αλλοίωση της προοδευτικής φυσιογνωμίας μας μέσα από μεταπηδήσεις, κατακερματισμούς και υπέρμετρες —για να μην πω μωρές— φιλοδοξίες ορισμένων επίδοξων «ιδιοκτητών» του Κινήματος στη μεταπαπανδρεϊκή εποχή.

Το Συνέδριο ήταν κάλπικο

Θέλω όμως με την ευκαιρία που μου δίνετε να συμπληρώσω κάτι που θεωρώ σημαντικό, γιατί η πρόσκλησή σας να απαντήσω στο ερώτημα που τέθηκε λειτούργησε κατά κάποιον τρόπο σαν καταλύτης στη σιωπή μου.

Γνωρίζετε ότι δεν μίλησα καθόλου μετά τα —γνωστά— διαδραματισθέντα στο Συνεδριό μας. Σήμερα, όμως, δεν θα επιμείνω σε αυτήν την «αντίσταση για λόγους αρχής», αλλά για ΛΟΓΟΥΣ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΜΟΝΟ θα πω ορισμένα γεγονότα έξω από τα δόντια.

Οι περιορισμένες προσυνεδριακές διαδικασίες —επιλογή της ηγεμονικής ομάδας— η άρνηση πολλών Τ.Ο. να εγγράψουν νέα μέλη και να χορηγήσουν κάρτα, έδιναν κάποιο στίγμα για το τι επρόκειτο να ακολουθήσει.

Η ηγεμονική ομάδα Γεννηματά, Λαλιώτη, Τσοχατζόπουλου και τα παραεπιτελεία τους στην κεντρική οργάνωση, δεν έκρυβαν ότι σκόπευαν να οδηγήσουν το ΠΑΣΟΚ σε ένα συνέδριο κάλπικο, κομμένο και ραμμένο στα μέτρα τους. Φανταστείτε ότι σε μένα που είχα καταθέσει ξεχωριστές πολιτικές θέσεις και κείμενο Διακήρυξης, όχι μόνο δεν τα δημοσίευσαν, αλλά δε μου επέτρεψαν να μιλήσω την πρώτη μέρα του Συνεδρίου, φοβούμενοι μήπως διαμορφωνόταν αρνητικό κλίμα εναντίον τους. Αντιθέτως, όλα τα μέλη του πρώην Ε.Γ. έκαναν σχεδόν οχτάωρη χρήση, μειώνοντας έτσι το χρόνο των εργασιών του Συνεδρίου —με αποτέλεσμα να αφαιρείται η δυνατότητα ομιλίας περισσότερων συνεδρων— με στόχο να προβληθούν και να περάσουν τις απόψεις τους για την πανηγυρική επανεκλογή τους.

Μεγάλη η ευθύνη του Ανδρέα Παπανδρέου

Δυστυχώς, ο πρόεδρος εκώφευσε στις αλλεπάλληλες καταγγελίες και εκκλήσεις να παρέμβει προσωπικά και να σταματήσει αυτήν την πορεία μπρεζνιεφοειδούς κατήφορου.

Μίλησε πολλές φορές για την ανάγκη να γίνει ένα ανοιχτό, δημοκρατικό συνέδριο, υποδηλώνοντας έμμεσα τη δυσφορία του για τα όσα συνέβαιναν, αλλά αυτό δεν αρκούσε.

Οι επίδοξοι ηγεμόνες και οι υπάρχουσες στις δομές του Κινήματος παραγεμονίες τους, έγραψαν στα παλιά τους τα παπούτσια τις αντιδράσεις και του κόσμου μας και του προέδρου, κυρίως σε ότι αφορούσε την έκκλησή του για εκπροσώπηση όλων ανεξαιρέτως των τάσεων, αλλά και των αδέσμευτων φωνών στη νέα Κ.Ε. Και σε αυτό το σημείο θεωρώ μεγάλη την ευθύνη του Ανδρέα

Παπανδρέου που δεν ύψωσε το ανίστημά του να γίνει φραγμός στα σχέδια λαθροχειρίας των παρακάτω στελεχών και άλλων —που τελευταία στιγμή για άλλους λόγους συσπειρώθηκαν μαζί τους— όπως ο Κώστας Σημίτης κι άλλοι.

Η «σικέ», ανέντιμη και ταπεινωτική μάχη της ηγεμονικής ομάδας

Για ποιά λαθροχειρία μιλάω; Για το ΑΙΣΧΟΣ της δέσμης από λίστες που κλοφορούσαν σαν φέιγ-βολάν και για τα πηγαδάκια - παραμάγαζα που είχαν ανοίξει στους διαδρόμους του Συνεδρίου.

Για τους παρατρεχάμενους των διφύων ηγετίσκων που με «προσωπικό στρατό» επιχειρούσαν να καρπωθούν οφέλη από μια «σικέ», ανέντιμη, ταπεινωτική μάχη. Μια «μάχη» που η έκβασή της ήταν εκ των προτέρων σχεδιασμένη.

Τα χίλια αίσχη της νοθείας

Ένα το ΑΙΣΧΟΣ των «προσωπικών στρατών» και της λίστας και ΧΙΛΙΑ ΤΟ ΑΙΣΧΗ της νοθείας που αποκαλύφθηκαν μετά τις ενστάσεις. Και μιλάω για το επίσημους αριθμούς ψευδομέτρησης παράνομης στραυροδότησης, γιατί έβγαινε ποτέ στο φως η πραγματική κταση της νοθείας και των διατεταγμένων «ΝΑΙ σ' αυτόν», «ΟΧΙ σ' εκείνον» πιστεύω ότι θα είχαμε μια εντελώς διαφορετική σύνθεση της Κ.Ε.

Θεωρώ μάλιστα ότι το γεγονός της νοθείας, διαπιστωμένης έστω και αυτό το μικρό βαθμό —που αν μαθευτεί στη Σοσιαλιστική Διεθνή και στη Σοσιαλιστική Ομάδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θα γίνουμε ρεζίλι— που δόθηκε πίστη στη δημοσιότητα, εξευτελίζει τα σοσιαλιστικά ήθη, αποτελεί ύβρις στους δημοκρατικούς θεσμούς και συνοδεύει, όχι μόνο την «αυτοαποκλούμενη» ιστορική ηγεσία του ΠΑΣΟ αλλά του λοιπού το Κίνημα σαν ένα μολανό σημείο της ιστορίας του.

Γεννηματάς, Λαλιώτης, Τσοχατζόπουλος κατασκεύασαν ένα κακόγουστο θέατρο

Ρωτώ ευθέως: Ποια δημοκρατική πολυφωνική διαδικασία σε ποιο μέρος της γης δεν θα ακυρωνόταν μετά διαπίστωση της νόθευσης στην έκφραση της βούλησης, όταν μάλιστα αυτοπροέρχεται από ένα Συνέδριο;

Μόνο στα ολοκληρωτικά καθεστώτα έχουμε εκλογές της ένοχης ή έμβρης σιωπής.

Υπάρχει τέτοιο πνεύμα στο ΠΑΣΟ. Εξελιχθήκαμε από Κίνημα λαού σε ηλυφράξια μανδρινών;

Μίλησα για την ηθική ευθύνη του Ανδρέα Γ. Παπανδρέου, αλλά δεν θα π

εις κατά του Ανδρέα...

ραλείω να καταθέσω την άποψή μου για ορισμένους φυσικούς αυτουργούς του ανοσιουργήματος, τους Γεννηματά, Λαλιώτη, Τσοχατζόπουλο και άλλους.

Για να μην αποδυναμωθούν σε ένα ανοιχτό δημοκρατικό Συνέδριο όλων των οργανωμένων μελών του ΠΑΣΟΚ, κατασκεύασαν αυτό το κακόγουστο θέατρο που τους έφερε στην κορυφή σαν γνήσιους πρωταγωνιστές μιας φάρσας.

Οι λόγοι του «κοψίματός» μου από την Κ.Ε.

α. Δεν εντάχθηκα σε ομάδες και επομένως ήμουν «ανεξέλεγκτος»

Οι επίδοξοι διάδοχοι του Ανδρέα Παπανδρέου δεν είχαν μόνο στόχο να προωθήσουν τους εαυτούς τους και τους φίλους της ομάδας τους σε κορυφαίες θέσεις στη νέα σύνθεση της Κ.Ε. Στόχος τους ήταν το ρεύμα Αρσένη, το ρεύμα των «Ιταλών» και εγώ για πολλούς λόγους.

Βασικότερος λόγος ήταν ότι αρνιόμουν να ενταχθώ σε ομάδες (αναφέρομαι για μετά το 1977) και παρέμενα «ανεξέλεγκτος», όπως έγραψε και το «ΒΗΜΑ».

β. Ο «πολυφωνικότατος» προσφάτως Κ. Λαλιώτης είχε ζητήσει τη διαγραφή μου

Γνώριζαν ότι από το 1974 σε όλες τις συνόδους της Κ.Ε. κατέθετα αντιεισηγήσεις, εισηγήσεις ή προτάσεις που τους «χάλαγαν τη σούπα», όπως λέγεται. Δεν είναι τυχαίο ότι το 1977 στην 1η Σύνοδο της Κ.Ε. ο «πολυφωνικότατος» Κ. Λαλιώτης, εισηγήθηκε τη διαγραφή μου, γιατί τόλμησα για πρώτη φορά να καταθέσω μια αντιεισηγήση.

γ. Ενοχλούσε η επικριτική, ελεύθερη φωνή μου

Είμαι από τα ιδρυτικά μέλη του ΠΑΚ και του ΠΑΣΟΚ και αυτό φαίνεται πως σε ορισμένους είναι βαρύ. Συνέβαλα στις διαδικασίες οργάνωσης του Κινήματός μας και στη διαμόρφωση της διακήρυξης της 3ης του Σεπτεμβρίου. Οι επικριτικές μου, λοιπόν, απόψεις για τις πολιτικές τους, η ελεύθερη φωνή μου ενοχλούσε την πολυδιαφημιζόμενη μοναδικότητά τους» από μερίδα του ύπου.

Έλεγα ανοιχτά τη γνώμη μου, είτε για να επαινέσω, είτε για να επικρίνω, αλλά ορισμένοι από αυτούς ήξεραν και νέχονταν να είναι μόνο ΔΕΚΤΕΣ ΕΓΩΝΙΩΝ και να τοποθετούνται υπεράνω κριτικής.

Τα ενημερωτικά σημειώματα

Σε τακτά χρονικά διαστήματα (από το 1981 και μετά) και σε περιόδους κρί-

σης, υπέβαλα ενημερωτικά σημειώματα για τη λαθεμένη πορεία των χειρισμών, τις άστοχες επιλογές ορισμένων κυβερνητικών και κομματικών παραγόντων, για τα σκάνδαλα, για τον Κοσκωτά και άλλα και αυτό ενοχλούσε.

ε. Το «αμάρτημά μου»: η περίοδος - Γολγοθάς της κυβερνητικής εκπροσώπησης

Το κυριότερο «αμάρτημά μου» (που έδωσε και το έναυσμα «φάτε τον Κωστόπουλο») ήταν ότι στην κυβερνητική περίοδο του ΠΑΣΟΚ, υπηρετώντας σε ένα πόστο —ηλεκτρική καρέκλα, αντιστάθηκα χωρίς υποκρισίες και συμβιβασμούς σε όλες τις δίκαιες και άδικες επιθέσεις κατά του Ανδρέα Παπανδρέου και του ΠΑΣΟΚ και ιδού το ευχαριστώ. Και σημειώστε ότι δεν είμαι ο μόνος, αφού και άλλοι σύντροφοι με ανάλογη ή σημαντικότερη δράση εκπαρθρώθηκαν με τον ίδιο ανέντιμο τρόπο.

Η αγνωμοσύνη ήταν η επιβράβευση όχι μόνο στην περίπτωσή μου, αλλά και σε άλλους συντρόφους.

Σήκωνα τα βάρη στη χειρότερη, στη δυσχερέστερη περίοδο, για οποιοδήποτε κόμμα σε οποιοδήποτε μέρος της γης, όταν οι γνωστοί ηγεμόνες —εκπαρθρωτές μου— και κυρίως οι Γεννηματάς, Λαλιώτης, Σημίτης, κρατούσαν αποστάσεις ασφαλείας και από το κυβερνητικό ΠΑΣΟΚ και από τον Ανδρέα Παπανδρέου και καλλιεργούσαν το προσωπικό τους προφίλ σαν «καλοί και άγιοι ενάντια στους δαίμονες».

Δεν μου αρέσει να περιαυτολογώ, γιατί ο κόσμος του ΠΑΣΟΚ γνωρίζει τη στάση και την προσφορά μου σ' εκείνη την περίοδο - γολγοθά, κυρίως το δεκαοχτάμηνο πριν τις εκλογές του Ιουνίου 1989.

Αναφέρομαι όμως σε αυτήν τη δραστηριότητα για να τους επιστρέψω τις συκοφαντίες πως η κυβερνητική εκπροσώπηση τότε ζημίωσε το ΠΑΣΟΚ.

Θεωρώ, μάλιστα, ότι αν ακολουθούσαμε την ήπια στρατηγική που είχαν υιοθετήσει απέναντι στην Αντιπολίτευση και των δυο πόλων, τότε το ΠΑΣΟΚ στις εκλογές της 18.6.89 θα είχε μειώσει κατά πολύ περισσότερο το ποσοστό του. Ευτυχώς, όμως, που αυτοί οι σύντροφοι δεν ήταν ΕΚΕΙ. Απουσίαζαν στην ασφάλεια της σιωπής, της αποστασιοποίησης ή το πολύ - πολύ των μασημένων λόγων.

Πώς λοιπόν να μη θέλουν, μετά από όλα αυτά, αφού βρήκαν την ευκαιρία να φимώσουν τη φωνή μου και να εμποδίσουν την όποια αντίσταση κατά των σχεδίων τους;

στ. Ριζική διαφωνία στα θέματα των συμμαχιών και της αυτοδυναμίας

Άλλος ένας λόγος που η ηγεμονική ομάδα ήθελε πάση θυσία να με αποκλείσει από την Κ.Ε. ήταν η κριτική μου μεταξύ άλλων για την άκριτη στρατηγική των συμμαχιών και της αυ-

τοδυναμίας, ιδιαίτερα την περίοδο που παρέπεμναι και τον ίδιο τον Παπανδρέου στα δικαστήρια.

Τους ενοχλούσε και φυσικά τους εξέθετε στα μάτια του κόσμου το ότι ζητούσα μια άλλη πολιτική συνεργασιών για συγκεκριμένες περιπτώσεις, φερέγγυα και βασισμένη σε κοινά διακηρυγμένα προγράμματα και όχι σε παζάρια κορυφής.

Εκείνοι, όμως, όπως πάντα, μακριά από το λαό του ΠΑΣΟΚ και πάντα ουραγοί των γεγονότων, θέλουν να διαχειρίζονται τις υποθέσεις του Κινήματος χωρίς αντίλογο, λες και είναι οι ελέω Θεού ιδιοκτήτες του.

Το γεγονός, όμως, ότι αυτή η πολιτική των συμμαχιών δοκιμάστηκε σκληρά δεν φαίνεται να τους προβληματίζει ούτε και μετά το αποτέλεσμα των δημοτικών εκλογών. Οι «πολύξεροι» θέτουν εαυτούς υπεράνω ευθύνης γιατί στην πραγματικότητα δεν έχουν πολιτική διορατικότητα.

ζ. Κατηγορήθηκα για «λαϊκισμό» από τους ακραιφνείς εκφραστές του λαϊκισμού

Δημοκρατικό, ριζοσπαστικό προοδευτισμό ήθελες Κωστόπουλε; Έννοια σου και θα σε περιποιηθούμε. Απαιτούσες το δικαίωμα του προοδευτικού λαϊκού λόγου και της ελεύθερης έκφρασης; Στο κόβουμε βγάζοντάς σε έξω από την Κ.Ε. «Είσαι λαϊκιστής Κωστόπουλε», βυσσοδομούσαν οι πιο ακραιφνείς εκφραστές του ευτελέστερου είδους λαϊκισμού, πασπαλισμένου με το επίχρυσμα μιας ελιτιστικής ψευτοκουλτούρας και με αρκετά «ιδεολογήματα».

Αυτή τη «γραμμή» της παραπληροφόρησης και της εμπαθούς εχθρότητας «περνούσαν» μέσω του μηχανισμού τους στις Τ.Ο. και στα μαζικά μέσα ενημέρωσης, μη διστάζοντας να προεκτείνουν την ανήθικη στάση τους και στους «διαδρόμους» του Συνεδρίου.

Κάνουν λάθος, όσοι νομίζουν ότι με αποκεφάλισαν

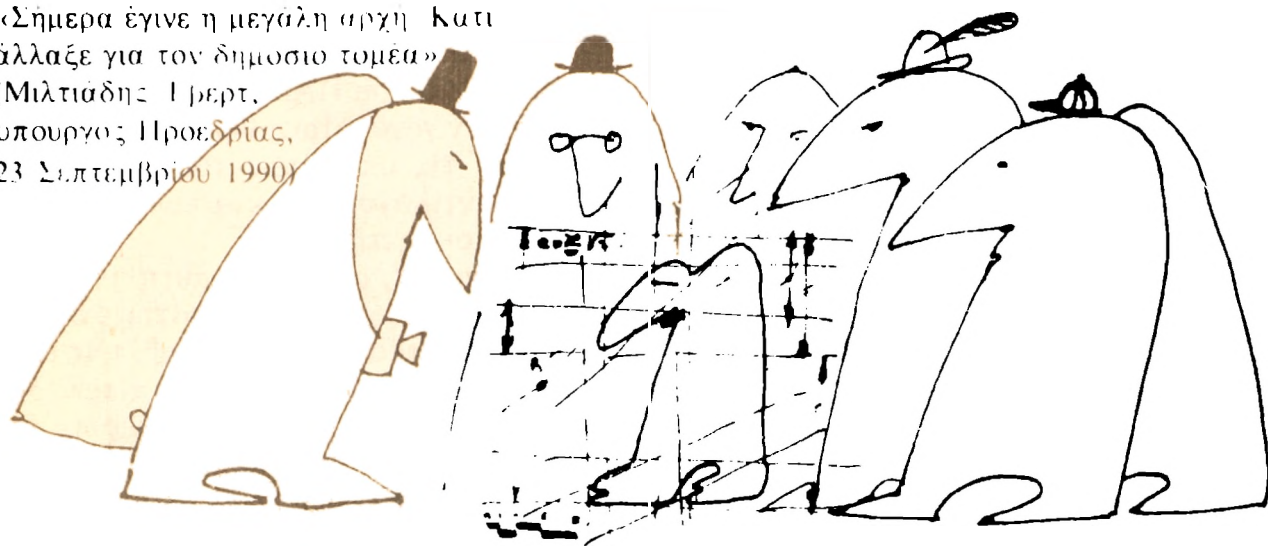
Ανταποκρινόμενος, λοιπόν, στην πρόσκλησή σας δεν θα ήθελα να κάνω μεγαλύτερη κατάχρηση της φιλοξενίας στις σελίδες σας —από τις οποίες παλαιότερα με τηγανίζατε— χωρίς λάδι— συστηματικά, χωρίς όμως να μου αφαιρείτε και τη δυνατότητα να απαντώ.

Και τελειώνω με μια δήλωση: Κάνουν λάθος, όσοι νομίζουν ότι με αποκεφάλισαν. Είμαι πάντα παρών για το ΠΑΣΟΚ και τον κόσμο του, που ξέρω καλά τι πιστεύει και τι ζητά. Είμαι παρών και θα υποστηρίζω ανοιχτά και σε όλα τα επίπεδα, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο Ευρωκοινοβούλιο, την προοδευτική εκσυγχρονιστική πρόταση.

Είμαι εδώ πανέτοιμος να αντιμετωπίσω την οποιαδήποτε άδικη επίθεση ή να επαινέσω την ευθύτητα και πάντα στην κόψη του ξυραφιού για τη συνέχιση και δικαίωση των οραμάτων μας. □

ΓΙΑ ΜΙΑ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ

«Σήμερα έγινε η μεγάλη αρχή. Κατι άλλαξε για τον δημοσιο τομέα»
(Μιλτιάδης Έμπερτ, υπουργός Προεδρίας, 23 Σεπτεμβρίου 1990)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: Ο λόγος για έναν πανελλήνιο διαγωνισμό που δρομολογήθηκε την επομένη της εγκατάστασης του κ. Μιλτιάδη Έμπερτ στην καρέκλα του υπουργείου του. Ένα άτυχο στο βάθος διαγωνισμό· γιατί είχε από πριν κερδίσει τη γοητευτική συμφωνία της αντιπολίτευσης, γιατί μια χώρα με ποδόσφαιρο σε παρακμή δεν έχει χρόνο για ποιότητες και επιπλέον γιατί η προκήρυξή του δεν ανακοινώθηκε το τελευταίο δεκαπενθήμερο των δημοτικών εκλογών.

Θέμα Α: Αρκετές χιλιάδες εργαζομένων, με συμβάσεις των εξήντα (!) χιλιάδων, μετακινούνται από τη διακονία της επιστήμης και την εκμετάλλευση των εμπειρών προϊσταμένων, στην επετεια των εκκλησιαστικών προαυλίων. Το γεγονός φαίνεται ότι θορύβησε —για λίγο πάντως και σε χαμηλούς τόνους— τα κόμματα της αντιπολίτευσης που υπακούοντας όμως στις αρχικές τους δεσμεύσεις, προτίμησαν να θυσιάσουν τελικά έναν αριθμό —άπορων άλλωστε— ψηφοφόρων. Η μορφή ωστόσο του διαγωνισμού, καρπός εργασίας μιας επιτέλους μη ερασιτεχνικής κυβέρνησης, προκάλεσε σε ελάχιστους, η αλήθεια, πολίτες και όχι αναγκαστικά ακαδημαϊκούς, κάποιες σκέψεις σχετικές με την ποιότητα και των εξετάσεων αλλά και των επιτυχόντων.

Οι εκατόν πενήντα, πάνω-κάτω χιλιάδες ενδιαφερόμενοι, κλήθηκαν να δοκιμαστούν σε έναν περιεργο, αν όχι παράδοξο, διαγωνισμό. Η προφορική εξέταση κατ' αρχήν· κρίθηκε σκόπιμο να μην υπακούει σε προκαθορισμένους κανόνες. Η αδιάβλητη επιλογή του πιο

άξιου και εργατικού τραυματιοφορέα, κλητήρα ή καθαρίστριας, λόγου χάριν, θα πρέπει να βασίστηκε σε μια σειρά ομιχλωδών κριτηρίων που περιμένουμε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον να ανακοινωθούν κάποια στιγμή από τους υπεύθυνους.

Για τη γραπτή δοκιμασία, από την άλλη, υιοθετήθηκε μια διαδικασία περισσότερο συγκεκριμένη, αλλά και μοναδική σε σύλληψη για την ελληνική πολιτική πραγματικότητα μετά το 1864. Κλήθηκαν όλες οι ειδικότητες, ως ένα σώμα, να αποδείξουν την ουσιαστική και βαθειά τους γνώση στην ελληνική και ευρωπαϊκή ιστορία ή γεωγραφία, στα στοιχεία του δημοκρατικού μας πολιτεύματος και βέβαια στην περίληψη... Η συνειδητή —προφανώς— αυτή επιλογή του υπουργείου, μετά από πρόταση των ειδικών (!) του συμβουλών, δημιουργεί μια σειρά εύλογων ερωτημάτων:

1. Αποτελεί πειστικό κριτήριο επάρκειας και ικανότητας για τις ειδικότητες του διαγωνισμού η γνώση αποκλειστικά και μόνο των παραπάνω τομέων; Γιατί κρίνεται, για να χρησιμοποιήσουμε ένα παράδειγμα, αναγκαίο για έναν γεωπόνο ή πολιτικό μηχανικό να γνωρίζει σε βάθος την επίδραση των γαλλικών Συνταγμάτων του 1793 και του 1795 πάνω στα πρώτα Συντάγματα του νεοσύστατου ελληνικού κράτους;

2. Πώς αντιλαμβάνεται η πολιτεία την έννοια και την ουσία της αξιοκρατίας; Η πιθανότητα της δίκαιης βαθμολόγησης σε ένα τέτοιο τύπο εξέτασης συνεπάγεται άραγε και την επιλογή του πλέον κατάλληλου για τη συγκεκριμένη θέση ατόμου; Πώς προεξοφλείται η

γνώση του τελευταίου στο αντικείμενο της εργασίας που καλείται να ασκήσει και πώς η —σχετική άλλωστε— επιτυχία του στους εξεταζόμενους τομείς θεωρείται τεκμήριο θετικής μελλοντικής του προσφοράς σε ένα δημόσιο λειτουργήμα;

3. Δεν προσφέρουν λοιπόν καμιά εγγύηση οι μεταπτυχιακές σπουδές και η διδακτορική διατριβή που για στατιστικούς και μόνο λόγους δηλώθηκαν στο έντυπο της αίτησης των υποψηφίων; Δεν θα ήταν δίκαιο να ζητηθεί και να μελετηθεί με προσοχή το βιογραφικό σημείωμα των νέων αυτών επιστημόνων, πολλοί από τους οποίους μπορεί να έχουν ήδη σημαντικό αριθμό δημοσιεύσεων και συμμετοχών σε Συνέδρια και εξειδικευμένα Σεμινάρια; Δεν θα έπρεπε ακόμη να λαμβάνεται υπόψη η εμπειρία-προϋπηρεσία όλων εκείνων που οι συμβάσεις τους δεν λήγουν στις 30 Σεπτεμβρίου, ώστε να κερδίσουν τι δέκα μονάδες της πριμοδότησης; Δεν βαρύνει τελικά καθόλου η κατάρτιση στους τομείς που καλούνται να καλύψουν, γνώση που εύκολα θα μπορούσε να εξακριβωθεί με την εξέταση ειδικών μαθημάτων κατά κλάδο ή έστω με μια πρόσθετη προφορική συνέντευξη.

4. Αποτελεί η «ποιοτική» αυτή πλευρά του διαγωνισμού —που δε θορύβησε, κι αυτό είναι ίσως το πιο θλιβερό κανέναν απολύτως φορέα, οργανισμό ή ίδρυμα— δείγμα σοβαρότητας του υπεύθυνου υπουργείου; Νομιμοποιούνται στο παρόν και στο μέλλον, ο συγκεκριμένος υπουργός καθώς και το αναρμόδιο συμβουλευτικό του επιτελείο, να αποδίδουν σε άλλους κατηγορίες για ερασιτεχνισμό και έλλειψη ευρωπαϊκή νοοτροπίας;

5. Οι νέοι αυτοί άνθρωποι που στην συντριπτική τους πλειοψηφία δεν έχουν άλλη επαγγελματική διέξοδο από το δημόσιο, εμφανίζουν μια —κοινή σ' όλους— καθοριστική και εκμεταλλεύσιμη, δυστυχώς, αδυναμία. Αδυνατού να εμποδίσουν την ηλεκτροδότηση της χώρας τους, διστάζουν να συγκεντρώσουν στα πεζοδρόμια των αστικών κέντρων σωρούς σκουπιδιών και, το χειρότερο, δεν έχουν όσα αυτοκίνητα απαιτούνται για τον αποκλεισμό των εθνικών αρτηριών. Με δυο λόγια, στερούνται το ιερό δικαίωμα της απεργίας. Τι

του Σ. Παπαδόπουλου

στερούνταν ακόμη και στις περιόδους εργασίας τους, όπως άλλωστε τόσοι «πολιτιστικοί» και «ερευνητικοί» κλάδοι που η απουσία τους δεν απασχολεί και δεν απειλεί κανέναν και τίποτα. Κι αυτό είναι ένα άλλο —εμβόλιμο σε αυτό το κείμενο— παράπονο. Πολλοί ωστόσο από τους υποψήφιους έχουν επανειλημμένα υποστηρίξει τις διεκδικήσεις και τις κινητοποιήσεις της ΓΣΕΕ, της ΑΔΕΔΥ, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, της ΟΛΜΕ, της ΔΕΗ και πολλών άλλων. Κι αυτό, όταν οι μηνιαίες σου αποδοχές φτάνουν —ή δεν φτάνουν— τις εξήντα χιλιάδες, είναι γενναιότητα. Δεν δικαιούνται άραγε κάποια συμπαράσταση από τους παραπάνω αδέσμευτους, μη συντεχνιακούς φορείς, την περίοδο που κλήθηκαν να συμμετάσχουν στον απαράδεκτο και δυνάμει διαβλητό αυτό διαγωνισμό;

Θέμα Β: Μερικές μόνο όψεις ενός γραπτού διαγωνισμού σε μια ευρωπαϊκή χώρα λίγο πριν το 1992. Διήγηση άποψης μη φαντασιόπληκτου υποψηφίου, πανεπιστημιακής εκπαίδευσης: «Συγκεντρωθήκαμε στο προαύλιο ενός Γυμνασίου στις εννιά παρά τέταρτο. Τα ονόματά μας ήταν αναρτημένα σε ακογραμμένες καταστάσεις έξω από τις αίθουσες. Οι τελευταίες μας υποδέχθηκαν με άφθονα σκουπίδια, πεσμένους σοβάδες και σπασμένα τζάμια· κάσαμε με προσοχή ανάμεσα σε διαλυμένα ρολά και καθίσματα. Τα θέματα δόθηκαν ακριβώς στις 10:30. Οι επιτηρητές μας ήταν διοικητικοί υπάλληλοι τοκικών υπηρεσιών, άτομα συμπαθή αλλά τελώς ακατάλληλα για την επιχειρουνή σοβαρότητα. Την ανακοίνωση των ματών διαδέχτηκε μια συγκρατημένη κατάπληξη. Στα «Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος» θεωρήθηκε σκόπινα ερευνηθεί αν οι υποψήφιοι μηχανολόγοι, για παράδειγμα, είχαν αποστηγεί με ακρίβεια το περιεχόμενο τριών ή τεσσάρων από τα εκατόν είκοσι άρθρα του Συντάγματος. Στην «Ιστορία» του Καποδιστρια, του Τρικούπη και του Βενιζέλου, ελήφθησαν τα στάδια ενοποίησης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, η εξέλιξη προφανώς της νέας ευρωπαϊκής πολιτικής που απαιτείται πλέον από την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Το κείμενο του Ρουσσώ που δόθηκε για περίληψη, ήταν τουλάχιστον αδιάφορο για το συγκεκριμένο ζήτημα. Και, χωρίς αυτό να στερεί κάτι από την

ιστορική του αξία. Η έκπληξή μας για το παράδοξο των θεμάτων πολλαπλασιάστηκε και προστέθηκε σε κείνη των επιτηρητών, όταν ανακοινώθηκε ότι οι δύομισυ δακτυλογραφημένες σελίδες του κειμένου, μαζί με όλα τα ζητήματα και τις οδηγίες θα έπρεπε να υπαγορευθούν στους υποψήφιους. Πρόθεση να παταχθεί η αναμενόμενη έπαρση των νεαρών ανέργων ή μήπως διάθεση ελέγχου της ορθογραφικής τους δεινότητας; Τρία χαμένα τέταρτα της ώρας για την υπαγόρευση ενός κειμένου που θα μπορούσε να φωτοτυπηθεί σε μερικά λεπτά. Ανήκω σε γενιά που έχει πλούσια εμπειρία σε εξετάσεις· από τις τελευταίες τάξεις του δημοτικού και τα γυμνασιακά εξάμηνα μέχρι τις πρόσφατες μεταπτυχιακές δοκιμασίες. Δεν έζησα όμως ούτε θυμάμαι να άκουσα κάτι παρόμοιο.

Για τους απόφοιτους των ελληνικών Πανεπιστημίων, η ποιότητα και η διαδικασία αυτού του διαγωνισμού ήταν, ας πούμε, αναμενόμενες. Για όσους όμως σπούδασαν στο εξωτερικό, η εμπειρία υπήρξε —φαντάζομαι— καθοριστική· συνειδητοποιήσαν με τρόπο αποτελεσματικό την επιστροφή τους σε μια ηλιόλουστη βαλκανική χώρα χωρίς ρεύμα και συγκοινωνίες, αλλά με φιλόξενους ανθρώπους (!). Συμπτωματικά, όλοι οι τελευταίοι παρέδωσαν το γραπτό τους μερικά λεπτά ύστερα από τη λήξη της υποχρεωτικής παραμονής.

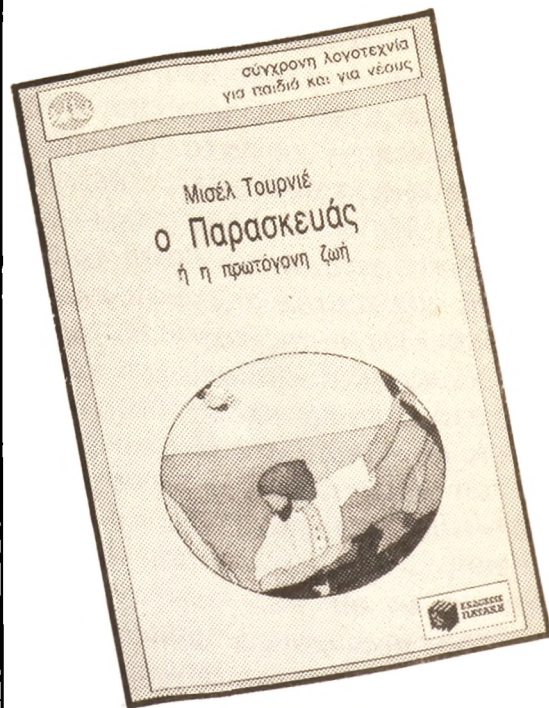
Αξίζει να προσθέσω ότι σε ολόκληρο το εξεταστικό κέντρο δεν υπήρχε κανείς σχετικός με τα θέματα που να μπορεί να απαντήσει υπεύθυνα σε κάποιες διευκρινιστικές ερωτήσεις. Τα διαδικαστικά και μόνο προβλήματα συζητούνταν σε σειρά τηλεφωνικών επικοινωνιών, σαν να επρόκειτο για διαγωνισμό που είχε προκηρυχθεί και οργανωθεί το προηγούμενο βράδυ. Οι συνεχείς πάντως αυτές συνδιαλέξεις αποδείχτηκαν ανεπαρκείς για την επίλυση ζητημάτων περισσότερο σύνθετων, όπως αυτό του αριθμού των σελίδων που δικαιούνταν να χρησιμοποιήσει κάθε υποψήφιος. Δέκα πάνω-κάτω σελίδες κρίθηκαν από τους ιθύνοντες αρκετές, μολονότι οι μισές χρειάστηκε να δαπανηθούν για την υπαγόρευση των θεμάτων. Απαιτήση για μια επιπλέον κόλλα αναφοράς από αρκετούς υποψήφιους, κρίθηκε παράλογη και μη προβλεπόμενη για μια χώρα της ευρωπαϊκής κοινότητας...».

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: κ. υπουργέ, το στυλ του λωλοφόρου δεν είναι πάντα αρκετό. Βλέπω τώρα καθαρά γιατί δεν κατηγορηθήκατε προσωπικά για την απώλεια των Ολυμπιακών του '96· επειδή ο διαγωνισμός αυτός δεν έγινε μια βδομάδα νωρίτερα.

Σύγχρονη λογοτεχνία για παιδιά και για νέους

ΛΙΤΣΑ ΨΑΡΑΥΤΗ
Το διπλό ταξίδι

ΜΙΣΕΛ ΤΟΥΡΝΙΕ
Ο Παρασκευάς ή
η πρωτόγονη ζωή

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΛΑΤΑΚΗ

ΝΙΚΗΤΑΡΑ 3, 10678 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 36.38.362

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥ

Μπορεί να υπάρξει θεραπεία για τους χρήστες τοξικών ουσιών; Πόσο μπορούν να συνεισφέρουν προς αυτή την κατεύθυνση οι θεραπευτικές κοινότητες που λειτουργούν στη χώρα μας, αλλά και στο εξωτερικό; Ποιες μεθόδους εφαρμόζουν; Στα ερωτήματα αυτά εστίασαν το ενδιαφέρον τους οι 600 σύνεδροι από 19 χώρες που έλαβαν μέρος στο 13ο Παγκόσμιο Συνέδριο Θεραπευτικών Κοινοτήτων, το οποίο πραγματοποιήθηκε από τις 23-28 Σεπτεμβρίου στην Αθήνα.

«ΓΝΩΘΙ Σ' ΑΥΤΟΝ» ήταν το θέμα του Συνεδρίου, και το ρητό αυτό —όπως είπε ο Μάριος Πλωρίτης— συνιστά το θεμέλιο της φιλοσοφίας των θεραπευτικών Κοινοτήτων. «Μόνον αν γνωρίσεις —πρόσθεσε— όσο γίνεται πιο βαθιά τον και ειλικρινά τον εαυτόν σου —τα αληθινά «πώς» και «γιατί» της αιχμαλωσίας σου από τα ναρκωτικά —μπορείς να προχωρήσεις στο «αν» και «πώς» της απελευθέρωσής σου από αυτά. Η τιτάνια μάχη κατά των ναρκωτικών —ποιος δεν το ξέρει;— δεν είναι μάχη της κοινωνίας κατά των χρηστών αλλά των χρηστών με τον εαυτόν τους».

Ωστόσο, πριν αναφερθούμε αναλυτικά στο αντικείμενο του Συνεδρίου είναι χρήσιμο να σταθούμε στις παρατηρήσεις του κοινωνιολόγου Γεράσιμου Νοταρά, ο οποίος είναι πρόεδρος του φορέα των Θεραπευτικών Κοινοτήτων στην Ελλάδα, του ΚΕΘΕΑ. Σύμφωνα λοιπόν με τον Γ. Νοταρά η Ελλάδα αποτελεί παράδειγμα ραγδαίων κοινωνικών εξελίξεων όσον αφορά τη χρήση ναρκωτικών ουσιών από τον πληθυσμό της. Στο παρελθόν η χώρα μας χαρακτηριζόταν από την παραδοσιακή χρήση κρασιού χωρίς ιδιαίτερο κοινωνικό πρόβλημα και αυστηρά περιορισμένη χρήση, κυρίως, χασίς, από απομονωμένες κοινωνικές ομάδες. Στη δεκαε-

Η Εναλλακτική Κοινότητα «Παρέμβαση» του ΚΕΘΕΑ στις κατασκηνώσεις του Στομίου (Λάρισα).

τια του '80 παρατηρείται μία έκρηξη στη χρήση «σκληρών» —όπως αποκαλούνται— ναρκωτικών ουσιών όσο και των θανάτων που προκαλούνται από τη χρήση αυτή. Είναι χαρακτηριστικό ότι ενώ το 1981 είχαν σημειωθεί 10 θάνατοι από τη χρήση ναρκωτικών, το 1989 ανήλθαν τους 97.

Η μέση ηλικία των χρηστών, όπως επεσήμανε ο Γ. Νοταράς, κατεβαίνει και το φαινόμενο εξαπλώνεται σε όλο το κοινωνικό φάσμα της χώρας μας. Μεγάλες διαστάσεις αποκτά και το πρόβλημα της κατάχρησης αλκοόλ είτε από μόνο του είτε σε συνδυασμό με ναρκωτικές ουσίες.

Στις αφετηρίες και την εξέλιξη των θεραπευτικών κοινοτήτων αναφέρθηκε ο καθηγητής Ντέιβιντ Ντάιτς από την οργάνωση «Daytor» της Νέας Υόρκης. Μια πρόχειρα συγκροτημένη ομάδα στις αρχές της δεκαετίας του '60 άνοιγε τα πανιά για τον πρώτο εκστατικό μήνα του μέλιτος. Επρόκειτο για μία ετερόκλητη ομάδα διανοούμενων και αντι-διανοούμενων, κληρικών και παράνομων τοξικομανών και αλκοολικών αλλά και ανθρώπων που δεν έπιναν καθόλου, ηρώων και θυμάτων, επαναστατημένων αλλά και νομιμοφρόνων πολιτών. Όταν διαπιστώθηκε ότι η απομάκρυνση από την οικογενειακή εστία ήταν ένα από τα πρώτα ζητούμενα στοιχεία για τη θεραπεία, δόθηκε μάχη γύρω από τον παράγοντα της οικογενειακής επιρροής. Έτσι, ένα από τα ριζοσπαστικά βήματα των θεραπευτικών κοινοτήτων αποτέλεσε η υλοποίηση του συμπεράσματος ότι τα προβλήματα της οικογένειας αυτά καθεαυτά έπρεπε να συμπεριληφθούν στην όλη προσπάθεια.

Σήμερα —είπε ο Ντ. Ντάιτς— πολλές από τις θεμελιώδεις αρχές της πρώτης γενιάς, όπως το να δίνεις προκειμένου να πάρεις, να βάζεις την Κοινότητα πριν από τον εαυτό σου, να στηρίζεις στον εαυτό σου και επιπλέον η υπεύθυνη φροντίδα, η παράλληλη οικογενειακή θεραπεία, η πνευματική και διανοητική ανάπτυξη και η επανένταξη στο κοινωνικό σύνολο —επανεκτιμώνται και παναξιολογούνται.

Κεντρική θέση είχε και η εισήγηση του Χάρολντ Μπρίτζερ από το Ιταλικό Κέντρο Αλληλεγγύης της Ρώμης που είχε τον τίτλο «Η Θ. Κ. —το δυναμικό της για ανάπτυξη και για μελλοντικές πιλοτές». Όπως τόνισε, σ' έναν ταρμαμένο, πολύπλοκο και ασταθή κόσμο γεμάτο αλλαγές, κανένας τύπος οργάνωσης δεν έχει τα περιθώρια να εφησυχάζει όσον αφορά τις υπάρχουσες μέσες του, την κουλτούρα και τις λειτουργικές μεθόδους του χωρίς να θεωρεί συνεχώς τη στρατηγική του στον τρόπο εργασίας του σε αντιστοιχία με τις μεταβαλλόμενες εξωτερικές συνθήκες.

Καθώς λοιπόν το «εγχείρημα» της Θ. Κ. ενηλικιώνεται και αναπτύσσεται διαφορετικούς τομείς δραστηριότητας οι οποίοι για την εκπλήρωση των στόχων του, οι επιμέρους αυτές ειδικότερες αναπτύσσουν τη δική τους οντότητα, με καθιερωμένες πια μεθόδους, μέσες και κουλτούρα. Αλλά και αυτές δραστηριότητες επανδρώνονται από πό θεραπεία άτομα ενώ αυτά απεργάζονται την προσωπική τους ανάπτυξη με τη βοήθεια του προσωπικού. Κατά συνέπεια το σημαντικότερο στοιχείο της διαδικασίας της αναπροσαρμογής των υπό θεραπεία ατόμων είναι το αν

ΚΑΙ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ

κείμενο όλων αυτών των τομέων και όχι μόνο των επιλεγόμενων «κλινικών».

Στην τρίτη γενιά των θεραπευτικών κοινοτήτων και την ελληνική εμπειρία αναφέρθηκε στην εκτεταμένη του εισήγηση ο Διευθυντής του ΚΕΘΕΑ Φοίβος Ζαφειρίδης. Οι προσπάθειες για τη θεραπεία του εξαρτημένου ανθρώπου στη χώρα μας ξεκίνησαν το 1983 με την ίδρυση της πρώτης Θεραπευτικής Κοινότητας σε ένα κτήμα που παραχωρήθηκε για το σκοπό αυτό στη Σίνδο της Θεσσαλονίκης «Σύντομα διαπιστώσαμε —θα πει ο εισηγητής— ότι η πρότασή μας δεν θα μπορούσε να γίνει ουσιαστικά αποδεκτή αν δεν ξεκινούσαμε την αλλαγή από τον εαυτό μας. Ακόμη καταλάβαμε ότι οι ομάδες αυτοβοήθειας στη βάση των οποίων λειτουργεί το μοντέλο της θεραπευτικής κοινότητας, δεν απευθύνονται μόνον στους χρήστες ναρκωτικών, αλλά σε κάθε άνθρωπο που θέλει να ξεπεράσει τα προβλήματα της μοναξιάς και της ανθρώπινης επικοινωνίας και να προχωρήσει προς την κατεύθυνση της προσωπικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Τότε ήταν που αποφασίσαμε να δώσουμε στη θεραπευτική μας κοινότητα το όνομα «ΙΘΑΚΗ». Ιθάκη είναι το νησί - πατρίδα του μυθικού Οδυσσέα. Στη νεοελληνική λογοτεχνία συμβολίζει την επιστροφή».

Στην πορεία δεν έλειψαν οι δυσκολίες, οι αντιξοότητες, αλλά και οι προσπάθειες σε συντονισμό με τους γονείς για την επίτευξη της αυτονομίας τους. Σήμερα το Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ) διαθέτει τρεις θεραπευτικές κοινότητες πλήρους διαμονής, μία ανοικτή θεραπευτική κοινότητα, δύο κέντρα ενημέρωσης Αθήνα και Θεσσαλονίκη, ενώ ένα τρίτο εγκαθίσταται σε λίγες ημέρες στη Λάρισα.

Από πολλούς συνέδρους το 13ο παγκόσμιο συνέδριο θεραπευτικών κοινοτήτων χαρακτηρίστηκε σταθμός στην εξέλιξη του κινήματος. Από τους ομιλητές τονίστηκε ιδιαίτερα ότι οι δύο παρουσιάσεις των ελληνικών θεραπευτικών προτάσεων δηλαδή των θεραπευτικών μονάδων του Κέντρου Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ) «Παρέμβαση» και «Στροφή», ανοίγει πραγματικά νέους δρόμους στο κίνημα των θεραπευτικών κοινοτήτων. Γιατί για πρώτη φορά στην ιστορία του κινήματος των θεραπευτικών κοινοτήτων η θεραπεία δεν εφαρμόζεται σε εργαστηριακές συνθήκες, αλλά μέσα στην ίδια την κοινωνία όπου βρίσκονται και τα αίτια της τοξικομανίας.

Διαθέτει επίσης μία κινητή μονάδα ενημέρωσης, δύο κέντρα κοινωνικής επανένταξης (Αθήνα, Θεσσαλονίκη).

Ο Φοίβος Ζαφειρίδης αφού αναφερθεί στην εξελικτική πορεία των θεραπευτικών κοινοτήτων τόσο μέσα από την ελληνική όσο και τη διεθνή εμπειρία θα σκιαγραφήσει τις νέες απόψεις γύρω από τα ζητήματα της Ιεραρχίας, τα θεραπευτικά εργαλεία και τις μαθησιακές εμπειρίες καθώς και τη φιλοσοφία, την ιδεολογία και τις αξίες στις κοινότητες.

Γι' αυτή τη νέα πρόταση, ο λόγος και πάλι στον Φοίβο Ζαφειρίδη: «Όλους αυτούς τους προβληματισμούς είχαμε υπόψη μας πριν περίπου ένα χρόνο όταν δημιουργήσαμε την εναλλακτική κοινότητα **Παρέμβαση**. Η νέα μας κοινότητα είναι στην πραγματικότητα η εφαρμογή μιας νέας αντίληψης, θα έλεγα καλύτερα μιας νέας φιλοσοφίας, στη θεραπεία των εξαρτημένων ανθρώπων. Στόχος της νέας κοινότητας είναι η παρέμβαση των μελών της σε προβλήματα οικολογικά και κοινωνικά όπως οι διανθρωπίνες σχέσεις η ανθρώπινη αλληλεγγύη, η κοινωνική προσφορά κ.ά. Η νέα κοινότητα από τον ίδιο τον τρόπο λειτουργίας της φέρνει σε άμεση επαφή για πρώτη ίσως φορά στην ιστορία των θεραπευτικών κοινοτήτων το αίτιο με το αποτέλεσμα. Τα αίτια μέχρι τώρα βρίσκονται στην άρρωστη κοινωνία και οι θεραπευτικές κοινότητες ασχολούνται με το αποτέλεσμα τους δηλαδή τον χρήστη των ναρκωτικών. Μέσα από την αλληλεπίδραση που δημιουργείται από την άμεση επαφή απελευθερώνεται ένα θεραπευτικό δυναμικό προς όφελος και των δύο πλευρών.

Τα μέλη συνειδητοποιούν γρήγορα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι διάφορες κοινωνικές ομάδες όπως το πρόβλημα της παθητικότητας, το πρόβλημα των ανέντιμων σχέσεων, το πρόβλημα της μοναξιάς και συνειδητοποιεί ότι η αντιμετώπισή τους είναι και δική τους υπόθεση, αφού τα προβλήματα αυτά είναι αιτίες που τους οδήγησαν στη χρήση των ναρκωτικών. Από την άλλη μεριά οι διάφορες κοινωνικές ομάδες με τις οποίες έρχεται σε επαφή η Παρέμβαση συνειδητοποιούν τις δικές τους ευθύνες, και τις επιπτώσεις που πιθανά να έχει η αδιαφορία τους για δικά τους προβλήματα, αφού οδηγούν μια μερίδα των συνανθρώπων τους προς τη χρήση των ναρκωτικών και το θάνατο.

Πιστεύουμε ότι η νέα θεραπευτική

πρόταση βρίσκεται πιο κοντά στις πραγματικές ανάγκες της εποχής μας. Αξίζει ίσως τον κόπο να επεκταθούμε σ' αυτό το θέμα της δημιουργίας της αλληλεπίδρασης και να αναφερθούμε πιο συγκεκριμένα σε ένα τυπικό παράδειγμα δράσης της εναλλακτικής κοινότητας **παρέμβαση**». Στις ομάδες ειδικού ενδιαφέροντος αναφέρθηκε ο Μπάμπης Πουλόπουλος, υπεύθυνος της κοινότητας.

«Στη Γενική Συνέλευση» είπε «μπαίνουν οι διάφορες προτάσεις για παρεμβάσεις. Αυτό έχει το δικαίωμα να το κάνει οποιοδήποτε μέλος της Παρέμβασης. Μετά την επιλογή κάποιας συγκεκριμένης παρέμβασης τα μέλη προετοιμάζονται γι' αυτήν. Μελετούν τα στοιχεία και τη σχετική βιβλιογραφία. Κάνουν σχεδιασμό αναλύοντας όλα τα δεδομένα οικονομικά, ιστορικά και κοινωνικά ενώ παράλληλα επιλέγουν τους συνεργάτες τους και εκπαιδεύονται έτσι ώστε να μπορούν να επιτελέσουν το έργο τους. Αυτοί οι συνεργάτες είναι σημαντικές φιγούρες γιατί παίζουν το ρόλο του πραγματικού δασκάλου και μπορεί να είναι αρχιτέκτονες, αρχαιολόγοι, πολεοδόμοι δημοσιογράφοι και κάθε άνθρωπος που αποδέχεται τη φιλοσοφία της Παρέμβασης και επιθυμεί να συμμετέχει έμπρακτα στην προσπάθειά της. Τα μέλη έρχονται κατόπιν σε επαφή με την ηγεσία της τοπικής κοινότητας (επίσημη και ανεπίσημη) και συμφωνούν να κάνουν ένα έργο κοινωνικής προσφοράς. Μετά από μια πρώτη περίοδο επιφυλακτικότητας και καχυποψίας οι κάτοικοι της τοπικής κοινότητας αφού δουν να υλοποιείται το έργο αρχίζουν και πλησιάζουν τα μέλη. Αρχίζουν σιγά σιγά να βγαίνουν από την απομόνωση και να συμμετέχουν στο έργο που τους αφορά. Έτσι αρχίζουν και αναπτύσσονται σχέσεις εμπιστοσύνης συνεργασίας φιλίας και ακόμη κάτι πιο σημαντικό πολλές φορές οι κάτοικοι βρίσκονται για πρώτη φορά μεταξύ τους.

Από την άλλη μεριά τα μέλη της θεραπευτικής κοινότητας συνειδητοποιούν ότι η αντίθεσή τους με την κοινωνία μπορεί να εκφραστεί δημιουργικά και όχι αυτοκαταστροφικά όπως γινόταν μέχρι τώρα. Υπάρχουν και άλλοι άνθρωποι που βεβαιώνουν τα ίδια προβλήματα. Ότι οι αξίες της θεραπευτικής κοινότητας δεν αποτελούν προνόμιό τους αλλά είναι κοινές. Ότι μπορούν να δουλεύουν τα ιδιαίτερα προβλήματά τους ενώ ταυτόχρονα να είναι ενεργοί πολίτες. Και τέλος κάνουν κάτι πιο σημαντικό από το να αλλάζουν μόνο τον εαυτό τους: Αισθάνονται ότι ανήκουν σε ένα σύνολο, και σαν αναπόσπαστα κομμάτια αυτού του συνόλου προσπαθούν να επιδράσουν προς την κατεύθυνση της αλλαγής».

Ν.Χ.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

εκδόσεις

ΚΕΔΡΟΣ

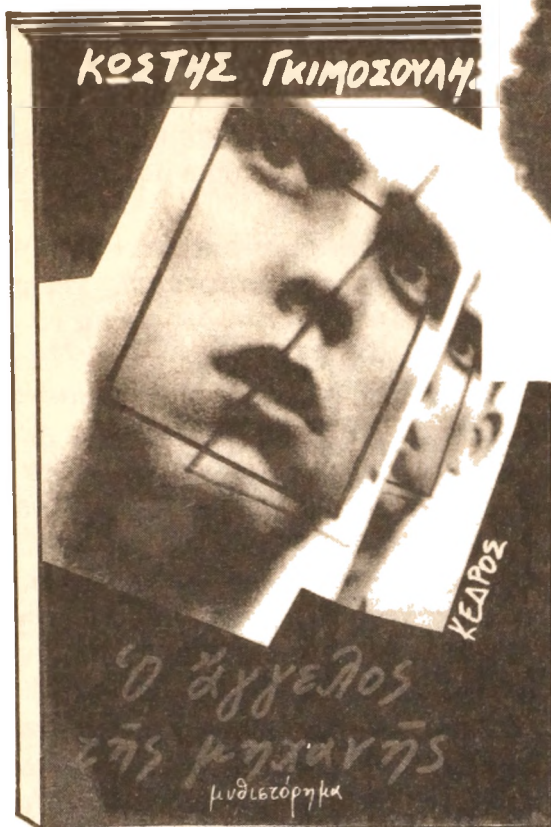
Γ. Γενναδίου 3 - τηλ. 36.02.007

ΚΩΣΤΗΣ ΓΚΙΜΟΣΟΥΛΗΣ

«Ο άγγελος της μηχανής»

ΑΛΕΞ. ΚΟΣΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Τα δύο φορέματα

ΣΠΥΡΟΣ ΠΛΑΣΚΟΒΙΤΗΣ

Η κυρία της βιτρίνας

ΑΡΗΣ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

Ο τρόμος του κενού

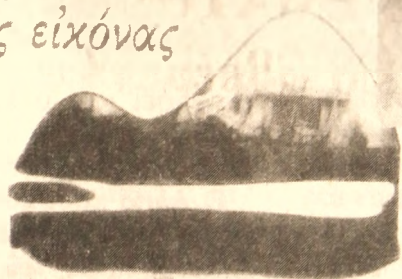
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

εκδόσεις
ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 - τηλ. 36.02.007

ΜΑΡΩ ΔΟΥΚΑ

Εἰς τὸν πάτο
τῆς εἰκόνας

ΚΕΔΡΟΣ

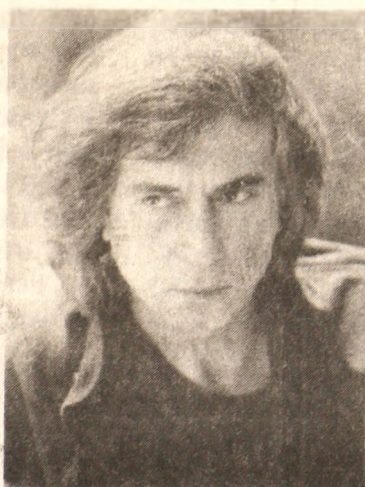

ΜΑΡΩ ΔΟΥΚΑ

Εἰς τὸν πάτο τῆς εἰκόνας

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ
Ο Εχθρός του ποιητή

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Ο ΕΧΘΡΟΣ
ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ

ΚΕΔΡΟΣ

**ΝΙΚΟΣ
ΜΠΑΚΟΛΑΣ**

ΚΑΤΑΠΑΤΗΣΗ

Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΩΝ ΝΕΟΤΕΡΩΝ ΚΛΩΝΙΚΩΝ

Μεταφράστηκε

ΚΕΔΡΟΣ

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ
Καταπάτηση

Δημοτικές, καλλιτέχνες, πολιτισμός

Ένα από τα ντεσού των δημοτικών εκλογών ήταν η διακόσμηση των ψηφοδελτίων, αλλά και των εκδηλώσεων των μεγαλύτερων συνδυασμών με καλλιτέχνες. Οι συνθέτες και οι τραγουδιστές, «στην πρώτη γραμμή του ...αγώνα», έσπευσαν να δανείσουν κάτι από την αίγλη τους και τη δημοτικότητα τους στη στείρα, τηλεοπτικών προδιαγραφών και κενής συνθηματολογίας, εκλογική αναμέτρηση. Άλλοι πάλι, δήλωσαν στήριξη με διακηρύξεις συμπαράστασης.

Το γεγονός ίσως να μην προκαλούσε ιδιαίτερη εντύπωση —στο κάτω κάτω οι εκλογικές αναμετρήσεις, τα τελευταία χρόνια, πάντα έδιναν μεγάλη βάση στο στοιχείο του εντυπωσιασμού.

Εκείνο που μας εκπλήσει είναι ότι, όλοι αυτοί που περιφέρουν από συνδυασμού εις συνδυασμόν την όποια επωνυμία τους, συναινούν στην υποβάθμιση της ζωής μας. Που προαναγγέλλεται πανηγυρικά, μαζί με το αλαλούμ των δηλώσεων των επικεφαλής κάθε ψηφοδελτίου. Αλίμονο, την υποβάθμιση του περιβάλλοντος της πόλης, δεν μπορούν να διασκεδάσουν αμφιβολής αποτελεσματικότητας εξαγγελίες περί μετατροπής της Αθήνας σε αρχαιολογικο-πολιτιστικό πάρκο (!), είτε περί λειτουργίας διεθνών κέντρων σπουδών ελληνισμού και ορθοδοξίας (εξαγγελίες Τρίτση), ούτε μεγαλοϊδεατικές υποσχέσεις περί μετατροπής της Αθήνας σε μητρόπολη του πολιτισμού (!) όπου ο δήμος θα φροντίσει για όλα τα κενά στον τομέα της διοργάνωσης πολιτισμικών εστιών, εκθεσιακών χώρων, μέχρι και σχολής κινηματογράφου (εξαγγελίες Μελίνας). Εφτά χρόνια διακυβέρνησης της χώρας από το ΠΑΣΟΚ, εφτά χρόνια στο υπουργείο Πολιτισμού, η κ. Μερκούρη δεν κατάφερε να υλοποιήσει την ειλημμένη υποτίθεται κρατική απόφαση για δημιουργία κρατικής σχολής κινηματογράφου, τώρα ρίχνει την κροτίδα περί δημιουργίας αντιστοιχίας δημοτικής...

Τακτική παρέλκυσης; Σκέτη απάτη; Μα τότε, ποιοι εκτός από τους καλλιτέχνες, έπρεπε, αντί να τρέξουν να συνταχθούν παρατρεχάμενοι των ψηφοδελτίων να την επισημάνουν και να την καταδικάσουν; Τι στο καλό, ευνουχίστηκαν κι οι τελευταίοι άνθρωποι από τους οποίους θα περίμενε κανείς έναν λόγο ειλικρινούς γενναιότητας;

Και εν πάση περιπτώσει: τώρα μετά το πέρας της αναμέτρησης θα φροντίσουν με τον ίδιο ζήλο για την υλοποίηση προγραμμάτων και υποσχέσεων; Η πρόκληση είναι ανοιχτή για όλους...

Υ.Γ. Όχι μόνο καλλιτέχνες αλλά και δημοσιογράφοι ετίμησαν με τη συμμετοχή τους το θέατρο που παίχτηκε στο όνομα της αυτοδιοίκησης. Είπαμε, να κρατάμε τον κάλαμον παιδιά, όχι να τον ...ιππεύουμε.

Άλβαρ Αάλτο, η γοητεία της αρχιτεκτονικής

Με την ευκαιρία της οργάνωσης στην Εθνική Πινακοθήκη της έκθεσης του έργου του μεγάλου Φινλανδού αρχιτέκτονα Alvar Aalto¹, παρουσιάστηκαν από άλλες στήλες το έργο του και τα βιογραφικά του στοιχεία.

Ποια όμως είναι τα χαρακτηριστικά του έργου του και ποια η αξία του;

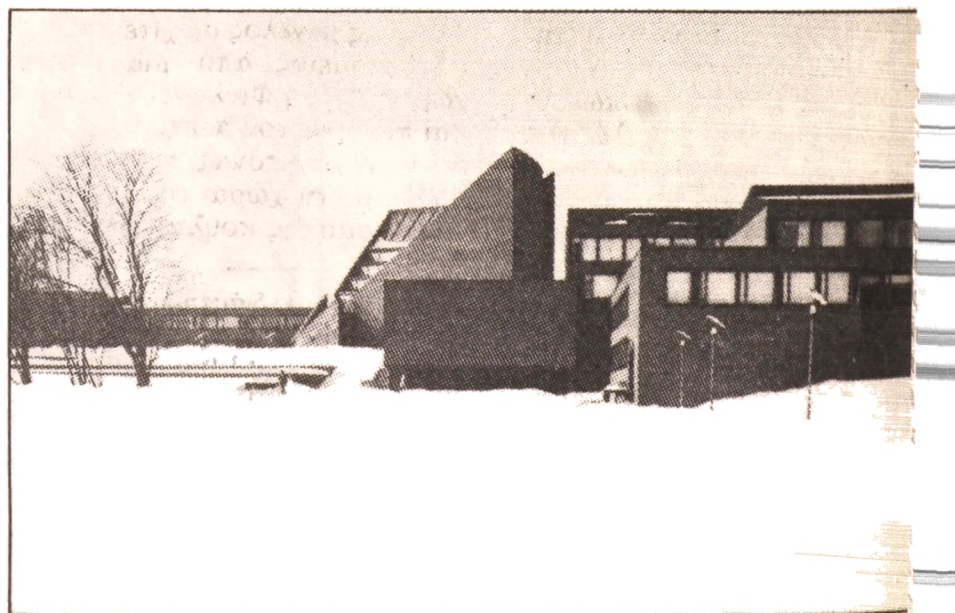
Ο Alvar Aalto χαρακτηρίζεται από όλους μεγάλος, αλλά από πολλούς ανιγματικός. Κι αυτό, όχι για κανένα λόγο που αφορά την προσωπικότητά του, αλλά γιατί το έργο του παρουσιάζει για τους ιστορικούς της αρχιτεκτονικής, δυσκολίες ταξινόμησης. Ο Aalto δεν κατηγοριοποιείται εύκολα, κανένας «-ισμός» δεν μπορεί να κλείσει το έργο του σε ένα κουτάκι. Είναι βέβαια αρχιτέκτων του μοντέρνου κινήματος —αν και ακόμα κι αυτό του το έχουν αμφισβητήσει ορισμένοι— και η δουλειά του δείχνει μια πορεία από ένα ριζοσπαστικό «κλασικισμό σκανδιναβικού στυλ στις φονξιοναλιστικές αρχές του μοντερνισμού, στον οποίο ανήκουν όλοι οι μεγάλοι του αιώνα μας. Αλλά είναι ένας μεγάλος που, αν και το έργο του έχει χαρακτήρα, δηλ. διακρίνεται, ούτε αντιγράφεται εύκολα, ούτε δημιουργήσε σχολή, όπως δημιουργήσαν σχολή ο Le Cor-

busier και ο Mies van der Rohe. Κι αυτό γιατί το έργο του δεν χαρακτηρίζεται τόσο από μια σειρά συντακτικών κανόνων, που καθοδηγούν τον αρχιτέκτονα (όπως λ.χ. το Modulor του Le Corbusier) και που με αυτούς μπορεί να σχεδιάσει ένα κτίριο που αυτόματα θα έχει την ετικέτα του μοντέρνου. Αλλά μάλλον χαρακτηρίζεται, από ένα πνεύμα αμέσως αναγνωρίσιμο, αλλά δύσκολο να ταξινομηθεί.

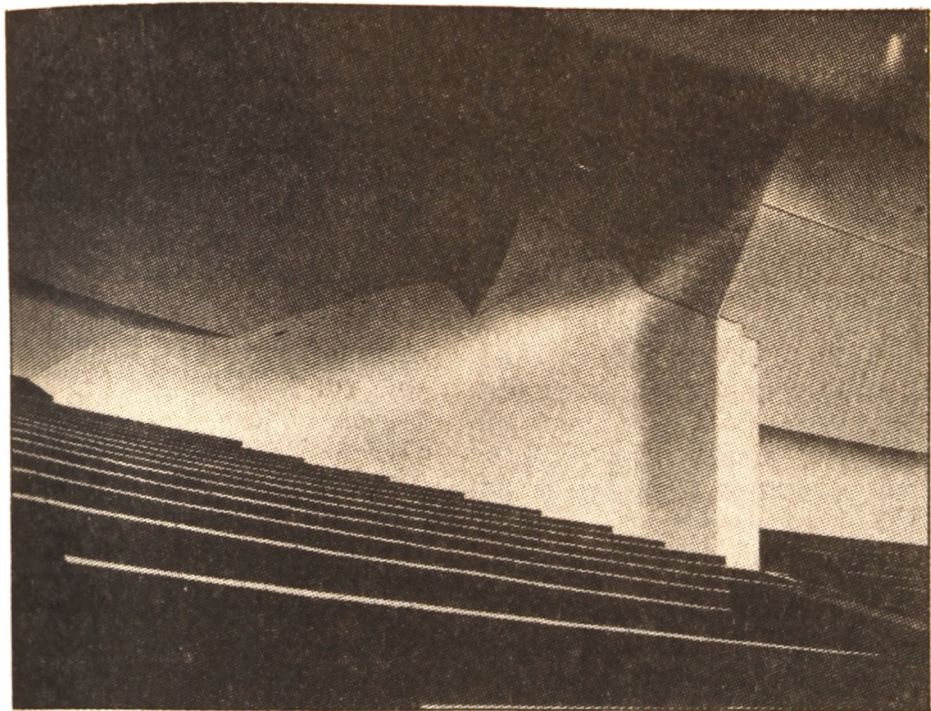
Ποιο είναι αυτό το πνεύμα; Απαντήσεις δόθηκαν διάφορες². Δεν θα μπω όμως στο πεδίο των βαθυστόχαστων υποθέσεων που προτάθηκαν ως ερμηνεία του έργου του Aalto. Πιστεύω ότι υπάρχει μια άλλη πιο άμεση πρόσβαση στο έργο του, που θα κατανοήσει και ο λιγότερο εξοικειωμένος με τα αρχιτεκτονικά θέματα αναγνώστης.

Ο Aalto προσπάθησε σε κάθε έργο του να εμπνέεται από τις ιδιαιτερότητες του προγράμματος και κυρίως του τόπου, του οικοπέδου. Αντιδρά πιο ευαίσθητα στα δέντρα, στους βράχους ή στις λίμνες του φινλανδικού τοπίου, σέβεται τους φυσικούς νόμους και αντιμετωπίζει το τρίπτυχο φύση - άνθρωπος - κτίσμα με μια στο έπακρο οδυμένη σκανδιναβική οικολογική αντίληψη.

Ο Aalto μοιάζει να επινοεί κάθε φορά εκεί που άλλοι αρκούνται στην επανάληψη αυστηρών κανόνων και αρχών κι ακόμα στη χρήση ενός τυποποιημένου αρχιτεκτονικού λεξιλογίου. Επομένως η φαντασία του και η ευαισθησία του είναι πιο ζωντανές, ελεύθερες και ακοίμητες, δηλαδή πιο δημιουργικές. Αυτό δεν σημαίνει, ότι αφήνεται σε μια αχαλίνωτη δημιουργία, ρομαντικού στυλ, χωρίς αρχές και κανόνες. Αρχές ασφαλώς υπάρχουν. Υπάρχουν ακόμα κι ορισμένα μοτίβα ή θέματα, που επαναλαμβάνονται, όπως το σχήμα της βεντάλιας, που ακολουθεί σε πολλά του κτίρια η διάταξη κατά κανόνα ομοιω-

Άλβαρ Αάλτο: Ινστιτούτο Τεχνολογίας στο Ouluniemi, 1966

Κέντρο Πολιτισμού του Ελσίνκι, 1955-58 εσωτερικό της μεγάλης αίθουσας.

2. Η θεωρητικά πιο ολοκληρωμένη από τις πρόσφατες, είναι η γνωστή μονογραφία για τον Aalto από τον Δημ. Πορφύριο, (εκδόσεις Academy, Λονδίνο 1978), όπου για την ερμηνεία της συνθετικής μεθόδου του Aalto χρησιμοποιείται ο όρος *ετεροτοπία* (σε αντίθεση με την *ομοτοπία*), που σημαίνει την διάταξη στον χώρο διακεκριμένων ανεξάρτητων ενοτήτων, που αισθητικά συνέχονται χωρίς μόνο στην χωρική τους γειτνίαση.

Αριστείδης Γ. Ρωμανός

Διασκευή περιβλήματος

Σε κτίριο σε σημαντική διασταύρωση της Αθήνας (Κηφισίας και Κατεχάκη) που έμεινε ημιτελές, οι περαστικοί μπορεί χαζεύοντας (και υπάρχει αρκετό ψωμί) να προσέξουν τις ταμπέλες που στολίζουν το γιαπί. Κάτω από το πρώτο όνομα αρχιτέκτονα, θα ανακαλύψουν τότε την κρυπτική φράση «διασκευή περιβλήματος...» και ακολουθεί το όνομα δεύτερου αρχιτέκτονα.

Μια και το φαινόμενο δεν είναι άγνωστο, αλλά, παρόλα αυτά δεν τυχαίνει να συναντά κανείς μια τέτοια αποκάλυψη ρόλων τόσο συχνά, ίσως αξίζει να το σχολιάσουμε. Ένας δεύτερος λόγος που μας κάνει να ασχοληθούμε είναι το είδος της αρχιτεκτονικής που κυοφορείται στο συγκεκριμένο κτίσμα, που όπως είπαμε δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί, αλλά σίγουρα δείχνει το «πού το πάει».

Είπαμε πως το να πάρει κάποιος «γνωστός» το σχέδιο ενός λιγότερο «γνωστού» συναδέλφου και να το μετατρέψει επί το εμπορικότερο, είναι γνώριμη υπόθεση. Μοιραίο, ίσως, επακόλουθο μιας «τέχνης» που δεν ήταν ποτέ μόνο τέχνη, η «επιτυχία» της αρχιτεκτονικής κρίνεται με βάση το ποιος τη σχεδιάζει: είναι «όνομα» ή όχι; Οι άσημοι καταδικάζονται εσαεί στην αφάνεια και εμπίπτουν στη λεγόμενη «λαϊκή» αρχιτεκτονική, ενώ οι επώνυμοι μπαίνουν στα βιβλία.

Ως εδώ καμιά αντίρρηση (πού υπάρχει ισότητα για να ισχύσει και στην αρχιτεκτονική;). Άρα, το ενοχλητικό δεν είναι το γεγονός καθαυτό, αλλά η νοοτροπία που πέρασε στην ταμπέλα. Δηλαδή, εκείνο το κομψότατο «διασκευή περιβλήματος», σημαίνει πολλά. Διασκευή σημαίνει τροποποίηση, ώστε κάτι να συμφωνήσει με κάτι ή να μπορεί να γίνει αντιληπτό. Άρα, πώς ο «γνωστός» αρχιτέκτονας τροποποίησε τη φάτσα, ώστε να προσαρμοστεί σε κάποιες τοπικές απαιτήσεις ή ανάγκες. Ποιες όμως να είναι άραγε αυτές; Καθώς χαζεύουμε το «περίβλημα» αδυνατούμε να

εκμαιεύσουμε (με αντίστροφη διαδικασία) τα αίτια και τις αφορμές, όπως θα έλεγε ένας ιστορικός. Μυστήριο λοιπόν η υπόθεση.

Διασκευή σημαίνει επίσης πως κάνω κάτι πιο ευκολοχώνευτο. Άρα, πώς ο «γνωστός» έδωσε ένα χαρακτήρα οικειότητας στο έργο, αφαιρώντας τα τυχόν περιττά στοιχεία. Αφαίρεσε όμως ή πρόσθεσε, ή για να το πούμε και εμείς εξίσου κομπάζω: πώς μπορεί να περιορίστηκε μόνο στο περίβλημα, όταν και μόνο το περίγραμμα της κάτοψης (αυτό βλέπουμε απ' έξω) είναι στενά δεμένο με τα διάφορα «περιεργα» που συμβαίνουν στη «διασκευή»;

Δεν θα θέλαμε να παρεξηγηθούμε πως τάχα πάμψυχους κάνουμε αρχιτεκτονική με ερισιμία και να σταματήσουμε την τήγαια έκφραση της ψυχής ή του άλλου. Ούτε πως τάχα «στηλιτεύουμε» μια διαδομένη πρακτική. Το πρόβλημα είναι αλλού: στην προβολή της πράξης της «διασκευής» με το συγκεκριμένο τρόπο (στην ταμπέλα και στο ίδιο το γιαπί), λες και είναι κάτι αξιο γενικής εκτίμησης. Ε, όχι κι έτσι!

Δημήτρης Φιλίππιδης

Ένας νεότατος «Αρχαίος», ένας Γέρος νέος

Η εικαστική περίοδος 1990-91 ξεκινάει κιόλας με αρκετές εκθέσεις —δύο όμως ξεχωρίζουν, στα δύο άκρα του ηλικιακού φάσματος, Ζογγολόπουλος (γ. 1903), Γέρος (γ. 1955).

8 γλυπτά του Γιώργου Ζογγολόπουλου, Γκαλερί Μπερνιέ ως 3.ΧΙ.

Οι ομπρέλες μέσα στη βροχή του Ζογγολόπουλου είναι ζωγραφιές μέσα στο χώρο με λεπτές ατσαλένιες βέργες, φακούς και μεταλλικό πλέγμα, κι έχουν τη λιτή χάρη, τη συνοπτική, συμπυκνωμένη έκφραση γιαπωνέζικης ξυλογραφίας. Κλείνουν μέσα τους δυνατότητες να γίνουν μνημειώδεις γλυπτικές συνθέσεις για το υπαι-

χώρων (διαμερισμάτων, αναγνωστηρίων σε βιβλιοθήκες, αιθουσών διαλέξεων). Η διαφορά του από τους άλλους μεγάλους είναι ότι το δικό του αρχιτεκτονικό συντακτικό είναι ένα σύστημα πιο ανοιχτό, οι κανόνες όχι τόσο αυστηροί. Και καθώς η έμπνευσή του μοιάζει διαρκώς σε εγρήγορση, τολμά να παρεκκλίνει από τους ίδιους τους κανόνες του εκπλήσσοντάς μας με αναπάντεχα αρχιτεκτονικά «επεισόδια», που με τη σειρά τους κρατούν και τη δική μας φαντασία και απόλαυση σε εγρήγορση. Μ' αυτόν τον τρόπο το έργο του Aalto επιδρά επάνω μας βιωματικά, όχι εγκεφαλικά.

Εκείνο που μένει τελικά από το έργο του είναι η γεύση της γοητείας. Μιας γοητείας σχεδόν αισθησιακής, που δεν φιλτράρεται από το νου. Ο Α. μας γοητεύει με την γεωμετρία του χώρου, όχι επειδή ανακαλύπτουμε σ' αυτόν την ενσωμάτωση ορισμένων μαθηματικών απόκρυφων σχέσεων, ούτε επειδή μας υποβάλλει καμιά μνημειακότητα ή ιστορικότητα, αλλά επειδή μας παρασύρει με τις τεράστιες και μαλακές καμπύλες των τοίχων του και τις περίπλοκα πλαστικές ψευδοροφές των αιθουσών συναυλιών του. Δεν μας καταπλήσει με την τολμηρότητα και το μεγαλείο των τεχνολογικών δυνατοτήτων (όπως το σημερινό High-Tech), αλλά μας γοητεύει με την λειτουργική επιλογή και τον αρμονικό συνδυασμό των οικοδομικών υλικών (κυρίως τούβλο, ξύλο, σοβά, μέταλλο, γυαλί) και με τις άψογες τεχνολογικά και αισθητικά, οικοδομικές του λεπτομέρειες. Μας γοητεύει με τα χρώματα και τον φωτισμό του, φυσικό και τεχνητό που διακρίνεται για την ποιότητά του.

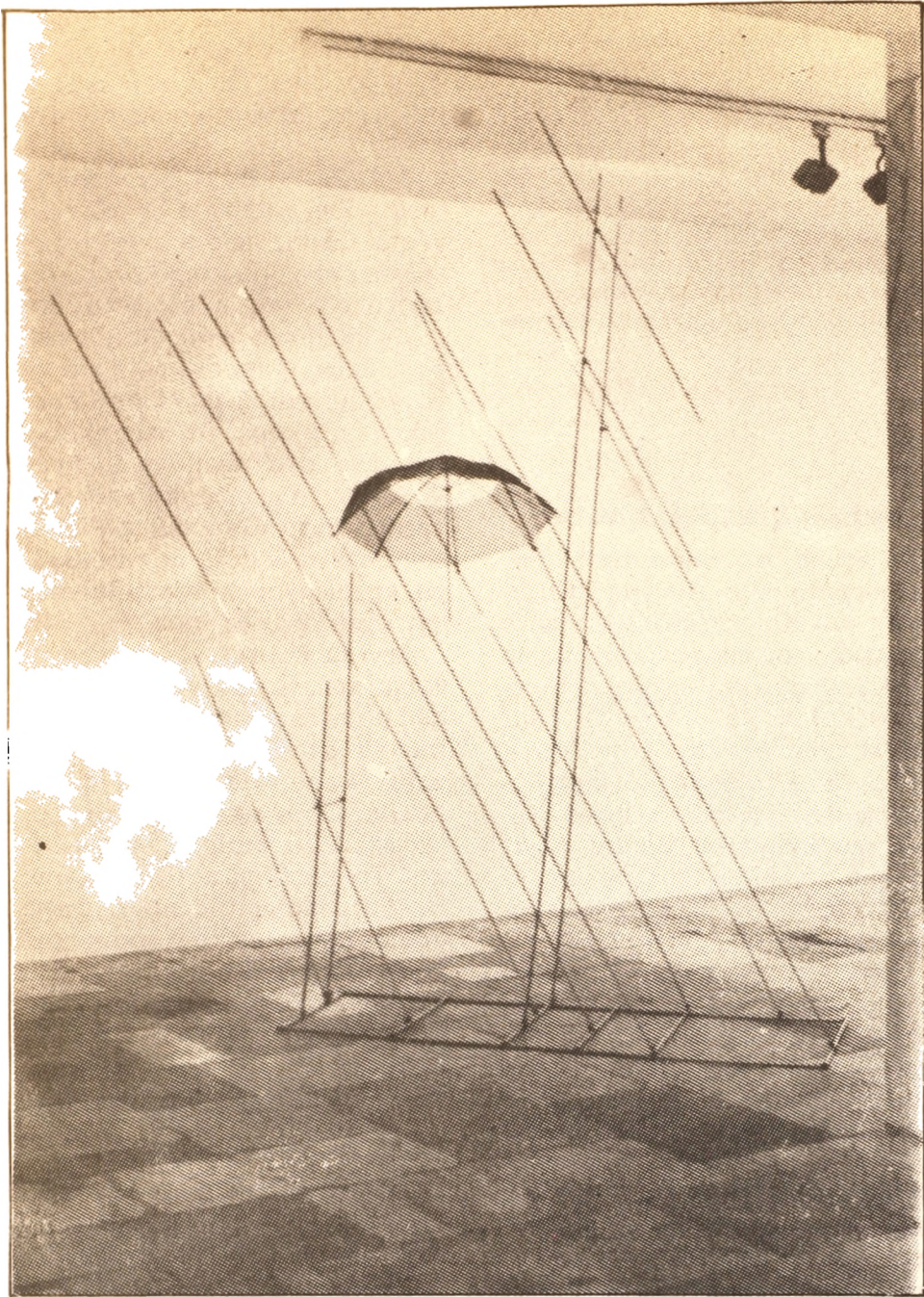
Ως αρχιτέκτων πάντα θα θαυμάζω την βίλα στο Poissy του Le Corbusier, για να ζήσω όμως θα

διάλεγα, αν μου προσφερόταν επιλογή, τη βίλα Mairea του Aalto.

Δεν μπορεί κανείς να μη θαυμάσει την καθολικότητα της δράσης του Aalto: εμπνευσμένος δημιουργός, τέλειος γνώστης της τεχνολογίας και των υλικών, φιλοσοφημένος και ευαίσθητος παρατηρητής των κοινωνικών φαινομένων και της θέσης του ανθρώπου στη φύση και στον κόσμο. Ένας αρχιτέκτων που —μέσα από μια μακρά πορεία συνεχών αναζητήσεων— αντιμετώπισε την αρχιτεκτονική πάντα από μια σταθερή σκοπιά, τη σκοπιά ενός ανθρωπισμού, όχι με την έννοια ενός φιλοσοφικού ρεύματος, αλλά με την έννοια μιας φροντίδας για τον άνθρωπο, τον χρήστη των κτιρίων του. Ενός ανθρωπισμού που λειτουργήσε ως χαλιναγωγήση ή απάλυνση και του ακραίου ρασιοναλισμού και φονξιοναλισμού και της τεχνοκρατίας που κυριάρχησαν στην παραγωγή του κτισμένου περιβάλλοντος στον αιώνα μας. Η αξία και το δίδαγμα μιας τέτοιας θεώρησης της αρχιτεκτονικής είναι πάντα επίκαιρα και ιδιαίτερα περιζήτητα σήμερα.

Κι ένα μικρό δίδαγμα ειδικά για μας τους Έλληνες: ο Aalto ήταν ένας μεγάλος αρχιτέκτονας προερχόμενος από μια μικρή χώρα: Όσο η Φινλανδία τιμήσε και πρόβαλε τον Aalto, άλλο τόσο ο αρχιτέκτονας τιμήσε και πρόβαλε τη χώρα του σε όλο τον κόσμο της κουλτούρας.

1. Η έκθεση σχεδιάστηκε και πραγματοποιήθηκε από το Μουσείο Φινλανδικής Αρχιτεκτονικής στο Ελσίνκι, που ιδρύθηκε το 1956, όταν πρόεδρος του Συλλόγου Φινλανδών Αρχιτεκτόνων ήταν ο ίδιος ο Aalto. Η παρουσίαση της περιοδεύουσας αυτής έκθεσης στην χώρα μας οφείλεται στις προσπάθειες του Συλλόγου Ελλήνων Αρχιτεκτόνων και στη χρηματοδότηση του ΥΠΠΟ.

Γ. Ζογγολόπουλος: «Ομπρέλα», 1990. Σύρμα, ατσάλι (290 x 250 x 60 cm)

θρο, κι αν είναι φτιαγμένες εδώ στην κλίμακα εσωτερικού χώρου. Το ίδιο με δυο γλυπτά - κατασκευές από νερό και ανοξείδωτο ατσάλι. Βρίσκονται μέσα στη θαυμαστή συνέπεια της δημιουργίας του Ζογγολόπουλου που, από 15 χρόνια αξιοποιεί το ειδικό αυτό ατσάλι, τους μεγεθυντικούς φακούς, και το νερό στο έργο του.

Η χάση ή κομψότητα, ένταση του ανθρώπινου μνημειώδους, εξακολουθεί να χαρακτηρίζει την παραγωγή του μαζί με την gana sciuntia, μια χαρούμενη, νεανική πνοή που επενδύει το κάθε έργο του. Όλα καταγεγραμμένα από τον ίδιο, με ένα εξαιρετικό μηχανικών μέσων, συνδυάζουν το άμεμπτο τελείωμα της μηχανής, με τη ζωντάνια της ανθρώπινης επέμβασης του χειριστή. Το μνημειώδες εκείνο που παρατηρείται τόσες φορές δεν πραγματοποιείται συχνά. Τελευταία στο Γοργοπόταμο και στην Πλατεία Κλαυθμώνος, το υλοποιεί σε λεπτομερή σχέδια και μακέτες έτοιμες για εκτέλεση που βραβεύθηκαν από τις επιτροπές όπως ταίριαζε, αλλά δεν εκτελέστηκαν από τις αρχές που έπασχαν (τα έργα) από τη μνημειώδη, απλότητα και φαντασία,

που φόβιζε τους συνηθισμένους στις εύκολες κοινοτοπίες και στην ευπρόσιτη μετριότητα. Έτσι έχουμε κληρονομήσει οι Αθηναίοι ένα τρισάθλιο κατασκεύασμα στην Κλαυθμώνος, και μένει πάντα η Εθνική Αντίσταση δίχως μνημείο.

Η υπόμνηση, με τις δυο αυτές περιπτώσεις, της παιδευσιακής αναπηρίας του υπεύθυνου πολιτικού τομέα της ελληνικής κοινωνίας, δεν μας ήλθε μόνο βλέποντας τα νέα έργα του Ζογγολόπουλου, αλλά και ακούγοντας, την αφήγηση της υπεύθυνης της Γκαλερί Μπερνιέ, Μαρίας Ηλιάδη, των τριών τουλάχιστον προσπαθειών της για να αποκτήσει η Αθήνα ένα χώρο παρουσίασης της σύγχρονης τέχνης, το 1979, με τον «Τεχνόχωρο» της Πατησίων, αργότερα με το εργοστάσιο Πουλόπουλου, για το οποίο μάλιστα έχουν εκπονηθεί σχέδια από ειδικό αρχιτέκτονα, και τέλος το εργοστάσιο Σικιανίδη της Πειραιώς.

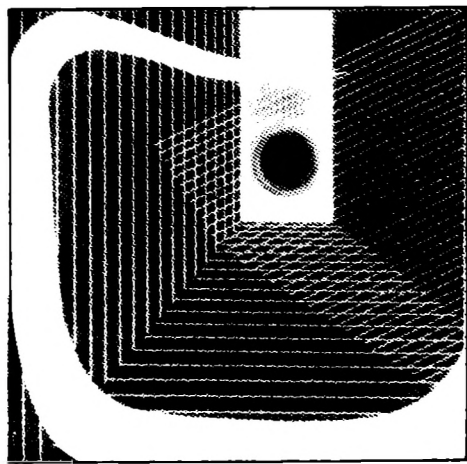
Όλες προσκρούσαν όχι σε αντίπαλα συμφέροντα, αλλά στην ασύγγνωστη αδιαφορία των αρχών στις οποίες ανήκουν οι χώροι, οι οποίες τους έχουν εγκαταλείψει. Έτσι, εξακολουθεί η σύγχρονη τέχνη στην Ελ-

λάδα δίχως εστία και στέγη. Ευτυχώς που έχουμε τα αγάλματα του Ζογγολόπουλου για να μας αγγίζουν.

★ ★ ★

Μετά την επαφή με τέτοια έργα, η προσέγγιση σε έργα άλλων, νεότερων καλλιτεχνών, κινδυνεύει να καταλήξει σε ανώμαλη προσγγείωση. Ωστόσο, η συνάντηση με το έργο του Βασίλη Γέρου στην πρώτη ατομική του στο «Δεσμό», ως 31.Χ, ήταν ευχάριστη έκπληξη. Τα έργα ανανεώνουν πρωτότυπα —100 χρόνια από την γέννηση του Ναούμ Γκαμπό— τη σύγχρονη γεωμετρική (και λίγο οπτική) τέχνη, που ξεπερνάει τα ελληνικά εικαστικά σύνορα.

Με την ευρηματική χρήση λαμπτήρων φθορισμού και ακτίνων λέιζερ πάνω σε χαραγμένες με τα εργαλεία και τη σιγουριά του χαρακτήρα επάλληλες

Β. Γέρος: «Χωρίς τίτλο», 1990. Ξύλο, πλεξιγκλάς, λέιζερ (100 x 100 cm)

πλάκες πλεξιγκλάς, ο Γέρος κατορθώνει συνθέσεις γραμμικά δομημένων γεωμετρικών στερεών που, με τις φυγές και τις προβολές τους, κινούν ένα τοπίο ολότελα αφηρημένο. Δεν πρόκειται για στεγνά γυμνάσματα προοπτικής. Αναδίνουν μια φωτεινή, σιωπηλή γαλήνη. Ο Γέρος μοιράζεται με το Ζογγολόπουλο το μεράκι για άμεμπτη εκτέλεση, με τα ίδια του τα χέρια, των έργων του.

Αθήνα, 12.Χ.90

Αλέξανδρος Ξύδης

● Έκθεση με τίτλο «Κυκλαδικός Πολιτισμός - Ζωή και Τέχνη στη Νάξο κατά την 3η π.Χ. χιλιετία» εγκαινιάζεται τη Δευτέρα 22 Οκτωβρίου ώρα 7.30 μ.μ. από τον υπουργό Πολιτισμού κ. Τζαννή Τζαννετάκη με αντιπροσωπευτικά δείγματα του Κυκλαδικού Πολιτισμού, που προέρχονται από την μεγάλωση των Κυκλάδων. Στην έκθεση έχουν συγκεντρωθεί αντικείμενα από τις παλιές καθώς και από τις νεότερες ανασκαφές στην Νάξο. Τα εκθέματα επέλεξε πενταμελής επιστημονική επιτροπή από τα Μουσεία: Εθνικό Αθηνών, Νάξου και Απειράνθου.

Τηλε
όραση

Ελληνική Τηλεόραση: Ξανά ώρα μηδέν;

...Στη χώρα μας αυτό που ίσως θέλουν οι έχοντες την εξουσία, δεν είναι ελεύθερη, ανεξάρτητη κρατική τηλεόραση αλλά: Κομματική όταν είμαστε μόνοι, πολυκομματική όταν βρισκόμαστε όλοι μαζί... (π.χ. στην αντιπολίτευση: σημ. δική μου)

Τα παραπάνω είναι από το βιβλίο του Ριχάρδου Σωμερίτη «ΞΕΝΟΦΕΡΤΟΣ», που αναφέρεται στις εμπειρίες του από την ΕΡΤ όπου ήταν διευθυντής ειδήσεων στην περίοδο Ιούλιος - Νοέμβριος 1989.

Ο Ριχάρδος Σωμερίτης ήρθ στην Ελλάδα με την παραίνεση του ίδιου του κ. Μητσοτάκη, κο με διαβεβαιώσεις ότι η εξουσία θα τον άφηνε ελεύθερο να εργαστεί σε επαγγελματική βάση. Δεν πέρασαν όμως ούτε πέντε μήνες και ο κ. Σωμερίτης πήρ ξανά το δρόμο για το Παρίσι.

Ο Μανωλιός και τα ρούχα του

Αφού το ΠΑΣΟΚ σαν αντιπολίτευση καυτηρίαζε, και πολύ σωστά, τα περί της «ανεκδιήγιτης κρατικής τηλεόρασης», σε κυβέρνηση ανέλαβε την ευθύνη να διορθώσει τα κακώς κείμενα.

Η απόσταση όμως από τη διακηρύξεις ως την πραγματικότητα είναι τεράστια. Αρκ να διαβάσει κανείς τα παρακάτω που πολύ ωμά έγραψε ο πρώην Πρόεδρος της ΕΡΤ ΑΕ, Αντώνης Κωβαίος στην ΑΥΡΙΑΝ (22.5.1990):

«...Λες και όταν η ΕΡΤ έβγαζε Παπανδρέου και έκοβε Μητσοτάκη ήταν προσωπική επιλογή. Λες και όταν ο Μαρούδας ή Κωστόπουλος έκαναν ό,τι έκαναν, κανείς δεν ήξερε τίποτα...

Τα συμπεράσματα δικά σας. Ο συντάκτης του άρθρου Γιώργος Λογοθέτης είναι πτυχιούχος του Πανεπιστημίου της Στοκχόλμης στο Κοινωνιολογία και τις Πολιτικές Επιστήμες, δημοσιογράφος και παραγωγός στη σουηδική τηλεόραση από το 1975, πρώην Δ/ντής Τηλεόρασης στην ΕΤ3 της Θεσσαλονίκης.

Έγκλημα και τιμωρία

Όλα όμως εδώ πληρώνονται, όπως λέει και ο λαός μας. Έτσι, η εκρηκτική ανάπτυξη των ΜΜΕ παρέσυρε σαν χάρτινους πύργους τα οδοφράγματα των εκάστοτε κρατούντων, που έχουν και την κοινή ευθύνη για την κατάντια της ελληνικής τηλεόρασης. Από τη μια μέρα στην άλλη, αντί να «καταρριπτούμε με πυραύλους τους δορυφόρους», οι τεχνικοί της ΕΡΤ ΑΕ, επί μήνες ασχολούνταν υπερωριακά να δώσουν «πνευματική τροφή» στους Έλληνες μέσω των ξενόφερτων τηλεοπτικών καναλιών.

Ενάντια σε κάθε ίχνος αξιοπρέπειας, και σε δημοκρατικές διαδικασίες, και σε αντίθεση με νομικά καθεστώτα ημεδαπά και ξένα, άρχισαν Δήμοι και ιδιώτες πρώτοι για να τους ακολουθήσει γρήγορα η κρατική ΕΡΤ, να στήνουν τηλεοπτικούς σταθμούς και να μεταδίνουν δορυφορικά προγράμματα σε όλη την Ελλάδα. Αμήχανη η κρατική εξουσία, όχι μόνο δεν μπορούσε να κρατήσει τα προσχήματα και να τηρηθούν οι στοιχειώδεις κανόνες δημοκρατικών διαδικασιών και αποφάσεων αλλά αντίθετα οι εκπρόσωποι της συναγωνίζονταν ο ένας τον άλλο για να παρουσιαστούν στα παράνομα αυτά «τηλεοπτικά» κανάλια προς ίδιο κομματικό όφελος.

Καλύτερη τιμωρία δεν μπορούσαν να υποστούν οι εκπρόσωποι, μόνο που δεν τιμωρούνται μόνο αυτοί, αλλά τα αρνητικά αποτελέσματα αυτής της εξέλιξης θα υποστεί ολόκληρος ο ελληνικός λαός.

* Δήλωση Μαρούδα

Ο ρόλος της τηλεόρασης

Σύμφωνα με το νόμο 1730/87 που διέπει τη λειτουργία της ΕΡΤ ΑΕ, στις γενικές αρχές περί εκπομπών διαβάζουμε:

«Οι ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές διέπονται από τις αρχές:

1. της αντικειμενικότητας, πληρότητας και επικαιρότητας της πληροφόρησης·
2. της πολυφωνίας·
3. της καλής ποιότητας των εκπομπών...».

Εδώ αξίζει να κάνουμε μια σύγκριση διαβάζοντας αντίστοιχες αρχές λειτουργίας της σουηδικής τηλεόρασης.

Γράφει λοιπόν ο σουηδός νομοθέτης:

«Η σουηδική τηλεόραση υποχρεούται να:

1. δίνει ολόπλευρη ενημέρωση ώστε οι πολίτες να παίρνουν θέση σε πολιτικά και πολιτιστικά θέματα·
2. να προκαλεί διάλογο·
3. να ελέγχει υπηρεσίες οργανισμούς και επιχειρήσεις

που επηρεάζουν αποφάσεις που αφορούν τους πολίτες της χώρας...

4. να προωθεί και να ικανοποιεί τις διαφορετικές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα του πληθυσμού, όπως τις ανάγκες των διάφορων ομάδων των αναπήρων...».

Οι υπογραμμίσεις δικές μου.

Ας δούμε από κοντά τις διαφορές:

1. Για τους εργαζόμενους στην σουηδική τηλεόραση είναι υποχρέωση η ολόπλευρη ενημέρωση, ώστε οι πολίτες να παίρνουν θέση σε θέματα που τους αφορούν.

2. Η σουηδική τηλεόραση υποχρεούται να προκαλεί διάλογο.

3. Υποχρεούται επίσης να ελέγχει υπηρεσίες, οργανισμούς και επιχειρήσεις (βλέπε Κοσκωτά κ.ά.) που επηρεάζουν κλπ. κλπ.

Για την ελληνική τηλεόραση όλα αυτά αφήνονται στον πατριωτισμό των δημοσιογράφων, των οποίων οι δυνατότητες είναι ασφυκτικά περιορισμένες.

Ποιος θα καλύψει το κενό

Ποιος λοιπόν θα καλύψει το κενό που υπάρχει στον τομέα της πληροφόρησης και ελέγχου των κέντρων εξουσίας; Θα το καλύψουν η ιδιωτική τηλεόραση και οι ιδιωτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί;

Εδώ αξίζει να σταθούμε λιγάκι, και να δούμε από κοντά το κεφάλαιο ιδιωτική τηλεόραση.

Πέρα από ένα αξιοπρεπές δελτίο ειδήσεων ενός σταθμού, και μερικές αξιόλογες εκπομπές ραδιοφωνικής μορφής σε στούντιο τηλεόρασης, τίποτε άλλο δεν μας δίνει την ελπίδα ότι οι ιδιωτικοί σταθμοί θα μπορέσουν να ανταποκριθούν, ώστε να υλοποιηθούν αρχές τύπου σουηδικής τηλεόρασης που άλλωστε είναι αρχές και των υπόλοιπων τηλεοράσεων της Ευρώπης.

Το φτηνό αγορασμένο πρόγραμμα, οι εύκολες συζητήσεις, η «συμμετοχή» στους διαγωνισμούς κυριαρχούν και φαίνεται πως θα κυριαρχούν στα προγράμματα των ιδιωτικών σταθμών.

Τα αίτια είναι απλά:

1. Οικονομικό κόστος

Ξέρουμε πως ένα καλό ντοκιμαντέρ με τεκμηριωμένη έρευνα χρειάζεται από 6 μήνες έως και ένα χρόνο να πραγματοποιηθεί. Ποιο ιδιωτικό κανάλι θα δώσει τα χρήματα αυτά για 30 έως 60 λεπτών παραγωγή και ποιος δημοσιογράφος θα αφήσει τις άλλες απασχολήσεις του για να αφοσιωθεί αποκλειστικά με την έρευνα και τα τηλεοπτικά γυρίσματα που απαιτούν τέτοιου είδους εκπομπές;

2. Έλλειψη προϋποθέσεων

Ποιο ιδιωτικό κανάλι θα ε-

πενδύσει σε εκπομπές αντικειμενικής πληροφόρησης και ελέγχου κέντρων της εξουσίας όπως επιχειρήσεις και οργανισμοί, όταν η ύπαρξή τους εξαρτάται από τη διαφήμιση των ιδίων των επιχειρήσεων και των οργανισμών! Το κενό λοιπόν όχι μόνο δεν θα καλύπτεται με τη νέα κατάσταση, αλλά και θα διευρύνεται. Η εξουσία αντι να ελέγχεται από την τηλεόραση στήνει η ίδια άμεσα ή έμμεσα νέα κανάλια, μέσω ακόμα και υπουργών της, για να ευλογήσει ακόμα πιο πολύ τα γένια της.

Πολιτικός ρατσισμός

Σε ερώτηση «πώς θα άλλαζε η εικόνα αν έμπαιναν τα ιδιωτικά κανάλια στο προσκήνιο» ο Πάυλος Μπακογιάννης απαντούσε τον Ιούλιο του 1984:

«...Είμαι εναντίον: Πρέπει να ελέγχονται από το σύνολο των κοινωνικών δυνάμεων. Δεν μπορεί τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να αντικατοπτρίζουν ιδιωτικά συμφέροντα» ΕΘΝΟΣ 11.7.1984.

Και ο Μάριος Πλωρίτης στο ΒΗΜΑ της 28.4.1985 συμπληρώνει:

«...Η περιβόητη ισότητα όπου εδράζεται η δημοκρατία, φαλκιδεύεται όχι μόνο όταν δεν ακούγεται η φωνή των άλλων, αλλά και όταν δεν ακούγεται η φωνή όλων των άλλων.

Τηλεοπτική δημοκρατία —και δημοκρατία σκέτη— είναι λόγος κενός όταν δεν μπορούν να ακουστούν και να παρουσιαστούν στο κοινό οι απόψεις όλων, μεγάλων και μικρών, δυνατών και αδυνάτων, ζάμπλουτων και άπλουτων.

Στις δημοκρατίες, όχι μόνο η ελεύθερη έκφραση αλλά και η δυνατότητα να ενημερώνεις ισότιμα την κοινή γνώμη, αποτελεί δικαίωμα για τον καθένα και προνόμιο για κανένα. Αλλά μετατρέπεται σε προνόμιο όταν η χρησιμοποίηση των μέσων επικοινωνίας περιορίζεται μόνο στους κρατούντες ή έστω σε ορισμένους μόνο από τους μη κρατούντες. Τότε χλευάζεται η στοιχειώδης πολιτική ισονομία. Τότε καθιερώνεται ένας άλλος πολιτικός ρατσισμός...».

Ώρα μηδέν:

Βρίσκεται λοιπόν η ελληνική τηλεόραση σε ώρα μηδέν; Και τι μέλλει γενέσθαι; Θα συνεχίσει η

πολιτική εξουσία το σήριαλ των προηγούμενων κυβερνήσεων προχωρώντας ακόμα πιο δυναμικά με το ξεπούλημα ενός καναλιού και την συνεχιζόμενη αποδυνάμωση των υπόλοιπων.

Η με βάση τις μέχρι τώρα οδυνηρές εμπειρίες θα προχωρήσει στην αναδιοργάνωση της ΕΡΤ. Μια αναδιοργάνωση για την οποία σήμερα συμφωνούν και οι εκπρόσωποι των εργαζομένων, σε μια προσπάθεια εκσυγχρονισμού και νέων κατευθύνσεων, που θα δώσουν τη δυνατότητα στην ΕΡΤ να παίξει το ρόλο του Εθνικού Μέσου Ενημέρωσης στα πλαίσια της ενωμένης Ευρώπης;

Στις δημοκρατίες δεν υπάρχουν αδιέξοδα.

Εγώ θα έλεγα πως ούτε στην ΕΡΤ υπάρχουν αδιέξοδα.

Λύσεις υπάρχουν, αρκεί να παρθούν οι αναγκαίες αποφάσεις μέσα από το διάλογο με τους εργαζόμενους, και με βάση τις εμπειρίες που έχουν άλλες τηλεοράσεις στην προσπάθειά τους να αναδιοργανωθούν. Ο ίδιος έζησα από κοντά την αναδιοργάνωση της σουηδικής τηλεόρασης που σε ένα διάστημα δυο περίπου ετών και το προσωπικό μείωσε και συγχρόνως αύξησε την παραγωγικότητα.

Αυτό που σε πολλούς φαινόταν δύσκολο στην αρχή, έγινε πραγματικότητα, μετά από τις

πολιτικές αποφάσεις της σουηδικής Βουλής που υλοποιήθηκαν σε κοινή συνεργασία μεταξύ της διοίκησης και των εκπροσώπων των εργαζομένων.

Μπροστά στον «κίνδυνο» της δορυφορικής τηλεόρασης και των ιδιωτικών καναλιών, η συσπείρωση των εργαζομένων και της διοίκησης έδωσαν τις αναγκαίες λύσεις, ώστε η κρατική, ανεξάρτητη στη θεωρία και πραγματικότητα, σουηδική τηλεόραση, προσαρμόστηκε γρήγορα στις νέες συνθήκες. Θα μου πείτε όμως πως η Ελλάδα δεν είναι Σουηδία και η ΕΡΤ απέχει από το BBC. Με αυτή τη λογική ας κλείσουμε λοιπόν και εμείς τα σύνορά μας και ας ανακηρύξουμε την απομόνωση σε εθνική μας πολιτική. Ας ζήσουμε «ελληνικά» ή αν θέλετε «ΕΡΤικά».

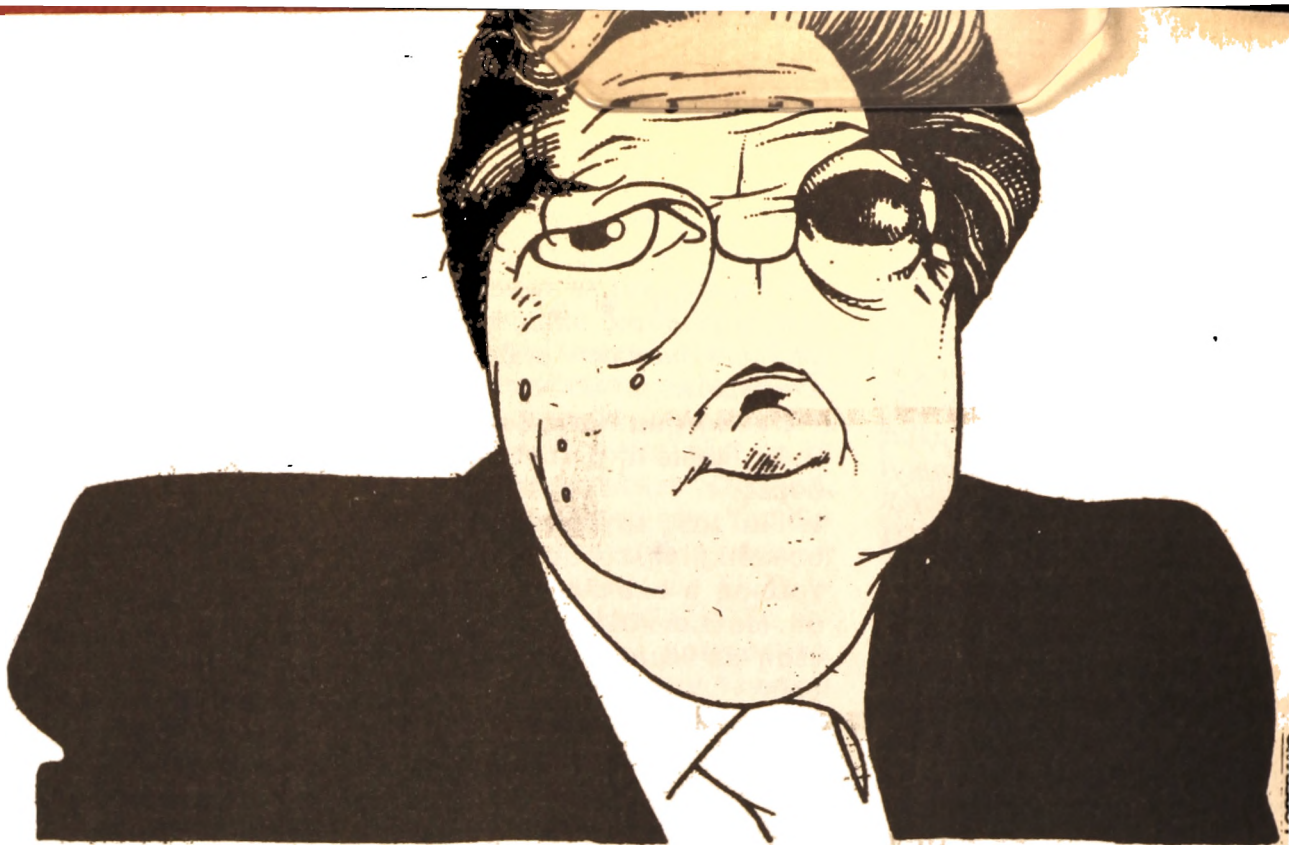
Το μέλλον έτσι κι αλλιώς μας ανήκει.

Γιώργος Λογοθέτης

Οκτάβιο Πας: Νόμπελ Λογοτεχνίας 1990 "Otredad"

Ο Οκτάβιο Πας βραβεύτηκε από την Ακαδημία της Στοκχόλμης για τους «ευρείς ορίζοντες» της ποίησής του, για την «αισθητική εξυπνάδα και τον ανθρωπισμό του» και ακόμη γιατί «στο σύνολο του έργου του (ποίηση - δοκίμιο) εξελίσσεται μια καρποφόρα ένωση πολιτισμών: του προκολομβιανού, των Ισπανών κατακτητών και του δυτικού μοντερνισμού».

Η επιλογή της Σουηδικής Ακαδημίας κατά γενική εκτίμηση θεωρήθηκε εύστοχη, παρ' ότι το έργο του Πας δεν είναι ευρύτερα γνωστό όπως, για παράδειγμα, ήταν εκείνο του Μάρκες (βραβείο Νόμπελ 1982). Στο Μεξικό, μάλιστα, πολλοί θα προτιμούσαν να είχε δοθεί το βραβείο στο άλλο μεγάλο συγγραφέα της χώρας, τον Κάρλος Φουέντες. Όπως και να έχει

το πράγμα «στο πρόσωπο του Οκτάβιο Πας τιμήθηκε και πάλι η λογοτεχνία σε ισπανική γλώσσα», δήλωσε ο περσινός νομπελίστας, ο Ισπανός συγγραφέας Καμίλο Χοσέ Θέλα.

Η επαγρύπνηση, η μοναξιά, η αναζήτηση της χαμένης ταυτότητας, του προκολομβιανού Μεξικανού, δηλαδή, είναι μερικά από τα θέ-

ματα που επαναλαμβάνονται στο έργο του Πας. Και ο Πας, γράφει ο Carlo Bo στην *Corriere della Sera*, «είναι ένας "αιώνιος" Μεξικανός, όπως αιώνιοι ήταν οι μεγάλοι Ισπανοί ποιητές αυτού του αιώνα που εγκατέλειψαν τα σπίτια τους και την πατρίδα τους για την κουλτούρα».

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΕΣΒΗ ΤΟΥ ΜΕΞΙΚΟΥ, ΟΥΓΟ ΓΟΥΤΙΕΡΕΣ ΒΕΓΑ

● Για τον νέο νομπελίστα μας μιλά ο πρεσβευτής του Μεξικού στην Ελλάδα Ούγο Γουτιέρες Βέγα που εκτός από την ιδιότητα του διπλωμάτη είναι πανεπιστημιακός, ποιητής, δημοσιογράφος. Η συνέντευξη έχει ως εξής:

— Ποια η θέση του σύγχρονου Μεξικανού στο έργο του Οκτάβιο Πας; Στο «Λαβύρινθο της Μοναξιάς» κυριαρχεί η φιγούρα του «Πατσούκο». Πρόκειται για ένα μοντέλο Μεξικανού;

— Στο *Λαβύρινθο της Μοναξιάς* ο Πας επιχειρεί μια κοινωνική και ψυχολογική ανάλυση του Μεξικανού. Το ίδιο κάνει και σε ένα μεταγενέστερο έργο του, *Posdata* (1970), που ουσιαστικά είναι μια «αναπροσαρμογή» των βασικών ιδεών του *Λαβύρινθου* στις νέες συνθήκες, κοινωνικές και πολιτικές. Ο *Λαβύρινθος της Μοναξιάς* είναι μια ανάλυση της χριστιανικής (καθολικής) κουλτούρας των κατακτητών του Μεξικού. Ο Πας αναφέρεται στο «βιασμό» μιας συγκεκριμένης ιστορικής εξέλιξης, όχι λόγο των Αζτέκων, αλλά και των άλλων προκολομβιανών φυλών (Μάγια, Μπιστέκας, Κουαστέσκος, κτλ.). Στο Μεξικό αυτό που έχει καταστραφεί είναι ένα μωσαϊκό από κουλτούρες. Και το δυσάρεστο είναι πως δεν έχουμε συνειδητοποιήσει τι ακριβώς έχει καταστραφεί. Ξέρουμε μόνο πως διακόπηκε μια ιστορική εξέλιξη και άρχισε ξαφνικά μια άλλη. Έτσι δημιουργήθηκε ένα είδος «αμυχανίας» και αβεβαιότητας που εκφράστηκε με τα ερωτήματα: Ποιος είμαι; που πάω; κτλ. Κάτι ανάλογο συνέβη και στην Ελλάδα με την Τουρκοκρατία, νομίζω.

Οι «Πατσούκος», τώρα, πέρα από οτιδήποτε άλλο, εκφράζουν ένα τρόπο ζωής, ένα διαφορετικό στυλ. Το ντύσιμό τους (φορούσαν χρωματιστά παπούτσια με ψηλά τακούνια, φαρδιά παντελόνια, χρυσές αλυσίδες κτλ.) αλλά και ο ιδιαίτερος τρόπος ομιλίας τους, εκφράζουν μια «voluntad de estilo» (θέληση του στυλ), μια ιδιαιτερότητα, τέλος πάντων. Το μπλε και το άσπρο χρώμα των ελληνικών νησιών επί Τουρκοκρατίας, αν θέλουμε να κάνουμε μια σύγκριση, μήπως δεν ήταν σημάδι ενός διαφορετικού στυλ, μιας ιδιαιτερότητας;

— Κύριο θέμα στον Πας είναι το «alter ego». Η «Otredad» στα ισπανικά. Ανάλογο προβληματισμό συναντάμε και στον

Ο ΛΟΓΟΣ ΣΤΟΝ ΟΚΤΑΒΙΟ ΠΑΣ

«Είμαι Μεξικανός και στη χώρα μου συμβιώνουν ο προκολομβιανός κόσμος, τα μνημεία, οι θρύλοι και οι μύθοι... Την πρώτη ιδέα υπαρέξης και άλλων πολιτισμών, διαφορετικών από αυτόν της Δύσης, την οφείλω στο Μεξικό, στη χώρα που γεννήθηκα. Εκ γενετής είμαι «άλλος»... Η ποίησή μου, η λογοτεχνική μου κριτική, η ανθρωπολογία, η ιστορία της τέχνης νομίζω πως είναι τα αποτελέσματα της νομαδικής ζωής μου... Οι μύθοι με οδήγησαν στην ανθρωπολογία, αυτή με διαφώτισε πάνω σε κάποιες πλευρές της Ινδίας, η Ινδία με έκανε να σκεφθώ το αρχαίο Μεξικό. Τα ταξίδια μου είναι κυκλικά...».

Από συνέντευξη του Πας στο περιοδικό «Vuelta». Αναδημοσίευση: «La Stampa», 13/10/90.

Ματσάδο. «lo otro no existe» (το άλλο δεν υπάρχει), είχε πει ο Ισπανός συγγραφέας. Αλλά και ο Μπόρχες αναφέρεται με τον τρόπο του στο βιβλίο του «El otro, el mismo», σε αυτή την otredad. Ποιά τελικά, η θέση του Πας στην ισπανόφωνη λογοτεχνία.

— Όχι μόνον ο Ματσάδο και ο Μπόρχες. Ο Χουάν Ραμόν Χιμένεθ, επίσης, λέει σε ένα ποίημά του: «Yo no soy yo / soy otro que va de lado / sin saber lo yo» (εγώ δεν είμαι εγώ / είμαι ο άλλος που βαδίζει δίπλα / δίχως να ξέρω το εγώ). Είναι, πάντως, δύσκολο να κατατάξουμε τον Πας σε ένα συγκεκριμένο χώρο. Επηρεάστηκε από τους σουρεαλιστές (Μπρετόν), τον Λόρκα (προπαντός από το *Ποιητής στη Νέα Υόρκη*), του Πεσσόα, την ινδική φιλοσοφία, γιατί όπως ξέρουμε, ήταν και πρεσβευτής του Μεξικό στις Ινδίες.

— Διαδόθηκε πως οι Μεξικανοί διανοούμενοι θα προτιμούσαν να έπαιρνε Νόμπελ ο Φουέντες. Ορισμένες συντηρητικές έως αντιδραστικές απόψεις του Πας, όπως π.χ. η αρνητική γνώμη του για τους Σαντινίστας της Νικαράγουα, δεν αρέσουν. Εσείς θα προτιμούσατε τον Φουέντες;

— Εγώ, όπως και όλοι οι συγγραφείς της χώρας μου προτιμώ τον ποιητή Πας. Όχι το πολιτικό. Το Νόμπελ είναι του ποιητή, όχι του πολιτικού. Με πολλές απόψεις του Πας δεν συμφωνώ. Πρέπει όμως να παραδεχτώ πως τις εκφράζει με ελιγκρίνεια. Είναι ένα συγγραφέας που θέλει να προκαλεί. Το αντίθετο του Μάρκες που «γράφει γιατί θέλει να αρέσει», όπως ο ίδιος έχει πει.

Δημήτρης Φιλιππής

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΞΕΧΩΡΙΖΟΥΝ

...αλλά αν πεις την αλήθεια να την πεις ως το τέλος

Μια συγκλονιστική μαρτυρία της σύγχρονης σοβιετικής ιστορίας που "κανείς ιστορικός δεν παρέθεσε πληρέστερα όσο ο Ανατόλι Ριμπακόφ" στην τετραλογία του.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΜΠΙΑΤ ΤΟΜΟΣ Α'

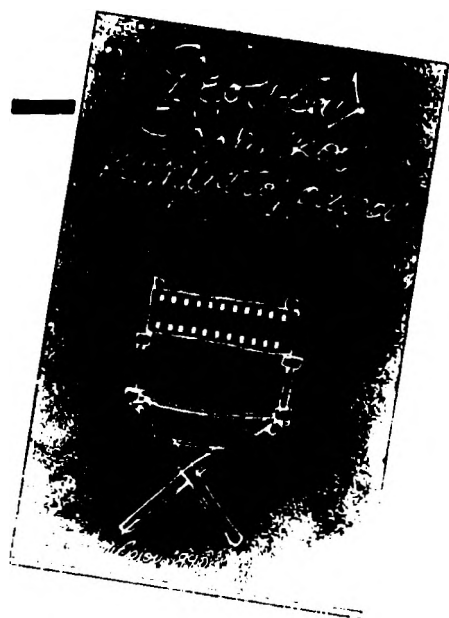
ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΜΠΙΑΤ ΤΟΜΟΣ Β'

ΤΟ '35 ΚΑΙ Τ' ΑΛΛΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ο ΦΟΒΟΣ

εκδόσεις «γνώση»

Ιπποκράτους 31, 10680 ΑΘΗΝΑ τηλ. 36.20.941 - 36.21.194

ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΟ Χ

Σκεφτήκαμε να αρχίσουμε το κείμενό μας για το φεστιβάλ κινηματογράφου της Θεσσαλονίκης —το 31ο— από κει που είχαμε τελειώσει πέρυσι. Γράφαμε τότε:

«*Διαγράφονται αχνά οι μοναχικές, ξεχωριστές πορείες των πεισματοήρων. Περιμένουμε με αγωνία αυτή τη μοναδική, περιπέτεια αρκετών —τη μόνη ελπίδα για την κινηματογραφική έκφραση που αρνείται την ισοπέδωση.*»

Μη έχοντας αλλάξει πολλά από πέρυσι —εκτός βέβαια από την, άβουλη ως τώρα, ηγεσία των κρατικών υπεύθυνων για τον κινηματογράφο μας— πάλι σ' αυτή τη μοναχικότητα κάποιων ταινιών είδαμε να επενδύονται οι ανανεωμένες μας ελπίδες. Ελπίδες που, παρά το φόβο να κατηγορηθούμε για εμμονή στη μονομέρεια, εντοπίζουμε για μια ακόμη φορά στον Σταύρο Τσιώλη, στο Δήμο Αβδελιώδη, αλλά και σε μια νέα, ελπιδοφόρα κινηματογραφίστρια, τη Δήμητρα Αράπογλου, που παρουσίασε φέτος τη δεύτερη ταινία της μικρού μήκους.

Κατά τ' άλλα, η φετινή χρονιά δεν ήταν από τις χειρότερες. Υπήρξαν αρκετές καλοφτιαγμένες ταινίες που, ίσως, κάποιες απ' αυτές καταφέρουν να αναστρέψουν την αρνητική ανταπόκριση του κοινού απέναντι στον ελληνικό κινηματογράφο. Το ψυχολογικό θρίλερ, η επιστημονική φαντασία και η κωμωδία είχαν στο φετινό φεστιβάλ την τιμητική τους. Ως είδη, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι, κατ' αρχήν, φέρουν την αγωνία μιας κινηματογραφίας περιθωριοποιημένης που αντιδρούσε σπασμωδικά και, από δω και μπρος, επείγεται να περάσει στην επίθεση, να κερδίσει το χαμένο κοινό.

Πριν ωστόσο εξάγουμε γενικά συμπεράσματα, ας αναφερθούμε επί τροχάδην στο σύνολο των ταινιών της φετινής «σοδειάς» που, σημειωτέον, ανήκουν σε πρωτοεμφανιζόμενους σκηνοθέτες.

ΟΙ ΤΑΙΝΙΕΣ

Βιοτεχνία ονείρων
του *Τάσου Μπουλμέτη*

Επιστημονική φαντασία είναι ο κεντρικός ιστός της πρώτης μεγάλου μήκους

ταινίας του σκηνοθέτη. Μετά από μια επιδημία στην Αθήνα, όσοι *παρέμειναν* ζωντανοί δεν μπορούν να ονειρευτούν. Επισκέπτονται, λοιπόν, συμπολίτες τους, που με τη βοήθεια της τεχνολογίας, προβάλλουν κάποιο από τα έντονα όνειρά τους του παλιού καιρού σε μια οθόνη. Όλα αυτά με την άδεια μιας κεντρικής, αυταρχικής εξουσίας, που αστυνομεύει τους πάντες...

Ασπρόμαυρη φωτογραφία, εντυπωσιακά ντεκόρ, καλές ηθοποιίες (Γιώργος Κώνστας, Φιλάρη Κομνηνού). Ωστόσο η ταινία διαχέεται και χάνεται τελικά στα πολλά επίπεδα, στα οποία αναφέρεται: μια παράλληλη ιστορία έρωτα και μυστηρίου στη σύγχρονη Αθήνα, μεγάλες κουβέντες για την εξουσία ή για τη δημιουργία... Ενδιαφέρον το «πείραμα» του κινηματογραφιστή να γυρίσει την ταινία σε βίντεο και να τη μεταγράψει σε σελντίντ.

Σημάδια της νύχτας
του *Πάνου Κοκκινόπουλου*

Ένα ολόκληρο χωριό παγώνει στην ιδέα μιας κατάρας που αιωρείται και, κατά καιρούς, οδηγεί στο θάνατο όσους επιχειρήσαν να βρουν τα αίτια της. Στο επίκεντρο ο Στράτος Τζωρτζογλου, ο οποίος και δεν το βάζει κάτω και γλιτώνει από την κατάρα και, παρά λίγο, να κρατήσει στη ζωή τη «νεραϊδοχτυπημένη» ομορφονιά, που υποδύεται η νεαρή Δήμητρα Λέχου και που, φαίνεται, την έχει ερωτευθεί.

Στο σύνολό της η ταινία, αδύναμη. Εκεί που τα πράγματα χαλούν πολύ, όμως, είναι οι λεπτομέρειες. Μια απ' αυτές: το φεγγάρι παραμένει ολοστρογγύλο —πανσέληνος— πάνω από πέντε συνεχόμενες νύχτες!

Η νύχτα της μυστικής συνάντησης
του *Τάκη Αντωνόπουλου*

Μια ταινία που ολοκληρώνεται σε επτά νύχτες. Ο σκηνοθέτης παρατηρεί τη σύγκρουση μιας σαραντάρας που γυρίζει, πετυχημένη, μετά από χρόνια από το Παρίσι. Οι συναντήσεις της με τους παλιούς της συντρόφους στους στίβους των πολιτικών αγώνων την πλήττουν, ενώ, αντίθετα, ερωτεύεται έναν νεαρό που ζει μόνο τη νύχτα, οδηγεί μηχανή και δεν δίνει πεντάρα για την πολιτική. Θετικός ήρωας, παρόλα αυτά, ο νεαρός αρχίζει να κατανοεί τους μύθους των πολιτικά στρατευμένων μεγαλυτέρων του, τόσο που να τους συμπονά στην απελπισία τους, αλλά και να ανακαλύπτει νεκρό (αυτοκτονία;) τον απο-

γοητευμένο από την πορεία της γενιάς του παλιό φίλο της καλής του.

Σχηματικότητα, εμμονές, που στερούν από τη Ρ. Πιττακή, τη δυνατότητα να δώσει τον καλύτερο εαυτό της στην πρώτη κινηματογραφική της παρουσία.

Οι Αθηναίοι
του *Τάσου Αλεξάκη*

Άλλη μια πρώτη εμφάνιση, του καλλιγράφου Βασίλη Αλεξάκη (*Τάλκο, Το κεφάλι της γάτας*). Κάνει μια ταινία καταστάσεων, με γνωστούς ηθοποιούς: Αντώνης Καφετζόπουλος, Γιώργος Κώνστας, Αθηνόδωρος Προύσαλης, Νάντια Μουζούρη, Κώστας Τσάκωνας μετά από πολλά χρόνια η Βούλα Ζουμπουλακή κ.ά. Αθηναϊκό περιβάλλον, ε να κλεφτρόνι - ιδεολόγος άεργος, ο κόσμος του θεάτρου, των επιχορηγήσεων και των «αρπαχτών» κτλ. Μια κωμωδία από την εποχή του Λάμπρου Κωνσταντάρα, μόνο που της λείπει η αϊγλή ενός Κωνσταντάρα.

Το πέραςμα
της *Βασιλικής Ηλιοπούλου*

Ψυχολογικό θρίλερ, από την πρωτοεμφανιζόμενη, επίσης, Βασιλική Ηλιοπούλου. Δυο στρατιώτες, που μόλις τελειώσαν τη θητεία τους περιπλανιούνται στο δρόμο του γυρισμού. Κάποια στιγμή, θα μπλέξουν σε μια συμπλοκή με αποτέλεσμα τρεις νεκρούς, ανάμεσα στους οποίους και ο ένας από τους δύο φίλους. Μπλεγμένος άσχημα ο δεύτερος, φεύγει πανικόβλητος. Θα τον πει μαζί της μια οδηγός νταλίκας, δυναμική και βασανισμένη και θα του δώσει τη δυνατότητα να διαφυγεί στο εξωτερικό —πάντως, όχι πριν προλάβει συνάψει μαζί του ένα σύντομο φλογερό ερωτικό δεσμό.

Η ταινία, μετά από ένα πρώτο μέρος που πλατιάζει, αποκτά και ρυθμό και νεύρο. Αν και δεν ξεφεύγει από ένα κατά βάσιν ηθογραφικό πλαίσιο, οι σκηνές της συνάντησης και της συμφωνίας του φυγά (τον υποδύεται ο Γιώργος Νινιός) και της νταλικοιέρισσας (Καρυφυλλιά Καραμπέτη) έχουν δύναμη και είναι οι πιο καλές στιγμές της ταινίας. Ωστόσο, μέχρι το τέλος, η ταινία μειωρίζεται ανάμεσα στους κλειστούς ορίζοντες που ο κοινωνικός περίγυρος επιφυλάσσει στο νεαρό —εκφραστή ενός συγκεκριμένου κοινωνικού περιθωρίου και μια φολκλοριστική σχεδόν αντιμτώπιση της γυναίκας και του κόσμου του λιμανιού, απ' όπου θα γίνει τελί-

ΕΝΟ ΚΟΙΝΟ

η απόδραση. Το στοιχείο του φολκλορισμού είναι περισσότερο έντονο στο χαρακτήρα της γυναίκας.

Ο ψύλλος

του Δημήτρη Σπύρου

Στο πληροφοριακό τμήμα του φεστιβάλ, η ταινία αυτή, με ήρωα ένα παιδί που στη δεκαετία του '60 κυκλοφορεί μόνο του, στο χωριό του μια χειρόγραφη εφημερίδα, εμπνέεται από το *Δέντρο που πληγώναμε*, του Δ. Αβδελιώδη. Δεν καταφέρνει, ωστόσο, να είναι τίποτα άλλο από μια αδέξια, αφελής, συντηρητική, «αλβανική» ταινία.

Δέσποινα

του Σωτήρη Γκορίτσα

Αν και παίχτηκε ως μικρού μήκους ταινία, η Δέσποινα, φιλμ 54 λεπτών, καταφέρνει να αφηγηθεί με επάρκεια το θέμα της: μια καταπιεσμένη κοπέλα σ' ένα χωριό του Έβρου το σκάει απ' τον πατέρα της με τη βοήθεια ενός έφεδρου αξιωματικού. Η ευθύτητα του χαρακτήρα της και η δύναμή της θα κάνουν τον αδιαφορο αρχικά στρατευμένο να την αγαπήσει, η επιστροφή της ωστόσο στο πατρικό της δεν θα αποδειχθεί σοφή πράξη, μια που ο πατέρας της, μην μπορώντας να ξεπλύνει αλλιώς την ντροπή του, θα την παραδώσει μαζί με το σπίτι τους στις φλόγες. Η ταινία είναι μια αρκετά καλογυρισμένη ηθογραφία, με δομημένους χαρακτήρες και σωστούς χρόνους, αλλά δεν μπορούμε να συμμεριστούμε τον υπερβολικό ενθουσιασμό μερίδας της κριτικής που μίλησε για μια καινούργια *Ευδοκία*.

ΑΝΟΛΟΚΛΗΡΩΤΕΣ ΗΘΟΓΡΑΦΙΕΣ

Η φετινή παραγωγή δείχνει ανάγλυφα τις διεξόδους που επιζητεί ο κόσμος του κινηματογράφου προκειμένου να ξεφύγει από τον ερμητισμό αλλά και από τη ρετινιά ότι το παιχνίδι έχει χαθεί ακριβώς επειδή ο ελληνικός κινηματογράφος εκφράζει τα αδιέξοδα και τις ιδεοληψίες των σκηνοθετών του. Τα θέματα των νέων στην πλειοψηφία τους, σκηνοθετών που παρήγαγαν ταινία φέτος, αναφέρονται στην Ελλάδα που πατούν και που πηγαίνουν. Ωστόσο, αυτή η Ελλάδα τροφοδοτεί τα αδιέξοδά τους. Ο κινηματογράφος τους μένει στο πεδίο του νατουραλισμού και της ηθογραφίας κι οι ταινίες τους επιχειρούν να ολοκληρωθούν ως «ταινίες με μήνυμα».

Κάτι τέτοιο, όμως, τις αδυνατίζει εκ-

«Έρωτας στη Χουρμαδιά»: Λάζαρος Ανδρέου, Αντώνης Κιούκας, Αργύρης Μπακιρτζής, Σταύρος Τσιώλης.

Στο σχεδόν της σιωπής

Σταύρος Τσιώλης:

ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΗ ΧΟΥΡΜΑΔΙΑ

Η ταινία του Σταύρου Τσιώλη αρχίζει με μια μουσική μπάντα, που συνοδεύει μια κηδεία. Με μια μπάντα, που συνοδεύει μια άλλη κηδεία, θα τελειώσει. Στο μεταξύ, δυο φίλοι θα περιπλανηθούν στην Πελοπόννησο αναζητώντας μια χουρμαδιά. Ο ένας, έμπορος και χρηματοδότης των κονσέρτων του μουσικού φίλου του (Αργύρης Μπακιρτζής), έχει χάσει μόλις τη γυναίκα του, που πέθανε από ανίατη ασθένεια. Ο άλλος, ο μουσικός (Λάζαρος Ανδρέου), κατηγορείται ότι τον απάτησε με τη γυναίκα του, λίγο καιρό πριν πεθάνει με τεκμήριο μια, αμφισβητούμενης γνησιότητας, φωτογραφία.

Ο Σταύρος Τσιώλης, για πρώτη φορά, επιχειρεί να κατασκευάσει μια κωμωδία. Οι δυο φίλοι είναι ιδιόρρυθμοι, η αγάπη τους υπερβολική, η διαμάχη τους αστεία πρόφαση. Ο έμπορος είναι θελκτικός για τις γυναίκες και, έχει τον τρόπο του, σε κάθε πόλη κάποια τον περιμένει. Ο μουσικός, δειλός και άτολμος, αφήνεται λες στον φίλο του άβουλος σαν παιδί.

Η κωμωδία είναι γλυκιά και πικρή συνάμα. Οι τσακωμοί των δύο φίλων έχουν κάτι το μπουφόνικο, το υπερβολικό. Η περιπλάνησή τους με λεωφορεία και ταξί, το πέρασμά τους μέσα από απρόσωπες και κακόγουστα επιπλωμένες αίθουσες εστιατορίων των εθνικών δρόμων, μπαρ και επαρχιακών αναψυκτηρίων ή επαρχιακών σκυλαδικών υποβάλλει τη σιωπή. Το χιούμορ διαρκώς ρέει αβέβαιο, ένας απροσδιόριστος φόβος το παγώνει.

Κι η Πελοπόννησος; Ένας χώρος πίστης κι ελπίδας, ένας χώρος απ' όπου ξεκίνησε να υπάρχει η σύγχρονη Ελλάδα, σήμερα βουλιάζει και χάνεται στη σιωπή. «Το τρίπτυχον, Γύθειο - Σπάρτη - Καλαμάτα», κατά τον Τσιώλη, που

στην ταινία υποδύεται έναν ευγενή γυρολόγο, μαζί με τις μνήμες του φαίνεται να χάνει και την τόλμη του, τη δυναμική του. Την ταυτότητά του. Ο Τσιώλης, συμβολικά, μεταφέρει την πραγματία του — τις ελπίδες του να βρει ανταπόκριση — στην υπόλοιπη Ελλάδα, αποφασίζει να περάσει τη Στερεά. Από την τόλμη και την πίστη του Ζαχαριά, του θρυλικού Πελοποννήσιου οπλαρχηγού, μένουν οι πιστόλες του να διακοσμούν έναν άχαρο τοίχο κάποιου αθηναϊκού διαμερίσματος.

Ψυχρά χρώματα (στιλπνή και σκούρα η φωτογραφία του Βασίλη Καψούρου), άδειοι χώροι, κενές ματιές, διαδρομές που δεν σε βγάζουν πουθενά. Ο έρωτας, ένα φάντασμα, μια νεύρωση, μια επιθυμία μετέωρη. Πολλές κι οι σιωπές ανάμεσα στις ενότητες. Κι η Ελλάδα της μνήμης του σκηνοθέτη, παντελώς απύσασ. Κανείς δεν συγκινείται με το ηλιοβασιλέμα στο Λουτράκι, κανείς δεν καταλαβαίνει τη θυσία της ευμάρειας προς όφελος μιας προσωπικής απόφασης εξιλασμού για νηστεία, κανείς δεν προσέχει τον ήχο της καμπάνας όταν σημαίνει εσπερινό.

Έτσι, στην ταινία, απομένει η σωματική παρουσία του Αργύρη Μπακιρτζή, ενός ανθρώπου - φορέα ζωντανής της μνήμης, στο ρόλο ενός ψυχοπομπού. Ο οποίος συνοδεύει και ξεπροβοδίζει τις μνήμες, τις αισθήσεις, τα αισθήματα. Και κηδεύει, βασικά, την Ελλάδα που αγαπήσαμε και ζήσαμε — ένα ζωντανό χώρο ελπίδας, πίστης και αντίστασης. Άραγε η αυριανή Ελλάδα θα επιφυλάσσει εκπλήξεις σ' όσους αρνούνται την ισοπέδωση; Ο Αργύρης Μπακιρτζής, πάντως, θυμάται άλλη μια φίλη του και κάνει άλλο ένα τηλεφώνημα.

ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΗ ΧΟΥΡΜΑΔΙΑ. Σενάριο - σκηνοθεσία: Σταύρος Τσιώλης.

Φωτογραφία: Βασίλης Καψούρος.

Μουσική: Παύλος Παπαδόπουλος,

Σταμάτης Σπανουδάκης. Μοντάζ:

Κώστας Ιορδανίδης. Παίζουν: Αργύρης Μπακιρτζής, Λάζαρος Ανδρέου, Δώρα Μασκλαβάνου, Βίνα Ασίκη, Χρήστος Βακαλόπουλος.

φραστικά και τις κάνει να αποζητούν το χαμένο δέος του παλιού εμπορικού κινηματογράφου. Τότε, όμως, υπήρχε και παραγωγικός μηχανισμός και ηθοποιοί και επαγγελματισμός. Ενώ, σήμερα, που ο κινηματογράφος μας δεν μπορεί να γίνει παρά «με αίμα», τα πράγματα δε ευνοούν τέτοια συμβατικότητα. Στο κάτω κάτω, ηθογραφικές είναι, στο σύνολό τους, κι οι αμερικανικές ταινίες που κατακλύζουν την αγορά. Είναι όμως άρτιες παραγωγές και έχουν πίσω τους μια τεράστια μυθολογία καθώς και τους παντοδύναμους μηχανισμούς της διαφήμισης. Ενώ εμείς;

Να γιατί επιμένουμε στον κινηματογράφο ενός Τσιώλη, ενός Αβδελιώδη... Γιατί, γι' αυτούς τους κινηματογραφιστές, ο κινηματογράφος συνεχίζει να είναι ένα στοίχημα με τον εαυτό τους. Σε εποχές που οι περισσότεροι βολούνται στο αμφίβολης εμβέλειας εύπεπτο προϊόν, που προσδοκά, παρ' ελπίδα την εμπορική καταξίωση, εκείνοι βαδίζουν στα δύσβατα και διόλου σίγουρα προσωπικά τους μονοπάτια —κι είναι πολύ αυτό.

ΤΑ ΝΤΟΚΥΜΑΝΤΑΙΡ

Ιδιαίτερο είδος το ντοκυμανταίρ, εκπροσωπήθηκε από δυο ταινίες σ' αυτό το φεστιβάλ. Η πρώτη, Aenigma Est —Τζόρτζιο ντε Κίρικο του Δημήτρη Μαυρίκιου, αναφέρεται στη ζωγραφική του μεγάλου ζωγράφου και στο ρόλο που έπαιξαν στην αισθητική του οι διάφοροι τόποι στους οποίους έζησε κατά καιρούς. Χωρίς διδακτισμό (το στίγμα του ζωγράφου δίνεται στην αρχή του φιλμ, με την ανάγνωση ενός σχετικού εγκυκλοπαιδικού λήμματος), η σκηνοθεσία ακολουθεί την πορεία του ντε Κίρικο, από τα παιδικά του χρόνια στο Βόλο μέχρι τη Ρώμη με ενδιάμεσους σταθμούς την Αθήνα, το Μόναχο, το Παρίσι, των σουρεαλιστών, τη Φλωρεντία και το Μιλάνο, κι η σκηνοθεσία επιχειρεί να κινηματογραφήσει τους χώρους με τον τρόπο του ζωγράφου. Επιτυχημένη διαδρομή, που αποκτά μια βαρύγδουπη φιλολογικότητα ιδιαίτερα επειδή χρησιμοποιούνται αποσπάσματα από κείμενα του ντε Κίρικο και συγκεκριμένα από κείμενα που αφορούν τον κινηματογράφο.

Πού είναι η ποίηση;

Δήμος Αβδελιώδης:
Η ΝΙΚΗ ΤΗΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ

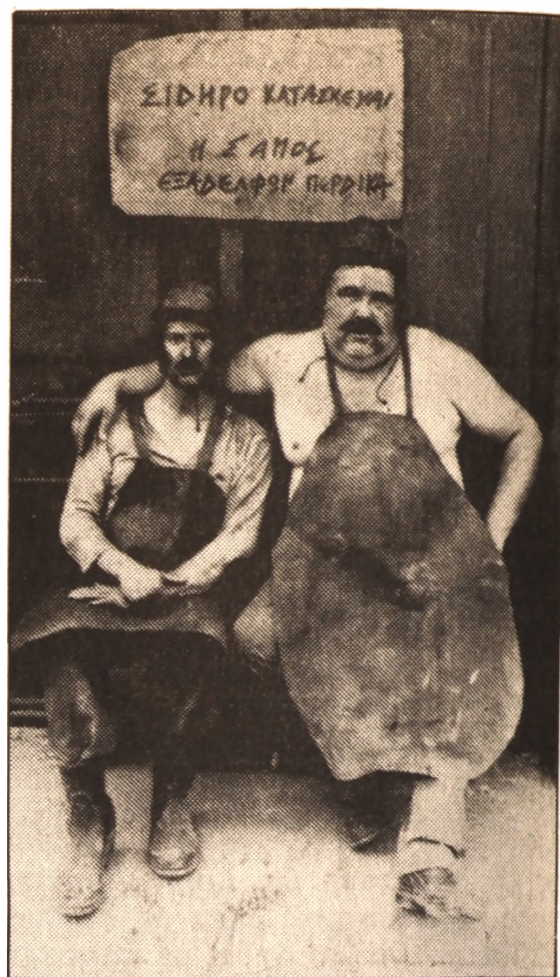
Η νέα ταινία του Δήμου Αβδελιώδη δεν είναι το *Δέντρο που πληγώναμε*. Με δομή αποσπασματική, που θυμίζει Αριστοφάνη και με πολλές αναφορές στον ποιητή (κυριότερη από τις οποίες η ιδέα του για τους φθαρτούς ανθρώπους —θλιβερές σκιές— και τη συμφιλίωσή τους με τη μοίρα τους - το θάνατο), δουλεύει το υλικό μιας κωμωδίας. Υλικό πρωτογενές και ξεχωριστό, που, ωστόσο, αναπτύσσεται χωρίς να γίνονται σαφείς οι αναφορές του, με αποτέλεσμα να δυσκολεύεται κανείς να εννοήσει βασικά ζητήματα της προβληματικής του.

Τρεις ιστορίες, φαινομενικά συνδεδεμένες χαλαρά, αφηγείται η ταινία:

Η πρώτη ιστορία, στο στυλ του βωβού κινηματογράφου, περιστρέφεται γύρω από την παλιά διαμάχη δυο οικογενειών από τη Σάμο και τη Σαμοθράκη; αντίστοιχα. Σιδεράδες οι μιν, μηχανικοί αυτοκινήτων οι δε, ασχολούνται με τις δουλειές τους, αλλά και εξωτερικεύουν τη διαμάχη τους σε έναν ποδοσφαιρικό αγώνα, όπου κάθε μέσον, θεμιτό ή αθέμιτο, επιτρέπεται προκειμένου να κατακτηθεί η νίκη. Με σωστό τάιμινγκ και με την επιδέξια χρήση της μουσικής του Δημήτρη Παπαδημητρίου, η ταινία θυμίζει έντονα τις ταινίες του Τσάπλιν, ακόμη και όσον αφορά την απολυτότητα στη διαγραφή των ακραίων της χαρακτηρισμών αλλά και τον τρόπο που αποσπώνται τα κωμικά γκαγκ.

Στο δεύτερο μέρος, ωστόσο, εγκαταλείπεται η αναφορά στον κινηματογράφο και βλέπουμε τους απογόνους των παλιών εκείνων οικογενειών, σήμερα. Παρηκμασμένοι επαγγελματικά, οι απόγονοι αγωνίζονται να επιβιώσουν, μέχρι που ο Παγώνας αποφασίζει να πάει στη Σαμοθράκη, το νησί των προγόνων του. Εκεί, στο νησί των Καβειρίων μυστηρίων, του παίρνουν τα μυαλά τα ξωτικά με τη μορφή πανέμορφων γυναικών, και, πλέον, αφιερώνει τη ζωή του στο κυνήγι τους...

Στη δεύτερη αυτή ιστορία, παρεμβάλλεται μια άλλη, εκείνη ενός Σαμοθρακιώτη παπά, τρελού με το κυνήγι των πουλιών, με το ποτό και τις γυναίκες (Σπύρος Σακκάς). Αλαφροϊσκιώτος, κι αυτός, έχει πέσει κι αυτός «θύμα» των ξωτικών και της ομορφιάς τους, αποτάσσεται το χριστιανικό μυστικισμό και τη συμβατικότητά του και προσφεύγει στην παγανιστική ωραιότητα των αρχαίων θρησκειών, οπαδός της έκστασης και του θεού Ήλιου. Είναι ο παπάς που θα γίνει τελικά ο διαμεσολαβητής ανάμεσα στη γήινη υπόσταση των ανεπρόκοπων Σαμοθρακιωτών και στην ιδέα της ομορφιάς που εκπροσωπούν οι νεράιδες. Αυτός θα τους βοηθήσει τελικά ν' αναληφθούν στον ουρανό, να ταυτι-

Δήμος Αβδελιώδης: Θανάσης Δενδρής στη «Νίκη της Σαμοθράκης».

στούν με τα όνειρά τους, να ζήσουν, την ποιητική εμπειρία.

Η έκσταση κι η, χάρη στην ποιητική διάθεση, κατάκτησή της φαίνεται να είναι η κινητήρια ιδέα του Αβδελιώδη. Ο έρωτας, συνυφασμένος με την ποίηση, υποκινεί συμπεριφορές αντισυμβατικές και ασυνήθιστες. Προκλητικές προς τους συμβατικούς κανόνες της επιβίωσης και της κοινωνικής αποδοχής. Ωστόσο, τι αξίζει περισσότερο σ' αυτή τη γη, πέρα από το πέταγμα της φαντασίας, πέρα από την ανάταση της ψυχής, πέρα από τη μυστηριακή ομορφιά της ερωτικής πλήρωσης;

Όμως, προσοχή. Καλά όλα αυτά, καλή κι η Οκτάνα του Εμπειρικού, στην οποία γίνεται ευθεία αναφορά, όμως οι εικόνες δεν είναι ουδέτερα όμορφες. Κι ο Αβδελιώδης, στην προσπάθειά του να υπερθεματίσει υπέρ μιας απόκοσμης, «μαγνητικής» γυναικείας ομορφιάς, φωτογραφίζει θωπευτικά το γυναικείο κορμί, εξιδανικευοντάς το, ανάγοντάς το τελικά σε φετίχ, μέσω της κατάκτησης του οποίου μπορούμε να νιώσουμε κάποια απόκοσμη πληρότητα. Όμως, αλίμονο, η ποίηση βρίσκεται γύρω μας, μακριά από κάθε εξιδανικευμένη και τελικά άτοπη ιδέα περί ωραίου —έτσι γενικώς.

Η ΝΙΚΗ ΤΗΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ. Σενάριο - σκηνοθεσία: Δήμος Αβδελιώδης. Φωτογραφία: Οδυσσέας Παυλόπουλος. Μουσική: Δημήτρης Παπαδημητρίου. Παίζουν: Θανάσης Δενδρής, Σπύρος Σακκάς, Δημήτρης Πρίφτης, Αλ. Ξανθόπουλος, Πάτροκλος Αργυράκης, Μαρία Καραμπάτσα, Βίκυ Ιακώβου, Γιάννα Μαντζάνη.

Λιγότερο ανήσυχο το ντοκυμανταίρ του Νίκου Φατούρου (*Νίκος Κεσσανλής*), αναφέρεται στο έργο του γνωστού ζωγράφου. Μιλάει στο φακό ο Κεσσανλής, χωρίζοντας σε περιόδους τη δημιουργική του δουλειά κι η κάμερα ακολουθεί και περιγράφει. Όπου, ο μεν Νίκος Κεσσανλής αποδεικνύεται ένας ενδιαφέρων, γεμάτος σπιρτάδα και χιούμορ, άνθρωπος, η δε ταινία δεν είναι παρά ένα αξιοπρεπές ντοκυμανταίρ, που μάλλον προορίζεται για την τηλεόραση.

ΠΑΡΕΚΤΡΟΠΕΣ

Μερικές επισημάνσεις, στις παρῶφές της κορυφαίας κινηματογραφικής εκδήλωσης του τόπου μας:

● Ο θόρυβος που είχε ξεσηκωθεί από τους σκηνοθέτες ταινιών μικρού μήκους συνεχίστηκε σ' όλη τη διάρκεια

του φεστιβάλ: αδικήθηκαν από την προκριματική επιτροπή, κόπηκαν από το πληροφοριακό σημαντικές δουλειές κτλ. Θόρυβος που, κατά βάση, αποδείχτηκε υπερβολικός, ακριβώς γιατί οι ίδιες οι ταινίες δεν μπόρεσαν να αποδείξουν το βάσιμο των αιτιάσεων των σκηνοθετών τους. Ωστόσο, αξίζει να αναφερθούμε σ' ένα μικρό σκάνδαλο. Εκείνο της πρόκρισης για το διαγωνιστικό τμήμα μιας ανύπαρκτης ταινίας, του τετράλεπτου *Ποτσόν Ποτσόν* του Αλέξη Μπίστικα. Ένα παραμύθι επενδυμένο με φωτογραφικό υλικό από τα βαφτίσια του σκηνοθέτη δεν συνιστά κατά κανένα τρόπο άρτια ταινία που μπορεί να διαγωνιστεί μαζί με ταινίες με υπόθεση, ηθοποιούς, πλοκή... Πάντως, οι φήμες βοούσαν ότι η ταινία «πέρασε» μετά από παρέμβαση της μητέρας του σκηνοθέτη, της δημοσιογρά-

φου Ελένης Μπίστικα, που φαίνεται να ξέρει να χρησιμοποιεί την εξουσία της πέννας της και τις υψηλές της διασυνδέσεις.

● Το φεστιβάλ, συνεχίζει να αναπαράγει τη μιζέρια και την κακογουστιά που χαρακτήριζαν τα τελευταία χρόνια τις τελετές έναρξής του. Φέτος, μαζί με τα απαραίτητα πυροτεχνήματα, κλήθηκαν φολκλορικά συγκροτήματα από διάφορα μέρη της Ελλάδας να δώσουν παράσταση με λαϊκούς χορούς στους δρόμους της Θεσσαλονίκης. Φουστανέλες, κορίτσια που προπορεύονταν με ποδήλατα ανθοστόλιστα, άλογα πάνω στα οποία εκτελούσαν ακροβατικά νταβραντισμένοι φουστανελάδες δεν φαίνεται να έχουν και πολλή σχέση με τον κινηματογράφο, τους στόχους του και τον κόσμο του. Πάντως, ό,τι και να κάνουν οι εμπνεόμενοι από ανάλο-

«Σινγκαπορ Σλινγκ»: Μέρντιθ Χέρολντ, Μισέλ Βαλέυ.

Θέατρο σκιών

Νίκος Νικολαΐδης
ΣΙΝΓΚΑΠΟΡ ΣΛΙΝΓΚ

Από την *Ευριδίκη* ίσαμε την *Πρωινή Περιπόλο*, ο Νίκος Νικολαΐδης σκηνοθετεί χώρους εγκλεισμού, στους οποίους οι ήρωές του απομονώνονται και πεθαίνουν. Μόνιμα εξίσου χαρακτηριστικά αυτών των ταινιών είναι η λατρευτική αναφορά στον κινηματογράφο του Χόλλυγουντ και στην αμερικανική κουλτούρα που γέννησε το ροκ.

Και η καινούργια ταινία του Νικολαΐδη δεν απέχει πολύ από τις προηγούμενες, όσον αφορά το λάιτ-μοτιβ. Φαινομενικά, στην αρχή, μοιάζει με σπονδή στο νουάρ, ενώ ιδιαίτερη παραπομπή γί-

νεται στη *Λάουρα*, κλασική ταινία του Όττο Πρέμινγκερ. Φτηνή, ασπρόμαυρη παραγωγή, έχει κάτι από τη λιτότητα των Β-Μοονιές του μεταπολεμικού αμερικανικού κινηματογράφου.

Ωστόσο, η σκηνοθεσία δεν αρκείται στη λατρευτική αναφορά στις επιρροές της. Οικειοποιείται τη μέθοδο των σπλάττερ, ταινιών που ευδοκίμουν στις δυο τελευταίες δεκαετίες και στηρίζονται στη σοκαριστική απεικόνιση ανθρωπινων κορμιών που υφίστανται μια αποτρόπαιη βία. Όπως στο σπλάττερ, όλα δείχνονται επί της οθόνης. Τραύματα, ανοιγμένες κοιλιές, χυμένα εντόσθια, βασανιστήρια, σεξουαλική βία, «αίμα και σπέρμα» —κατά μια προσφιλή έκφραση των φίλων αυτού του κινηματογράφου.

Όμως και πάλι η ταινία δεν προσκολλάται στο είδος. Δανείζεται κάποια εκφραστικά δεδομένα απ' αυτό και «πάει

γι' άλλα». Άμεσες είναι οι αναφορές στον καταραμένο μαρκήσιο ντε Σαντ ή στον Ζωρζ Μπαταϊν (προσοχή: πρόκειται για φιλολογικές αναφορές και όχι για τις αντίστοιχες κινηματογραφικές: ο Νικολαΐδης δεν θυμάται ούτε τον Παζολίνι, ούτε τον Μπορόβτζικ, ούτε τον Όσιμα...). Τα τρία πρόσωπα της ταινίας, έτσι, «καταραμένα» και «απελπισμένα» (μετέωρα στην ουσία) το μόνο που κάνουν είναι να σαρκάζουν τον πόνο επιζητώντας διαμέσου του το θάνατο.

Το καταφέρνουν; Πολύ αμφιβάλλουμε. Ο Νικολαΐδης, για μια ακόμη φορά, ικανοποιείται ακκιζόμενος με την κινηματογραφική του δεξιότητα. Η οποία τον οδηγεί σ' έναν πληθωρισμό εικόνων πρωτότυπων, ρυθμός που κυλάει, καλοί ηθοποιοί, αλλά και εξάντληση πολύ γρήγορα των εφετζίδικων ευρημάτων του, οι έμετοι επί της οθόνης και οι εναλλαγές σεξουαλικών συνδυασμών γρήγορα οδηγούν στον κορεσμό, όλα ξεκινούν από κει που πριν λίγο τελείωσαν, κι ο θάνατος της μοιραίας γυναίκας —ενός ομοιώματος της νεκρής Λάουρας— από ένα αιχμηρό μαχαίρι, υποκατάστατο του φαλλού, είναι το αποκορύφωμα της επιτήδευσης και της ανέμπνευστης εντέλει και ολοσδιόλου συμβατικής και εύκολης χρήσης συμβόλων, που δεν μπήκε στον κόπο να αφομοιώσει ο χρήστης τους.

Η κατακλείδα: Πολύ κακό για το τίποτα. Γιατί, ως γνωστόν, η απελπισία δεν βιώνεται μέσα από αναφορές σε εικόνες, σε μύθους, σε φαντάσματα, σε έμμενες ιδέες, αλλά μέσα από τη βιωμένη σχέση με τη ζωή και την πραγματικότητα. Κι η θεατρική σκηνή του παράλογου που θέλησαν να δουν πολλοί, αποδεικνύεται θέατρο σκιών...

ΣΙΝΓΚΑΠΟΡ ΣΛΙΝΓΚ. (Ο ΑΝΔΡΑΣ ΠΟΥ ΑΓΑΠΗΣΕ ΕΝΑ ΠΤΩΜΑ). Σενάριο - σκηνοθεσία: Νίκος Νικολαΐδης. Φωτογραφία: Άρης Σταύρου. Μοντάζ: Ανδρέας Ανδρεαδάκης. Παίζουν: Μέρντιθ Χέρολντ, Πάνος Θανασούλης, Μισέλ Βαλέυ.

Νέα Οικολογία

Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 1990

Πολιτικά κείμενα των Γ. Πολίτη, Γιάννη Τζιώλα, Μιλτ. Παπαθανασίου, Λεωνίδα Λουλούδη, Ανδρέα Παππά, της Οικολογικής - Εναλλακτικής Παρέμβασης και της Οικολογικής Συνεργασίας Πάτρας

Νίκου Χρυσόγελου, Μεσόγειος SOS Πρωτοβουλία Δημωτών Ναυπλίου, Τα δεινά του ιστορικού Ναυπλίου Μ. Γκριμά, Συνηγορία για την υδατοκαλλιέργεια

Μ. Γκαίτλιχ, Η διάσωση των αυτοχθόνων μηρυκαστικών Μαρίας Κοντονή, Κατασκευάζοντας νησιά απορριμμάτων Χάρη Αγγελίδη, Οικολογία και Τοπική Αυτοδιοίκηση Νίκου Βουλγαρόπουλου, Ο κωσταλεξισμός του άστεως Μαίρης Κάλντορ, Μετά τον ψυχρό πόλεμο

Φίλιπ Σέρραρντ, Οικολογική κρίση και αίσθηση του ιερού Βάσως Κιντή, Λόγος περί της μεθόδου Αιμ. Μπουραντίνου, Ιερότητα και περιβάλλον στην Αρχαία Ελλάδα

Μιχ. Παπαγιαννάκη, Συνέντευξη για τους Ολυμπιακούς Μια συζήτηση του Νίκου Σαξώνη με τον Μιχάλη Μοδινό για την αποκέντρωση

**ΠΕΠΕΙΡΑΜΕΝΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΚΑΤΟΧΟΣ SORBONNE
ΠΑΡΑΔΙΔΕΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΑΛΛΙΚΩΝ
ΣΕ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΥΣ
ΚΑΘΕ ΕΠΙΠΕΔΟΥ**

Πληροφορίες:

Τηλ. 49.52.119 (2-6 μ.μ.)

Που είναι το Κέντρο;

της Δήμητρας Αράπογλου
ΤΥΦΛΟΜΥΓΑ

Η αναφορά μας στην *Τυφλόμυγα*, είναι αναφορά στην αριστοτέρη, την πιο ολοκληρωμένη ταινία της φετινής παραγωγής. Η ταινία, ασπρόμαυρη, διάρκειας 14 λεπτών, μια μαύρη κωμωδία, αναφέρεται στην επίσκεψη ενός τεχνίτη σε ένα απομονωμένο αρχοντικό. Εκεί τον υποδέχονται οι δυο μοναχικές κάτοικοι του σπιτιού, ο υπηρέτης τους και η μικρή κόρη, προφανώς, της μιας από τις δύο οικοδέσποινες. Φορτικά στην αρχή, δια της βίας στη συνέχεια, αναγκάζουν τον επισκέπτη να παρακαθήσει σε γεύμα, ακόμη και να δεχτεί να πάρει μέρος σε ένα παράξενο παιχνίδι, μια τυφλόμυγα, που στο άκουσμά της και μόνο αιωρείται μια παράξενη απειλή. Η ταινία τελειώνει με μια αντιστροφή: οι δύο οικοδέσποινες αποδεικνύεται ότι ανήκαν στο υπηρετικό προσωπικό και εκμεταλλεύτηκαν την απουσία των ιδιοκτητών για να κάνουν μεγάλη ζωή, κι ό-τι, ακόμη κι η μικρή παιδούλα, κόρη των πραγματικών αφεντικών, είχε πάρει μέρος στο παιχνίδι που είχε στηθεί. Ένα παιχνίδι θανάσιμο —ο σκύλος των ιδιοκτητών, στο τελευταίο πλάνο, σκαλίζει το φρεσκοσκαμμένο χώμα σ' ένα σημείο του κήπου. Ο επισκέπτης είναι νεκρός;

Η ταινία στήνει έναν κλειστό κόσμο, παράξενο και αινιγματικό. Δίνει έμφαση στο παιχνίδι των βλεμμάτων και των υπαινιγμών, είναι διαποτισμένη από ένα υποδειγματικό μαύρο χιούμορ, φτιάχνει ατμόσφαιρα, ενώ η σκηνοθέτης καταφέρνει να αποσπάσει ενδιαφέρουσες ερμηνείες από ηθοποιούς που μάλλον τους είχαμε συνδυάσει με ρόλους κλισέ. Παίζει θαυμάσια το παιχνίδι της ανατροπής, ενώ φέρνει στο νου κάποιες από τις όλο υπαινιγμούς και ζωντανά δουλειές του Μπουνιουέλ, της μεξικανικής του περιόδου.

γες «σοσιαλδημοκρατικές» βαλκανικές φιέστες υπεύθυνοι του φεστιβάλ (λέγε με Δανάλη) δεν πρόκειται να φτάσουν το επίπεδο της αλήστου μνήμης φιέστας που είχε διοργανώσει ο Τζαίμς Πάρις το 1973, όταν η δικτατορία έπνεε τα λoίσθια, με τη συνδρομή ουκ ολίγων τανκς του ελληνικού στρατού. Μπρρ...

● Από άλλο πλανήτη έμοιαζαν να είναι σ' όλη τη διάρκεια του φεστιβάλ, οι υπεύθυνοι για την κρατική πολιτική στον κινηματογράφο, ο Βασίλης Γεωργιάδης, σύμβουλος του ΥΠΠΟ και ο Ερρίκος Ανδρέου, πρόεδρος του Κέντρου Κινηματογράφου. Όταν μάλιστα ο δεύτερος κλήθηκε να δώσει πληροφορίες για την κρατική πολιτική, υπεξέφυγε με αοριστολογίες και γενικόλογιες. Εντάξει παιδιά, μελετήστε ακόμα λίγο, όμως κάποια στιγμή θα πρέπει να ανα-

«Τυφλόμυγα»

Γενικά, μια ολοκληρωμένη δουλειά που δείχνει ότι η σκηνοθέτης είναι έτοιμη, ψημένη για να προχωρήσει σε μεγάλου μήκους —τον επαγγελματισμό και την ιδιαιτερότητα της κινηματογραφικής της γραφής είχαμε άλλωστε επισημάνει πριν από δυο χρόνια, όταν γράφαμε πάλι από τη Θεσσαλονίκη για τη μικρού μήκους ταινία *Κοινό / στόχος* που ήταν η πρώτη της δουλειά.

Την *Τυφλόμυγα* επιβράβευσε η κριτική επιτροπή του φεστιβάλ. Το Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου, που βλέπει να γεννιέται μια ολοκληρωμένη κινηματογραφίστρια δεν είναι καιρός να εγκαταλείψει τη μίζερη τακτική του και να της δώσει τη δυνατότητα να συνεχίσει τη θετική πορεία της, καλώντας την να σκηνοθετήσει την πρώτη της μεγάλου μήκους ταινία; Θα ήταν η αρχή μιας πραγματικά νέας πολιτικής. Τι περιμένουν όσοι βολεύονται με το να μηρυκάζουν την κρισιολογία;

ΤΥΦΛΟΜΥΓΑ. Σενάριο: Δήμητρα Αράπογλου - Ευγένιος Αρανίτσης, από ένα διήγημα του δεύτερου. Σκηνοθεσία: Δήμητρα Αράπογλου. Φωτογραφία: Χρήστος Βουδούρης. Μουσική: Κένζι Ίτο. Μοντάζ: Γιώργος Μαυροπαρίδης - Ελβίρα Βαρελλά. Παίζουν: Θέμις Μπαζάκα, Γιώργος Κοτανίδης, Λουκία Πιστιόλα, Χάρης Εμμανουήλ, Μ. Πάτσα.

κοινώσετε τα σχέδιά σας, την πολιτική σας, τα χρήματα που είστε διατεθειμένοι να διαθέσετε. Και, μια και μιλάμε για χρήματα, τι γίνεται αλήθεια με το ποσόν που φημολογείται ότι χρωστάει το Κέντρο στην ΕΟΚ;

● Και κάτι για τον κριτικό του Βήματος και των Νέων, Δημήτρη Δανίκα. Εντάξει, μπορεί η γραμμή της εφημερίδας να είναι ο εντυπωσιασμός και η ισοπεδωτική, δηκτική διάθεση, μπορεί όμως να πιστεύετε ότι ο ελληνικός κινηματογράφος είναι ανύπαρκτος, υπόθεση ανεργμάτων και ανεγκέφαλων; Από την κριτική ο ελληνικός κινηματογράφος θα περίμενε καλύτερη αντιμετώπιση. Στο κάτω κάτω, Έλληνες (και κινηματογραφιστές) είναι οι αναγνώστες των κριτικών. Και εκτός του ότι διαθέτουν κρίση έχουν και μνήμη.

Ηλίας Κανέλλης

ΗΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

μόλις κυκλοφόρησε

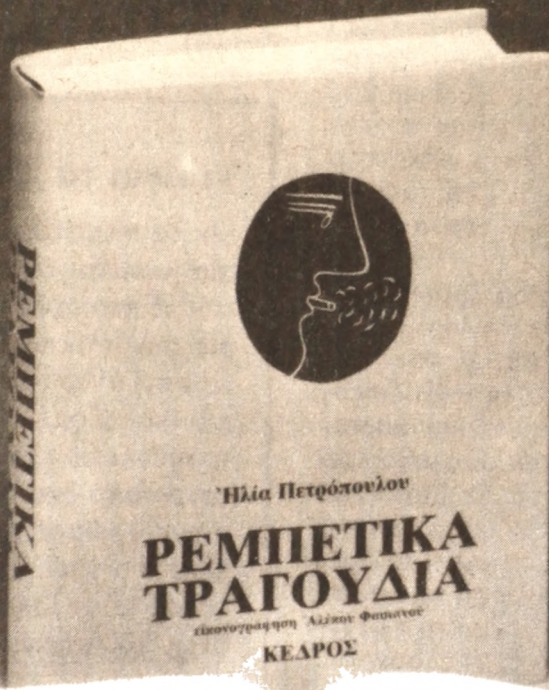
Ρεμπετολογία

24 παράγραφοι στις οποίες ο Πετρόπουλος εξηγεί με τον δικό του ζωντανό, σχεδόν διαισθητικό τρόπο, τι είναι οι ρεμπέτες – ο ερωτισμός τους – η κουλτούρα τους – η μουσική – ο χορός τους.

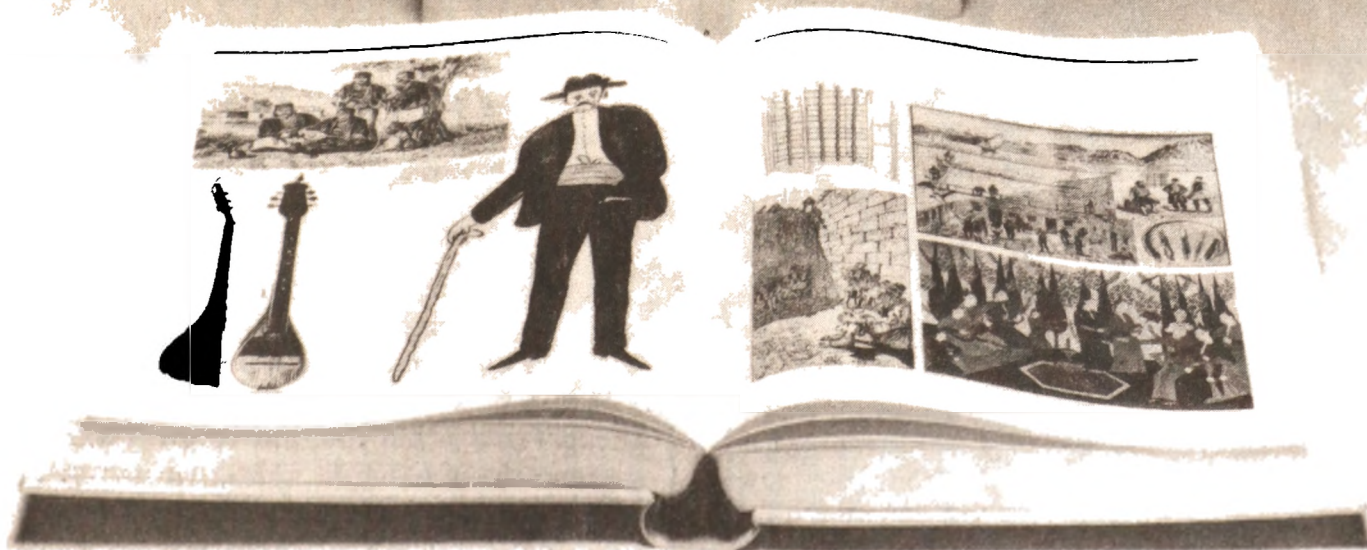

εκδόσεις
ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3
τηλ. 36.02.007

- Ρεμπέτικα τραγούδια
- Τα μικρά ρεμπέτικα
- Παλιά Σαλονίκη (Old Salonica)
- Ξυλόπορτες σιδερόπορτες στην Ελλάδα

Τα βιβλία του Ηλία Πετρόπουλου στον Κέδρο

ΔΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Ποιο είναι το μέλλον για τα αποικοδομήσιμα πλαστικά;

Αναμφισβήτητα, η εποχή που διανύουμε είναι πολύ κρίσιμη για την παραγωγή πλαστικών υλών. Οι διαφορετικές τάσεις που πρόσφατα άρχισαν να διαμορφώνονται στην έρευνα σ' αυτόν τον τομέα, δίνουν το μέτρο των αναγκών και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει σήμερα ο κόσμος. Τη στιγμή που βιομηχανικές μονάδες ρίχνουν το βάρος στην ανάπτυξη πλαστικών εξαιρετικής σκληρότητας, ανθεκτικότητας και χημικής αδράνειας, άλλες, (ή και συχνά οι ίδιες) στρέφονται προς την κατηγορία των πλαστικών που αποικοδομούνται.

Οικολογικό αδιέξοδο

Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει πολυκαρβονικά, πολυακετυλικά και πολυαμιδικά πλαστικά, τα πλαστικά ABS (μίγμα ακρυλονιτριλίου - βουταδιενίου - στυρολίου) και PET (τερεφθαλικό πολυαιθυλένιο) το πολυπροπυλένιο και άλλα πολλά, τα οποία με κατάλληλη επεξεργασία, όπως ενίσχυση με ίνες ή υγρούς κρυστάλλους, αποκτούν εξαιρετικές ιδιότητες. Ειδικά στην κατηγορία των χημικά αδρανών αναφέρουμε το Τεφλόν (ή PTFE) και τα παράγωγά του που είναι εξαιρετικά ανθεκτικά στη χημική προσβολή λόγω των δεσμών άνθρακα - φθορίου στο μόριό τους.

Είναι ευνόητο ότι οι ιδιότητες των παραπάνω πλαστικών είναι υπεύθυνες για την πολύ δύσκολη έως αδύνατη ανακύκλωσή τους και το οικολογικό πρόβλημα που προκαλούν σαν απορρίματα. Ήδη το αισθητικό και οικολογικό πρόβλημα υπάρχει και με τα συμβατικά πλαστικά (κυρίως με αυτά, λόγω της ποσότητας), όπως το πολυαιθυλένιο, ευρύτατα χρησιμοποιούμενο στα πλαστικά μπουκάλια, στα πλαστικά φύλλα περιτυλίγματος, συσκευασίες, κτλ. Τα συμβατικά πλαστικά, ακόμα

και τα πιο μαλακής υφής, μενουν ανέπαφα για πολλά χρόνια αφού πεταχτούν, υπό ένα ευρύτατο φάσμα ακραίων συνθηκών όπως ήλιος, βροχή, μικροοργανισμοί εδάφους, κτλ. Η ύπαρξή τους, (αφού ριχτούν) στο θαλάσσιο περιβάλλον, και η συσσώρευσή τους στις χωματερές, έχει ευαισθητοποιήσει πολλές ομάδες οικολογικού κυρίως χαρακτήρα, που έστρεψαν το ενδιαφέρον των αρχών και της βιομηχανίας σε πολλές χώρες του κόσμου, προς την ανακύκλωση.

Στα αστικά απορρίμματα, τα πλαστικά απαντούν σε ποσοστό 7% κατά βάρος (ή 18% κατ' όγκο). Κατά τη συσσώρευση όμως, έχουν έντονη αθροιστική τάση λόγω του μεγάλου χρόνου ζωής τους. Οι βιομηχανίες στις ανεπτυγμένες χώρες δίνουν σήμερα σημαντικό βάρος στην ανακύκλωση των πλαστικών. Όμως, μόνο ένα ελάχιστο ποσοστό, 1% της συνολικής ποσότητας των πλαστικών, ανακυκλώνεται τελικά. Η ανακύκλωση στον τομέα αυτό, παρά τη μικρή αποτελεσματικότητά της, αντιμετωπίζεται ακόμη από πολλούς σαν η σημαντικότερη λύση στο πρόβλημα που αυτά δημιουργούν στο περιβάλλον.

Έρευνα και εμπορευματοποίηση

Μία άλλη προσέγγιση στο ίδιο πρόβλημα, από ένα μικρό ακόμη μέρος της βιομηχανίας, αποτελεί η παραγωγή των αποικοδομήσιμων πλαστικών. Ύστερα από χρόνια έρευνας οι κατασκευαστές φαίνεται πως καταλήγουν στην προώθηση συγκεκριμένων τύπων πλαστικών, που αποικοδομούνται είτε διασπώμενα στο φως της ημέρας (φωτοαποικοδομήσιμα), είτε παρουσία μικροοργανισμών του εδάφους, της θάλασσας κτλ. (βιοαποικοδομήσιμα). Σήμερα το μέρος αυτό της βιομηχανίας, παρά το πολλά υποσχό-

μενο μέλλον, αντιμετωπίζει ήδη προβλήματα είτε ανταγωνισμού από τη χαρτοβιομηχανία (το χαρτί εδώ και καιρό αντιμετωπίζεται σαν εναλλακτική λύση στις πλαστικές συσκευασίες), είτε νομικής φύσης, γιατί πολλά προϊόντα δεν φαίνεται να ανταποκρίνονται στη διαφήμιση που τους γίνεται. Πρόσφατο παράδειγμα, η μήνυση που εκκρεμεί σε βάρος της Mobil. Η εμπορευματοποίηση εδώ έχει προχωρήσει πολύ περισσότερο από την ίδια την έρευνα, παραγνωρίζοντας πολλές ουσιαστικά αναπάντητες ερωτήσεις, που αφορούν τις συνθήκες κατά τις οποίες έχουμε ταχύτερη αποικοδόμηση των υλών αυτών. Πράγματι, για πολλά βιοαποικοδομήσιμα πλαστικά η διάσπαση μπορεί να διαρκέσει από μερικές ημέρες (στις καλύτερες αερόβιες συνθήκες), έως πολλούς μήνες (αναερόβιες συνθήκες).

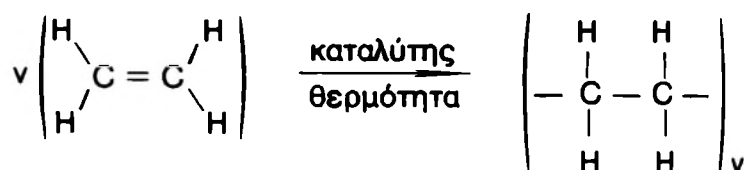
Νέες μέθοδοι

Η ικανότητα των πλαστικών να φωτοαποικοδομούνται επιτυγχάνεται είτε με την παρεμβο-

λή φωτοευαίσθητων οργανικών ομάδων στην αλυσίδα των πλαστικών, είτε με τη χρήση προσμίξεων. Σαν οργανικές ομάδες, συνήθως, χρησιμοποιούνται οι καρβονυλικές οι οποίες απορροφώντας φως στην περιοχή του υπεριώδους, προκαλούν ρήξη δεσμών και συνεπώς της αλυσίδας του πολυμερούς. Επειδή τα χαρακτηριστικά των πλαστικών δεν μεταβάλλονται σε μεγάλο βαθμό με τις προσμίξεις, μπορούν εύκολα να παρασκευαστούν και να κατεργαστούν με τον υπάρχοντα εξοπλισμό. Έτσι η αύξηση του κόστους κατασκευής συμπιέζεται σημαντικά, όπως εξηγεί η αμερικανική εταιρεία Kline & Co. Αντίθετα, εταιρείες όπως η Rhodne - Poulenc, η Ecoroplastics και η Plastigone, κατεργάζονται την πλαστική ύλη (πολυμερές) με φωτοευαίσθητες προσμίξεις όπως άλατα των στοιχείων μεταπτώσεως, ή οργανομεταλλικές ενώσεις. Τέλος η Du Pont, η Dow Chemicals, και η Union Carbide παράγουν πολυμερή που περιέχουν 1% μονοξείδιο του άνθρα

Τι είναι τα πλαστικά

Με τα πλαστικά, ή γενικότερα τα πολυμερή, η χημεία στην ουσία μιμείται τη φύση, αν σκεφτούμε ότι όλα τα υλικά αυτού του είδους περιέχουν μακριές αλυσίδες άνθρακα. Η πιο απλή κατηγορία συνθετικών πλαστικών περιέχει αλυσίδα αποτελούμενη μόνο από άνθρακα και υδρογόνο. Στο πολυαιθυλένιο, ένα από τα πιο διαδεδομένα συνθετικά πλαστικά, δομική μονάδα αποτελεί το αιθυλένιο (ένας υδρογονάνθρακας σε αέρια μορφή αποτελούμενος από δύο άτομα άνθρακα και τέσσερα άτομα υδρογόνου). Ένας αριθμός μορίων αιθυλενίου, εάν θερμανθεί παρουσία οξειδίου του χρωμίου σαν καταλύτη, σχηματίζει το πολυμερές πολυαιθυλένιο, δηλαδή μία μακριά αλυσίδα από μονάδες ($-CH_2-CH_2-$) που επαναλαμβάνονται. Η διαδικασία λέγεται πολυμερισμός.

Οι ιδιότητες του πλαστικού ποικίλλουν ανάλογα με τη μορφολογία της αλυσίδας. Διακλαδούμενες αλυσίδες είναι συνήθως λιγότερο ανθεκτικές στη θερμότητα, από ό,τι ευθείες αλυσίδες.

Η ανθεκτικότητα του πλαστικού εξαρτάται από την ισχύ των δεσμών στο μόριό του. Για να σπάσουμε ένα δεσμό άνθρακα - άνθρακα στην αλυσίδα πρέπει να προσφέρουμε το αξιόλογο ενεργειακό ποσό των 83.5 χιλιοθερμιδών ανά γραμμομόριο, ενώ ένας δεσμός άνθρακα - υδρογόνου απαιτεί 99 χιλιοθερμιδες ανά γραμμομόριο. Ο δεσμός, τέλος, άνθρακα - φθορίου είναι ακόμα ισχυρότερος: απαιτεί 116.4 χιλιοθερμιδες ανά γραμμομόριο. Σαυτό αποτέλεσμα, το Τεφλόν, ένα πολυμερές αποτελούμενο μόνο από άνθρακα και φθόριο, είναι πολύ ανθεκτικότερο από το πολυαιθυλένιο.

Άλλα γνωστά πολυμερή του εμπορίου όπως η σελλουλόζη, βακελίτης, το νάυλον και η βισκόζη, (συνθετικό μετάξι) στη ανθρακική τους αλυσίδα εκτός από υδρογόνο, περιέχουν και στοιχεία όπως άζωτο και οξυγόνο.

κα (Co). Αυτά βρίσκουν χρήση στο συνδετικό πλαστικό των κουτιών μπίρας σε συσκευασίες των 6, και σε πλαστικές σακούλες για λαχανικά και φρούτα. Άλλες εταιρείες που κατασκευάζουν φωτοαποικοδομήσιμα πλαστικά φιλμ περιτυλίγματος και σακκούλες είναι οι Mobil Webster Industries, First Brands και Sunbag.

Ένα άλλο μέρος της βιομηχανίας έχει στραφεί προς τα βιοαποικοδομήσιμα πλαστικά (ή «βιοπλαστικά»), αυτά δηλαδή που αποικοδομούνται με την επίδραση των μικροοργανισμών του εδάφους, της θάλασσας κτλ. Εάν η αποικοδόμηση γίνει υπό αερόβιες συνθήκες είναι ταχύτερη και οδηγεί στην ελευθέρωση διοξειδίου του άνθρακα και νερού, ενώ εάν γίνει αναερόβια (χωρίς την παρουσία οξυγόνου) είναι βραδύτερη και παράγεται μεθάνιο και νερό. Ένα (ακόμη) πλεονέκτημα των βιοαποικοδομήσιμων πλαστικών είναι ότι παρασκευάζονται από ανανεώσιμες φυσικές ύλες σε μεγάλο ποσοστό. Έτσι αποφεύγεται μία ακόμη χρήση των παραγώγων του πετρελαίου.

Σήμερα ακολουθούνται δύο κύριες τάσεις στην τεχνολογία ανάπτυξης των βιοαποικοδομήσιμων πλαστικών. Η πρώτη τάση χρησιμοποιεί τον συμπολυμερισμό συμβατικών πλαστικών, όπως το πολυαιθυλένιο, με άμυλο καλαμποκιού. Το άμυλο εδώ είναι το συστατικό που βιοαποικοδομείται εάν αναμιχθεί σε μικρό ποσοστό (6%) με το πολυμερές και εκτεθεί στις κατάλληλες συνθήκες. Συχνά, το άμυλο πολυμερές αναμιγνύεται με ένα ακόμη συστατικό που περιλαμβάνει ένα αυτοοξειδωτικό (ουσία που αντιδρά αυθόρμητα με το ατμοσφαιρικό οξυγόνο), έτσι ώστε να αντισταθμίζεται η δράση πιθανών αντιοξειδωτικών προσμίξεων. Το αυτοοξειδωτικό στη συνέχεια αντιδρά και με το ίδιο το πολυμερές, σχηματίζοντας ελεύθερες ρίζες και προκαλώντας με αυτό τον τρόπο ρήξη της αλυσίδας.

Πολλές εταιρείες αναμιγνύουν τα βιοπλαστικά τους με ένα φωτοευαίσθητο συστατικό, έτσι ώστε να φωτοαποικοδομούνται γρήγορα, γεγονός που κάνει την επεξεργασία τους γενικές γραμμές, βραδύτερη διαδικασία της βιοαποικοδόμησης πιο εύκολη. Η εταιρεία Upacel κατασκευάζει ένα προϊόν με αυτοοξειδωτικό και να άλλο με φωτοαποικοδομήσιμη πρόσμιξη πάντα με βάση το άμυλο. Η εταιρεία Agritech ντιθέτα, παράγει ένα πλαστικό με περιεκτικότητα 50% ή και περισσότερο σε άμυλο. Τα άμυλα βιοπλαστικά στοιχίζουν περίπου 25% σε σχέση με τα

συμβατικά. Στο κόστος συνήθως προστίθενται και οι προσμίξεις καθώς και οι πιθανές μετατροπές στον τρόπο παραγωγής. Ο χρόνος βιοαποικοδόμησης ποικίλλει αναλόγως με το πάχος, τη μορφολογία του υλικού και τη σύστασή του. Η περιεκτικότητα σε άμυλο και τα άλλα πρόσθετα, παίζει σημαντικό ρόλο. Σημαντικό ρόλο παίζουν επίσης και οι συνθήκες έκθεσης του υλικού στο περιβάλλον, όπως η υγρασία, η θερμοκρασία, η παρουσία οξυγόνου και φωτός. Τέλος η ύπαρξη αλυσίδων χαμηλού μοριακού βάρους στο πολυμερές, βοηθά στην ταχύτερη αποικοδόμηση του.

Και νέες ύλες

Η δεύτερη μεγάλη τάση στην παραγωγή βιοπλαστικών χρησιμοποιεί εξ ολοκλήρου νέες αποικοδομήσιμες ύλες. Με αυτό τον τρόπο αποφεύγεται τελείως η χρήση των συμβατικών πλαστικών, ενώ η πρώτη ύλη είναι εξ ολοκλήρου φυσικής προέλευσης και ανανεώσιμη. Εδώ αναφέρουμε το προϊόν της βρετανικής ICI με την εμπορική ονομασία Biopol, που είναι ένας πολυεστέρας του 3-υδροξυβουτυρικού οξέως (HB) και του υδροξυβιολεϊκού (HV).

Ο πολυεστέρας PHBV σχηματίζεται κατά τη ζύμωση του βακτηριδίου *alcaligenes eutrophus*, με την προσθήκη οργανικών οξέων σε βάση σακχάρου. Το ποσό του οξέος που προστίθεται καθορίζει και το ποσοστό του HV στον παραγόμενο πολυεστέρα, ελέγχοντας έτσι τις φυσικές ιδιότητες του πλαστικού.

Αυτό είναι και το μεγάλο όφελος από πλευράς παραγωγής. Οικολογικά, το προϊόν αυτό είναι ενδιαφέρον γιατί αποικοδομείται τελείως στο περιβάλλον. Το PHBV είναι το πιο αποφασιστικό μέχρι σήμερα βήμα της βιοτεχνολογίας στον τομέα των βιοαποικοδομήσιμων πλαστικών. Το κόστος παραγωγής είναι ακόμη υψηλό, αλλά αναμένεται να μειωθεί στο μέλλον. Ένα άλλο σημαντικό μειονέκτημα είναι ο περιορισμός χρήσεων. Αφού είναι πλήρως αποικοδομήσιμο, δεν μπορεί π.χ. να έρχεται σε επαφή με τρόφιμα εφόσον αυτά περιέχουν βακτήρια. Για τον ίδιο λόγο, γίνεται προβληματική και η ανακύκλωση του υλικού. Εάν ένα ασταθές πλαστικό, όπως το PHBV, υποβληθεί σε ανακύκλωση, τότε υποβάλλονται σε δοκιμασία και οι ιδιότητές του.

Μήπως είναι απάτη;

Εδώ ακριβώς ξεκινά ο σκεπτικισμός και η αντίδραση που πρόσφατα εκδηλώθηκε από ορισμένες ομάδες κατά των αποικοδομήσιμων πλαστικών. Υποστηρίζεται ότι ο εφησυχασμός

λόγω της χρήσης πλαστικών με την επωνυμία «αποικοδομήσιμα», χωρίς να έχει το αναμενόμενο αποτέλεσμα, αποτελεί σοβαρό εμπόδιο στα κίνητρα για τον περιορισμό της χρήσης πλαστικών από τους καταναλωτές. Τον τελευταίο χρόνο η αντίδραση έχει λάβει σοβαρές διαστάσεις, αφού μεγάλες περιβαλλοντικές οργανώσεις στην Αμερική έχουν καλέσει τον κόσμο να μποϊκοτάρει τα βιοαποικοδομήσιμα πλαστικά. Η οργάνωση Greenpeace τον προηγούμενο Μάρτιο ανακοίνωσε ότι η υπόθεση των βιοαποικοδομήσιμων πλαστικών είναι απάτη, αφού μόνο το άμυλο συστατικό του υλικού θα διασπαστεί. Στα παραπάνω πρέπει να προστεθεί και ο κίνδυνος για την υγεία, από την πιθανή έκλυση τοξικών ουσιών κατά την αποικοδόμηση. Η έλλειψη αρκετού οξυγόνου (αναερόβιες συνθήκες) αυξάνει σημαντικά αυτή την πιθανότητα. Η διαπίστωση ότι με τα νέα προϊόντα μεθοδεύεται η εξαπάτηση των καταναλωτών που έχουν οικολογικές ανησυχίες, από εταιρείες που έχουν αποκλειστικό σκοπό το κέρδος, οδήγησε τους περιφερειακούς εισαγωγείς επτά πολιτειών της Αμερικής να υποβάλουν αγωγή κατά της Mobil Chemical, επειδή έκανε ψευδείς ισχυρισμούς για

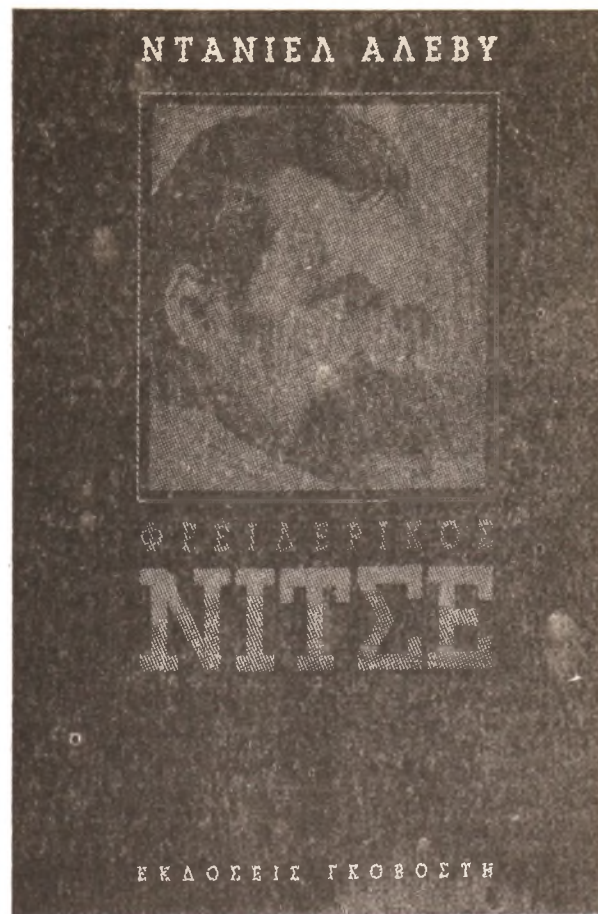
τα πλαστικά προϊόντα της.

Τα παραπάνω προβλήματα οδηγούν στη σκέψη να θεσπιστεί μια νομοθεσία από τα ενδιαφερόμενα κράτη, που θα κατοχυρώνει με πλήρεις ορισμούς, τους όρους «φωτο-» και «βιο-αποικοδομήσιμο». Η χρήση των όρων αυτών θα πρέπει να απαγορεύεται εάν τα προϊόντα δεν ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές που θεσπίζει η νομοθεσία.

Το —μάλλον— απογοητευτικό συμπέρασμα είναι ότι ο χρόνος αποικοδόμησης των βιοπλαστικών κάτω από πραγματικές συνθήκες, είναι σημαντικά μεγάλος. Αυτό συμβαίνει για την πλειοψηφία των προϊόντων. Η παρεμπόδιση που δημιουργείται μάλιστα στην ανακύκλωση των πλαστικών, επιτείνει το πρόβλημα και δεν περιορίζει τελικά την παρουσία των υλών αυτών από τους χώρους απορριμμάτων. Στο μέλλον θα πρέπει να μετριάσει η παραγωγή και διαφήμιση των πλαστικών αυτών προς όφελος της έρευνας. Παράλληλα η κοινή γνώμη θα πρέπει να στρέφεται στον μετριασμό της χρήσης των πλαστικών. Θα πρέπει τελικά να διευκρινίζεται σε ποιες περιπτώσεις η χρήση αποικοδομήσιμων πλαστικών είναι ασύμβατη με την ανακύκλωση.

Άκης Μπογιατζής

Μόλις κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «Γκοβόστη»

Ζωοδόχου Πηγής 21 • τηλ. 36.15.433

Το γιαπωνέζικο Περίπτερο

Στις 8 Οκτωβρίου έκλεισε τις πύλες της η 42η Διεθνής Έκθεση Βιβλίου της Φραγκφούρτης (Μάιν), που όπως είναι γνωστό είναι η μεγαλύτερη του κόσμου. Τis είχε ανοίξει στις 3 Οκτωβρίου, με μια συμμετοχή γύρω στους 14.000 εκδότες - εκθέτες από 92 χώρες.

Ανάμεσά τους ήταν και αρκετές ομαδικές εθνικές παρουσίες. Η Γερμανία εκτέθηκε και φέτος, για τελευταία φορά, χωριστά: Ανατολική και Δυτική.

Τιμώμενη χώρα φέτος ήταν η Ιαπωνία. Η συμμετοχή της ήταν το «κάτι άλλο», τόσο ως προς τα εκθέματα, όσο και σε σχέση με την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στο χώρο του βιβλίου.

Στα πλαίσια των εορτασμών "BUCHMESSE '90/JAPAN", έγιναν μια σειρά εκδηλώσεις με μεγάλη επιτυχία. Ανάμεσά τους και μια ιαπωνο-γερμανική ποιητική εκδήλωση, την Κυριακή 7.10.90, στο FORUM της έκθεσης, με τους Ιάπωνες ποιητές Makoto Ooka και Shuntaro Tanikawa, τη Γερμανίδα Gabriele Eckart και το Γερμανό Uli Becker.

Μπροστά σε μια τεράστια κατάμεστη αίθουσα, (βλέπε φωτογραφίες), με ιαπωνογερμανικό κοινό, απολαύσαμε το γιαπωνέζικο ποιητικό είδος «RENSHI», που θα πει «αλυσιδωτή

ποίηση» και που στηρίζεται σε μια αλληλουχία ποιήματος - μετάφρασης - ποιήματος κλπ.

Το βραβείο Ειρήνης 1990 της έκθεσης —των Γερμανών εκδοτών— απονεμήθηκε φέτος στον Πολωνό γερμανιστή, μεταφραστή και συγγραφέα Karl Dedecius. Ο Κ.Δ. γεννημένος το 1921, στο Lodz, γερμανικής καταγωγής, εκ γεννητής διγλωσσος, έχει πίσω του μεγάλο μεταφραστικό έργο, μεταφράζοντας πολωνική και ρώσικη λογοτεχνία στα γερμανικά, όπως και ρώσικη στα πολωνικά.

Η απονομή έγινε από τον πολωνιστή Γερμανό καθηγητή του Πανεπιστημίου του Humboldt του Ανατολικού Βερολίνου, Heinrich Olschowsky, την Κυριακή 7.10.90, στην ιστορική εκκλησία της Φραγκφούρτης Paulskirche.

Στο αιτιολογικό της απονομής, ανάμεσα στα άλλα αναφέρεται:

«Μια ζωή αφιερωμένη στην κατανόηση μέσω της λογοτεχνίας και στη συνεννόηση μεταξύ των λαών (...).

»Το συμβούλιο απονομής, στο πρόσωπο του Κ.Δ. τιμά ταυτόχρονα τον μεταφραστή σαν υποκινητή, μεσολαβητή και συνεργάτη της λογοτεχνικής ανταλλαγής, που χωρίς την εργασία του, η κατανόηση, η συνεννόηση και

Η 42η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ ΣΤΗ ΦΡΑΓΚΦΟΥΡΤΗ

η Ειρήνη, ανάμεσα στους λαούς, δεν είναι δυνατή».

Η ελληνική συμμετοχή φέτος ήταν ικανοποιητική. Η Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκδοτών - Βιβλιοπωλών, οργάνωσε, όπως κάθε χρόνο, ομαδικό περίπτερο στο οποίο εξέθεσε 1.000 τίτλους βιβλίων, έκδοσης '89/'90.

Ατομικά περίπτερα είχαν οι αθηναίοι εκδότες Ευσταθιάδης, Εκδοτική Αθηνών, Εκπαιδευτική, Ελευθερουδάκης, Καστανιώτης, Γνώση, Εστία (Κολλάρος), Libro, Πλειάς, και οι Θεσσαλονικείς Μάλλιαρης (Παιδεία) και Βέφα Αλεξιάδου. Συνολικά 11. Παρόντες ήταν και οι δυο γερμανικοί εκδοτικοί οίκοι που εκδίδουν ελληνική λογοτεχνία στα γερμανικά, η Romiosini της Κολωνίας, της κ. Νίκης Eideneier και ο Dialogos του Wannwell, της κ. Gaby Wurster.

Η ROMIOSINI είναι παλιότερη και έχει αρκετές εκδόσεις στο ενεργητικό της, αλλά και ο DIALOGOS παρότι πολύ νεότερος, χαρακτηρίζεται από δυναμική αλλά και ποιοτική παρουσία.

Σε συζήτηση που είχαμε με τον πρόεδρο της ΠΟΕΒ κ. Δημήτρη Παντελέσκο, μας είπε πως αυτού του τύπου η εκπροσώπηση, η ομαδική, που γίνεται σήμερα, είναι η καλύτερη που μπορεί να γίνει με τα σημερινά δεδομένα, αλλά θα πρέπει το υπουργείο Πολιτισμού να προσθέσει κάποια μηδενικά στο ποσό και να καταβάλλεται έγκαιρα. Φέτος η ΠΟΕΒ έλαβε 6 εκατομμύρια δραχμές, αλλά λόγω των απεργιών τα πήραν μόλις στις 5/10 και είχαν προβλήματα στην αντιμετώπιση των εξόδων της έκθεσης.

Ο κ. Παντελέσκος μας είπε επίσης, ως προς τη σημερινή κατάσταση του βιβλίου στην Ελλάδα, πως τόσο από πλευράς

ποιότητας όσο και αριθμού εκδόσεων, είναι η καλύτερη εποχή.

Ως προς τις τιμές, αυτές έχουν ανέβει λόγω ανόδου του κόστους παραγωγής, αλλά συγκριτικά με τις άλλες χώρες, είναι πάντοτε μικρότερες.

Ενδιαφέρον είχε και το κυπριακό περίπτερο. Ο εκπρόσωπος των εκδοτών Κύπρου κ. Ηλίας Επιφανίου, μας είπε πως στην Κύπρο υπάρχουν 25 εκδοτικοί οίκοι, ανθούν οι λογοτεχνικές εκδόσεις, αλλά πάντοτε στα χαμηλά επίπεδα μιας μικρής αγοράς και ότι τα περισσότερα βιβλία που διατίθενται στην Κύπρο εισάγονται από τη Ελλάδα.

Στον «Κατάλογο Κυπριακών Εκδόσεων» της έκθεσης, τη Μορφωτικής Υπηρεσίας του υπουργείου Παιδείας της Κύπρου, που με την ενίσχυσή της επιτεύχθηκε η κυπριακή συμμετοχή, υπήρχαν 39 βιβλία στα ελληνικά και στα αγγλικά, 1 πρώτο στη σειρά «Τα σφυρήλατα του αλήτη», του μακρίτη Κypρίου ποιητή Τεύκρου Ανθία.

Μια άλλη πρωτοτυπία το Κυπρίων ήταν η «DAS SCHIFF VON KYRENIA», («Το πλοίο της Κυρήνειας»), πολυτελής έκδοσις 148 σελίδων στα γερμανικά, με τα λείψανα του πλοίου, τους αφορείς, μέχρι και τα αμύγδαλα που βρέθηκαν μέσα σ' αυτά διάφορα σχέδια μαθητών επνευσμένα από το γεγονός της ανεύρεσης και της ανέλκυσής του, καθώς και το ομοίωμά του «KYRENIA II» και τα ταξίδια του. Έκδοση του υπουργείου Παιδείας της Κύπρου.

Φραγκφούρτη του Μάι
8.10.1990

Βαγγέλης Σακκάς

Μαθήτριες από την Ελληνική Κοινότητα του Μάινταλ στο ελληνικό περίπτερο. Ένθετα, ο πρόεδρος της ΠΟΕΒ κ. Δ. Παντελέσκος.

ΚΟΨΤΕ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΕΙΔΗΣΗ

ΓΙΑ ΝΑ ΚΟΨΕΤΕ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΤΣΙΓΑΡΩΝ ΠΟΥ ΚΑΠΝΙΖΕΤΕ

Πόσα τσιγάρα έχετε καπνίσει ήδη σήμερα, μέχρι αυτή τη στιγμή;

Αν το τσιγάρο πραγματικά σας ευχαριστεί, έχει καλώς. Ίσως όμως να ανήκετε κι εσείς σε εκείνους που ναι μεν καπνίζουν γιατί το έχουν συνηθίσει, ουσιαστικά όμως θα ήθελαν να κόψουν —ή έστω να μειώσουν— το κάπνισμα. (Και, να να διαβάσετε αυτήν την είδηση, μάλλον είστε ανάμεσα στους καπνιστές που το κάπνισμα τους προβληματίζει.)

Βέβαια, έχετε κάθε λόγο να δυσπιστείτε για το πόσο εύκολο είναι να κόψετε ή να μειώσετε το κάπνισμα. Μπορεί να έχετε μια προσωπική εμπειρία, μπορεί να έχετε ακούσει από φίλους σας, μπορεί να καταλαβαίνετε ότι ο οργανισμός σας είναι μαθημένος να δέχεται αθμερινά μια ποσότητα νικοτίνης και δεν θα δεχθεί την μείωσή της.

Όλα αυτά ήταν λογικά ως τώρα αλλά ως τώρα δεν πήρχε το Victory.

ΝΑΣ ΣΥΜΜΑΧΟΣ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΣΑΣ

Πρώτα-πρώτα, για να κόψετε ή να μειώσετε το κάπνισμα χρειάζεται η αποφασιστικότητά σας. Η θέληση υπάρχει: πολλούς καπνιστές, εκείνους όπως υπήρχαν οι πρακτι-

κές δυσκολίες ήταν στην «επιθυμία» του οργανισμού να πάρει νικοτίνη.

Σ' αυτό το σημείο έρχεται να συμμαχήσει μαζί σας το Victory και να σας συμπαρασταθεί αποτελεσματικά.

Γιατί το Victory λειτουργεί ακριβώς στο «σημείο-κλειδί» της προσπάθειάς σας: Δεν κάνει τίποτε άλλο παρά να δίνει στον οργανισμό νικοτίνη, λιγότερη όμως από όση τα τσιγάρα και χωρίς ούτε την πίσσα, ούτε το μονοξείδιο του άνθρακα, ούτε τα υπόλοιπα 3.000 περίπου βλαβερά συστατικά που δίνει στον οργανισμό το κάπνισμα.

Το Victory είναι σε υγρή μορφή, συσκευασμένο σε μικρό φιαλίδο με ρολέτα και είναι εκχύλισμα καπνού περιέχοντας 0,58% νικοτίνη. Με μια απλή επάλειψη στον καρπό, η ανάγκη του οργανισμού για νικοτίνη ικανοποιείται και δεν χρειάζεται πια τσιγάρο.

Οι μεγάλες ιδέες είναι πάντα απλές. Και το Victory είναι τόσο απλό.

ΕΝΑ ΒΑΣΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 9 ΗΜΕΡΩΝ

Ακριβώς λοιπόν επειδή ο οργανισμός χρειάζεται καμιά στήριξη, το Victory είναι αποτελεσματικό.

Αποτελεσματικό όσο εσείς αποφασίσετε: από το να μειώσετε το κάπνισμα μέχρι να το κόψετε εντελώς.

Εξαρτάται από το πόσα τσιγάρα θα «αντικαταστήσετε» με μια επάλειψη με Victory.

Το πρόγραμμα που σας προτείνει το Victory είναι μια συστηματική χρήση του —οδηγίες υπάρχουν στη συσκευασία— για 9 ημέρες. Από την 3η ημέρα κιόλας θα διαπιστώσετε ότι σας «χρειάζονται» λιγότερα τσιγάρα. Και, συνήθως στις 10 ημέρες —ανάλογα και με τον οργανισμό σας— θα έχετε μειώσει θεαματικά το κάπνισμα (μπορεί και να το έχετε σταματήσει τελείως!) και θα έχετε βρει το ρυθμό που σας εξυπηρετεί για να πετύχετε το στόχο σας.

Μετά, δεν θα χρειαστεί παρά να έχετε το Victory μαζί σας μόνο για την περίπτωση που «μπείτε σε πειρασμό», κι αυτό για το οριακό διάστημα των 2 πρώτων μηνών. Άλλωστε η συσκευασία του Victory είναι πρακτική για να μπορείτε να το έχετε ακόμα και στην τσέπη σας.

Επαναλαμβάνουμε: Το Victory ενδεδειγμένα χρησιμοποιείται χωρίς να αισθανθείτε καμιά πίεση, καμιά έλλειψη τσιγάρου. Αρκεί να αποφασίσετε κι εσείς να συμμαχήσετε μαζί του υπέρ της υγείας σας.

ΦΥΣΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ

Το Victory είναι —όπως ήδη αναφέρθηκε— εκχύλισμα καπνού, δηλαδή φυσικό προϊόν. Επομένως, είναι ένας φυσικός τρόπος για να κόψετε τον αριθμό των τσιγάρων που καπνίζετε. Δεν έχετε παρά να το δοκιμάσετε!

ΦΥΛΑΞΤΕ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΕΙΔΗΣΗ

Ναι, το Victory είναι σημαντική είδηση για σας. Κόψτε τη, φυλάξτε τη, σκεφθείτε το θέμα και πάρτε την απόφαση.

Θα βρείτε το Victory μόνο στα φαρμακεία.

δια λογος

Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΟΝ ΚΟΛΠΟ

● Από τη Λωζάνη, μας γράφει ο αναγνώστης μας Ορ. Ηλιανός:

Κύριε διευθυντά,

Δοκίμασα δυσάρεστη έκπληξη, διαβάζοντας τα σχετικά με την κρίση του Περσικού Κόλπου άρθρα των συνεργατών σας, στο τεύχος του «Αντί» 445. Η έκπληξή μου προέρχεται από το ότι οι απόψεις που εκφράζονται στα άρθρα αυτά αντιστοιχούν στις πάγιες πεποιθήσεις των αντιδραστικών, απολογητικών της αποικιοκρατίας κύκλων της Δυτ. Ευρώπης, σχετικά με τον αραβικό και γενικότερα τον ισλαμικό κόσμο.

Θεωρώ ειδικά απαράδεκτη —εκ μέρους ενός υποτίθεται προοδευτικού περιοδικού— την επικρότηση της στρατιωτικής

επέμβασης στις χώρες του Κόλπου. Νομίζω, ότι το επιχείρημα ότι αν ο Σαντάμ Χουσεϊν μείνει ατιμώρητος, αυτό θα ενθαρρύνει νέους μιμητές του (άρθρο Χρ. Λαζαρίδη) δεν ευσταθεί, για το λόγο ότι ο Ιρακινός δικτάτορας είναι ακριβώς ο ίδιος μιμητής άλλων: του Σύριου Ασάντ, των Τούρκων Ετσεβίτ και Οζάλ, των Ισραηλινών Σαμίρ και Σαρόν. Γιατί το δίκαιο του ισχυροτέρου, ο εσθελισμός και η πραγματοποίηση τετελεσμένων γεγονότων αποτελούν πάγια πολιτική στην περιοχή: Οι Σύριοι εισβάλλουν όποτε θέλουν στη Βηρυττό, κατέχουν μόνιμα ένα τμήμα του Λιβάνου· οι Τούρκοι εξακολουθούν να κατέχουν το βόρειο τμήμα της Κύπρου· το Ισραήλ μπαινοβγαίνει στο Λίβανο κατά τις ορέξεις του και έχει αντιποιηθεί το νότιο τμήμα αυτής της χώρας, ενώ αδιαφορεί επιδεικτικά για τις αποφάσεις του ΟΗΕ για το Παλαιστινιακό και στέλνει τα αεροπλάνα του να βομβαρδίσουν το Ιράκ.

Δίκαια βέβαια ο συνεργάτης σας παρατηρεί ότι το γεγονός ότι έγιναν στο παρελθόν παραβιάσεις του Διεθνούς Δικαίου δε σημαίνει ότι θα πρέπει να εξακολουθήσουν να γίνονται. Το Διεθνές Δίκαιο καλό θα ήταν να εφαρμοστεί. Όχι όμως μόνο για το Ιράκ, αλλά και για όλους τους άλλους στην περιοχή. Ας

αναγκαστούν να εκκενώσουν το Κουβέιτ, τα ιρακινά στρατεύματα· να αποχωρήσουν όμως και οι Τούρκοι από την Κύπρο· να αποχωρήσουν και οι Σύριοι από το Λίβανο και οι Ισραηλινοί από το Λίβανο και τα κατεχόμενα· να αναγνωρισθούν επιτέλους· και τα εθνικά δίκαια των Παλαιστινίων και των Κούρδων. Διαφορετικά, η εφαρμογή των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου μόνο στο Ιράκ, όχι μόνο δεν θα ωφελήσει την ειρήνη στην περιοχή, παρά αντίθετα θα οξύνει τις αντιθέσεις. Θα ενθαρρύνει την αδιαλλαξία του Ισραήλ απέναντι στους Παλαιστίνιους και θα ενισχύσει τα αντιδυτικά αισθήματα των αραβικών μαζών με απρόβλεπτες συνέπειες για το μέλλον.

Ας μη γελιόμαστε όμως. Ο σεβασμός του Διεθνούς Δικαίου δεν αποτελεί παρά πρόσχημα για τους Αμερικανούς και τους Δυτικοευρωπαίους. Ο ουσιαστικός σκοπός αυτής της επέμβασης ίσως έγκειται στο να γίνει σαφές στους κυβερνώντες και τους λαούς των χωρών του Νότου ότι μετά την πολιτική περιθωριοποίηση της Σοβιετικής Ένωσης, μοναδικός κύριος των τυχών του κόσμου απομένει η Αμερική, που με την υποστήριξη των Ευρωπαίων συμμάχων της φαίνεται αποφασισμένη να επιβάλλει τη δική της άποψη

και τη δική της τάξη πραγμάτων στο σύνολο της ανθρωπότητας.

Με τιμή
Ορέστης Ηλιανός

ΤΑ ΕΛΤΑ

● Περιπέτειες συνδρομητή, διεκτραγωδούνται στην επιστολή που ακολουθεί:

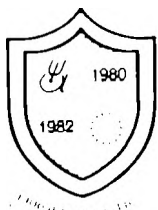
Αξιότιμες κυρίες, αξιότιμοι κύριοι,

πριν ένα χρόνο μου κάνατε την τιμή να με δεχθείτε σαν συνδρομητή στο ANTI. Τω καιρώ εκείνω —όπως σας είναι γνωστό— διέμενα στη Φραγκφούρτη, όπου ελάμβανα το ANTI κάθε Τρίτη πρωί —θα έλεγα με ακρίβεια σιδηροδρόμου, αν η έκφραση αυτή δεν είχε χάσει το νόημά της στη χώρα της φαιδράς πορτοκαλέας.

Σας ζήτησα από τέλη Ιουνίου να μου στέλνετε τα τεύχη του ANTI στη Θεσσαλονίκη, όπου και τα λαμβάνω ανελλιπώς (τεύχη 4). Η μόνη διαφορά είναι ότι τα λαμβάνω κάθε Παρασκευή πρωί —την επόμενη Παρασκευή. Την πρώτη βδομάδα αγόρασα το ANTI από το περίπτερο την Τετάρτη (5 μέρες μετά την έκδοσή του) νομίζοντας ότι είχε χαθεί. Τη δεύτερη και την τρίτη φορά τα αγόρασα τη

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Τακτικό Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ινστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (E.G.A.T.I.N.)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 1990 - 1991

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΟΜΑΔΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ: Εισαγωγή στην Ομαδική Ψυχοθεραπεία
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ: Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχιατρική
ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ: Εισαγωγή στην Δυναμική Ψυχιατρική
ΜΑΥΝΩΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ: Εισαγωγή στις Αξιολογήσεις
ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ-ΖΕΥΓΑΡΙΩΝ: Εισαγωγικές Διαλέξεις

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΩΝ ΟΜΑΔΑΣ (Group Analysts)
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ-ΖΕΥΓΑΡΙΩΝ

Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ 9, 114 3 ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΤΡΙΚΟΠΗ 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 644 7533-643 5980
Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 644 7533-643 5980

ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ στην ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Κυκλοφορεί το τεύχος
Σεπτεμβρίου - Οκτωβρίου

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΓΛΩΣΣΑ

- Φ. ΒΩΡΟΣ
- Ι. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ
- Τ. ΜΑΡΑΤΟΣ
- Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ
- Γ. ΤΖΑΝΝΕΤΑΚΟΣ
- Α. ΤΡΙΤΣΗΣ

ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ
ΦΥΣΙΚΗ
ΧΗΜΕΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΒΒΑΛΑ

Ζ. Πηγής 18 Τηλ. 3629410

Δευτέρα και την Τρίτη αντίστοιχα, αφού μου ήταν αδύνατο να περιμένω μια βδομάδα για να διαβάσω ύλη μιας επικαιρότητας που τρέχει πιο γρήγορα απ' ό τι σκεπτόμαστε. Σήμερα το α-γόρασα ημέρα Σάββατο.

Θα ήθελα να σας θέσω δύο ερωτήματα.

Το πρώτο: Τι να κάνω με τόσα διπλά τεύχη; Όσο κι αν έψαξα δεν βρήκα πουθενά έναν (!) κάδο συλλογής χάρτου. Μήπως μπορείτε να με βοηθήσετε;

Το δεύτερο ερώτημα (η μάλλον η δεύτερη ομάδα ερωτημάτων):

Επειδή το ANTI μου έρχεται υποπτα τακτικά καθυστερημένο (ή καθυστερημένο αλλά τακτικά), αδυνατώ να δεχτώ ότι αυτό οφείλεται συνεχώς στα ΕΛΤΑ. Μήπως μου το στέλνετε Τετάρτη απόγευμα, πέντε μέρες μετά την έκδοση; Αν ναι, παρακαλώ ανακαλέστε το τμήμα συνδρομών στην τάξη και στέλνετέ μου την Πέμπτη το απόγευμα, το φρέσκο φρέσκο από το τυπογραφείο, ώστε να το έχω την Παρασκευή το πρωί, ζεστό σαν ψωμάκια πρωινού.

Αν πάλι εσείς μου το στέλνετε κανονικά, τότε μήπως έχει βάση η υποψία μου ότι ο ταχυδρομικός μου διανομέας είναι λαθραγνώστης; Μήπως μου κρυφοδιαβάζει τα τεύχη και μου τα φέρνει μια συγκεκριμένη μέ-

ρα, ώστε να νομίζω ότι πάντα τόσο διαρκεί η παράδοση του τεύχους; Ωστόσο πρέπει να παραδεχτώ ότι η συσκευασία του τεύχους είναι πάντοτε άθικτη, άρα η υποψία μου αυτή «ελέγχεται ως ανακριβής».

Επειδή ήμουνα συνηθισμένος να έχω κάθε Δευτέρα πρωί στο γραμματοκιβώτιό μου το ΣΠΙΕ-ΓΚΕΛ (τη Δευτέρα που πήγαινε και στα περίπτερα όχι την επόμενη), αδυνατώ να εξετάσω σοβαρά την τρίτη μου υποψία, η οποία υποστηρίζεται από το ότι όλη μου η αλληλογραφία εξωτερικού έρχεται μετά 8 έως 22 ημέρες, ότι δηλαδή γενικά τόσο διαρκεί η παράδοση της αλληλογραφίας στην Ελλάδα.

Σ' αυτή την —υποθετική επαναλαμβάνω— περίπτωση θα ήθελα να σας θέσω ορισμένα άλλα ερωτήματα τα οποία παρακαλώ να μου απαντήσετε, αφού γνωρίζετε καλύτερα την περίφημη *Ελληνική Πραγματικότητα*.

— Μήπως μπορείτε να μου στέλνετε το ANTI μόνο του (στράτα - στρατούλα); Με ταχύτητα περιπάτου (7 χλμ./ώρα), υπολόγισα ότι θα βρίσκεται στη Θεσσαλονίκη περίπου τη Δευτέρα το μεσημέρι.

— Σε ποιον να απευθυνθώ για να μου επιστραφούν τα χρήματα τα οποία κατέβαλα για τεύχη που αδικαιολόγητα —κατά τη γνώμη μου— άργησαν; Στη διοί-

τηση των ΕΛΤΑ, στους συνδικαλιστές των ΕΛΤΑ ή κατευθείαν στην ελληνική κυβέρνηση που πάντα θεωρεί τον εαυτό της υπεύθυνο να αποφασίζει τα πάντα; (με τόση αποκέντρωση που έχουν δει τα μάτια μου, δεν θα με εξέπληττε αν μάθαινα ότι τις διανομές επιστολών τις κάνει το ίδιο το υπουργικό συμβούλιο). Μήπως μου συνιστάτε να απευθυνθώ στον κυβερνητικό εκπρόσωπο κύριο Πολύδωρα;

— Αυτούς από τους οποίους τόσο επίμονα ζητάνε τους Ολυμπιακούς, για μαλάκες (αμάν —το είπα αλλά άξιζε το γλάχι-στον) τους έχουν;

Παρακαλώ ενεργήσατε δεόντως.

Με εκτίμηση
Ηλίας Όμικρος Μωυσίδης
13 Σεπτεμβρίου 1990

ΥΓ. Επειδή το γράμμα έμεινε μερικές βδομάδες στο συρτάρι μου, είχα την ευκαιρία να διαπιστώσω μια βελτίωση: Το τεύχος 444 μου ήρθε μεν μετά δέκα (10!) ημέρες, τα δύο τελευταία ωστόσο, ήταν στο γραμματοκιβώτιό μου την Τρίτη αμέσως μετά την έκδοση —λέτε η Θεσσαλονίκη να πλησίασε επικίνδυνα τη Φραγκφούρτη;

H.O.M.

ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑΣ
CHARLES
KIRK

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 57102
ΠΟΛΥΤΥΠΟ 1982

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ
ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΚΑ
ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ
G.S. KIRK

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 57102
ΠΟΛΥΤΥΠΟ 1982

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.48.300

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

ΦΕΡΝΤΙΝΑΝΤ ΓΚΡΕΓΚΟΡΟΒΙΟΥΣ

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΩΝ
ΑΘΗΝΩΝ

ΚΡΙΤΙΚΗ

Έρως Αθηνών των πάλαι θρυλουμένων έγραψε ταῦτα...

Το μνημιώδες έργο του γερμανού ιστορικού φωτίζει μίαν άγνωστη περίοδο της ιστορίας της λαμπρότερης πόλης της αρχαιότητας και πρωτεύουσας της σύγχρονης Ελλάδας.

Ο Γκρεγκορόβιους κατόρθωσε να συνθέσει το διάσπαρτο και δυσεύρετο υλικό σε μια ζωντανή εικόνα της εποχής κατά την οποία η Αθήνα ξεπέφτει σε επαρχιακή βυζαντινή κωμόπολη, γίνεται κατόπιν πρωτεύουσα του ομώνυμου φραγκικού δουκάτου και μήλο της έριδας μεταξύ των δυνάμεων της μεσαιωνικής Δύσης και κατακτάται τέλος από τον Μωάμεθ Β' τον Πορθητή.

Η φροντισμένη έκδοση σε μετάφραση του Άγι Τσάρα περιλαμβάνει τρεις δεμένους τόμους. Ο πρώτος τόμος κυκλοφόρησε ήδη.

Εκδόσεις Κριτική Α.Ε., Πατούσα 3, 10677 Αθήνα, Τηλ.: 3639434

ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ

Μιά ιστορία του μακρύ χειμώνα

‘Ο Βύρωνας Ζήνδρος είναι ένας μοναχικός λύκος. Έχει όμως και τή φήμη του κατασκόπου. Ζει στο περιθώριο της κοινωνίας των Ιωαννίνων κι όλο θέλει νά αυτοκτονήσει μά δέν τά καταφέρνει. Έτσι μιά μέρα θά αρχίσει νά γράφει τή ζωή του, δίνοντάς της μ’ αυτό τό τρόπο μιά παράταση... Όμως ό Βύρωνας δέν έμαθε ποτέ ότι, ακόμα κι αν δέν τελείωσε τή δική του ιστορία, στο πρόσωπό του ολοκληρώθηκε τό νέο βιβλίο του Ν. Χουλιαρά.

ΕΠΙΣΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Ο ΛΟΥΣΙΑΣ
(Μυθιστόρημα)

*

ΤΟ ΜΠΑΚΑΚΟΚ
(Διηγήματα)

*

ΤΟ ΑΛΛΟ ΜΙΣΟ
(Διηγήματα)

*

ΖΩΗ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΦΟΡΑ
(Μυθιστόρημα)

*

ΣΑΡΑΝΤΑ ΣΧΕΔΙΑ
(Σχέδια)

*

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΑ ΜΕ ΤΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ
(Ποιήματα και ζωγραφική)

Έκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ

Ο Κ. Βασιλείου γράφει για το βιβλίο του Δημήτρη Χαραλάμπη, «Πελατιακές σχέσεις και λαϊκισμός — Η εξωθεσμική συναίνεση στο ελληνικό πολιτικό σύστημα», εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1989

«Η μελέτη που ακολουθεί είναι ιδιαίτερα φιλόδοξη»: πρόκειται για μια τοποθέτηση του ίδιου του συγγραφέα, με την οποία μάλιστα προκαταλαμβάνει τον αναγνώστη, εφόσον διατυπώνεται στην πρώτη κι όλας πρόταση του εισαγωγικού του σημειώματος. Και πράγματι είναι φιλόδοξη. Αλλά οι φιλοδοξίες είναι θεμιτές —και ανεξάντλητες θα πρόσθετα— όταν πρόκειται για επιστημονική προσπάθεια συνειδητή.

Τα όρια και οι περιορισμοί προκύπτουν από το δύσβατο του αντικειμένου της έρευνας και την ανεπάρκεια των θεωρητικών εργαλείων για την κατανόηση, εξήγηση και ερμηνεία των πολιτικών φαινομένων.

Η μελέτη του Χαραλάμπους αποσκοπεί στη συγκρότηση ενός «ερμηνευτικού θεωρητικού μοντέλου» για την πολιτική σφαίρα και ιδιαίτερα για την αποκρυπτογράφηση της σχέσης μορφή - περιεχόμενο. Ηθελμένα το μοντέλο παραμένει σε αφηρημένο επίπεδο, ακριβώς για να διερευνήσει τις σχέσεις μεταξύ του κοινωνικού και του πολιτικού στοιχείου και κατά συνέπεια οι ερμηνείες των ιστορικών περιόδων με τις οποίες καταπιάνεται βασίζονται σε δευτερογενείς πηγές.

Η σταθερή αναφορά στο θεωρητικό έργο του Νίκου Πουλαντζά και ιδιαίτερα στο ιδιαίτερό του βιβλίο «Το κράτος, η εξουσία, ο σοσιαλισμός» (1978), αποτελεί μια στέρεα βάση για την οικοδόμηση των εννοιών του μοντέλου ερμηνείας του, μολονότι θα μπορούσε κανείς να διαφωνήσει με την άποψη ότι στο έργο αυτό του Πουλαντζά σημειώνεται τομή.

Ο Χαραλάμπης εκκινά από τον 19ο αιώνα για να αναλύσει τα στοιχεία που συγκροτούν την πολιτική σφαίρα στην Ελλάδα

μετά την Ανεξαρτησία και να ερμηνεύσει τα πλαίσια και το περιεχόμενο του κοινοβουλευτισμού, σε συνδυασμό με το σύστημα της πολιτικής πατρωνείας και πελατείας.

Βασική του διαπίστωση που διατρέχει όλη την ανάλυσή του διαχρονικά και αποτελεί και το απόσταγμα της— είναι ότι η κοινωνική συναίνεση, ανισοβαρών βέβαια κοινωνικών στρωμάτων, πραγματώνεται εξωθεσμικά, εξω-αντικειμενικά, άτυπα, μέσω του διαπροσωπικού πελατιακού συστήματος. Με άλλα λόγια, η έλλειψη θεσμοποίησης θα παρακολουθεί το ελληνικό πολιτικό σύστημα μέχρι τις μέρες μας.

Μια άλλη ενδιαφέρουσα περίοδος η οποία τίθεται πάνω στην ανατομική και αναλυτική τράπεζα, είναι η περίοδος του Μεσοπολέμου που ακολουθεί την τομή του 1909, όταν το κλασικό πελατιακό μοντέλο του πολιτικού συστήματος οδηγείται σε αδιέξοδο.

Η εθνικιστική ιδεολογία, ο λαϊκισμός και ο χαρισματικός πολιτικός ηγέτης, οι επεμβάσεις του στρατού στην πολιτική, οι κρατικιστικές πρακτικές και ο κορπορατιβισμός, η αδυναμία συγκρότησης κομματικής δημοκρατίας, όπως στις προηγμένες δυτικές χώρες, αποτελούν διάζοντα φαινόμενα της περιόδου, που ωστόσο αφήνουν σοβαρά ίχνη στην πολιτική σφαίρα.

Οι παλινδρομικές κινήσεις μεταξύ εκσυγχρονισμού και συντήρησης, υπό την ευρεία και όχι κομματική έννοια του όρου αποτελούν αντικείμενο ανάλυσης στην περίοδο μετά τον εμφύλιο πόλεμο. Και από αυτή την άποψη εξετάζονται τόσο η ατελής και αυταρχικός κοινοβουλευτισμός που επεκράτησε μέχρι το 1967, οι πολιτικές κρίσεις και η «διέξοδος» του στρατιωτικού πραξικοπήματος (1967), όσο και οι επιπτώσεις του δικτατορικού καθεστώτος (1967-74) στην μετέπειτα έξαρση του λαϊκισμού.

Η περίοδος μετά το '74 (μέχρι πρόσφατα) είναι αρκετά συμπεκνωμένη, τουλάχιστον από άποψη χώρου κι ίσως αυτό να αποτέλεσε σημαντικό εμπόδιο για την ανάπτυξη ορισμένων σημείων και παρατηρήσεων που παρουσιάζουν βέβαια εντονότερο ενδιαφέρον ακριβώς γιατί αναφέρονται σε εκτιμήσεις της «σημερινής, τρέχουσας ιστορίας...».

Το χρονικό διάστημα που καλύπτει η μελέτη του Χαραλάμπη είναι αρκετά μεγάλο κι αυτό, χωρίς να αλλοιώνει το βασικό ερμηνευτικό σχήμα, γίνεται μάλλον σε βάρος της περαιτέρω ανάπτυξης ορισμένων σημείων

Η συμπύκνωση των ιστορικών περιόδων, τουλάχιστον μέχρι τον πόλεμο, θα συγκρατούσε ίσως καλύτερα τα βασικά συμπεράσματα, επιτρέποντας την αφέρωση μεγαλύτερης έντασης στη «σύγχρονη εποχή» και τη χρήση πρωτογενών πηγών.

Ωστόσο, το τελικό ερώτημα είναι αν τα στοιχεία που συγκροτούν το «ερμηνευτικό μοντέλο» ενεργοποιούνται και εφαρμόζονται δημιουργικά στο επιχειρησιακό πεδίο του πολιτικού στοιχείου, όπως διαμορφώνεται σε αυτές τις συγκεκριμένες ιστορικές περιόδους. Νομίζω ότι η απόπειρα στέφεται γενικά με επιτυχία, σε σύγκριση πάντα με τις υποθέσεις εργασίας και την εννοιολογική τους υποστήριξη που υιοθετεί ο Χαλαράμπης.

Πρόκειται για ένα καλογραμμένο, αν και σε ορισμένα σημεία δύσκολο, βιβλίο, το οποίο αποτελεί ουσιαστική συμβολή στην προσπάθεια των κοινωνικών επιστημόνων να κατανοήσουν και να ερμηνεύσουν το ελληνικό πολιτικό φαινόμενο.

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΘΑΝΑΣΗΣ

ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Λαοκών και άλλα διηγήματα

Εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1990

Τέσσερα διηγήματα κατά κάποιον τρόπο ιστορικά, μιας και οι πυρήνες τους αντλούνται αμέσως ή εμμέσως από ιστορικές αναφορές. Η επεξεργασία, όμως, των διηγημάτων τα συσχετίζει με προβληματισμούς του καιρού μας και επικαιροποιεί, κατ' αυτόν τον τρόπο, την ιστορική αναφορά.

ΑΓΓΕΛΑ ΚΑΣΤΡΙΝΑΚΗ

Φιλοξενούμενη

Εκδ. Εστία, Αθήνα 1990

Τα οκτώ αφηγήματα της Α.Κ. στηρίζονται κυρίως στην ιδέα της περιπλάνησης: εξωτερικής και εσωτερικής, άλλοτε σκόπιμης και άλλοτε άσκοπης. Μια περιπλάνηση σε διάφορους χώρους: στον κινηματογράφο, στο δρόμο, στο αμφιθέατρο —καταλήγει να είναι αδιάφορο το πού— καθώς η ουσιαστική περιπλάνηση (και διαφοροποίηση) συντελείται μέσα στη συνεχή εναλλαγή εκδοχών, στη διαπλοκή των σχέσεων και, κυρίως, στην σύμπραξη πραγματικότητας και φαντασίας, έτσι όπως αυθεντικά συντελείται μέσα στον καθημερινό μας βίο. Αυτή η επίγνωση κάνει τα αφηγήματα έξοχα δείγματα μιας ιδιόζουσας μορφής εσωτερικού διαλόγου, σαφή και κατασταλαγμένη μορφή της εσωτερικής μας «αταξίας».

ΤΑΣΟΣ ΓΟΥΔΕΛΗΣ

Αρπακτικά

Εκδ. Το δέντρο, Αθήνα 1990

Εννέα αφηγήματα με κυρίαρχο στοιχείο τη διεισδυτικότητα της παρατήρησης του αφηγητή: παρατήρηση που εντοπίζει το πλάνο και το συνοδεύει με το παραγόμενο κάθε φορά σχόλιο. Παράλληλα φροντίζει για την ακριβή περιγραφή των συνοδευτικών αισθημάτων, έτσι όπως σταδιακά υποκινούνται. Η γοητεία των κειμένων του Τ.Γ. στηρίζεται κυρίως στην αμεσότητα με την οποία μας εισάγει στις «ιστορίες» του, καθώς και στον αιφνιδιαστικό τρόπο με τον οποίο συντελούνται «τα γεγονότα»: καθημερινή βία, τρόμος που διαπερνά το σώμα / ψυχή των ηρώων του.

CHRISTOPHER MARLOWE

Δόκτωρ Φάουστους

Εκδ. Άγρα, Αθήνα 1990

Ο T.S. Eliot αποκάλεσε τον Άγγλο ποιητή και θεατρικό συγγραφέα Ch. M. (1564-1593) «τον πιο βαθυστόχαστο, τον πιο βλάσφημο από τους σύγχρονους του... και το πιο φιλοσοφημένο, αν και ανώριμο, πνεύμα από τους ελισαβετιανούς δραματικούς συγγραφείς».

Ο Ch. M. υπήρξε κατάσκοπος, μέθυσος και καβγατζής και κατηγορήθηκε όσο ζούσε για αθεΐα και βλασφημία.

«Η τραγική ιστορία του Δόκτορος Φάουστους» παίχτηκε για πρώτη φορά το 1588. Είναι η ιστορία ενός λόγιου της Αναγέννησης που πουλάει την ψυχή του στο διάβολο και εκφράζει δραματικά το δίλημμα ενός ανθρώπου παγιδευμένου σε δυο κόσμους: Το αναγεννησιακό δίλημμα ανάμεσα σε μια επιστήμη περιορισμένη από το δόγμα κι από μια πρωτόγονη τεχνολογία, και στη μαγεία που υπόσχεται την κυριαρχία όλου του κόσμου.

Η εξαιρετική μετάφραση του Κλείτου Κύρου διαμορφώνει ένα ελληνικό κείμενο ζωηρό και ελκυστικό στην ανάγνωση. Η έκδοση συνοδεύεται από την εισαγωγή του Jan Kott, καθώς και από ένα κατατοπιστικό εργοβιογραφικό χρονολόγιο για τον Ch.M.

ΜΕΛΕΤΕΣ

ΝΕΟΚΛΗΣ ΣΑΡΡΗΣ

Η Οικογένεια στην Τουρκία

Εκδ. Ρήσος, Αθήνα 1990

Υπάρχει μια εντύπωση ότι οι δυο λαοί, Τούρκοι και Έλληνες, παρά τις πολιτικές αντιθέσεις σχετίζονται σε ζητήματα πολιτισμού, έτσι όπως διαμορφώνεται στις παραδοσιακές κοινωνίες και συναρτάται από

Κυκλοφορούν από τις Εναλλακτικές Εκδόσεις «Κομμόυνα»

ΣΕΙΡΑ: ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

1. ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ

Επιμέλεια — σύνθεση κειμένων: Πιερ Σάμουελ

Το «Οικολογικό μανιφέστο» είναι μια από τις εγκυρότερες συνοπτικές παρουσιάσεις των αρχών και στόχων του οικολογικού κινήματος. Ωστόσο δεν μένει μόνο στην περιγραφή του κινήματος, της θεωρίας του και των επιστημονικών θεμελίων του αλλά επιχειρεί τη διαμόρφωση προτάσεων για μια διαφορετική ζωή και κοινωνία.

2. Η ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΚΕΨΗΣ

Ε. Μορέν, Ζ. Ρομπέν, Μ. Μοδινός κ.ά.

Η «Οικολογικοποίηση της σκέψης», ο τίτλος του άρθρου του Ε. Μορέν, αποτελεί ένα μείζον φαινόμενο της εποχής μας και σφραγίζει τη διανοητική εξέλιξη σε αυτό το τελευταίο τέταρτο του αιώνα μας. Τα κείμενα που περιλαμβάνει αυτή η έκδοση προσπαθούν να συλλάβουν αυτή τη διανοητική «μετάλλαξη» και να καταδείξουν ότι η ανάδυση της οικολογίας και της οικολογικής σκέψης δεν αποτελεί μια απλή συνειδητοποίηση της περιβαλλοντικής κρίσης, αλλά αφετηρία για ένα βαθύτερο μετασχηματισμό της σκέψης και της πρακτικής των ανθρώπων.

3. ΠΟΛΗ, ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Γιάννης Σχιζας

Τα κείμενα που δημοσιεύονται σ' αυτό το βιβλίο στοχεύουν στη διεύρυνση της προβληματικής του οικολογικού κινήματος. Τα θέματά τους για τη φύση, την πόλη και την κοινωνία προσεγγίζονται από μια άποψη συμβιωτική με τη φύση, ανθρωποκεντρική και ταυτόχρονα απορριπτική οποιασδήποτε «φντισοκρατικής» φαντασιοπληξίας.

Ερνστ Κάλλενμπαχ ΟΙΚΟΤΟΠΙΑ

Η «Οικοτοπία» του Ε. Κάλλενμπαχ αποτελεί, με μια έννοια, την απάντηση στο 1984 του Τζ. Όργουελ. Πρόκειται για τη μυθιστορηματική περιγραφή μιας αποκεντρωμένης οικολογικής οντοπίας. Οι τρεις δυτικές πολιτείες των ΗΠΑ κηρύσσουν την ανεξαρτησία τους σε μια στιγμή κρίσης στα 1980 και διαφοροποιούν την πορεία τους απ' αυτήν των υπολοίπων μοντέρνων-βιομηχανικών πολιτειών δημιουργώντας μια νέα χώρα, την Οικοτοπία... Ο συγγραφέας εκμεταλλεύεται τη συναρπαστική πλοκή, για να μας δώσει με τρόπο γλαφυρό όλα τα βασικά στοιχεία του οράματος ενός σύγχρονου ριζοσπαστικού οικολογικού - εναλλακτικού κινήματος.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

Εναλλακτικό Βιβλιοπωλείο «ΚΟΜΜΟΥΝΑ»

Θεμιστοκλέους 37, Αθήνα, τηλ. 3602 644

Εναλλακτικό βιβλιοπωλείο «ΠΡΑΞΗ»

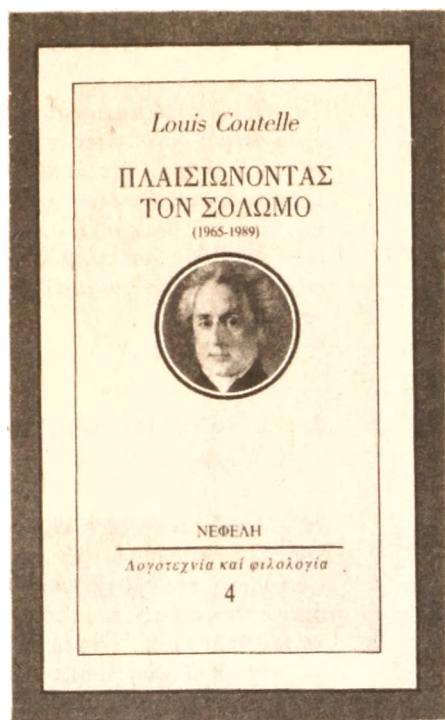
Αρμενοπούλου 24, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2023 49

Λογοτεχνία καί Φιλολογία

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Γ. Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ

ΛΟΥΙ ΚΟΥΤΕΛ

Πλαισιώνοντας τό Σολωμό

Στό βιβλίο του αυτό ο γνωστός μελετητής του Σολωμού, Λουί Κουτέλ, συγκεντρώνει για πρώτη φορά πέντε εργασίες του γραμμένες απ' ευθείας στα ελληνικά από τό 1965-1989. «Η ομάδα των τεσσάρων πρώτων κειμένων ασχολείται αποκλειστικά με θέματα που άφορούν τά ζακυνθινά χρόνια του νεαρού ποιητή... καί η πέμπτη μελέτη ασχολείται με μία όψη της ώριμότερης τέχνης του ποιητή...»
Ένα σημαντικό βιβλίο για την μελέτη του μεγάλου μας ποιητή.

**ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ΣΕΙΡΑ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ**

**Γ. Π. Σαββίδης
ΣΤΑ ΧΝΑΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ**

**Κ. Θ. Δημαρᾶς
Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ
ΈΗ πορεία του πρὸς τήν Τέχνη**

**Κ. Γ. Καρυωτάκης
ΤΑ ΠΕΖΑ**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9, Αθήνα 106 79
Τηλ. 360.77.44 — 363.99.62

το οικογενειακό κύτταρο. Ο Ν.Σ. στη μελέτη του αυτή, που είναι κατ' εξοχήν περιγραφική, ανατρέπει αυτή την πλάνη, η οποία στηρίζεται στην άγνοια των κοινωνικών δομών που διαμόρφωσαν μια μορφή «συμβίωσης» των δυο λαών, μέσα στην οποία καμιά ουσιαστική επαφή μεταξύ τους να είναι δυνατή. Το κύριο ενδιαφέρον αυτής της μελέτης προέρχεται από την περιγραφή της σύνθεσης του οικογενειακού μορφώματος, όπως και την κοινωνική του πλαισίωση στη σύγχρονη Τουρκία.

ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ 20ου ΑΙΩΝΑ

Εκδ. Τέσσερα Έπιλον, Αθήνα 1990

Τα πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά, διπλωματικά, αθλητικά, καλλιτεχνικά και γενικά όλα τα γεγονότα του αιώνα μας —από το 1900 ως το 1989— περιέχονται σε αυτή την έκδοση, που είναι η «ελληνική έκδοχή» της αντιστοιχίας γερμανικής, που κυκλοφορεί συγχρόνως σε πολλές χώρες. Η έκδοση θα συνεχιστεί με το ετήσιο «Χρονικό», ως την συμπλήρωση του αιώνα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΤΟΚΑΣ - ΝΙΚΟΛΑΣ ΚΑΛΑΣ

Μια αλληλογραφία

Εισ. - επιμ.: Ι. Κωνσταντουλάκη - Χάντζου

Εκδ. Πρόσπερος, Αθήνα 1989

Μια πολύ ενδιαφέρουσα αλληλογραφία —25 επιστολές που ανταλλάξαν οι Θεοτοκάς και Κάλας από το 1929 έως το 1951. Ενδιαφέρουσα γιατί αυτοί οι δυο τόσο διαφορετικοί καλλιτέχνες αξιώθηκαν να διαμορφώσουν μια συζήτηση που διήρκεσε μέσα στο χρόνο. Την αρχή την έκανε ο Κάλας, γράφοντας στον Θεοτοκά αμέσως μετά την έκδοση του δοκιμίου του *Ελεύθερο πνεύμα*, που υπήρξε και η αρχική αιτία αυτής της αλληλογραφίας. Η επιμέλεια και η εισαγωγή αυτής της έκδοσης δείχνουν έγνοια και σωστή αντιμετώπιση.

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ

Τέχνη και τεχνικές της εικονογράφησης

Εκδ. ΑΣΕ, Θεσσαλονίκη

Το κυρίως θέμα το οποίο διατρέχει αυτό το βιβλίο είναι το ζήτημα της τέχνης του χιούμορ. Περί τέχνης και περί χιούμορ. Με δεδομένο ότι τέχνη και χιούμορ διατηρούν από κοινού την ιδιότητα να μην διδάσκονται, ο συσχετισμός εδραιώνεται χωρίς δυσκολίες: Μπορεί κανείς να μαθητεύσει σε ένα πλήθος τεχνικές χωρίς, γι' αυτό, να αναδειχθεί σε καλλιτέχνη, όπως μπορεί να αποστηθίσει χιλιάδες διασκεδαστικές ιστορίες χωρίς να μετατραπεί σε ικανό χιουμορίστα. Ανάμεσα στην εξάσκηση

της μνήμης και σ' αυτό που σωστά ονομάζεται «έμπνευση», είτε «αίσθηση χιούμορ», υπάρχει ένα χάσμα που καμιά κοπώδης διδακτική δεν μπορεί να το συμπληρώσει. Όμως, το απολύτως προσωπικό, το πηγαίο και το αυθεντικό, μπορούν να μεταμορφωθούν σε στοιχεία κατανοητά όσο και σημαντικά από τη σκοπιά της καλλιτεχνικότητάς τους. Στα «Προλογικά και προσωπικά» του Π.Μ. διαβάζουμε τα εξής αυτοσχολιαστικά του συγγραφέα τους: «Δεν είναι, λοιπόν, κάποια «εξειδίκευση» που μιλά στις παρακάτω σελίδες αλλά, μάλλον, μια φλύαρη ανεπάρκεια στην καλύτερη περίπτωση μια μεθοδική συναισθηματικότητα».

Αυτή, ακριβώς, η «μεθοδική συναισθηματικότητα» αυτού του βιβλίου είναι που του προσδίδει την ιδιαίτερη ποιότητα και γοητεία.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΜΠΕΚΑΣ

Κόκκινη ερωμένη

Εκδ.: Στοχαστής, Αθήνα 1989

ΦΟΥΛΑ ΛΑΜΠΕΛΕ

Το άσπρο βιβλίο

Εκδ.: Τέσσερα, Αθήνα 1990

ΕΜ. Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΗ

Το χρονικό της εξέγερσης του Κιλελέρ

Αθήνα 1990

ΛΕΥΤΕΡΗΣ Γ. ΣΚΑΛΙΔΗΣ

Εισαγωγή στο Εμπορικό Δίκαιο

Εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1990.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΤΣΟΥΡΕΑΣ

Έκφραση · Έκθεση

Εκδ. Δημ. Ν. Παπαδήμα, Αθήνα 1990.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΡΡΕΣ

Ρήγας Βελεστινλής

Εκδ. Καλέντης, Αθήνα 1990.

ΛΕΥΤΕΡΗΣ Γ. ΣΚΑΛΙΔΗΣ

Νομοθετήματα για τις εταιρείες

Εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1990.

ΛΕΥΤΕΡΗΣ Γ. ΣΚΑΛΙΔΗΣ

Νομοθετήματα Ασφαλιστικού Δικαίου

Εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1989.

ΛΕΥΤΕΡΗΣ Γ. ΣΚΑΛΙΔΗΣ

Δίκαιο αξιογράφων

Εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1990.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΡΡΕΣ

Καποδίστριας. Ο πρώτος κυβερνήτης της Ελλάδας.

Εκδ. Καλέντης, Αθήνα 1990.

ΕΡΡΙΚΟΣ ΣΙΕΓΚΕΒΙΤΣ

Κβο Βάντις

Εκδ. Άγκυρα, Αθήνα 1990

ΜΕΣΟ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕ ΡΩΣΗ

● Έφεση άσκησε το ANTI στην καταδικαστική σε βάρος του περιοδικού απόφαση του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Αθηνών ύστερα από την εκδίκαση της μήνυσης που κατάθεσε ο στρατηγός ε.α. κ. Βορβολάκος για συκοφαντική δυσφήμιση. Η συνέχεια στο Εφετείο με περισσότερα στοιχεία...

● Φαίνεται ότι η μάχη για την Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν αφορά πλέον τα «πολιτικά μηνύματα» ή την «κομματικοποίησή» της, αλλά και το πολιτικό και κομματικό στίγμα των ραδιοφωνικών σταθμών που λειτουργούν στους τρεις μεγάλους Δήμους.

Φαντασθείτε τι έχει να γίνει όταν ο Αντ. Τρίτης εκτός των άλλων μεγαλόπνοων πρωτοβουλιών τις οποίες θα αναλάβει θα επιδιώξει να επαναφέρει τον «9,84» σε άλλο πολιτικό μήκος κύματος από αυτό που εκπέμπει σήμερα.

Το πρόβλημα τίθεται σε οξύτερο βαθμό στη Θεσσαλονίκη λόγω της πλήρους μονομέρειας που επιδεικνύει ο ραδιοφωνικός σταθμός. Τα πράγματα είναι πιο σύνθετα στο Δήμο του Πειραιά. Σε ένα μικρό σχετικά χώρο εκπέμπουν ήδη το «Κανάλι 1» και το «Ράδιο 5». Λέγεται ότι συζητείται το ενδεχόμενο συγχώνευσης τους εξαιτίας των οικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει το «Ράδιο 5», αλλά και διότι με την εκλογή του Στ. Λογοθέτη, εξέλειπαν οι λόγοι για την αυτόνομη λειτουργία τους.

Όσον αφορά το νέο πρόγραμμα οι προτάσεις και οι ιδέες είναι πάρα πολλές. Για παράδειγμα συζητείται η εβδομαδιαία εμφάνιση στα μικρόφωνα των Α. Ανδριανόπουλου, Κ. Σημίτη και Μ. Ανδρουλάκη όπου θα εμφανίζονται ανά δυο με συντονιστή τον γνωστό Μ. Γαργαλάκο. Η πρώτη συζήτηση θα είναι μεταξύ Ανδριανόπουλου - Ανδρουλάκη με θέμα «η συμβολή του ποδοσφαίρου στον εκσυγχρονισμό του τραπεζικού συστήματος». Το επόμενο θέμα θα περιστραφεί γύρω από «τις βασικές αιτίες που οδήγησαν στην εκπόρθηση της Δεξιάς από τον Πειραιά» και

όπως είναι φυσικό το δίδυμο θα αποτελούν οι Ανδρουλάκης - Σημίτης. Αναζητείται, εναγωνίως, το τρίτο θέμα προκειμένου να καταστεί δυνατή η κοινή εμφάνιση Σημίτη - Ανδριανόπουλου. Εάν η «πολιτική είναι βιότοπος» για τον Α. Παπανδρέου, ο Πειραιάς είναι το «ενυδρείο» των τριών προαναφερθέντων. (Ο Γαργαλάκος όμως πάει παντού: Ταύρος, Χαρ. Τρικούπη, Πειραιάς).

● «Από την σιγουριά, στην ουρά των γραφείων εργασίας» τιτλοφορεί ο «ΡΙζοσπάστης» (9/10) ένα από τα άρθρα - ρεπορτάζ της κ. Κατερίνας Ζωιτοπούλου - Μαυροκεφαλίδου που επισκέφθηκε λίγες μέρες πριν την ενοποίηση την πρώην Γερμανική Α.Δ.

Άνθρωποι που ζούσαν σε μια κοινωνική σιγουριά βρίσκονται τώρα στο όριο της φτώχειας συμπεραίνει η αρθογράφος μετά την διεκτραγώδηση της σημερινής κατάστασης. Τι να πούμε. Ή ότι «παράδεισος» ήταν οι ουρές για τρόφιμα π.χ. και «κόλαση» οι «ουρές» στα γραφεία εργασίας. Κι αν ούτε «παράδεισος» ήταν το πριν, ούτε «κόλαση» το τώρα τι υπονοεί άραγε ο τόσο «νοσταλγικός» τίτλος της εφημερίδας;

● Κρίσεις... «Κοιτάξτε, η θητεία του είναι σχετικά σύντομη. Αν δεν κάνω λάθος περίπου δυό χρόνια. Ειδικά για τον γραμματέα του κόμματος, νομίζω ότι ο χρόνος των δυο ετών δεν είναι επαρκής για να κριθεί το έργο του. Ο Γρ. Φαράκος έγινε γραμματέας σε μια κρίσιμη φάση για το κόμμα και για το διεθνές κομμουνιστικό κίνημα».

Το απόσπασμα είναι από συνέντευξη της κ. Αλέκας Παπαρήγα στο «ΕΝΑ» απαντώντας σε ερώτηση τι γνώμη έχει για τον Γρ. Φαράκο.

Η κ. Αλ. Παπαρήγα (η μόνη όπως φαίνεται από τα στελέχη του ΚΚΕ που έχει την ...άδεια να επικοινωνεί με «αστικά έντυπα»...) δηλώνει ευθαρσώς ότι η ίδια «ψήφισε μόνον για την διακοπή της χρηματοδότησης της εφημερίδας».

● Σιωπή από το «Δημοσιογράφο» για τα όσα έγραψε το «Ποντίκι» την περασμένη εβδομάδα για την χρηματοδότησή του. Απλώς η αναγγελία ότι γίνεται ημερήσιο φύλλο. Να δούμε αυτή την Κυριακή θα γράψει κάτι για όσα γράφει και πάλι το «Π» αυτή την εβδομάδα με την πρόσδεσή του με την Ρηγίλλης, την αλλαγή των (ή του) αφανούς χρηματοδότη και ουσιαστικού εκδότη. Την εποχή της διαφάνειας είναι μέγιστο θέμα για τον Τύπο. Με την όποια εκδοχή της διαφάνειας...

αντί

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.49.300
72.32.819 — 72.48.240
FAX: 72.26.107
TELEX: 214179 ANTI

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Διαφημίσεις:
ΠΟΛΥΝΑ ΓΚΙΟΚΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΕΜΕΣ ΠΡΕΣ ΕΠΕ»
ΝΙΚΟΣ ΣΜΥΡΝΗΣ
ΔΡΑΚΟΝΤΟΣ 88
Τηλ. 51.48.983-51.23.290
- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει τις απόψεις του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 2.200 δρχ. -
Ετήσια 4.400
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 15.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 3.800

Εξωτερικού

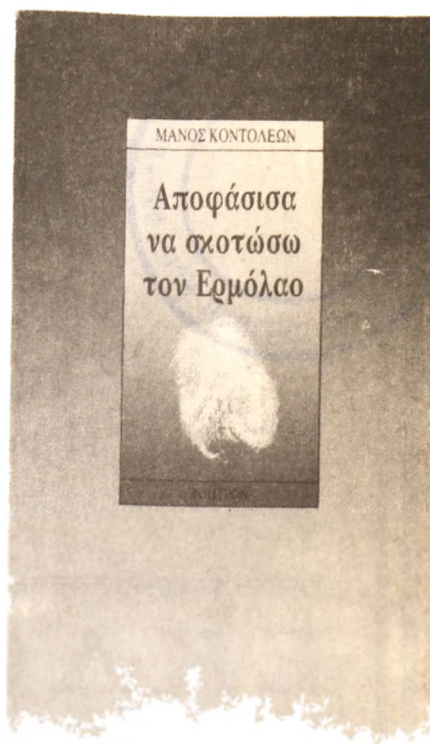
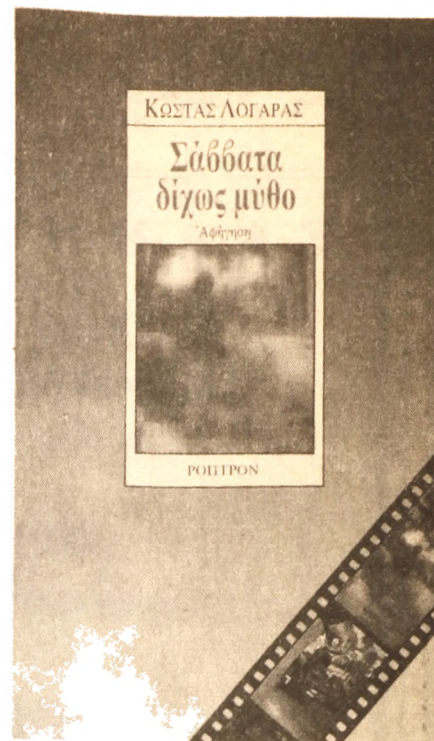
Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 25
ετήσια: δολ. 50
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 28
ετήσια: δολ. 56

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 200
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 300

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.48.240
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή και Σια Ε.Ε.
Λασσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

Έκδόσεις Ρόπτρον
☎ 86.12.685

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ 1990 - 1991

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ / ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Βασίλης Γκουρογιάννης
Διηγήσεις παραφυσικών φαινομένων
Αφηγήματα

Ντίνος Δημόπουλος
Η μεσαία όχθη
Μυθιστόρημα

Πάνος Ιωαννίδης
Η αβάσταχτη φιλοπατρία του Π.Φ.Κ.
Μυθιστόρημα

Ιωάννα Καρατζαφέρη
Η ώρα του λύκου
Μυθιστόρημα

Γιάννης Κατσούρης
Στυλιανού ανάβασις
Μυθιστόρημα

Νίκος Κυτόπουλος
Εξομολόγηση
Νουβέλα

Ελένη Λαδιά
Ωρογραφία
Διηγήματα

Νίκη Μαραγκού
Μια στρώση άμμου
Διηγήματα

Παύλος Μάτεσις
Η μητέρα του σκύλου
Μυθιστόρημα

Τατιάνα Γκρίση-Μιλλιέξ
Σπαράγματα
Διηγήματα

Και ιδού ίππος χλωρός
Μυθιστόρημα

Βασίλης Μπούτος
Ο Ιωάννης Μαρία του φθινοπώρου
Μυθιστόρημα

Δημήτρης Νόλλας
Ονειρεύομαι τους φίλους μου
Διηγήματα

Γιώργος Ξενάριος
Η πώση του Κωνσταντίνου
Αφήγημα

Φαίδων Πατρικαλάκης
Ελέφαντας σε μοναστήρι
Μυθιστόρημα

Αλέξης Σεβασιάκης
Ο ύπνος έφευγε προς τον ουρανό
Μυθιστόρημα

Γιώργος Σκούρης
Το χειρόγραφο της Ρωζάνης
Νουβέλα

Περικλής Σφυρίδης
Κούφια λόγια
Διηγήματα

Μαριάννα Τζιανιζή
Παπούτσια για πέταμα
Μυθιστόρημα

Χριστίνα Τσεκούρα
Τα μπλε κείμενα
Πεζογραφήματα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα
Ζωοδόχου Πηγής 3, 106 78 Αθήνα, τηλ. 360.32.34 - 360.13.31

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ 1990 - 1991

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ / ΠΟΙΗΣΗ

Άννα Γριράνη
Το μπλιάρδο

Ερρίκος Μπελιές
Τα εισόδια του φόβου

Νίκος Λαββέτας
Τα μήλα της Εδέμ

Χρήστος Μπράβος
Με των αλόγων τα φαντάσματα

Αγγελική Ελευθερίου
Αργά τ' απόγευμα

Μανόλης Πρατικάκης
Η μαγεία της μη διεκδίκησης

Αντώνης Ζέρβας
Τα κουρσιμαία

Τάσος Ρούσος
Προς την οροφή

Κώστας Καναβούρης
Νυχτολόγιο χειρός

Νίκος Σιδέρης
Περίπλους ή Ανατροπή των ονομάτων

Θανάσης Κωσταβάρας
Κήποι στον Παράδεισο

Θανάσης Τζούλης
Όταν ο Θεός εις το σώμα έλδη πολύς

Μιχάλης Μεϊμάρης
Το εξοντωτήριο

Θανάσης Χατζόπουλος
Το άφωτο

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

Σόφη Μεριά — Λίλη Γιαλέσσα-Λεοντίδη
Ξεριζώματα

Μάριον Σαράφη
Ο στρατηγός Σαράφης όπως τον γνώρισα

Γιώργος Ι. Χριστογιάννης
Στη χώρα των Υπερβορείων

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑ

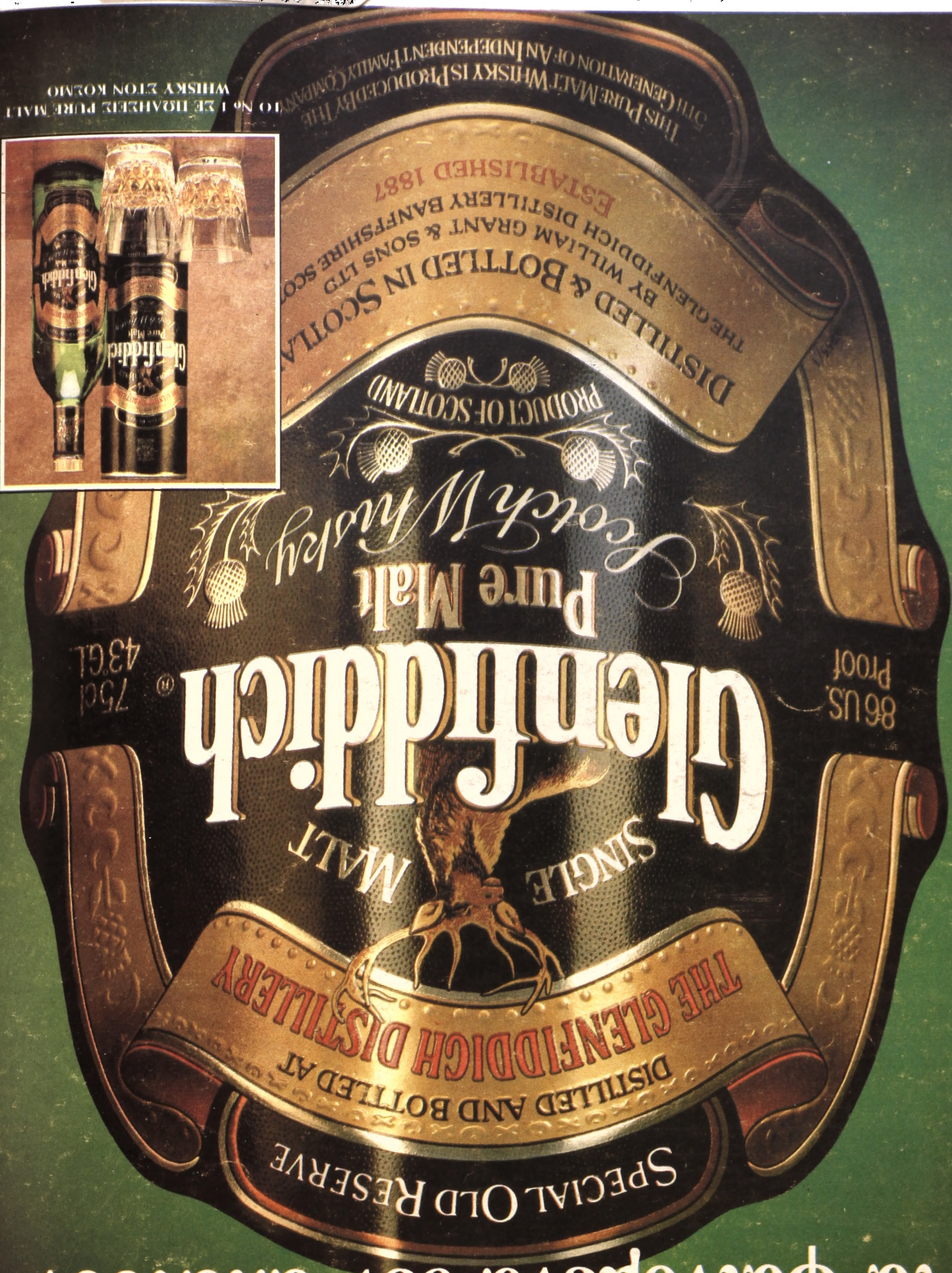
Μαρία Καραβία
Κρανίου τόποι
(Ταξίδια στην Ανατολική Μεσόγειο)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα
Ζωοδόχου Πηγής 3, 106 78 Αθήνα, τηλ. 360.32.34 - 360.13.31

Μερικές φορές τα φαινόµενα δεν απαρτύν

Prod. O & M Direct

TO NO 1 ZE HSAHELE PURE MALT WHISKY 2TON KOZMO